

EX
LIBRIS
·CHARLES·L·DANA·

Serratura

REGIMEN SA=

nitatis cũ expositione magistri Arnal=
di de Villa noua Cathellano
Nouiter Impressus.

(German
ca. 1500

¶ Incipit Regimẽ ſanitatis Salernitanũ excellẽtiſſimũ pro cõſeruatione ſanitatis totius humani generis putiliſſimũ:necnõ a magiſtro Arnaldo de Villa noua Cathellano omniũ medicoꝝ uiuentiũ gẽma utiliter:ac ſcḋm omniũ antiquoꝝ medicoꝝ doctrinã ueraciter expoſitũ:nouiter correctũ ac emendatũ p egregiſſimos ac medicinę artis peritiſſimos doctores Montiſpeſſulani regentes.Anno.M.cccc. lxxx.ꝑdicto loco actu morã trahentes.

ANgloꝝ regi ſcripſit ſchola tota ſalerni
Si uis īcolumē:ſi uis te reddere ſanũ
Curas tolle graues:iraſci crede ꝓphanũ
Parce mero:cenato parũ:nõ ſit tibi uanũ
Surgere poſt epulas:ſomnũ fuge meridianũ
Nõ mictũ retine:nec comprime fortiter anũ.
Hæc bene ſi ſerues:tu longo tẽpore uiues.

¶ Iſte libellus eſt editus a doctoribus Salernitẽſibus in quo inſcribunᷣ multa & diuerſa ꝑ cõſeruatiõe ſanitatis humanę.Et editus ẽ iſte liber ad uſuꝫ Regis Anglię.Et in textu lecto auctor ponit octo documẽta gnālia pro cõſeruatiõe ſanitatis:de qbus poſtea ſpāliter p ordinẽ determinabitᷣ.Primũ ergo documẽtũ eſt ꝙ hõ:ſanus uolẽs uiuere:debet ab eo remouere graues curas.Nã curę exſiccãt corpa:ex quo triſtificãt ſpūs uitales:mõ ſpūs triſtes exſiccãt oſſa.Et ſub iſto documẽto etiã cõprehẽdi debẽt triſticię q̃ ſilr corpora exſiccãt & infrigidant maciẽ & extenuationẽ inducũt:cor ſtringũt:& ſpūm obtenebrãt:ingeniũ ebetãt:& rõnẽ īpediũt:iudiciũ obſcurãt:& memoriã obtũdũt. Verũtamẽ aliqui pingues & carnoſi ſunt ſpūs adeo nobiles & callidos hñtes ꝙ eis interdũ bonũ eſt triſtari:ut ſpiritus calor ebetetur: & corpus aliqualiter maceretᷣ.Secundũ documentũ eſt non iraſci. Primo qa ira ſilr corpora exſiccant:cũ ipſa ſummę ſingula mẽbra ſupcalefaciat. Nimia autẽ calefactio ſiccitatẽ inducit:teſte Auic.i.

doc.iii.c.i.Secūdo qa ira pp feruorē cordis oēs actus rōnis cōfūdit. Aduertēdū tñ est ꝙ qdā frigidi sunt & maleficiati:qbus īterdū irasci ꝓdest ī regimine sanitatis:ut ī eis calor excitet᷑. Tertiū est parce uti potu uini:nimia.n.repletio uini somnolentiā pigriciā debilitatē mēbroꝝ:debilitatē stomachi:& multa alia his silia inducit:de qbus posterius magis patebit. Quartū est paꝝ cenare:qa nimia nocturna repletio dolorē in uentre inducit:ac inquietudinē insomneitatē & angustiā ꝓut manifesta pꝫ expiētia:& īferius magis declarabit᷑. Quintū est surgere post cibū sumptū:qđ facit ad digestionē:propterea ꝙ cibū sumptū facit descēdere ad fundū stomachi in quo uiget uirtus digestiua. Sextū est nō dormire post prādiū:cuius documēta postea tāgunt᷑ i textu ibi. Febris pigricies. Septimū ē nō diu retinere urinā. Ex nimia.n.urinę retentione aliqñ sequit᷑ difficultas mingēdi:aut oīno ꝓhibitio a mictu:ut testat᷑ Auic.xix.in trac.ii.c. de difficultate urine. Silr ex nimia retentione fecali plura ꝓueniūt nocumēta. Indurant᷑.n.feces in intestinis pp cōtinuā suctionē uenaꝝ miseraicaꝝ cū intestinis cōtinuataꝝ oēm humiditatē a fecibꝰ sugentiū:& sic remanēt sicce. Difficilis exitus intestina oppilans:ad quā oppilationē pp uentositatē:eductionis ꝓhibitionē & aliaꝝ secum aceruationē sequunt᷑ nocumenta in textu posterius posita:ibi Spasmus &c. Octauū est non fortiter cōprimere anū:ex hoc enim sequitur tenasmon siue exitus longaonis. Vlterius subdit autor ꝙ oīa ista debite cōseruans longo tempore sanus uiuere poterit.

Si tibi deficiant medici:medici tibi fiant.
Hęc tria.mens leta.reqes.moderata dieta.

¶ Autor ī hoc passu tangit tria remedia generalia pro cōseruatione sanitatis naturę humanę:& ꝑcipue ipsoꝝ nobiliū. Primū est ꝙ animus hoīs debet esse letus & gaudens:cū leticia siue gaudiū ętatē floridā facit

hoiem in iuuētute cōseruat:uirtutē cōfortat:uitā ꝓlongat:ingeniū acuit.& ad singulos actus hoiem abiliorē reddit.Et debet istud gaudiū in regimine sanitatis couenies eē tēpatū & nō excessiuū:qa excessiuū sincopim & mortē inducit:& maxime gaudiū cōpetit his q multū curant & sollicitudinibus destruunť.Et pōt in ipsis de nouo acqri p usum cibi & uini delectabiliū & dimissione eoꝶ q̄ tristiciā inducūt:& inhabitare cū sibi dilectis & si͛libus qbus uirtus cōfortatur.teste Auic.xi.in.c.de casu uirtutis subito sic dicēte.Et scias ꝙ uirtus augmētať cibo & uino subtili coueniētibus & odoribus bonis:ex trāquillitate & gaudio & dimissione eoꝶ q̄ cōtristāt & rixari faciūt:& renouatione reꝶ amabiliū:& habitatiōe cū dilectis.Secūdū est trāqllitas animi. Nobiles.n.pp nimis magnas & diuersas curas quas habent plus leduntť ceteris paribus q̄ qui mediocres sunt. Inquietatio v͂o mētis somnū maxime impedit q nobilibus summe utilis est:qui cōiter naturę siccę sunt:atqꝫ colericę:quibus pmaxime somnus est utilis.Tertiū est moderata dieta.i.moderata sūptio cibi & potus.Nocumēta v͂o supflui cibi & potus postea dicemus.

Lumia mane manus surgēs gelida lauet aq̄.
Hac illac modicū pgat modicūqꝫ sua mēbra
Extendat:crines pectat:dentes fricet:ista:
Cōfortant cerebrū:cōfortāt cetera mēbra
Lote:cale:sta:pranse:uel frigesce minute.

¶In hoc textu autor ponit .vi. documēta qbus cerebrū cōfortať:& si͛lr singula corpis mēbra. Primū est:postq̄ hō de mane surrexerit debet lauare oculos in aq̄ frigida: mūdari.n.debēt ut ab eis remoueanť īmūdicie palpebris adherētes:& circa oculos existētes:ne ab ipsis oculi corrodanť. Et istud satis īnuit Auic.in trac.ca.de rememoratione cōseruationis sanitatis oculi:& rememoratione eoꝶ quę nocēt ipsi:ut dicit.Ex eis aūt quę abstergūt oculū & acuūt ipm est

ſubmergi in aq̄ clara & apire oculū in ea. Et idem uult trac. iiii. c. de cura debilitatis uiſus dicēs. Et ingredi aquā clarā uiridē & ſubmer/gi in ea & apire ambos oculos in ea ſm quātitatē qua poſſibile eſt. Eſt ex eis q̄ ſeruāt ſanitatē oculi & ꝯfortāt ipm & ꝓprie i iuuētute: Cauſa aūt q̄re oculi magis debēt lauari in aq̄ frigida q̄ calida eſt: qa unūquodq; cōſeruatur ſuo ſimili: ut dicit Auic. in. i. c. i. Et ideo uult Gal. in ter. canone illo. Calidiora calidioribus indigēt adiutoriis. frigidiora frigidioribus: ſed ſic eſt. ſi oculi ſunt frigidę naturę: ergo potius debēt lauari aq̄ frigida q̄ calida. Secūdū eſt ꝙ hō debet lauare manus: qa ſunt inſtrumēta qbus mūdant̄ organa p q̄ exeūt ſupflui tates cerebri: ut ſūt aures: oculi: nares. Et ergo ob hoc manus debēt eſſe mūde. Plus tn̄ debēt lauari in aq̄ frigida q̄ in calida: qa lotio manuū in aq̄ calida generat uermes in uentre: & hoc ſpālr dūmō ma/nus in aq̄ calida lauant̄ poſt ſumptionē cibi: ut innuit Auic. xvi. in trac. v. c. i. ubi agit de uermibus in uētre genitis. Et rō eſt: qa p lotionem manuū in aqua calida poſt ſumptionē cibi trahit̄ calor nālis quo cōplet̄ digeſtio in ſtomacho ad extra: quare impfecta fit dige/ſtio: quæ potiſſima cā eſt uermiū. Tertiū eſt ꝙ poſtq̄ hō ſurrexerit a ſomno dʒ paulatim incedere ſiue ſe mouere. Cuius cā eſt ut ſupflui tates primę & ſecūdę digeſtionū quæ ſunt feces & urina deſcēdāt & p̄parent̄ faciliori euacuationi. Quartū eſt ꝙ poſtq̄ hō ſurrexerit a ſomno dʒ extēdere manus & pedes & alia mēbra. Cuius cā eſt: ut trahant̄ uitales ſpūs ad mēbra exteriora: & p hoc ſubtiliantur ſpūs cerebri. Quintū eſt ꝙ debet crines pectere. Cuius cā eſt: ut aperiantur pori p hoc capitis & exeant uapores cerebri derelicti poſt ſom/num & ſubtilient̄ eius ſpūs. Vnde uſus pectinis multū cōfert uiſui & maxime ſenſibus ꝓdeſt. Vnde dicit Auic. iii. in trac. iiii. c. de cura debilitatis uiſus. Adminiſtratio pectinis ſup caput iuuatiua eſt & confert ꝓprie ſenſibus. q̄re oportet ꝙ miniſtret̄ omni die multotiēs:

qm̃ attrahit uapores ad ſuꝑiora & mouet eos a parte oculi. Sextũ ẽ ꝙ hõ dꝫ mũdare & fricare dẽtes. Cuius cã eſt: qa imũdicies dẽtiũ ẽ cã fetoris anhelitus: ſilr a dẽtibus imũdis ſpũs imũdi eleuant̃ ad cerebrũ ipm pturbãtes. Præterea cõmixtio limoſitatis dentiũ cũ ipſo cibo ad ſtomachũ miſſa eſt cã corruptiõis cibi in ſtomacho. Modũ aũt cõſeruãdi ſanitatẽ dẽtiũ & bonitatẽ odoris eoꝝ tãgit. Auic. vii. i. c. de cõſeruatiõe dẽtiũ ſub his ṽbis. Et ex eo q̃ cõſeruãt ſanitatẽ dẽtiũ eſt ut colluat̃ os in mẽſe bis cũ uino in quo decocta eſt radix titimalli. Eſt. n. pueniẽs ad ultimũ i faciẽdo bonũ odorẽ: & nõ aduenit faciẽti illud dolor dẽtiũ. Vlteri⁹ autor i ultimo uerſu ſubdit aliq̃ ꝓcepta gnãlia. Primũ eſt ꝙ hõ lotus ſtupha uel balneo dꝫ ſe tenere calidũ: qa tũc pori ſũt apti: & ſic de facili frigus poſſet ſubitrare: & magna nocumẽta corpi inferre. Aliud eſt ꝙ poſtq̃ hõ ſũpſerit cibũ dꝫ modicũ ſtare: ut cib⁹ pfecte deſcẽdat ad fundũ ſtomachi in quo cõplet̃ digeſtio: deinde lente ãbulet & nõ fortiter: ne pp motũ fortẽ calor trahat̃ ad ptes exteriores: & p hoc ipediat̃ cibi digeſtio. Aliud eſt ꝙ hõ frigidus debet cauere ne ſubito ſe calefaciat: ſed paulatim. Mutatiões. n. ſubite naturã ledũt. Oĩa. n. extra naturã moleſta ſunt: ut dicit Gal. in cõmẽto illius canonis ſꝫm multũ & repẽte.

Sit breuis aut nullus tibi ſõnus meridianus
Febris: pigricies: capitis: dolor atqꝫ catarrus
Hæc tibi proueniunt ex ſomno meridiano.

¶ In hoc textu tãgit autor quattuor nocumẽta quæ proueniunt ex ſomno facto poſt prandiũ. Quoꝝ primũ eſt ꝙ ex ſomno meridiano ſolet ſequi febris quod aliqui putant uerificari de febre ꝓueniente ex oppilatione cauſam iſtius febris reddentes: qa tpe diei calor & ſpũs mouentur ad exteriora: & ſic uirtus digeſtiua in die eſt debilis. Digeſtio enim perfecta eſt quãdo calor & ſpũs ad interiora mouẽtur: ꝓpter quoꝝ mo/

tũ calor nãlis incẽdit. Et sic tps noctis est tps pfectiõis digestionis. Indigestio.n.& cruditas humorꝝ est cã oppilatiõis: q̃ oppilatio ẽ cã febris: ꝑm Aui.in.iiii.in pluribus passibus. Secũdũ nocumẽtũ ẽ pigricies: q̃ ex eadẽ cã uidet oriri. Ex mã.n.indigesta & grossa: grossi eleuant spũs: qui moti ad mẽbra corpis grauedinẽ corpi: inducũt: queadmodũ spũs subtiles & leues leuitatẽ animi & corpis ĩducũt. Tertiũ est dolor capitis: qui ẽt ex eadẽ cã ꝓuenire ur. Ex cibo.n.ĩdigesto ĩ stomacho eleuant grossi spũs cerebrũ pturbãtes: q spũs sunt cã discoloratiõis ẽt faciei qñ ad cutẽ mouent: qa ubi est mã grossa: necesse est qcqd ex tali mã dissoluit eẽ grossũ: ut ĩnuit Gal.ĩ cõmẽto illius amphorismi. Et q crescũt sic inquiẽs. Quicqd.n.de q̃libet re dissoluit: ei uñ dissoluit necesse ẽ ut assimilet. Quartũ nocumẽtũ ẽ catarrus: qui silr ex eadẽ cã ur oriri.s.ex reumate. Reuma.n.dr oĩs fluxus materię de mẽbro ad mẽbrũ in q̃cunq; pte corpis fuerit.sed ꝑm q ad diuersas ptes corporis fluit: diuersa sortit noĩa. Qñ.n.mouetur ad pectus.siue ad mẽbra spũalia uidelʒ ad pulmonẽ: dr catarrus. Sed qñ fluit ad fauces siue ad colatoriũ palati.dr brãcus. Et qñ fluit ad nares dr coriza: ut habet in istis uersibus.

Si fluat ad pectus dicatur reuma catarrus.
Ad fauces brancus: ad nares dico corizam.

¶ Præter tñ p̃dictoꝝ nocumẽtoꝝ cãs narratas alię pñt assignari magis efficaces. Cã nãq; primi nocumẽti.s.febris q̃ aliqñ est effimera: aliqñ putrida.est febris qdẽ effimere retẽtio fuliginũ ĩ somno diurno: quaꝝ resolutionẽ uigilia facere cõsueuerat.quibus aceruatis & spiritibus admixtis ĩ eis accẽdit calor extraneus causans febrẽ effimerã. Febris ṽo putride putrefactio humiditatũ multiplicataꝝ ex somno diurno ad cor effumantiũ. Secũdũ ṽo nocumentũ.s.pigricia cõtingit pp humiditates p somnũ diurnũ retentas circa muscu

los cordas & iuncturas:qbus torpescunt & tarde redunt ad solitos motus. Tertiũ vo nocumentũ ex simili cã orit .s.ex humiditatibus & uaporibus p somnũ meridianũ retẽtis:q moti uersus caput & cerebrũ dolorẽ ingerũt. Quartũ vo nocumentũ uidelꝫ catarrus:quo ułr omne reuma significat cõtingit ꝑpterea qa uapores & fumi qui undiqꝫ p cutẽ hora uigiliaꝝ resolui solẽt in somno diurno ad caput tendũt:ubi inspissati recidũt iterius reumatizãtes. Auic.aũt in.i.c. fen.iii.do.ii.ca.ix.alia supaddit nocumẽta somni diurni.quoꝝ primũ est gnãre ęgritudines humidas.ut guttas & paralises ex retentionibus humiditatũ q̃ de die magis resolui solẽt. Secundũ est corruptio coloris faciei pp humiditates aquosas urinę silẽs ĩ sanguine multiplicatas ex somno diurno:resolui solitas tpe uigiliaꝝ:q̃ ad faciei cutẽ cũ sanguine expulse reddũt eã tumidã & declinantẽ ad citrinitatẽ. Tertiũ est gnãtio splenis.i.splenetice passiõis ĩ dispositis ad eã. Cuius cã est retentio humoris grossi melancolici in splene ex somno diurno.sicut.n.iuuant uigilię motũ & liberꝝ trãsitum huius grossi humoris p cãnales strictos cũ calore diei uias apiẽte.sic somnus ĩpedit maxime diurnus.cũ tũc instet hora ꝺm plurimũ trãsitus melãcolię p cãnales suos.& maxime p illũ cãnalẽ:qa splẽ transit ad orificiũ stomachi gra ꝓuocatiõis appetitus p quẽ splenis supfluitas emũdari solet. Non.n.cõuenit ut de nocte ꝓuocet sed de die potius appetitũ cibi. Quartũ ẽ relaxatio neruoꝝ seu remolitio eoꝝ. Cuius cã est ꝓhibitio resolutiõis humiditatũ quã facere solẽt uigilię diurnę q̃ interius retente neruos imbibũt. Quintũ est debilitatio appetitus. Cuius cã est ꝓhibitio resolutiõis q̃ est prima cã famis:alia cã ẽ repletio stomachi ex fumis uaporibꝰ & humiditatibus remollientibus & saturãtibus orificiũ stomachi. Sextũ est generatio apostematum. Cuius cã est:quia supfluitates per somnũ diurnũ multiplicate colliguntur sępe in aliquo membroꝝ:& ipsum intumescere faciũt.

Et ulterius di. Aui. q̄ due de potioribus causis pp q̄s nocet somnus diurnus sũt. prima qdẽ: qa cito interrũpit̃ ppterea q̄ calor diei trahit uersus exteriora calorẽ corpis. & eꝯ somnus ad iteriora. Vñ motus ꝑuenit agitatiuus. & iõ cõsulit̃ tũc dormire uolẽtibus q̄ in umbra dormiãt: & ĩ tenebroso loco. secũda vo ppterea q̄ reddit naturã stupidã & q̄si pterritã retrahentẽ se ab eo in quo erat. s. a digestione cibi. Aduertẽdũ tñ est q̄ lʒ somnus diurnus gñaliter uitupet̃ & nocturnus cõmẽdet̃. ex diurno tñ ille minus uitupat̃: qa mane est usqꝫ ad tertiã. s. ab ortu solis usqꝫ ad tertiã post ip̄m. Iuxta illud hypocratis ꝓnosticoꝝ secũda dicẽtis. Sõnus ut moris est cõueniens & n̄alis ut noctẽ nõ effugiat & diẽ nõ ĩpediat est laudabilis. cõtrarius vo est improbandus: minus tñ si a mane usqꝫ ad tertiã tenuerit. Quãq̄ tñ somnus diurnus & meridianus intantũ a primis medicinę inuentoribus detestet̃. moderno tñ tpe nõ oĩs somnus diurnus est uitupandus: & ꝓprie si in eo qnqꝫ cõditiones obseruant̃. ut uult Bartrucius. Prima est ut sit cõsuetus: secũda ut nõ sit illico supra cibũ: tertia ut nõ sit capite depresso: quarta ut nõ sit longus: quinta ut nõ fiat ab eo subito stupida & repẽtina expergefactio: sed morosa.

Quattuor ex uento ueniũt in uẽtre retẽto:
Spasmus: idrops: colica: uertigo q̄ttuor ista.

¶ In hoc textu autor ponit q̄ttuor nocumẽta ꝑuenientia ex retentiõe uentositatis ĩ corpe nr̃o quoꝝ primũ est spasmus cuius cã est: qa uẽtositas retenta sępe capit raptũ ad iũcturas: & neruos ipsos replẽs ex quoꝝ repletiõe sequit̃ ipsoꝝ ꝯctio q̄ uocat̃ spasmus. Et ab Aui. ii. in ca. de spasmo: spasmus sic diffinitur. Spasmus est ęgritudo neruosa: qua mouent̃ lacerti ad principia sua & inobediẽtes sunt in dilatiõe coꝝ: Et iste spasmus ẽ duplex. Nã qdã est ex repletiõe ĩ quo mẽbrũ abbreuiat̃ & ĩgrossat̃ pp rẽ implentẽ: sicut coriũ aut corrigia cũ est res

implens abbreuiat̃ & ingrossat̃. & iste spasmus fit subito: Alius est ex inanitiōe in quo ɔ̃hit̃ lōgitudo & latitudo & minorat̃ mēbrū ſm lōgū & latū: sicut in pgameno: cū apponit̃ igni fit ɔ̃ctio ſm longū & latū: & iste spasmus fit paulatim. Secūdū nocumentū est ydropisis: quæ est morbus mālis causatus ex re frigida plurima ingrediēte & inflante mēbra aut loca partiū: in qbus regimē. i. digestio ciboꝝ fit & humoꝝ: ut dicit Bartrucius. Ydropisis. n. nō generatur nisi cū sanguis nō generat̃: ut dicit Gal̃. vi. particula amphorismoꝝ in cōmēto illius. Emorroides sanāti antiq̃s. Et est triplex ydropisis. s. ypozacha: asclites: & timpanites: & de timpanite intelligit̃ istud secūdū nocumentū. Timpanite. n. ut dicit Bartrucius fit a mala cōplexione frigida stomachi & epatis ꝓhibēte cibū trāsmutare in chilū & humorē benignū aut sanguineū: q̃re cōuertit̃ in rē uentosam quæ dū nō expellit̃ p eructuationē aut aliūde oppilatiōe uiaꝝ ꝓhibente uel uirtute expulsiua: uel sequestratiua: seu supfluitatū debili existente colligit̃ ītēr ciphac & mirach uētris & causat ydropisim. Tertiū nocumentū est colica q̃ est ęgritudo multū dolorosa: facta in intestino dicto colon: qđ est unū de intestinis grossis: quēadmodū yliaca est ęgritudo dolorosa facta ī ītestino gracili dicto ylion: & fiūt iste ęgritudines sępe ex uētositate īclusa ī dictis intestinis. Quartū nocumētū est uertigo & est ęgritudo cū qua uı̃ hoī ꝙ oīa uoluant̃ in girū. Cuius ęgritudinis cā est uētositas ad cerebrū mota q̃ pp eius ī cerebro motionē uertiginē facit. Et ista quattuor nocumēta cū qbusdā aliis pulchre cōmemorat. Aui. xviii. i. c. de rebꝰ q̃ nocēt colicis dicēs. Et scias ꝙ retētio uētositatis multotiēs facit accidere colicā: ꝓpterea ꝙ subleuat eā & reprimit ipsam: ita ut aggreget̃ res una & ꝙ facit accidere debilitatē in intestinis. Et qn̄qꝫ pducit illud ad ydropisim. Et quādoqꝫ generat tenebrositatē & uisus uertiginē & epilensiam. Et quādoqꝫ retinetur in iunctura: & facit accidere sp[illegible]num.

¶ In hoc textu autor ponit unũ documẽtũ pro cõseruatione sanitatis dicẽs: ꝙ hõ ĩ cena dꝫ esse sobrius & se nõ multũ cibo replere: qa nimia repletio nocturna inducit ĩpedimẽtũ somni: tortionẽ uentris: inqetudinẽ corpis pustulas in facie: grauitatẽ capitis in mane. & maliciã oris. Dubiũ iã incidit utrũ maior q̃titas cibi sit sumẽda ĩ prãdio q̃ ĩ cena. Pro cuius decisione aduertẽdũ est q, ꝓm diuersitatẽ corpoꝝ: maior aut minor q̃titas cibi sumẽda est in prãdio q̃ in cena: qa corpa aut sunt in morbũ decidẽtia: aut sub latitudine sanitatis. Si in morbũ deciderint: aut cũ humoris uicio aut sine humoris uicio. Si sine humoris uicio: sic est magis cenãdũ. Cuiꝰ rõ est: qa nã in talibus solũ est ciboꝝ digestioni intẽta: nõ aũt supfluitatũ maturationi: carẽt. n. eis ꝙ si cũ humoris uicio patiant́ cõuenïẽtiꝰ ẽ prãdio maiore. uñ Aui. in. iii. in trac. v. c. de cura epilẽsie. Ille cuius cõsuetudo nõ tolerat ut semel reficiat́: diuidat cibũ suũ q est minor refectiõe sua in tribus ptibus: & sumat duas tertias in prãdio & tertiã in cena post exercitium subtile rõne sic psuadet́: qñ illo tpe pro quo nã debilis iuuat́ in digestiõe calore solari uiuifico: & resoluũt́ amplius supfluitates amplior sumẽdus est: hoc aũt magis fit in prãdio q̃ in cena: ergo &c. Prȩterea in die calor uitalis adest solaris & locis digestiuus cũ sit uitȩ principiũ: q̃re ad digestionẽ diurnalẽ: tunc duplex opabit́ calidũ: nocte ṽo nõ. Et etiã nocte nã magis est circa supfluoꝝ digestionẽ in talibꝰ intẽta: nõ est ergo ĩpediẽda multa ciboꝝ exhibitiõe: q̃uis. n. calor in plerisqꝫ fortificet́ in nocte spirituũ retractione & somni reductione nõ tñ põt huiusmodi calor duo: ut alimẽtũ & supfluitates digerere. Cõuenit itaqꝫ in his cenã breuiare. Si ṽo huiusmodí corpora sub latitudine fuerint sanitatis: aut sunt sufficiẽter sana robusta supfluitatibus sensibilibus carentia: cũ oẽs

Ex magna cena. stomacho fit maxima pena
Vt sis nocte leuis. sit tibi cena breuis.

expellāt sua uia:ut athlete:& hos expedit cena maiorare. Tū qa nā eoꝶ nocte solū est digestioni ciboꝶ intenta:& nō supfluoꝶ matura tioni:cū illis fere careant. Tum qa solū robur corpis intendunt:qđ & nocte acquirit magis cum amplior fiat sanguificatio distributio & spirituū in his generatio. Si aūt corpa fuerint a dicto tēpamēto & robore distātia:sicut sunt plurima usq̧ i ęgritudinē nūc deueniē tia:talia aut exercitant exercitatio forti continuo & uehementi:aut nō:si sic:ut sunt uictū manibus q̃rentes:melius est eis prādiū sup ce nā maiorare. Cuius cā est:qa alimētū nō solū expetitur pp nutrire: sed pp humectare mēbra ac irrorare ne arefiāt ex forti motu: & re sistatur resolutioni caloris:pp qđ opʒ plus cibi exhiberi in prādio: neqʒ pp exercitiū talia corpora cessant ab eoꝶ digestiōe:cū ita sint cōsueti. Vsus.n.est res pter naturā. Est & calor uehemēs pp exerci/ tiū potens sup digestionē in eis:pp quod uidemus eos ter in die cū appetitu comedere & benedigerere. Si aūt nō utant forti & laborio so exercitio cōtinue sicut pdicti:dupliciter illud euenit:qa aut solū qn̄qʒ utunt exercitio forti & laborioso & nō cōtinue:aut solū utun tur exercitio debili.cū quo stat multiplicatio supfluitatū.si utant exercitio plurimo forti & laborioso ꝓpter occupatiōes necessarias in uita & ad salutem:sicut ciuiles uiri q̃ plures circa bona fortunæ negociātes ad salutē interdum exercitio forti & laborioso mouent: & diu equitātes uel itinerantes:aut aliud quoddā fortius a consueto agentes exercitio:& his utilius est cenā sup prādiū amplius augere. Cuius rō est:qa si tales prādiū augerēt cū nō sint cōsueti a deo forti & laborioso exercitio agitari ut priores ipsoꝶ:iā corrūperet dige/ stio:maloꝶ humoꝶ generatiua. Itē ꝓpter motū supfluū calor hoꝶ disseminatione est debilitatus:cuius quidē unitio quæ magis nocte fit q̃ die potissima est fortitudinis & digestiōis causa:quare in cena instante nocte alimentū amplius potest administrari. Itē isti prius

nõ laborioſo utebant̃ exercitio:& ſic corpus eoꝵ humiditatibus ple nũ eſt:q̃bus & paruo cibo ſufficiẽter põt reſiſti reſolutiõi & exſicca tioni factis ꝑ motũ ĩ die occurrentẽ. Si ṽo paucis debilibus exerci/ tiis & paruis occupationib⁹ in uita utant̃:ꝓcipiẽdũ eſt ipſis melius prãdere q̃ cenare. Et declarat̃ ſicut iſtud ni corꝑibus nũc ęgrotãtib⁹ apparuit. Cũ.n.hi ſunt debilis digeſtiõis:ut plurimũ iuuant̃ ꝑ calo rẽ ſolis & lucẽ:ualde uiuificos:confortant̃.n.inde ſpũs ꝑꝑ ſuũ ſil'e. Ipſe.n.eſt lux:aut effigiẽ h₃ lucis ſ̃m Aui. Iuuat̃ etiã q̃a ſuꝑfluita/ tes:tũc melius expellunt̃ poris aptis de die q̃ de nocte. Pręterea no/ cte non op₃ eos multo cibo ſed pauco repleri:cũ nã tũc intenta eſt: magis circa digeſtionẽ humoꝵ crudoꝵ:quos ſomnus h₃ maxĩe di/ gerere ac ad benignũ reducere. Licet.n.nocte digeſtiua fortificetur uirtus:nõ tñ adeo ꝙ ualeat cibũ & ſuꝑfluitates digerere. Aduerten dũ eſt inſuꝑ ꝙ in exhibitiõe cibi maioris aut minoris ĩ prãdio q̃ in cena maxime ſeruãdus eſt uſus:q̃a cõſuetudo eſt res maxima in cõ ſeruatiõe ſanitatis & ęgritudine curãda. Secũdo regiminis acutoꝵ q̃d' oñdit̃ ex eo ꝙ eius mutatio & maxime ſubita uehemẽter eſt le/ ſiua. Vñ Dama. Mutare cõſuetudinẽ nociuũ eſt & moleſtũ:& ꝓci/ pue ſenibus. Et iõ praue cõſuetudines abolẽde ſunt:ſed nõ mox:eo ꝙ nã nõ ſuſtinet repentinas mutationes. Et ſicut patet ꝙ uniuerſa/ lius maiorãdũ eſt prãdiũ ſuꝑ cenã.cũ plurime ęgritudines ſunt ma teriales & plurima corpora lapſa. Si tñ ſolũ ſemel in die comedat̃ melius eſt cibũ in cena exhibere niſi oculi aut cerebrũ patiant̃.tũc eni melius eſt in prãdio exhibere cũ nõ parũ ęgrotãtis nocet oculis & cerebro. Vlterius circa textũ eſt notãdũ ꝙ nõ ſolum repletio no/ cturna:ſiue ĩ cena nocet ſtomacho.imo oĩs repletio cibi generat.n. oppilatiões febres:putredines:apoſtemata:& leprã:q̃a eſt cã in dige ſtionis:ꝙ autẽ oĩs repletio nocitiua eſt ſtomacho declarat Aui.xiii. in trac.i.c.de rebus:quaꝵ uſu ledunt̃ ſtomachus & inteſtina dicẽs.

Ex reb⁹ magis inimicis ſtomacho eſt repletio:& pp illud nõ augeť corpus guloſi:qm̃ cibus eius nõ digeriť:q̃re nõ creſcit ex eo corpus. Ille autẽ q cibo abſtinet dũ tñ remanet aliqd appetitus eius augeť: qm̃ ſtomachus eius bñ digerit cibũ. Et ſic ualde cauẽdũ eſt nè ſtomachus torqueať & multũ graueť ex cibo:ita ut anhelitus anguſtietur:& pulſus uelociteť:& ſiľr repletio nauſeatiua & faſtidiũ inducens:multũ eſt euitãda:& ſpãľr ex malis nutriẽtibus.Nã ſi faſtidiũ ſit ex groſſis nutriẽtibus:ꝓueniũt iũcturaꝝ dolores & renũ:& podagra & groſſicies ſplenis & epatis & regulariter ęgritudines flegmatice & melãcolice.Et ſi faſtidiũ ſit ex nutriẽtibus ſubtilibus ꝓueniũt febres acute & maligne:& apoſtemata multũ acuta:igiť euitãda eſt repletio nauſeatiua:nõ igiť tm̃ eſt comedendũ:qn ſtomacho maneat aliqs locus uacuus:nec ex toto dꝫ deſideriũ ſopiri:ſed retineri debẽt aliq̃ reliquię appetitus:& hoc ſpãľr obſeruãdũ eſt in hñtibus appetitũ fortẽ.Sunt.n.aliqui quoꝝ appetitus nãliter multũ ſopitus eſt:& iſti forte debẽt plus comedere q̃ appetũt.

Tu nũq̃ comedas ſtomachũ niſi noueris añ.
Purgatũ uacuũqꝫ cibo quẽ ſumpſeris ante
Ex deſiderio poteris cognoſcere certo
Hęc tua ſunt ſigna ſubtilis in ore dieta

¶ In hoc textu ponuntur aliqua præcepta quæ homo ſane cupiẽs uiuere neceſſario debet obſeruare ante ſumptionem cibi. Quoꝝ primum eſt ꝙ homo nõ debet ſumere cibum niſi nouerit ſtomachũ ſuũ eſſe purgatũ a malis humorib⁹ quod fit per uomitũ expellendo humores putridos & malos in eo exiſtentes:qa ſi ſumeretur cibus prædictis malis humoribus in ſtomacho remanentibus ex cõmixtione taliũ humoꝝ cũ cibo:cibus ſumptus corrumperetur.Secundũ præceptũ eſt:ꝙ homo nõ debet ſumere cibũ de nouo niſi pręſenſerit cibum ſumptũ in ſtomacho ſuo fore dige-

ſtũ & ab eo euacuatũ:qa nihil eſt deterius in humano corpore q̃ in/tromittere cibũ ſup aliũ qui non eſt digeſtus:ſed digeri incipit. Nã ſupaſſumptus cibus prioris digeſtionẽ incohatã ĩpedit. Et digeſtio prioris añ cõplebit᷑ q trãſiens ad epar p uenas miſeraicas ducet ſecũ cibũ ſupaſſumptũ indigeſtũ:uñ crudi humores ĩ corpe multiplicabunt᷑. Vlterius ĩ textu ponunt᷑ duo ſigna euacuatiõis ſtomachi a cibo p̃aſſumpto. Primũ eſt deſideriũ certũ.i.uera fames. Et pro intellectu iſtius ſciẽdũ ẽ ꝙ duplex ẽ fames.ſ.uera & mẽdoſa. Verã Gal̃. deſcribit.ii. Amphoriſmoꝝ ĩ cõmẽto illius canonis ubi dicit. Indigentia nõ opꝫ laborare.dicẽs. Certa fames eſt cũ hõ cibo indiget:uñ ĩmenſus ſequat᷑ appetitus. Sed mẽdoſa fames eſt cibi appetitus corpore nõ indigẽte. Et ſic ut uera fames fit ex cõſtrictione & corrugatione uenaꝝ officij ſtomachi ꝑcedentibus a ſuccione mẽbroꝝ inanitoꝝ cibo indigentiũ.ſic mendoſa fames ſolet ab his fieri q̃ ſtringũt & rugãt orificiũ ſtomachi mẽbris cibo nõ egentibus:ut ab actu frigidis ſtipicis aut acetoſis. Et iſtius ſigni & ſecũdi p̃cepti p̃cedẽtis cõmemorat Auic.in.i.doctri.ii.ca.de eo qđ comedit᷑ ſic inquiẽs. Oportet p̃terea ne aliqs comedat niſi poſt deſideriũ:neqꝫ in hoc tardet᷑ cũ deſideriũ ebulierit.i.forte fuerit niſi mẽdoſũ fuerit.ut ebrioꝝ deſideriũ:& hñtiũ faſtidiũ:qm̃ tollerare famẽ ſtomachum putridis replet humorib⁹:Et poſtea eodẽ capl̃o dicit:Et neqꝫ ipſe neq; oẽs q ſanitatẽ hr̃e uolũt aliqd comedãt niſi deſideriũ fuerit certũ & ſtomachus & ſupiora ĩteſtina a prĩo nutriente euacuata fuerint. Qđ.n.in corpe exiſtit deterius ẽ ſi nutriẽs ſupnutriẽs qđ nõ ẽ digeſtũ mittet᷑. Secũdũ ſignũ qđ ſignificat ſup certo deſiderio ſiue certa fame ẽ ſubtilis dieta p̃cedẽs.i.parua admĩſtratio cibi:qñ.n.illã ſequit᷑ fames ſignificat᷑ eſſe certa & ṽa. Sciẽdũ eſt inſup ꝙ in una & eadẽ refectiõe peſſimũ ẽ ſil̃ multos & diuerſos cõiũgere cibos:ut carnes & piſces uel pullos & porcũ:& poſtea ꝓlõgare tẽpus in comedendo:qa pri/

mus cibus iã digeri incipit cũ aduenit ultimus:& sic ptes cibi dissi/
miles fiũt in digerẽdo:sic ꝗ ꝑassumpte prius digeste sunt q̃ postre/
mo sumpte sue digestionis mediũ attigerint:uñ fit ꝗ q̃dã corrũpũt
alias. Et istud inuit Aui.in.i.doc.ii.c.de eo qđ comedit dicẽs. Et ni/
hil qdẽ deterius est q̃ diuersa nutrimẽta simul adiũgere:& post hoc
in comedẽdo tp̃s ꝓlõgare:cũ.n.postremũ nutriẽs aduenit primũ iã
incepit digeri:nutriẽtes ergo ptes ĩ digerẽdo nõ similant. Sciẽdũ ẽ
tñ ꝗ ꝓlõgatio in comedẽdo moderate facta fere una hora:gr̃a bonę
mastigatiõis & trãsglutitionis est laudabilis & plurimũ cõferẽs ad
cõseruationẽ sanitatis:qa pfecta cibi mastigatio cũ morosa trãgluti
tione siue ingluuie est ueluti media digestio:sʒ mala mastigatio uel
digestionẽ cibi impedit uel uehemẽter retardat:sed ꝓlõgatio in co/
medẽdo cũ interlocutionibus & pausis duabus uel tribus horis est
plurimũ nociua:& sequunt ex ea nocumenta prænarrata.

Persica:poma:pira:lac:caseus:& caro salsa.
Et caro ceruina:leporina:caprina:bouina.
Hæc melancolica sunt infirmis inimica.

¶In hoc textu tan/
gunt decẽ cibi siue
alimẽta melancoliã
generatiua aut infir
mis inimica. Quo/
rũ primũ est comestio psicoꝝ:de qb⁹ Gal.ii.ali.c.xix.dicit ꝗ & hoꝝ
succus & qđ uelut caro facile corruptibilis est:& oĩno qdẽ prauus:
q̃re non opʒ:sicut qdẽ est post aliud alimentũ offerre:corrũpunt.n.
supnatãtia. Meminisse aũt opʒ huius qđ cõe in oĩbus:q̃cũqʒ caco/
chima humida lubrica & facile subire potẽtia:pp hoc opʒ ipsa co/
medere priora alijs:sic.n.ipsa celeriter subeũt:& illis uiã faciũt:ulti/
mo aũt sumpta simul corrũpũt & alia. Et ita pʒ ꝗ istud dictũ dʒ in
telligi de psicis comestis post cibũ aliũ:qa ipsa sumpta ante cibum
bona sunt stomacho uentrẽ lenientia atqʒ appetitũ ꝓuocãtia. Iuxta
illud Auic.ii.cano.c.de psicis:dicẽtis. Matura sunt bona stomacho:

& in eis est uirtus faciendi appetitũ cibi. Et subdit Auic. Et oportet qdẽ ut nõ comedant̃ post aliũ cibũ: qm̃ corrũpunt̃ post eũ: sed pce/dãt añ cibũ. Siĩr Serapion i aggre. c. de eis: auctoritate Diascoridis ait: matura ex psicis sunt bona stomacho & molliũt uẽtrẽ. Immatura ṽo stringũt: & qñ desiccantur stringũt fortius: & decoctio siccorꝝ qñ. s. bibit̃ ꝓhibet fluxũ humiditatũ ad stomachũ & uentrem: & qñ trita sup locũ pulverizant̃ uñ fluit sanguis abscindẽt eũ. Et lʒ præ/narrata habeãt iuuamẽta: qa tñ humorẽ generãt putrefactibilẽ: no/citiua sunt infirmis: & maxime qñ indebite sumunt̃. Et sunt psica frigida in primo gradu & humida in secũdo. Secundũ est pira siue comestio pirorꝝ. Et cã eius est: qa pira & generaĩr oĩs fructus recens nõ coctus replet sanguinẽ aquositate buliẽte in corpe: & sic ꝑparãt sanguinẽ ad putrefactionẽ: & p cõsequẽs nocẽt ęgris. Pira siĩr ut dicit Auic. ii. cano. c. de eis: a ꝓprietate inducũt colicam: Ipsa tñ inter cęteros fructus multos impinguãt: ꝓpterea porci ex ipsis piris im/pinguant̃ plusq̃ ab aliqb⁹ aliis fructibus. Et qa pira uẽtositatẽ generant: & sic inducũt colicã. Vsus hʒ ꝙ pira & alii fructus uentositatẽ faciẽtia cũ carnatiuis. i. uentositatẽ expellẽtibus comedũt: uel possumus obuiare nocumẽto ipsorꝝ supbibẽdo uinũ uetus odoriferũ: & meliora pira sunt q̃ magis odorifera sunt: & magis dulcedinẽ par/ticipãtia: & ẽt meliora sunt decocta q̃ cruda: & pñt decoq cũ aniso feniculo & zuccaro. Tertiũ est comestio pomorꝝ: de qbus dicit Aui. .ii. cano. c. i. ꝙ assiduatio comestionis eorꝝ facit euenire dolorẽ ner/uorꝝ. Et poma ẽt malã hñt ꝓprietatẽ in generãdo uẽtositatẽ in secũda digestiõe: q̃re nocẽt ęgris: & ẽt pp similem cãm illi q̃ dicta est de piris. Et ista dicta de piris & pomis maxime intelligẽda sũt de ipsis crudis & nõ de ipsis coctis. Et nedũ isti fructus ab infirmis sunt uitãdi: imo oẽs fructus iplẽtes sãguinẽ aquositate ebuliẽte: ut fructus recẽtes: quorꝝ succus in humano corpe ebulit sicut mustũ: & succus

fructuũ ebuliũt exterius in uase:& hoc pp calorẽ solis derelictũ in eis cũ maturabant᷑.Isti.n.fructus pp ebulitionẽ succi eoꝝ ꝑparant sanguinẽ ad putrefactionẽ:licet pro hora q̃ sumunt᷑ iuuamẽtũ prę/ stent humectationis;Et de hac cã Auic.febricitãtibus ꝓhibuit fru/ ctus maxime recẽtes in.iiii.trac.ii.c.vii.dicẽs.Et oẽs fructus nocent febricitãti cũ ebulitiõe sua & corruptiõe in stomacho. Quartũ est comestio lactis. Cuius cã est:qa lac de leui corrũpit᷑:& in fumũ aut acetositatẽ cõuertit᷑ i stomacho imũdo:sicut ut plurimũ est stoma/ chus febricitãtis febre putrida:& ergo febricitãtibus febre putrida nõ cõcedit᷑.Et silr est malũ hñtib⁹ dolorẽ capitis & siticulosis & plu ribus aliis:de qbus loqt᷑ Ipocras.v.ꝑticula amphorismoꝝ:ampho/ rismo illo. Lac dare caput dolẽtibus malũ &c. Veꝝ est tñ ꝙ in aliq bus passionibus cõuenit sicut i ptisi & ethica & aliqbus aliis ꝓut ẽt dicit Ipocras amphorismo iã allegato:& ẽt inferius aliqd dicet᷑ ibi. Lac ethicis sanũ &c. Et lꝫ lac in ꝑdictis passionibus uitupet᷑:In sa/ nis tñ laudabile est:& hoc si in stomacho & epate bñ digerat᷑:tũc.n. intestina lauat sua aquositate:& mũdificat butirositate sua:humo/ ribus uenenosis repugnat:mẽbra humectat:caseitate sua uulnera pe ctoribus iuuat & pulmonis gutturis renũ quoqꝫ itestinoꝝ & uesice morsurã acutoꝝ humoꝝ in intestinis mitigat:quia uisceribus inui scatur:& humoꝝ ꝓhibet morsum.Præterea cõuenit lac corporibus tẽpatis:quoꝝ stomachus mũdus est a colericis & fleumaticis humo ribus.In his.n.lac bñ digestũ multũ dat nutrimẽtũ:laudabilẽ san/ guinẽ generat carnẽ augmẽtat:totũ corpus laudabiliter humectat: exteriora pulchra facit.ut refert ysaac in dietis ulibus.Et ibi ẽt au/ ctoritate Ruffi dicit ꝙ lac bibẽtes ieiunos esse oportet & bibat᷑ cali dum cũ exeat ubera:neqꝫ aliqd comedat᷑ quousqꝫ digerat᷑:& labor & nimius motus caueat᷑.Non est tñ quiescendũ oĩo a deambula/ tione sed deambulandũ est suauiter quousqꝫ in stomachi fundum

descédisse sentiat. In distépatis vo corpibus lac nó côuenit. In cali/
dis.n.corpibus cito mutat in fumositaté & colerã. In frigidis vo in
acetositaté & putrediné. In stomacho etiã imũdo lac nó côuenit:qa
in eo corrũpit. Circa electioné aũt lactis sciédũ est q magis eligen
dũ est lac mediocre in uia nutriméti & nó subtilissimũ sicut lac ca/
meli aut ét asininũ neq; pinguissimũ & grossissimũ:sicut lac uacca
rũ & pecudũ. Eligédũ est igr lac capre:nó.n.h3 tm̃ aquositatis sicut
lac cameli qđ nó est aptũ ad nutriendũ róne nimie humiditatis:sed
uẽtris subductiuũ:nec h3 tm̃ pinguedinis & grossiciei seu caseita/
tis & unctuositatis sicut uaccaꝝ & pecudũ qđ pp grossiciem & un/
ctuositaté est uenaꝝ oppilatiuũ:uentositatũ generatiuũ: & diffici/
lioris digestiõis quã sit necessariũ in regimine sanitatis. Eligat igit
lac capre nó nimis ppinq̃ partui:nec nimis distãtis a partu nó pin/
guãtis:nutrite ĩ bonis pascuis & ĩ tpe quo repiunt meliora pascua.
Quintũ est comestio casei & pót ĩtelligi de oĩ caseo maxime tñ de
ueteri. Cuius ró est:qa caseus recés est frigidus & humidus & grossę
substãtiæ & difficilis digestionis & oppilatiuus & lapidis gnãtiuus
& nó multũ côpetit uia cibi ĩ regimine sanitatis:Et caseus uetus ẽ
calidus & siccus pp sal. facit cibũ digeri & difficulter digerit parũ
nutrit & male: ĩ stomacho nocet:& nimis desiccat:& minus côpetit
q̃ recens. Et si aliqs caseus est medius inter nouũ ueteré & uiscosum
& frãgibilé duꝝ & mollé:& paꝝ declinãs ad aliqualé dulcediné:nó
nimis salsus:nó lachrymosus:cũ ĩcidit saporis delectabilis & boni
odoris:cuius ĩ stomacho mora nó diuturna ex bono lacte côuenien
ter factus sufficiẽter unctuosus:talis utiq; caseus bonus est:& inter
alios magis est diligẽdus:& post cibũ sumptus nó multa quãtitate:
multa vo quãtitate stipatus in uia cibi uniuersaliter est malus:sto/
machũ grauãs & inobediens digestioni:& oppilatiuus:& lapidis in
renibus:& humoꝝ grossoꝝ in corpore & uentositatũ generatiuus.

Solũ igit̃ ille caseus est bonus quẽ dat auara manus. Sextũ est caro salsa. Caro.n.salsa siue sole siue fumo exsiccata cuiuscunq; generis aut aĩalis fuerint generat sanguinẽ grossum & melãcolicũ:& p cõ/sequẽs nocet infirmis:nec est cõueniẽs sanis. Et istud ĩnuit Aui.ii.in doc.ii.c.xv.in fine dicẽs. Et exẽplũ spissi pauci nutrimẽti mali chimi.i.mali humoris est caro solita. Septimũ est caro ceruina:q̃ silr ẽ sanguinẽ melãcolicũ generãs.teste Rasi. in Almãsore.c.de aĩalibus siluestribus & domesticis. Octauũ est caro leporina q̃ silr sanguinis melãcolici est generatiua. Dicit.n.Rasis de ea loco pall̃.Ipsa.n.plus aliis melãcolię gnãtiua est. Et de ista ẽt dicit Isaac in dietis uniuer/salibus ꝙ nõ cõuenit ĩ uia cibi:sed solũ ĩ uia medicinę. Et est sciẽdũ ꝙ ista caro leporina & sil̃r ceruina cũ puenerit ad antiqtatẽ simpl̃r sunt euitãde.si tñ aliquo mõ cõueniant meliores sunt iste carnes cũ partui sunt ppinq̃:ut siccitas eoꝶ obtẽpet̃ ab ętate:& ẽt sunt euitande:nisi sint pingues:nã ex ea pinguedine obtẽpat̃ siccitas. Nonũ est caro caprina. Decimũ est caro bouina:qa iste carnes ẽt sunt carnes melãcolicę. Nã Isaac in dietis uniuersalibus de eis dicit. Caro caprina & bouina sunt pessima dura in digestiõe tarda:& digesta grossũ generãt sanguinẽ & melãcolicũ. Et Aui.ii.cano.de carne caprina dicit. Caprina v̇o nõ est bona multũ:& eius humor fortasse est malus ualde. Et sub istis ẽt intellige carnẽ hircinã & uaccinã quæ peiores sunt p̃dictis carnibus.s.caprinis:& bouinis. Nã de eis dicit Aui.ii. can.c.de carne. Et caro uaccina & ceruoꝶ hircoꝶ siluestriũ & ma/gnaꝶ auiũ facit euenire febres q̃rtanas. Et de carne uaccina adhuc dicit ꝙ caro uaccina plurimi nutrimẽti est grossa melãcolica gene/rãs ęgritudines melãcolicas. Et ulterius dicit ꝙ caro uaccina gene/rat leprã. Et de carne hircina dicit ꝙ est mala absolute. Quia iã textus locutus est de carnibus uitãdis:& maxie aĩaliũ q̃drupedũ. Vidẽdum est ulterius de carnibus aĩaliũ q̃drupedũ. Et qa circa electionẽ

carniũ aialiũ q̃drupedũ ɔtrouersia uŕ ĩter auctores medicinę. Q ui dã.n. dicũt carnes porcinas eẽ meliores sicut Gal. & qdã alii. Alii v̄o dicunt ꝙ carnes edinas esse meliores: sicut Rasis Auic. & Auer. licet Auer. v. colliget ĩponat Aui. ꝙ dixerit carnes porcinas eẽ meliores: qđ tñ nõ dicit auctoritate ꝓpria: sed auctoritate christianoꝝ. alii v̄o laudãt uitulinas prę aliis. Secũdũ est ꝙ electio & melioritas carniũ aialiũ q̃drupedũ põt multipliciter attẽdi. Primo mõ ex ꝑte maioris nutrimẽti & irresolubilioris & carnib⁹ humanis siĺioris. Et isto mõ caro porcina cæteris est melior. Primo ꝑꝑ maximã siĺitudinẽ quã hꜫ cũ carnib⁹ humanis: teste Gaĺ. iii. alimẽtoꝝ ubi dicit: porcinę ãt carnis similitudinẽ ad hoies addiscere: est ex eo ꝙ qdã comederunt humanas carnes ut porcinas nullã suspitionẽ hñtes ꝭm gustũ ipsa/ rũ & odorẽ. Et Auic. ii. cano. c. de sanguine ait. Sanguis hoĩs & san guis porci sunt similes in omni re: ita ut qdã fuerũt q uẽdebãt car/ nẽ hoĩs ac si esset caro porci: & occultatũ fuerat illud usqꜫquo inuẽ ti fuerũt in ea digiti hoĩs. Et istud idẽ sentit satis Auerro. v. colliget .c. de carne. Secũdo qa caro porcina ualde nutritiua est. Nam dicit Gaĺ. iii. alimẽtoꝝ. Omniũ edibilioꝝ caro porcoꝝ ẽ maxime nutri/ tiua: & huius expiẽtiã euidẽtissimã hñt athlete. Et postea eodẽ libro ait: porcoꝝ carne nullum aliud amplioris nutrimẽti hẽbis sumere. Tertio qa generat alimẽtũ stabile fortiter resistẽs resolutioni. Et ista fuit mens Galieni multis passibus ubi nõ parũ ꝑfert porcinas car/ nes cęteris carnibus. s. in octauo de ingenio: ubi dicit. Cęteris carni bus porcina laudabilior est si porcus mõtana incoluerit: post porcũ edus. Et siĺr ĩ qnto teraputice ubi dicit. Q uadrupedũ caro laudabi lior est porcina ĩ calore & humiditate tẽpata. eiusq; cibus plurimus & sanguis ab ea generatus oĩ melior est sanguine. Et istud ueritatẽ hꜫ de carne porcoꝝ nõ antiquoꝝ: qa eoꝝ caro indigestibilis est: nec iuuenũ: siue lactentiũ: qa caro eoꝝ humidissima est: sed ętate medio

criũ:puta unius anni uel duoꝝ tã domesticoꝝ quã siluestriũ. Veri/ siſr tñ estimandũ est ꝙ porci siluestres sunt domesticis meliores:qa carnes porcoꝝ domesticoꝝ sunt plus debito uiscosiores. Et de car/ nib⁹ porci siluestris siue apri di.Aui.ii.can.c.de carne.Christiani ṽo dixerũt:& q eos imitant̃ ꝙ melior caro siluestris est caro porci silue stris.nã cũ hoc est leuior carnib⁹ domestici porci: est fortis nutrimẽ ti & plurimi:& est uelocis digestionis:& est melior q̃ esse põt in hye me.Et ex isto ulterius sequit̃ ꝙ p̃dicte carnes porcinę multũ lauda/ biles sunt corpibus iuuenibus sanis & fortibus.laborãtibus nõ di/ spositis ad oppilatiões:& his qui impinguari q̃rũt:qa talia corpora indigent plurimo nutrimento & difficulter resolubili.Et ergo dicit Ra.in Almã.c.de uirtute carniũ.Caro ṽo grossa multũ laborãtibus cõueniẽs est:subtilis ṽo his qui prædictis sunt ꝯrii conuenit.Et idẽ uult Aui.in.i.c.de regimine eius q̃d comedit̃ dicẽs.Exercitati præ/ terea & multi laboris magis sunt tollerãtes nutriẽtia grossa:alio mõ põt attẽdi melioritas & electio carniũ ex pte tẽpate cõplexiõis eaꝝ: facilis digestiõis & sanguinis ex ipsis generati tẽpantiã.ut.s.illa ca ro dicat̃ melior q̃ tẽpate est cõplexionis.facilis digestionis sanguinẽ generans tẽpatũ in caliditate & frigiditate subtilitate:& grossitate. Et isto mõ caro edina est melior & laudabilior cęteris.ut uult Ra/ sis Auic.& Auer.Nã dicit Rasis in Almã.c.de aĩalibus siluestribus & domesticis.Edina caro est tẽpata nullã in se hñs malicię admix/ tionem q̃ lꝫ tẽpatũ generet sanguinẽ:laborãtibus tñ nõ cõgruit.cui nulla alia caro p̃ferẽda est. Nõ est.n.adeo debilis ut ex ea uirtus mi nuat̃:neqꝫ eius nutrimẽtũ adeo multũ est & grossum ut ex eo ꝓue/ niat repletio.& grossus generet̃ sanguis.Sãguis quoqꝫ q ex ea gene ratur ĩter subtilẽ & grossum:ac ĩter calidũ & frigidũ existit.Et ista caro nõ cõuenit multũ laborãtibus.sed iuuenibus tẽpatis exercitio mediocri utẽtibus:qa ista caro generat sanguinẽ forti exercitio uel

labore faciliter resolubilem:licet nō exercitio mediocri. Et sicut quo ad istā intētionē caro edina īter carnes domesticas. Ita caro capreoli inter carnes siluestres ē melior. Et post istā carnē edinā plurimi me dicoꝝ sicut Ra. & Auer. ponūt carnē arietinā. Et dicit Auer. v. colliget. c. de carne: ꝙ est hęc opinio maioris ꝑtis medicoꝝ ꝓter gali qui abominatᷣ carnes arietū. Et uīr sibi: qa caro uituloꝝ est melioris nu/trimēti quā arietina. Et forsan gali. hic attēdit melioritatē nutrimēti ex eo qd̄ est plurimū nutrire: & nutrimētū dare magis irresolubile: qd̄ magis uīr cōuenire carnib⁹ uitulinis quā arietinis: cū arietine ma gis humide sint. Tertio mō pōt attendi melioritas & electio carniū ex ꝑte minoris uiscositatis & melioris odoris eaꝝ. Et sic carnes uitu line sūt meliores alijs carnibus. Et istud īnuit Auer. v. collet. c. de car ne dicēs. Et carnes uituloꝝ sunt bonę carnes: ideo qa nō hn̄t illā ui/scositatē frigiditatē & siccitatē quā hn̄t carnes bouinę ueteres: & car nes eoꝝ sunt magis odorifere aliis carnibus: & q̄tū est in hoc melio res sunt carnibus edinis: qa in carnibus edinis manifestatᷣ q̄dā mu/scillago. i. uiscositas an̄q̄ coquantᷣ: sed carnes edinę sunt meliores ui tulinis: qa meliores generāt humores. Et ex isto pꝫ q̄uo nō est tanta cōtrouersia inter auctores medicinę sup electione carniū q̄ta prima facie apparet. Notandū est insup ꝙ carnes aīaliū siccę cōplexionis meliores sunt circa partū q̄ distātes multū a partu: ergo edi & lactē tes uituli meliores sunt hircis & bobus: qa siccitas primæ ætatis hu miditate corrigitᷣ. Sed carnes aīaliū cōplexiōis humidę sunt melio res distātes a partu. & circa partū deteriores: qa sua nimia humidi/tas ꝓcessu ætatis exsiccātis. s. iuuētutis corrigitᷣ aut tollitᷣ: & ab hu/miditate primæ ætatis crescit. Et iō iuuenes castrati arietes. s. unius anni sunt meliores & minus uiscosi lactētibus agnis: & porci unius āni uel duoꝝ meliores lactētib⁹ porcellis. Et ergo bn̄ dicit Aui. iii. c. de regimine eius qd̄ comeditᷣ. Oportet aūt ut cibus supple sanitatis

cōseruatiuus sit tales quales sunt carnes:& ꝓprie carnes edoꝝ & ui/
tuloꝝ lactentiū paruoꝝ & agnoꝝ aīaliū.Et ex istis oībus ꝯcludit̄ ꝙ
carnes hircoꝝ capraꝝ & arietū & boū & porcoꝝ ātiquoꝝ:& spālr
nō castratoꝝ & porcelloꝝ lactētiū & agnoꝝ lactētiū nō sunt multū
cōueniētes in regimine sanitatis:sed carnes uituloꝝ iuuenū & arie/
tū aīaliū & porcoꝝ duoꝝ annoꝝ uel unius ēt castroꝝ sufficiēter cō
ueniētes sunt esui ī regimine sanitatis.Et est diligēter notādū ꝙ car
nes declinātes ad siccitatē debēt elixari: & declinātes ad humiditatē
debēt assari:ut eaꝝ humiditas tēpet̄:& iō carnes cuniculoꝝ & lepo
rū ceruoꝝ uituloꝝ & caprioloꝝ debent elixari:& carnes porcelloꝝ
& castratoꝝ arietū assari:elixatio.n.obtēpat siccitatē.Et ex hoc pa/
tet ꝙ in tpibus & cōplexionibus humidis magis cōpetūt carnes de
clinātes ad siccitatē ut assent̄. In tpibus siccis & cōplexione & ętate
siccis magis cōpetunt carnes declinantes ad humiditatem.

Oua recentia:uina rubentia:pinguia iura.
Cum simila pura naturę sunt ualitura.

¶ In hoc textu po/
nunt̄ tria alimēta q̄
in modica quātitate
multum nutriunt.

Quoꝝ primū ē oua recētia:qa sūt de his q̄ in modica q̄titate mul
tū nutriūt:ut īnuit Auic.ii.can.c.de ouis. Et idē uult.iiii.in.c.i.ubi
dicit:nutriēs ṽo paruę q̄titatis:& multi nutrimēti sunt oua & gal/
loꝝ testiculi.Et illud idē in multis aliis locis repetit. Circa electionē
ouoꝝ sciēdū ē oua ꝙ gallinaꝝ & pdicū & faseanoꝝ iuuenū & pin
guiū sūt bona in sanitatis regimine:& aliis ouis simplr meliora:uñ
oua paruula lōga sūt bona.uñ filia p̄sbr̄i iubet pro lege teneri.Q đ
bona sint oua cādida lōga noua.amplius oua tremula.i.p decoctio/
nē aliq̄liter inspissata:ut in manu tenētis in cortice suo uideant̄ tre/
mere:sunt meliora duris & sorbilibus:& sunt multi nutrimēti:& fa
cilis & bonę digestiōis:& generāt sanguinē maxime cordi ꝓportio/

nabilē.uñ cōualeſcētibus ſenibus & debilibus maxime cōueniūt:& maxime uitella.uñ Auic.in trac.de uirib⁹cordis uult ꝙ uitella ouoꝝ aīaliū bonę carnis ſicut gallinaꝝ ꝑdicū & faſeanoꝝ:licet nō ſint medicinæ cordi:multū tñ cor cōfortāt.Et poſtea ſubdit ꝙ cito in ſanguinē cōuertunt̃:& poſt cōuerſionē paucā hñt ſupfluitatē:& generāt ſanguinē ſubtilē & claꝝ:& ergo maxime cōfortāt cor generādo ſanguinē ei ꝓportionabilē.Et ulterius dicit ꝙ multū ualēt in diſſolutione ſubſtātiæ ſpūs & diminutiōe ſanguinis cordis. Sorbilia ṽo oua facilis ſunt digeſtiōis:& leniūt pulmonē:& pectus:uentrē lubricant:& minus nutriūt quā tremula. Dura ṽo oua ꝑ decoctionē facta ad digerēdū ſūt difficilia:& nutrimētū exhibēt groſſum:& tarde a ſtomacho deſcēdēs:& tarde penetratiuū.Notādū ē inſup ꝙ ex diuerſitate ꝑparationis:ouoꝝ eſſe acqrit̃ in eis bonitas uel malicia: aut.n.ſunt aſſata:aut elixa:aut frixa:aut in iure ſunt cocta. Aſſata elixis groſſiora ſūt:& ad digerēdū duriora:qa focus ſubſtātialē eoꝝ humiditatē deſiccat:Et fiūt duob⁹ modis:aut.n.cū corticib⁹ īter calidos cineres ponunt̃:aut in teſtis frāgunt̃.In teſtis fracta peiora ſūt aliis.Illa aūt q̄ cū corticib⁹ īter calidos cineres ponunt̃ duobus fiūt modis:aut īter cineres ponūt̃ tota:aut ſuꝑ carbōes ꝑtim diſcooꝑta: quæ ī cinerib⁹ ponunt̃ tota ſūt peiora:qa cū calor foci circūeat:fumoſitates retinet:diſcooꝑta ſuꝑ carbones poſita fumoſitatē emittūt: & mūda fiūt.Elixa ī aq̄ meliora ſūt q̄ aſſata:qa aq̄ humiditas calori foci ī humiditate deſiccāda repugnat.Et fiūt duob⁹modis:aut.n.cū corticib⁹ elixant̃:aut infra aquā frāgunt̃. Cū corticibus peiora ſūt alijs:qa cortices ꝓhibēt diſſolutionē fumoſitatū & groſſiciei.In aq̄ fracta calor aq̄ tēpate penetrat:& groſſiciē ſuā ſubtiliat:& a[illegible]ꝼert ſibi grauitatē ſui odoris.uñ hmōi laudabiliora ſūt cęteris o[illegible] cęteris peiora ſūt:qa peſſimos generāt humores:& ſūt in ſtoma[illegible] morātia fumoſitatē & corruptionē inducētia:& faſtidiū faciētia.In

iure cocta iter assata:& in aq̄ fracta sūt mediocria. Et ista colligunť ex Isaac in dietis uñibus. Sciendū est ēt ꝙ ouū diuersificať ꝑm eius partes cōponētes. Nā uitellū in caliditate tēpatū existit: albumē vo frigidū est & uiscosū dure digeriť:& sanguis ēt ex eo generatus nō est bonus. ut hr̄ ex Rasi. iii. Almā. c. de uirtutibus ouoꝝ. Et sicut oua ꝑdicta. s. gallinaꝝ pdicū & faseanoꝝ sūt cōuenientia ī regimine sanitatis: ita oua anatū: anserū: structionū: & similiū uolatiliū minus cōuenientia sūt ī regimine sanitatis: uel simplr̄ euitād[a]. Secūdū est uinū rubeū. Pro quo sciēdū est ꝙ uina diuersificanť ī colore. Nā q̄dā sunt alba: q̄dā rubea clara: q̄dā citrina: & q̄dā nigra. Vina. n. alba debiliora sunt cęteris: minus calida & minus nutritiua. ueꝝ sūt minus ledētia caput & magis urinæ ꝓuocatiua & apitiua. Quod sūt debiliora cęteris. p3: qa ꝑm Gal. sup. i. can. iii. parte regiminis acutoꝝ. Debile uinū est qđ minus calefacit & minus replet caput: cum ergo uina alba minus calefaciunt & minus replent caput cęteris: ut patebit debiliora erūt cęteris. Quod āt uina alba sūt cęteris minus calida: p3 p Gal. in cō. illius can. iii. parti. regiminis acutoꝝ: de uino eteni albo dicentē. Nō est possibile alicui ex uinis albis ut calefaciat calefactiōe uehementi. Et postea subdit. Vinū aūt albū est minoris calefactiōis oibus uinis. Et istud est ueꝝ cōparādo uina eiusdē territorii adinuicē: & nō aliter: qm̄ uina rubea & ruffa gallicana nō sunt ita fortia: nec ita calida: sicut sunt multa uina alba quæ repiunť in alijs territoriis. Debet igiť fieri cōparatio inter uina eiusdē maneriei & territorii. Quod aūt sint cęteris minus nutritiua p3 p Gal. in cō. illius amphorismi secūde particule amphorismoꝝ: facile est repleri potu q̄ cibo dicentē. Vinū. n. aquosum subtile atq; albū usualiter aq̄ est uicinū & illius uirtuti uicinať ad nutriendū: uñ urina ꝓuocať: nec corpus inde nutriť. Et silr̄ ī cō. illius amphorismi eiusdē particule. Eoꝝ q nutriunť dicit Gal. uinū aquosum nimis dat cor-

pori nutrimētū:cuius liquor est sicut aq̄ subtilissima & color albus. q̄ aūt nimis ledūt caput p̄ Auic.in.i.doc.ii.c.de regimine aq̄ & ui ni dicētis. Vinū vo albū & subtile calefactis est melius:nō.n.capitis efficit dolorē:sed fortasse humectabit:& capitis dolorē alleuiabit. Et idē etiā uult Gal.in cō.illius cano.iii.pticule regiminis acutoꝝ. Potus aūt dulcis:rō aūt q̄re minus ledūt caput ē:qa minus fumosa & uaporosa sunt cęteris:q̄ aūt magis sunt urinę ꝓuocatiua & ap/ tiua:p3 p̄ Ipo.in cano.illo.iii.parti.regiminis acutoꝝ de uino eteni albo dicētē. Sed trāsitus eius.s.uini albi ī uesicā ē facilior q̄ cuiusli/ bet alterius potus:cū quo ēt uim apitiuā hr̄e dinoscit᷑. Et ex hoc tex tu sequit᷑ ꝙ ista uina alba subtilia plus cōueniūt q̄ alia uina calefa/ ctis:siue a nā sicut colericis & sanguineis nālibus siue ab accidēte: sicut calefactis ex ira uel mora in sole. Et siı̄r magis cōueniūt studē tibus:qui debēt uti uino nō turbāte cerebrū:& siı̄r cōueniūt hn̄tibꝰ cerebrū debile:siue nāı̄r siue accidētaı̄r: qa hn̄tes cerebrū debile ex forti uino faciı̄r inebriant᷑.ut habet Auic.in.i.loco p̄alle. Et ergo si uti uelint uinis fortibus necesse est ea fortiter limphare. Et siı̄r cōue niūt hn̄tibus epar calidū & stomachū calidū & habitātibus in re/ gione calida:qa calida uina in istis facerēt estuationē. Vina vo ru/ bea clara sicut beluacēsia calidiora sūt cęteris.ut uult Gal.cō. illius cano.sup Alman.De uino etiā albo.ubi dicit. Verūtn̄ cuius calefa/ ctio ex uinis ē uehemēs:eius color est rubeus clarus. Et ista uina ēt nutribiliora sunt cęteris:ut habet Gal.in cō.illius amphorismi p̄aı̄r: Facile est repleri.ubi dicit.grossum vo & rubeū uinū nutribilius ē cęteris:implens corpora cito obnoxia inanitioni. Et circa istud est intelligendū ꝙ uina rubea dicunt᷑ nutribiliora eo ꝙ plus eoꝝ ī sub/ stātia mēbroꝝ cōuertit᷑. Vina tn̄ nigra pn̄t dici nutribilio[illegible]ris qa cō[illegible]antius dāt nutrimētū:& tardius a mēbris resolubile. [illegible] mō dicit Gal.in cō.illius amphorismi p̄alle. Eoꝝ qui nutriunt᷑ ꝙ [illegible]

na grossa & rubea nutribiliora sunt quã aquosa minus tñ quã ni/
gra. Et isto mõ ẽt intelligit᷑ dictũ Isaac in dietis particularibus ubi
uult ꝙ uinũ nigrũ plus nutrit q̃ rubeũ. Et ista uina rubea magis le/
dũt caput quã alba & minus urinę sunt ꝓuocatiua. & hinc est ꝙ ista
uina qa fortia sunt hñtibus debile cerebrũ nõ cõueniũt: ut dictũ ẽ:
sed bñ cõueniũt hñtibus forte cerebrũ: cũ forte cerebrũ uapores ele
uatos ad ipm nõ suscipit. ut dicit Auic. in. i. cap. ꝑalle. & circa istud
est sciendũ ꝙ ingeniũ hoĩs fortis cerebri magis clarificat᷑ & acuit᷑ si
bibat uinũ bonũ quã si nõ biberet. ut uul Au:. in. c. i. ꝑalle. & rõ est:
qa ex bono uino plusq̃ ex quocũq; alio potu generant᷑ & multipli/
cant᷑ spũs subtiles clari & puri. & inde est qđ theologi cõtẽplari so/
liti circa altissima bona uina diligũt: & ꝓm Aui. ibi. Ista uina ualẽt
hoĩbus frigide cõplexiõis & fleugmaticis. Talia nãq; uina corrigũt
lapsũ frigiditátis cõplexiõis & apiũt oppilatiões euenire solitas fri
gidis fleugmaticis: & digerunt fleugmata cooꝑantia ad cõuersionẽ
eoꝝ in sanguinẽ: & digerunt᷑ facil'r: & cito penetrãt & ꝓbẽt alimen
tũ mũdũ & spũs plurimos. Vina ṽo citrina minoris calefactionis
sunt q̃ rubea clara. ut uult Gal. i. cõ. illius cano. ꝑal. de uino eteni al/
bo. maioris tñ calefactiõis sunt q̃ alba. & ergo magis sunt caput le/
dentia q̃ alba. ut uult Gal. in cõ. illius cano. ꝑalle. Potus aũt dulcis.
Et ista uina etiã minus nutritiua sunt q̃ rubea. magis tñ q̃ alba. Et
apud quosdã ista uina etiã uocant᷑ alba. Et hinc est ꝙ aliq dicunt ꝙ
uina alba cito calefaciũt multũ. Vina ṽo nigra sunt minoris calefa
ctionis q̃ citrina. & ergo ẽt minus ledũt caput q̃ citrina. Sed qa tar
dioris descẽsus sunt in uentrẽ: & minus urinę ꝓuocatiua q̃ alba. ma
gis ledũt caput q̃ alba. ut h3 Gal. in cõ. illius ca. ꝑall. Potus ãt dulcis.
Et [illegible] uina etiã plus nutritiua q̃ alba. & citrina minus tñ q̃ ru
[illegible] ꝑdictũ est. Terciũ est sorbilia facta ex iuribus carniũ. & ma
[illegible]ime ex brodio pulloꝝ. Talia. n. brodia naturę humanę sunt amica

ex quo facillime in sanguinē sunt mutabilia:& bonū sanguinē ge/
nerāt.& maxime dū fiūt ex simila.i.ex subtilissima parte farinę:qa
simila & maxime tritici multū nutritiua est:& bonum nutrimentū
affert.ut hēri pōt ex Ra.in Almā.Et ista tria ponit Auic.ii.in doc.ii.
sum.in.c.xv.in fine.ubi dicit. Exēplū subtilis multi nutrimēti boni
chimi.i.humoris est ouoꝝ uitelli & uinū & aq̄ carnis. Et ex isto cō/
cludit ꝙ ista tria sunt de genere naturā humanā maxīe cōfortātiū:

℄ In hoc textu tā/
gunt duodecim res
corpus humanū nu
triētes ac impinguā
tes: quaꝝ prima est
triticū.i.panis ex tri

Nutrit & īpinguat triticū:lac.caseus infans
Testiculi:porcina caro cerebella:medulle
Dulcia uina:cibus gustus iocūdior:oua
Sorbilia:maturę ficus:uuęq; recentes.

tico.de quo dicit Aui.ii.can.c.de pane.ꝙ īpinguat uelociter & ma
xime de frumēto nouo.Ra.v͛o in Almā.de tritico dicit. Triticū tē/
peramēto uicinū est:lʒ caliditati paꝝ attineat.Quod autē pōdero/
sius & solidius inuenit̄ maioris est nutrimenti.Oībus quoq; hoībus
aliis granis ꝑficiēs magis ꝓpriū inuenit̄.Sāguis ēt ex eo generatus
omni sanguine q ex aliis generat̄ granis tēpatior est.Et sequenti.c.
dicit.Panis q ex tritico fit pluribus hominū cōuenientior est. Circa
electionē āt tritici sciēdū est.ꝙ electio eius pōt sumi uno mō ex pte
substātię ipsius.alio mō ex pte ꝑparationis eius.Electionē āt eius ex
pte substātię ipsius ponit Aui.ii.cano.c.de frumēto dicēs.Melius ē
istud qđ est mediū inter duriciē & raritatē.magnū.pingue.recēs.i.
nō nimis antiquū.planū.qđ est inter rubedinē & albedinē.frumē/
tū v͛o nigrū mali est nutrimēti.Rasis v͛o supaddit pōderositatē eius
sup electiōe eius. Circa electionē v͛o eius ex parte ꝑparationis eius:
sciendū est ꝙ oīa q̄ sunt ex farina tritici frixa tarde a stomacho de/
scēdūt.generāt grossos humores.opilāt uias epatis:augmētāt sple/

nē:& generāt calculū multū nutriūt si digerant̄. Triticū v̄o elixū ē cibus grauis & indigestibilis. sed si digerat̄: fortiter nutrit & robo rat uirtutē. Sed triticū sub forma panis bñ fermētati & assati in cli bano moderato igne est electus cibus. Et oīa ista colligunt̄ ex Gal̄. i. ali. Secūda res est lac: Et pōt illud intelligi de lacte ebutirato quod apud medicos adohohe dr̄: & apud cōes balbuca: balbuca. n. recēs si comedat̄ cū pane recenti: siue calido & īposito maxime impinguat: pōt ēt intelligi de lacte caprino qd̄ ēt multū nutrit de quo prius la/ tius dictū est ibi: psica poma pira: tertia res est caseus infans: siue re cens: de quo dicit Aui. ii. can. c. de caseo: ꝙ est nutritiuus & impin/ guatiuus. Et lȝ caseus recēs nutriat & impinguet. in regimine tñ sa nitatis nō cōuenit: qa sequunt̄ ex eo nocumēta prius dicta ibi: psica poma pira. Quarta res testiculi: & illud maxime intelligēdū est de testiculis galloꝝ impinguatoꝝ: de qbus Auic. ii. cano. c. de testiculo dicit: ꝙ sunt ualde boni nutrimēti & pulchri: &. iiii. in. c. i. c. i. de eis dicit ꝙ in modica q̄titate multū nutriūt. Et pōt istud ēt intelligi de testiculis porcoꝝ multū pinguiū nōdū coeūtiū: sicut porcoꝝ caro: quæ alioꝝ aīaliū q̄drupedū melior existit: & hoc quo ad hoc ꝙ est nutrimētū p̄bere maius irresolubilius corpori humano sīl'ius: sic ēt & porcoꝝ testiculi respectu testiculoꝝ alioꝝ aīaliū q̄drupedū: & est hoc diligēter notādū ꝙ testiculi aīaliū puectoꝝ ī qbus est iā fermē tatū semē & generatū nō sunt boni nutrimēti: sed testiculi aīaliū iu uenū adhuc nō coire potētiū qbus adhuc nō est sperma fermētatū: sunt satis laudabilis nutrimēti si bñ digerant̄: & de istis ēt intelligit̄ dictū prius. Quinta est caro porcina: de cuius electione & effectu satis ample dictū est prius. ibi psica: poma: pira. Sexta est comestio cereb[illegible] [illegible]ro quo sciēdū est ꝙ cerebrū est stomacho malū nausea/ ti[illegible] [illegible]ctiuū appetitus: & grossi humoris gnātiuū: ueꝝ est tñ ꝙ si b[illegible] digerat̄ alimētū dat corpori notabile: sed nullo mō comedi de/

bet post alios cibos:bonũ aũt est q̃ cũ origano uel calamẽto uel cũ aliq̃bus obtẽpantibus eius uiscositatẽ & frigiditatẽ ĩ q̃bus fit uirtus incisiua & calefactiua paret̃:Et cauẽdũ est q̃d si comedat̃ q̃d primi tus asset̃ sup carbones:& est aduertẽdũ q̃d nõ cõfert illis q̃bus frigi de solẽt aduenire ęgritudines:sed bñ hñtibus cõplexionẽ calidã:ut uult Rasis in Almã.& de uirtutib⁹ mẽbro℞ aĩaliũ.Et breuiter pa℞ cõuenit ĩ regimine sanitatis:sed aliq̃ñ bñ cõuenit uia medicinę.sicut cerebrũ capreolo℞ cõueniẽs est cõtra uenena:& cõtra morsum ue/ nenoso℞:& cerebrũ leporis cõtra tremorẽ:& ꝑm quosdã.cerebrum pullo℞ & caponũ ad memoriã & subtiliationẽ ingenii cõferũt. Cir ca electionẽ tñ cerebro℞ sciẽdũ est q̃ meliora eo℞ sunt cerebra uo/ latiliũ.& ꝓprie montano℞:& ex cerebris q̃drupedũ cerebrũ arietis deinde uituli.ut uult Aui.ii.cano.c.de cerebro.Septima est medullę quæ multi sunt nutrimenti si bñ digerant̃.ꝓut dicit Aui.ii.cano.c. de medulla.& ẽt facile in sanguinẽ cõuertit̃.hoc tñ malũ faciũt q̃ deiiciũt appetitũ atq̃ nauseã inducũt.Et ergo Aui.docet eas come/ dere cũ pipib⁹.Et ẽt aliq̃ eas ꝑparãt cũ citoniis & pastillis:ut faciũt lecardi.Et pro electiõe ea℞ dicit Aui. q̃ cõueniẽtior est medulla ui tulo℞ & cerui.deinde thauri:& postea capra℞.deinde ouiũ. Et ꝑm aliquos medullę thauro℞ iuuenũ & pinguiũ multũ cõueniẽtes sũt. Octaua est dulcia uina de q̃bus posterius dicet̃ ibi:sunt nutritiua: Nona est cibus gustu iocũdior:q̃a talis maxime nutrit:Iuxta illud Ipoc.ii.ꝑte amphorismo℞ dicẽtis.Parũ deterior cibus & potus de/ lectabilior q̃dẽ meliorib⁹ magis delectabilis est appetẽdus.Et Gal: in cõ.illius ait.Omnis.n.cibus sapidus in quo q̃sq̃ delectat̃ cũ acci/ pit̃ a stomacho cõplexus retinet̃:& cũ magna delectatione digerit̃ plus q̃ q̃libet alius q̃ fit abominabilis:fugit uñ uomitus fastidiũ in/ flatio rugitus generãs. Et hinc est q̃ aliq̃ melius ualẽt cũ malo cibo q̃ cũ bono:q̃a maiorẽ delectationẽ hñt in malo.Decima est oua sor/

bilia q̄ in modica q̄titate ēt multū nutriūt. de qbus ēt dictū est su/
pra ibi. Oua recētia. Vndecima est ficus maturę q̄ pp suā dulcedinē
multū nutriūt & īpinguāt. Circa istud sciendū est q̄ licz nutrimētū
sic nō existat ī robore nutrimēti carnis: & granorꝝ. est tn̄ uehemētio
ris roboris q̄ nutrimētū omniū fructuū: ut uult Aui. ii. ca. c. de ficu
bus. Et ibidē ēt dicit q̄ ficus est nutribilior cęteris fructibus. Et idē
uult Aui. in. i. c. de regimine eius qd̄ comedit' dicens q̄ inter fructus
fructus magis nutritiui & siliores & ꝓpinqores carnib⁹ in nutriēdo
sunt ficus & uuę ualde maturę & dactili. Circa electionē u͛o earum
sciēdū est q̄ s̄m Aui. ii. can. c. i. de ficub⁹. Melior est alba qa lenior.
deinde rubea siue citrina. & deinde nigra. Et q̄ uehemēter matura ē
melior ē & ꝓxima ad hoc ut noceat. Itē humide & recētes ficus ma
gis & uelocius nutritiue sunt q̄ sicce & citius trāseunt de stomacho
ad epar: & magis humectant epar & magis lenificāt q̄ sicce: sicce u͛o
sunt minus inflātiue & magis stomacho cōuenientes q̄ humide de
siccis dicit Aui. loco p̄all'. Sicca qdē in suis opationibus est laudabi
lis. uerꝝ sanguis ex ea generatus nō est bonus: & pp hoc facit pedicu
los: uerꝝ si sit cū nuce tūc eius chimus. i. humor fit bonus: & post nu
cem cū amigdala. Et postea dicit q̄ administratio sicce cū ieiunium
adest. est mirabilis iuuamēti in apiendo uias cibi. & ꝓprie cū nuce
& amigdala. cū tn̄ ei⁹ nutrimētū cū nuce fit plus quā cū amigdala.
Et cōueniunt utreqꝫ ficus in hoc q̄ in ipsis est inflatio & lenificatio
& expulsio supfluitatū ad cutē & ꝓuocatio sudoris & remotio aspi
tatis gutturis: & mūdificatio & lenitio pectoris pulmonis & canne
eius aptio oppilationū epatis renū & splenis. Duodecima res ē uua
recēs. i. uua dulcis & bn̄ matura. Pro quo sciēdum est q̄ uua est tri/
plex. Nā q̄dā est īmatura & acerba: & fit ex ea agresta. & ista strin/
git uentrē & colerā rubeā repremit atqꝫ sanguinē. & multū ualet in
fluxu uentris colerico: alia est matura uiridis & recens: ex q̄ fit uinū.

Et ista spālr qñ est alba:& sine nucleis & cortice uentrē laxat:& cęteris fructib⁹ plurimi & melioris nutrimēti existit sicut & ficus:minoris tñ nutrimēti ē q̃ ficus.ut h₃ Auic.ii.can.c.de uua. Veꝝ ē tñ ꝙ uentositatē generat & inflatiões uentris dolorē.Et si remanserit per duos dies uel tres post collectionē suspensa donec cortex detumescat melius nutrit & minus laxat:nec tm̄ inflat.Et hñtes stõachū plenū cibo & ímūdū malis humoribus nullo mõ comedāt uuas & specialiter recētes:& sine arillis:uelociter.n.in stomacho ímūdo corrūpunť:& in stomacho pleno cibis:qa nimis cito digerunť:& nõ poterunt exire de stomacho post eaꝝ digestionē pp cibū nõdū digestū: q̃re tunc in stomacho corrumpunť:& aliū cibū corrūpūt. Et similiter ēt intelligendū est de aliis fructibus laxatiuis:& si aliquis uelit sumere uuā uiridē & recentē bonū est ꝙ primitus infundať in aqua feruenti p horā.& deinde ponať in aquā frigidā: & post sumatur. Ra.v̂o in Almā.de uua recenti:& spāliter dulci.dicit ꝙ cito corpus impinguat:& augmētat erectionē uirgę.& ulterius dicit ꝙ illa uua quæ est subtilioris corij.i.corticis citius descēdit a stomacho:illa v̂o quæ grossioris tardius. Alia est uua sicca:quæ passula uocať:& ista licet ponať & numerať íter ęqualia:parū tñ calliditati attinet:& bñ nutrit ꝑm Ra.lo.p̄all'.& confortat stomachū & epar ꝑm Auic.loco p̄all'.& opilationes remouet.Et dr̄ ꝙ epar impinguať ex eis:& maxime si mundenť ab arillis.Et sic tex.prędictus põt intelligi de uua matura recenti:& de uua sicca quæ passula dicitur.

Vina probanť odore: sapore:nitore:colore:
Si bona uina cupis:hæc qnq₃ ꝓbanť in illis
Fortia:formosa:fragrantia:frigida:frisca.

¶ In hoc textu ponunť q̃ttuor generalia qbus uina ꝓbāť. Primū est odor:uinum.n.boni odoris siue redolens multiplicatiuū est spirituū subtilium. Et ꝑm Cõstā.y.

theoricę bñ nutrit:& bonũ ſanguinẽ generat:uinũ ṽo fetidũ abomi nabile eſt naturę humanę ſpũs groſſos melancolicos generãs:& ꝑm Cõſtã.v.theoricę malũ ſanguinẽ & capitis dolorẽ ex malo fumo ca put aſcendere generat.Gal.ṽo.iii.regiminis acutoꝝ cõ.i.loquens de diuerſitate uinoꝝ ex odore dicit ꝙ ex uino boni odoris eſt melioris chimi.i.humoris.& ꝑm illud eſt multitudo quę implet ex eo caput: ꝙ eſt:quia eſt ſubtilius & calidius Quod aũt ex eis eſt mali odoris ꝑm maliciã chimi generati ab eo erit paucitas leſionis eius ĩ capite: qđ eſt:qa eſt frigidius & groſſius:Illud aũt cui penitus nõ eſt odor nõ facit oĩno aliq̃d accidere in capite:quia eſt uehemẽter groſſum. Secundũ eſt ſapor.ſicut.n.cibus ſapidior melius nutrit:& melius a ſtomacho amplectit̃.ut dictũ eſt in ſnĩa ꝑcedenti:ita & uinũ.Circa iſtud tñ ſciẽdũ eſt ꝙ uina in ſapore diuerſificant̃:q̃dã.n.ſũt dulcia: aliis nutribiliora groſſum ſanguinẽ faciẽtia:& uentrẽ humectantia ad digerẽdũ dura & ſitim gnãtiua.Alia ſunt põtica ſiue ſtiptica ſto machũ cõfortantia:uentrẽ cõſtipãtia:pectori & ſuę ptinentię.ſ.pul moni & cãne eius nociua:inteſtinis cõgrua:ad digerendũ dura:alia ſunt acerba q̃ ſũt diuterica.i.urinę ꝓuocatiua:groſſos humores nõ generãtia:ſed diſſoluentia:alia amara minus calida.ut hȝ Cõſtã.v. theoricę. Tertiũ eſt nitor ſiue reſplendẽtia q̃ indicat ſuꝑ ſubtilitate uini:& ſic ex cõſequenti ſuꝑ ſubtilitate ſpirituũ ex ipſo generatoꝝ. Quartũ eſt color.Ex pte.n.coloris uina diuerſificant̃ in nutritiõe: Vina.n.rubicũdiora cęteris paribus magis nutribilia ſunt albis:& ideo plus cõueniũt macris quã alba.alba tñ plus cõueniũt pingui- bus.Et de iſta diuerſitate uini:ex colore dictũ eſt prius ibi.Oua re- centia.Deinde ĩ textu ponunt̃ qnq; ſpãlia qbus ꝓbat̃ bonitas uini. Primũ tangit̃ cũ dr̃.Fortia.Fortitudo.n.uini cognoſcit̃ ex effectu. Vinũ.n.forte eſt qđ calefacit corpus uehementer replens caput ꝑm Gal̃.cõ.i.iii.pti.regiminis acutoꝝ.Iſtud.n.uinũ maxime ſpirituũ ẽ

multiplicatiuũ & multũ nutritiuũ. Caueãt tñ ab illo nisi sit limphatũ q sũt debilis cerebri: qa magna effumatio ab ipso ad cerebrũ ipsum puenirct: & ipm lederet. Secũdũ tãgit̃ cũ dr̃ formosa. Vinũ.n. formosũ: siue pulchrũ: qa cũ maiori appetitu sumit̃ melius digerit̃ & melius nutrit. Tertiũ tãgit̃ cũ dr̃ fragrãtia. Vinũ.n. fragrans siue bñ redolẽs maxie cõfortatiuũ est: & spirituũ subtiliũ generatiuũ. ut dictũ ẽ. Quartũ tãgit̃ cũ dr̃ frigida. Nã uinũ d3 eẽ frigidũ quo ad tactũ: nõ ãt quo ad effectũ. Vinũ.n. calefactũ cũ sit rarius & subtilius citius inebriat: neruos debilitat. & caput ledit nisi in modica q̃titate sũptũ fuerit. Quintũ tãgit̃ cũ dr̃ frisca. Vinũ.n. bonũ d3 eẽ friscũ: siue leue. qđ spumãdo sonũ facit & h3 spumã tenuẽ de facili labilẽ: & in medio existẽte: siue qñ ĩ eo mouent̃ athomi. Vinũ.n. nõ istius dispõnis pẽdulum dici d3: & maxime si nõ sonat uel corpora athomalia nõ hẽat: uel d3 dici debile uel limphatũ si spumã hẽat cũ magnis ampullis: uel ad latus ciphi spuma diu maneat.

Sunt nutritiua plus dulcia candida uina.

¶ In hoc textu ponit̃ unũ documẽtũ de uinis. Et est ꝙ uina cãdida & dulcia cęteris paribus uel nutriũt reliqs uinis. Et istud uoluit Cõstã. loco pall̃. & idẽ uult Aui. in. i. c. de regimine aq̃ & uini ubi dicit. Vinũ quoq; grossum qđ est dulce. est melius illi q uult esse pinguis. Et rõ est qa uina dulcia uehemẽter a mẽbris attrahunt̃ pp eoꝝ dulcedinẽ: cui nã cõgaudet. nã dicit Aui. ii. can. trac. i. c. iii. opationes aũt dulcis sunt digestio & lenificatio & multiplicatio nutrimẽti: & nã diligit ipm. & uirtus attractiua attrahit ipm. Et licet iste textus uerificet̃ de omni uino dulci: eligibile est tñ uinum moderate dulcedinis. & nõ dulce in summo: sicut uinũ qđ uulgo muscadellũ siue muscadetũ dr̃: qa tale corrũpit sanguinẽ. Cuius rõ est: qa natura rapit auide tale uinũ a stomacho ad epar prius q̃ digerat̃ qđ ĩ eo est

utile chilificationi & añq̄ maturet' eius sup̄fluitas:pp delectationem eius:maximā in cōnaturalitate dulciū:& sic replet sanguinē aquosi tate indigesta:ex q̄ reddit' aptus ebulitioni & putrefactioni. Et istud etiā intelligendum est de aliis cibis dulcibus in summo: Pro maiori noticia sciēdum est q̄ ex usu uini dulcis alioꝝ nutrientiū dulcium tria timent' nocumenta:& maxime his q ad ea ꝓni sunt. Primū est fastidiū ꝓpterea q̄ dulcia suis caliditate.& humiditate leniūt & ap/ planāt orificiū stomachi inducētia illic dispositionē ꝯriā inanitioni & corrugationi q̄ sunt cā famis. Secundū est uelocitas inflāmatio/ nis coꝝ:& cōuersionis in colerā.nā res dulces cōuenientissime sunt in gnātione colere. Et pp hoc mel plus oībus rebus generat colerā: qm̄ ip̄m est dulcius oībus rebus:& post ip̄m uinū dulce:ut h3 Gal'. in cō.illius can.iii.parti.regiminis acutoꝝ. Mentē leuius ꝑcutit. Et hinc est q̄ inducit sitim:nec cōuenit febricitātibus:nec ēt colericis. ut ibidē dicit Gal'. Tertiū est opilatio epatis & splenis:qa dulcia tra hunt' ab eis cum fece pp magnā delectationē quā h3 eis:& maxime epar añq̄ digerat':q̄re illic leuiter inducunt opilatiōes:coop̄ante ad hoc substantia grossa:in qua fundat' sapor dulcis ꝭm Aui.ii.cano. trac.i.c.iii. Et hinc est q̄ uinum dulce minus est urinę ꝓuocatiuū q̄ alia uina. Et ꝯ ista tria nocumenta summe ualent acetosa:qa appeti tum sua acetositate ꝓuocāt:& sua frigiditate inflāmationē ꝓhibēt: & subtilitate suę substātię opilatiōes ap̄iunt. Notādū insup q̄ licet uina dulcia & alia nutriētia dulcia opilent epar & splenē:deopilāt tñ ip̄m pulmonē. Et ratio q̄re nō opilāt pulmonē sicut epar & sple/ nē est:qa a dulcibus in trāsitu suo p̄ meri nil nisi subtile ad ip̄m re/ sudat:& sanguis genitus ex rebus dulcib⁹ ad' pulmonē uenit iā pu rificatus ī epate prius:& corde subtiliatus. Et istud uult Gal'.in cō. illius can.iii.parti.regiminis acutoꝝ:dulcis potus. Item uina dulcia minus inebriāt ꝭm Ipo.iii.p̄ti. regiminis acutoꝝ:canone illo mentē

leuius pcutit q̃ reliqua fortiora uina:ex p̃dictis cõcludi põt q, si bi/
batur uinũ rõne nutritionis corporis restaurationis & impinguatio
nis.sicut contigit in his q macri sunt:siue nãliter:siue accidẽtaliter:
tũc uina dulcia & grossa sufficiẽter colorata. Talia.n.uina sũt suffi
cienter nutritiua & depditi restauratiua:& corpoꝝ impinguatiua:
uñ cõueniẽtiora sunt ad impinguãdũ corpora macra.Et p opposi/
tũ si intẽdamus nõ nutritionẽ:nec depditoꝝ restaurationẽ:nec im/
pinguationẽ ut cõtingit in his q̃ sunt multũ carnosi & pingues:tũc
cõpetunt uina subtilia nõ dulcia:sed sapore amicabili:odorifera:ad
albedinẽ declinãtia sufficienter fortia eligenda snnt.Si ṽo det̃ uinũ
ad sitis extinctionẽ:tũc uinũ albũ subtile debile est eligibilius. tale
enim uinũ magis humectat:& infrigidat:& p ꝯñs melius extinguit
sitim:& q̃to sitis est maior:tanto tale uinũ est cõuenientius.Si ṽo ui
nũ det̃ ad spirituũ cõfortationẽ:& reparationẽ:& uirtutis cõforta/
tionẽ:tunc debet dari uinũ subtile:odoriferũ:saporis delectabilis:
mediocris coloris:sufficientis fortitudinis:& tale uinũ debet sumi
cũ pauco cibo:& debet esse depuratũ ab utraq; supfluitate:& de/
bet sumi pauca q̃titate. Si ṽo intẽdamus pectoris & pulmonis mũ
dificationem & uentris laxationem:tũc uina mediocris substantiæ
sapore dulcia sunt magis eligibilia.

¶ In hoc passu po/nunt duo nocumẽ/ta nimię potationis uini rubei. Primũ ẽ

Si uinum rubeum nimium q̃nq; bibatur.
Venter stipatur:uox limpida turbificatur.

q, nimia bibitio uini rubei cõstipat uẽtrẽ.i.duros facit recessus seu
difficulter hr̃e egestionẽ.Cuius cã ꝑm aliquos est:quia tale uinũ ru/
beũ plus cęteris paribus est calefactiuũ:& magis nutritiuũ.Inquã/
tũ.n.eius plus est calidũ magis exsiccat:& inquãtũ magis nutritiuũ
auidius a nã retinet̃.Põt tñ textus intelligi de nimia potatione uini

rubei ſtiptici:aut pontici:ex q̃ ſtipticat̃ & cõſtipat̃ uẽter pp ſtiptici
taté & pōticitaté uini. Circa iſtud tñ ſciendũ eſt q̄ ſi exhibeat̃ uinũ
ad ſtomachi:& uiſcerꝝ ꝯtentiue fortificationẽ eligemus uina groſſa
pōtica uel ſtiptica rubea uel nigra:ſicut cōtingit in hñtibus fluxum
uentris pp debilitatẽ cōtentiue ſtomachi:& iſtud uult Ipo.iii.parti.
regiminis acutoꝝ.can. illo palmeus qdẽ & niger:&.ſilr Gal. in cō.
illius. Sed ſi intẽdamus cōfortationẽ digeſtioni cōpetũt uina ſubti
lia uel mediocria in ſubſtãtia & colore boni odoris:& cōueniẽtis ſa
poris:& ſufficiẽtis uigoris aliq̃lis ſtipticitatis. Secũdũ eſt exaſpatio
gutturis:ſiue raucedo quã inducũt aliq̃ uina intẽſe rubedinis pp eo
rũ ſiccitatẽ & terreſtreitatẽ. Et iſtud nocumẽtũ ẽt cōtingit ex uinis
rubeis patrię brabãtię pp eoꝝ ſtipticitatẽ & terreſtreitatẽ:& maxie
qñ muſta ſunt uina p̄dicta iſtud nocumẽtũ ſm̄ cōtingit:nō tñ pri/
mũ:qa muſtũ magnę rubedinis ſolet inducere uẽtris fluxũ pp feces
ſuas terreſtres cũ eo mixtas q̃ ſui mordicatione mordicãt inteſtina:
ex q̃ mordicatiōe fluxus uẽtris cauſat̃:& tale uinũ nō dȝ bibi mu/
ſtũ.i.q̃diu fuerit turbidũ:& bulliẽs.qa ex quo ip̄m eſt mordicãs pp
ſuas feces terreſtres:ab eo ẽt eleuat̃ fumus mordicans:q ad cerebrũ
ueniẽs ſui mordicitate mordicat oculos:atq; rubificat. Et iſtud ẽt in
telligẽdũ eſt de iſtis muſtis patrię brabãtię ſiue rubeis:ſiue albis pp
eoꝝ terreſtreitatẽ. Cã ãt q̃re iſte fumus eſt mordificatiuus eſt:qa ui
nũ a quo diſſoluit̃ eſt mordificatiuũ. Iam ut dicit Gal.i.pti.ampho
riſmo.in cō.illius ampho.& qui creſcũt:qcqd a q̃libet re diſſoluit̃ ei:
unde diſſoluit̃ neceſſe eſt ut aſſimiletur.

Allea:nux:ruta:pira:raphanus:& tiriaca.
Hæc ſunt antidotũ cōtra mortale uenenũ

¶ In hoc textu po
nunt̃ ſex medicinę
ualẽtes cōtra uene/
nũ. Prima eſt alleũ
qd̄ maxime ualet cōtra nocumẽta p̄uenire ſolentia ex mala aqua:&

maxime ualet cõtra potũ male aq̃:de quo dicit Serap. in Aggre.c. de eo ꝙ qñ sumit͛ alleũ:& post bibit͛ aq̃ corrupta nõ nocet aq̃ illa potanti:& idẽ innuit Auic.ii.can.c.de eo:& in.i.c.de cõseruatione iter agentis a nocumẽto diuersaꝝ aq̃ꝝ.Et istud idẽ ẽt opat͛ cepe:ut uult Aui.ii.can.c.de eo:& sic põt cõprehẽdi sub alleo:de eo ẽt dicit Aui. in.i.loco p̃all͛. ꝙ cepe ẽ ut tiriaca malaꝝ aquaꝝ:& maxĩe cũ aceto: q̃a cepe est subtiliatiuũ incisiuũ abstersiuũ cũ stipticitate & ap̃it fortiter.ut uult Aui.ii.ca.c.de eo. Et est calidũ ĩ tertio:q̃re calefacit malas aq̃s ꝓhibẽs ne sua frigiditate stomacho noceãt:& subtiliat grossas faciens eas cito penetrare. Et acetũ huic p̃mixtũ uigorat uirtutẽ eius in subtiliatiõe & penetratiõe aquaꝝ & ꝓhibet a siti quã inducere solet cepe comestũ.Et eadẽ rõne uerificat͛ de alleo.Et ergo ẽt dicit Aui.in.i.primo loco p̃all͛.ꝙ allea comedenda sunt aquas grossas & turbidas:q̃a subtiliãt eas cito descendere faciũt & ꝓhibent ne stomacho noceãt & intestinis:& ne uenas opilẽt.alleũ p̃terea comestũ añ iter & post hoc:ex melioribus rebus est:& cõueniẽtioribus illis q̃ ueniũt ab aere frigido uel q̃ uadũt ad eũ:ut ĩnuit Aui. ĩ.i.c.de regẽdo iter agentẽ ĩ frigore & cõgelatũ. Et ex isto sequit͛ ꝙ alleũ multũ ualet iter agẽtibus:& p̱ diuersas terras euntibus potibus utentibus: iuxta illud metricũ:allea q̃ mane ieiuno sumpserit ore:Hunc ignotaꝝ nõ ledit potus aquaꝝ:Nec diuersoꝝ mutatio facta locoꝝ.Valet p̃terea alleũ ad pũcturã uermiũ uenenosoꝝ & morsum serpẽtũ qñ bibit͛ cũ uino:q̃d Aui.ii.can.c.de eo se dicit fuisse exp̃tũ:& cõfert ẽt morsui canis rabiosi:& qñ fit emplastrũ ex alleo & foliis ficus & cimino sup̱ morsum migalis confert.ut ibidẽ dicit Aui. Cepe ṽo ꝑm Auic.ii.can.c.de eo:cõfert etiã morsui canis rabiosi cũ linitur super ip̃m aqua eius:aut emplastrat͛ ex eo cum sale & ruta:& cepe q̃d comedit͛ expellit nocumẽtũ uentositatis uenenosoꝝ:Et dixerunt q̃dã ꝙ ip̃m generat in stomacho humorẽ humidũ plurimũ frãgentẽ no

cumētū uenenosoꝝ:notandū est circa istud ꝙ alleū & cepe:& silr ēt porrū uia cibi nō cōpetūt tēpatis corpibus:nec calidis:& spālr cru/ da:paꝝ.n.nutriūt:& male nutriūt:generāt sanguinē acutū & pūgi tiuū:grossos humores tñ subtiliāt:& uiscosos incidūt:& postq̄ de/ cocta sunt:pdūt pungitiuitatē:& adhuc remanet uirtus incisiua & subtiliatiua:uñ magis cocta cōpetūt q̄ cruda.Porri.n.sunt calidi & sicci:& dāt corpi alimētū illaudabile & oculis nocēt:& generāt san/ guinē nigrū melancolicū:& somnia terribilia:& neruos ledūt rōne pūgitiuitatis eoꝝ:nocēt dētibus & gingiuis:& nullus colericus:nec melancolicus eis utat̃:& spālr crudis.Cepe calide sunt:& hñt humi ditatē supfluā terrestrē cū humiditate aquosa subtili indigesta:Si comedant̃ cruda generāt in stomacho malos humores & putrefacti biles & corruptibiles:& inducūt somnia mala & terribilia & dolo/ rē capitis:& nimius usus eaꝝ disponit hoiem ad memoriā depden dā:& pturbat intellectū:& pducit ad dementiā.sed si comedant̃ co cte cū aq̄ laudabiliū carniū laudabilr iuuāt digestionē:& minuunt̃ eaꝝ nocumēta:& tēpant cibaria frigida cū qbus decoquūt̃:sed me lius est eis nō uti.Allea calida sunt & declināt ad aliq̄lē humiditatē: sed minus q̄ cepe:ualent ꝯ uentositatē:& ualēt in tussi:& bñ screare faciūt:sed nocēt uisui & dolorē capitis inducūt:& sunt tiriaca rusti coꝝ:Et sic p̄dicta solū cōueniunt his q fleumaticū aut grossum ui/ scosum humorē habuerit.Colerici v̄o a p̄dictis abstineāt.Secūda ē nux de qua dicit Aui.ii.can.c.de ea ꝙ ipsa cū ficubus & ruta ē me dicina oībus uenenis:& ex ea cū cepe & sale fit emplastrū sup mor sum canis rabiosi.Et istud maxime ītelligit̃ de nuce sicca ante cibū sumpta mō p̄dicto. Et circa istud ulterius sciendū est ꝙ nuces siccę peiores sunt recētibus & humidis:quia siccę magis unctuosę sunt: rōne cuius in colerā cōuertunt̃:& inducūt capitis dolorē:& oculos turbāt:& uertiginē generāt:& specialr sumpte post cibū & linguæ

paralisim inducũt:uomitũ ꝓuocãt:& uesicas in ore faciũt.Et hñtes stomachũ colericũ maxime debẽt euitare nuces siccas: & q̃to anti/ quiores tãto peiores sunt.Recẽtes aũt minus male sunt:qa nõ sunt tãte unctuositatis:& ideo nõ generãt dolorẽ capitis:aut uertiginẽ:& siĺia sicut siccę:& rõne hum ditatis lubrificãtis laxãt uẽtrẽ:& si ali/ quãtulũ torreant́:& comedant́ post cibũ:cõprimunt cibũ sumptũ. Et sic p3 ꝙ nuces recẽtes sũt magis cõueniẽtes corpib⁹ sanis q̃ siccę. Tertia est ruta de qua dicit Auic.ii.can.c.de ea qua resistit uenenis: & postea subiũgit.Et q̃ sibi timet ne in potu sumat uenenũ & pũgi a uenenosis bibat de semine eius põdus dragme unius cũ foliis suis cũ uino:& ꝓprie si bibit́ cũ nuce & bolo oibus cõtritis & cõmixtis. Et dicit Arist. in lib. de aĩalibus ꝙ cũ mustela uult pugnare cũ ser/ pẽte:siue cũ bufone:ipsa comedit rutã:ut ĩterficiat eũ:qa odor rute est inimicus ueneno:uñ comestio rute cũ ficubus & amigdalis dul/ cibus in mane p̃seruat a ueneno. Notandũ circa istud ꝙ duplex est ruta q̃dã domestica & alia siluestris. Domestica melior siluestri est: qa siluestris & maxime sicca.calida & sicca est in quarto gradu.q̃re plurimũ sumere de ea est ꝑniciosum.Domestica ṽo humida:calida & sicca est in secũdo gradu. Sicca ṽo in tertio:& est incisiua:resolu tiua:carminatiua uentositũ:& istud maxime cõuenit siccę.Nã dicit Serap.c.de ea.ꝙ est de rebus magis cõferẽtibus inflationibus.i.uẽ tositatibus:sed in humida est inflatio. Itẽ ruta uehemẽter acuit ui/ sum:& ꝓprie succus eius cum succo feniculi:& melle collirio facto ex ea aut comesta.ut dicit Aui.ii.cãn.c.de ea.Quia tñ in succo ru/ te q̃dã est bauracitas nocẽs oculo:iõ ruta põt applicari oculo uẽti/ lando:ita ꝙ solũ uapor siue fumalis euaporatio eius:& nõ substãtia ruta ad substãtię oculi ꝑtingat. Quarta est pira de q̄bus di.Aui.ii. can.c.de eis.ꝙ sunt cura fungoꝝ mortificãtiũ. Et qñ quoquunt́ isti fũgi cũ piris minorat́ nocumẽtũ ipsoꝝ. Vel põt iste tex.ṽificari d:

piris aromaticis q̃ sui aromaticitate spūs cōfortarēt:& sic nocumē/
tū ueneni repellierēt. Quinta ē raphanus de quo dicit Aui.ii.can.c.
de eo.ꝙ cōfert morsui uipe:& cū uino morsui cornute ēt:Et semen
eius cōfert uenenis & uermibus uenenosis. Et si ponat̃ fructus eius
sup scorpionē moritur:& aq̃ eius est expta in hoc:& est fortior. Et si
momorderit aliquē scorpio q raphanū comederit nō nocebit ei. Et si
cōfert ēt ꝓuocationi q̃ fit a fungis mortiferis. Vel pōt dici ꝙ rapha
nus ualet ꝯ uenenū:qa ꝓuocatiuus est uomitus:& sic p uomitū sto/
machus purgat̃ a malis humoribus si q in eo sint. Et circa istud scie
dū ē de raphano & radice q̃ sūt ꝓpinq̃ i cōplexiōe ꝙ nocēt corpib⁹
colericis:generāt.n.sanguinē acutū & pūgitiuū. Et raphanus ē ma
lus stomacho faciēs eructuare:& generat homorē grossum:& si di/
gestiua sit debilia generat humorē crudū:hꝫ tñ uirtutē subtiliatiuā:
& incisiuā:qdā aūt comedunt radicē & raphanū post alios cibos ad
cōfortādū digestionē. de quo admirat̃ Gal̃. Vñ uer̨ est qd̾ expiētia
docet. Et dicūt sapiētes medici ꝙ si comedant̃ post aliū cibū iuuant
ad digestionē:& descēsum eius:& uētrē laxāt. Sed si comedant̃ añ
aliū cibū impellunt̃ ad supiora:& uomitū inducūt. Bonū est aūt ꝙ
comedant̃ cū aceto & sale post alios cibos:& in modica quantitate.
Ver̨ est tñ ꝙ oculis nocēt & capiti. Ra.v̊o in Almā.di.ꝙ raphanus
lōgā faciēdo morā i stomacho incidit fleuma. Cuius folia cibū dige
rū:& appetitiuā adiuuāt qñ par̨ sumit̃ de eis. Sexta est tiriaca q̃ a
toto gñe ualet ꝯ uenenū.& ideo ualet tā rōnabilibus q̃ brutis ꝯ uene
nū tā frigidū q̃ calidū. Et sub tiriaca pōt cōphēdi metridatū qd̾ sil̾e
opat̃. De tiriaca.n.di. Aui.vi.in tra.iii.c.i. Scias qd̾ canō maximus
in curatiōe ueneni est cōfortatio caloris ĩnati:& exercitatio ip̄m ex/
pellēdū sicut facit tiriaca. De tiriaca v̊o & metridato sil̾r di. Aui.vi.ĩ
tra.i.c.de medicinis cōib⁹ ad uenena sūt mediciæ q̃ ꝯriȩ sūt ueneno:
q̃re nō pmittūt ip̄m ꝑuenire ad cor:& sūt sicut tiriaca & metridatū.

¶In hoc textu notantur qttuor documēta circa electionē aeris habitabilis:

Aer sit mundus habitabilis ac luminosus
Nec sit infectus nec olens fetore cloace.

Quoꝝ primū est ꝙ hō dꝫ eligere aerē mūdū.i. nō infectū uaporibꝰ qa aer imūdus alterat cor ꝑm cōplexionē illius qđ sibi cōmiscet̃:inuit Haly.in tegni i cō.illius can. Oīa hoc.n.&c. Secundū est ꝙ hō dꝫ eligere aerē luminosū:aer.n.turbidus inducit in corpore tristiciā & pigriciē:qa aer turbatus cōmiscet humores: & turbidus ad cor puenit:q̄re ex ipso & humoribꝰ grossi & turbidi generant̃ spūs animā tristificātes & pigriciē inducētes. Nihil est ergo quod magis iocūdū facit hominē atqꝫ minus grauē quā in claro aere ambulare uel mane surgere. Tertiū est ꝙ hō dꝫ uitare aerē infectū:cuiusmodi est aer in quo fiūt̃ strages.cōiter.n.in locis in qbus ꝓcessit maxima hominū interfectio sequit̃ pestis:& in locis uicinis aer.n.infectus qñ inspirat inficit spūs in nr̄o corpe. Quartū est ꝙ hō dꝫ uitare fetorē cloace.Et p hoc inuunt̃ infectiones particulares aeris. Cuiusmodi est infectio aeris latrinaꝝ uel foueaꝝ coq̄ne uel locoꝝ in qbus proiiciunt̃ cadauera mortua & ossa mortuoꝝ:& aeris uicini aq̄ in qua putrescit linū uel canapus:aer.n.taliter infectus inficit spūs nr̄i corpis & maxīe cerebro nocet. Et hinc ē qđ dicit Aui. .ii.in doc.ii.c.ii.Et aer qdē dum est tēpatus & clarus:neqꝫ substātia extranea cōplexioni spūs ꝯria ei admiscet̃ est sanitatē efficiēs:& ipsam cōseruans:& cū mutat̃ ꝯriū sue opationis opat̃.Et pro maiori declaratiōe ꝑdictoꝝ sciēdū est ꝙ aer necessarius est in regimine sanitatis dupl̄r.Primo qdē pp refrigerationē cordis.Secundo pp expulsionē fumosaꝝ supfluitatū tribulantiū spiritū & calorē innatū: sicut.n.in exterioribus nos uidemus qđ ignis sine euentatione aeris suffocat̃ & extinguit̃:sic ēt imaginari debemus qđ spūs & calor innatus indigēt aere ipm nutriente cōseruāte & obtēpante. Obtēpa/

tio igit caloris inati fit p aeris attractionē:& eius deputatio fit per aeris expulsionē:primū qdē fit p motū attractionis:& secundū per motū expulsionis:si igit aer attractus sit fetidus & impurus corrū/pit calor & spūs inatus:aer igit d3 esse bonę substātię cui nō admi/scetur aliqd ex uaporibus:nec fumositate extranea:nō.n.d3 esse aer turbidus:nec nebulosus:nec malis uaporibus admixtus:hic.n.aer humoris cōturbat:& animū cōtristat ut dictū est.Et d3 esse discoop tus cęlo:& nō inter parietes & tecta constrictus:& ut sit ad unū di/cere:maxime euitādus est aer inclusus & nō euētatus. Verꝝ est tn̄ ꝙ tpe epidimie in quo accidit aeris putrefactio cōis:eligendus est aer inclusus. Vn̄ tpibus illis bonū est manere in domibus:& tenere fe/nestras clausas ne aer putrefactus ingrediat :sed alius aer discoop/tus melior existit. Euitādus est pterea in regimine sanitatis:aer cui miscentur uapores lacuū & ꝓfunditatū aquā putridā continentiū: & oleꝝ taliū q̄lia sunt caules & eruca & siſia:& arboꝝ uiscositatum malaꝝ;q̄les sunt ficus & nuces. Amplius eligēdus est aer ī quo suf/flāt uēti ex terra alta uel eq̄li.Et multū ēt sollicitare debemus ꝙ aer nō excedat in aliq̄ q̄litatū primaꝝ.s.caliditate:frigiditate:humidi/tate:& siccitate.Quod si forsan cōtigerit.obtēpet per artē.quantū possibile est.Et ista colligunt ab Aui.ii.i.doc.ii.c.diuersis.

Si tibi serotina:noceat potatio uini
Hora matutina rebibas:& erit medicina:

¶ In hoc textu po/nit unū documētū & est ꝙ si qs male ualuerit ex sūptiōe uini de nocte:siue tpe serotino:talis ī crastino debet iterato sumere uinū. Vn̄ potatio uini nocturna pōt īducere ebrietatē:siue sitim ma tutinā:uel pōt inducere sup calefactionē corporis:si v̄o inducat sup calefactionē corpis:tūc maximus error est de mane iteꝝ sumere ui nū:qa est addere ignē igni:si v̄o hō incurrat ebrietatē cū aliq̄li nau/

sea:tũc de mane bonũ est sumere uinũ:qa ex sumptione uini de fa cili tũc ꝓuocatᷣ uomitus:ex quo sequitᷣ mundificatio stomachi:qua mũdificatione facta:de facili cessat nocumẽtũ ebrietatis & nausea. Et pp hoc cõsulit Ipo.semel ĩ mẽse inebriari.ut ex ebrietate ꝓuocẽ uomitus:q est maxie ꝓseruatiuus ab ęgritudinibus cronicis.i.lõgis & malis:si ẽt ex potatiõe uini nocturna ledatᷣ aliqs:& hoc pp incõ/ suetudinẽ potãdi uinũ:tũc de mane põt cõcedi uinũ ut assuescat:& sic min⁹ leditᷣ a sũptiõe uini.A ꝯsueto.n.mior fit lesio.ut uult Ipo.ii. Amphorismoꝵ:ibi.Ex multo tpe cõsueta &c. Si ṽo ex potatiõe ui ni nocturna sequatᷣ sitis matutina illa est mendosa q̃ curatᷣ potione uini:magis tñ sedatᷣ potatiõe aq̃.Et qa iã dictũ est de lesione & sum ptione uini. Sciẽdũ est q, hõ debilis cerebri & ẽt cuiuscũq; alterius cõditionis sũmope cauere dʒ a frequenti ebrietate.Frequẽs ebrietas ꝓm Aui.in.i.c.de regimine aq̃:& uini inducit sex incõmoda in cor/ pore humano:quoꝵ. Primũ est corruptio cõplexionis epatis:qa ui nũ supflue bibitũ ad epar ueniẽs:uel supflue resoluit calorẽ ipsius: uñ amittit uirtutẽ sanguificã:& loco sanguinis generat aquositates efficiẽtes ydropisim uel incẽdit epar & humores eius:uñ generatᷣ le pra uel mania. Secundũ est corruptio cõplexionis cerebri pp assi/ duã eleuationẽ fumoꝵ uini ad ipm disponẽtiũ calidũ cerebrũ ma/ nię & frenesi:& frigidum epilensiæ litargiæ appoplexiæ & subeth. Tertiũ est debilitas neruoꝵ:uidemus.n.bibulos inebriari solitos tre mere caput & mẽbra:nõ solũ ĩ senio:sed ẽt in senectute & iuuẽtute qñq;. Quartũ est ęgritudines neruoꝵ:sicut spasmus & paralisis:qa uinũ supflue acceptũ sępe in stomacho acetũ efficitᷣ:qd ualde no/ cet neruis.Sępe quoq; cõuertitᷣ ex defectu digestionis in aquositates indigestas quæ neruos remolliũt.Et sępe ducit humores grossos ad neruos:qbus distenduntᷣ uel ꝯhuntᷣ.Quintũ est appoplexia pp hu/ miditates cerebri multiplicatas a uino:ita ut totalr̃ opilent uias spi

rituũ animaliũ a cerebro in mẽbra. Sextũ eſt mors ſubitanea dũ. ſ. ſtertẽdo & dormiẽdo uiæ anhelitus multitudine uini uel humidita tũ ex eo generatarꝝ clauduntꝰ: & ebrius ſuffocatꝰ. Et licet uinũ imo/ derate ſumptũ ꝑdicta inducat nocumẽta: moderate tñ ſũptũ multa ĩducit iuuamẽta. Tãgit. n. Aui. c. ꝑall. qnqꝫ eius iuuamẽta. Primũ eſt ꝙ eſt bonus cibi penetrator in toto corpore. i. facilẽ efficit penetra/ tionẽ cibi: cui ĩmiſcetꝰ ad oĩa mẽbra ſui caloris ſubtilitate & conue/ nientia in ꝓprietate occulta. Secundũ eſt ꝙ incidit ĩ fleuma. & hoc ſuis calore & ſubtilitate ſubſtãtiæ: reſoluit ipm coaptãdo expulſioni uias apiẽdo: & naturã cõfortãdo ad expulſionẽ. Tertiũ eſt ꝙ incidit colerã rubeã ĩ urina & alijs euacuationibus: ut ſudore egeſtiõe: & re ſolutiõe inſenſibili. Et iſtud intelligẽdũ eſt de uino ſubtili ſubrubeo uel albo: qđ uel debile ſit ex nã ſui uel fortiter limphatũ. Alioqn mul tiplicaret colerã ꝑ cõuerſionẽ ipſius in eã: & ſupcalefactionẽ epatis ab eo. Quartũ eſt ꝙ facit melancoliã: quę groſſa eſt: & tardi motus faciliter labi ꝑ cãnales ꝓprios ab epate ad ſplenẽ: & a ſplene ad os ſtomachi: & tandẽ a corpore cũ fecibus exire: & flectit ſeu reprimit nocumẽtũ melãcolię ꝑꝑ ꝯrietatẽ in cõplexiõe & mõ ſubſtãtię & in effectibus. Nã melãcolia triſticiã puſillanimitatẽ & auariciã parit. Vinũ ṽo gaudiũ: audaciã: magnanimitatẽ: & liberalitatẽ. Quintũ eſt ꝙ reſoluit oẽs modos ſeu ſpẽs latitudinis: niſi multa q̃litas extra nea fuerit eis ſociata: qa uinũ reſolutos ſpũs abunde reparat: uirtu tẽ cõfortat: humiditates relictas ĩ muſculis: neruis: cordis: & iunctu ris tollit: aut minuit. Et ſi fuerit opus humectatione ut in laſſitudine arefactiua uinũ uelociter humectat dũmõ limphetꝰ. Pręter hęc aũt iuuamenta plurima alia inducit. Omniũ. n. uelociter & ſubito nu/ trientiũ eſt uinũ calorẽ & ſpiritũ naturalẽ cõfortat: & totũ corpus calefacit: ingeniũ clarificat: irã cõpeſcit: triſticiã remouet: libidinem incitat: & ſuper oẽs potus. ſemicrudos humores digerit. Et ut ſit ad

unũ dicere. Vinũ reddit hoiem uirilẽ & ꝯm aiam & ꝯm corpus:uñ
cęteris parib⁹ nõ bibẽtes uinũ sũt effeminati respectu bibẽtiũ uinũ.

¶ Hic primo ponit͛ unũ documẽtũ de uino:& est ꝙ uinũ melius meliores generat humores & cã est: qa q̃to massa

Gignit & humores:melius uinũ meliores.
Si fuerit nigrũ:corpus reddet tibi pigrum
Vinũ sit clarũqꝫ uetus subtile maturũ
Ac bene limphatũ saliẽs moderamine sũptũ

humoꝝ est melior:tanto humores ex ea geniti meliores esse debent. Deinde subdit͛ ꝙ uinũ nigrũ inducit pigriciã in corpe. Et cã est:qa uinũ nigrum grossius & terrestrius est.reliqs ergo spũs ab eo geniti grossi sunt.Iuxta aliã auctoritatẽ Gal͛. prius al. Quicqd de aliq̃ re dissoluit͛ ei:unde dissoluit͛ necesse est.ut assimilet͛:spũs aũt grossi faciũt corpus graue siue pigrũ.Deinde ponunt͛.vij.documenta circa electionẽ uini. Primũ est ꝙ dꝫ eligi uinũ clarũ:tale.n.qa subtile est spũs subtiles & claros generat.Secundũ est ꝙ dꝫ esse uetus id est nõ nouũ:nouũ.n.uinũ siue mustũ cęteris parib⁹ facili⁹ inebriat:fluxũ uẽtris ꝓuocat:atqꝫ colicã ĩducit & cetera accidẽtia:posterius dicẽda ibi.Impedit urinã:nec est intelligendũ ꝙ uinũ oĩno dꝫ esse uetus:tale.n.ꝯm Aui.in.i.c.de regimine aquę & uini:est q̃si medicina:& nõ sicut potus.i.magis inest ei uirtus alternatiua corporis ad caliditatẽ & siccitatẽ q̃ uirtus alterabilitatis a corpore ꝑ opus nutritiõis & est pauci nutrimenti: qa est spoliatũ a fece:& a uiriditate quã ꝓhabuit & pene ignem factũ:ꝑꝑ qͩ in Aggre.scribit͛.c.de uitæ:auctoritate Gal͛.ꝙ est calidũ & siccũ in tertio gradu. Tertiũ est ꝙ uinũ dꝫ esse subtile. Subtile.n.uinũ multos spũs ꝓcreat:atqꝫ subtiles:grossum autẽ grossos.Quartũ est ꝙ uinũ debet esse maturũ & nõ stipticũ. Vinũ.n.stipticum abscindit oẽs species euacuationis:ut uult Gal͛. in cõ.illius cano.iii.particu.regiminis acutoꝝ. Sciendum etiã &c.

Et ergo nocet corpibus ĩdigẽtibus euacuatiõe p urinã:& oibus mẽ
bris ſupioribus:ut ibidẽ ẽt dicit Gal'. Ver̃ eſt tñ ꝙ uinũ ſtipticũ cõ
ueniẽs eſt infirmitatibꝰ accidẽtibꝰ in inteſtinis:ut ibidẽ di. Gal'. & ẽt
ſupius dictũ eſt:remouet' tñ ſtipticitas a uino p multã cõmixtionẽ
aq̃:ut ibidẽ ẽt uult Gal'. Quintũ eſt ꝙ uinũ dꝫ eſſe limphatũ:qa p
hoc remittit' uinũ a ſua fumoſitate:& ſic minus inebriat. Et iſtud eſt
ver̃ de uino ſubtili. Vinũ tñ groſſum ſi limphet' citius inebriat:qa p
hoc ſubtiliat':& magis fumoſũ efficit'. Et de iſto uino ĩtellexit Aui.
qñ di.i.c.de regimine aq̃ & uini ꝙ uinũ limphatũ citius inebriat q̃
uinũ pur̃. Sextũ eſt ꝙ uinũ dꝫ eſſe ſaliẽs cũ ꝑpinat':& eſt de cõdi-
tionibus boni uini prius dictis. Septimũ eſt ſũptũ ex cõditiõe bibẽ
tis & nõ uini:& eſt ꝙ uinũ dꝫ tẽpate ſumi:qa tẽpate ſumptũ acuit
ingeniũ:& inducit iuuamẽta prius narrata. Ex ṗdictis oibus cõclu
di põt ꝙ uinũ eligibilius & melius ĩ ſanitatis regimine eſt uinũ me
diũ ſeu eq̃le inter uetuſtatẽ & nouitatẽ:& eſt clar̃ ad rubedinẽ tra-
hẽs bonũ hñs odorẽ:& eq̃lis ſaporis qd̃ nec acre:nec acutũ:nec dul
ce fit:qd̃ nõ fumoſũ nec groſſũ nec ualde ſubtile:ſed ad ſubtilitatẽ
declinãs:qd̃ ẽt ĩter fortitudinẽ & debilitatẽ obtinet mediocritatẽ:qd̃
ẽt nõ creuit in ſaxoſis & lapidoſis mõtibus:nec ĩ terra ſimpl'r plana
& arabili:ſed in terra mõtuoſa v̉ſus meridiẽ diſcoopta:& in regiõe
nõ nimis calida:nec nimis frigida. Et iſta partim colligunt' ex Aui.
in primo loco ṗall'. Circa regimẽ uini quo ad ȩtates notãdȩ ſũt tres
regulȩ:q̃s ponit Auic.in.i.loco ṗall'. Prima eſt qd̃ dare uinũ pueris
in potu eſt ſicut ignẽ addere igni in lignis debilibus:eo ꝙ pueri ue
hemẽter rari ſunt:& de facili inflãmabiles pp abundãtiã ſui caloris
ĩnati:& ſunt debiliũ neruor̃:& debilis cerebri:q̃re ledit eos multi-
pliciter uinũ:& inflãmatiõe facili:& pcuſſiõe cerebri & neruor̃ ſua
penetratiõe facillima:& fumatiõe copioſa. Cũ igr̃ pueris uinũ in po
tu dat' calor eius inflãmabilis calori pueri inflãmabili addit' in cor-

pore pueri:qđ est paucę resistentię:sicut debile lignũ uel arũdo sicca uel stipula arida añ faciẽ ignis. Secũda regula est ꝙ seni semꝑ pōt dari uinũ in potu q̃tũ tollerare pōt sine nocumēto.s.q̃tũ appetit ap petitu nāli & regulato. Sicut.n.ueteres ocreę aridę & rugatę reno uant̃ oleo:leniunt̃ & applanant̃:sic corda senũ potu uini electi:sicut uini beluacẽsis. Senes.n.frigidi sunt & a uino calefiũt:& hñt spũm tristẽ:& abũdāt in melācolijs:sed uinũ exhilarat eos & melancolias reprimit:cōiter male dormiũt.uinũ v̄o ꝓuocat in eis somnũ. Ad opi latiōes ꝓni sunt:q̃s uinũ apit:eas ꝓhibet. Et sic sicut uinũ est pueris ꝯriissimũ:ita senibus utilissimũ. Tertiũ est uinũ tēpatę dādũ est iu uenibus.tēpate qdē ꝺm mensurā q̃titatiuā & decentē limphationē. Licet eni iuuenes sint calidi sicut pueri.tñ hñt mēbra solidiora.ner uos & cerebrũ fortes:quibus potēter resistũt nocumētis potus uini. Cōsequenter etiā dicit ex potu uini sobriæ sumpti iuuamenta plu rima:uidelicet eductionē colerę.corporale robur.& ingenii acumē. abundantiā spirituũ subtiliũ & paruoꝝ.

¶In isto tex.ponũ tur quinq; circa ele ctionem ceruisiæ. Quoꝝ primũ est

Non sit acetosa ceruisia sed bene clara.
De ualidis cocta granis satis ac ueterata

ꝙ d; eligi ceruisia nō acetosa:qa acetosa nocet stomacho. Acetũ.n. nocet neruis ꝺm Aui.in pluribꝰ passibꝰ. Iā stomachus est mēbrũ ual de neruosũ.& hoc quo ad eius orificiũ. Secũdũ est ꝙ ceruisia d; esse clara:qa turbida opilat:atq; calculosis nocet̃ nimiũ.ĩpinguat ac in flationē inducit:atq; breuitatē anhelitus:& est multoꝝ fleumatũ ge neratiua. Tertiũ ē ꝙ d; eligi ceruisia de bonis granis.nō corruptis.s. de optimo ordeo:tritico:siue auena:qa q̃to grana sunt meliora:me lior ex eis generat̃ humor. Quartũ ē ꝙ ceruisia d; esse bene cocta: qa melius digerit̃ & amicabilius a natura recipit̃:& nocumēta quę

ꝓueniunt ex bibitione eius melius tolerant̃. Ceruisia.n.nõ bñ cocta uẽtositates ĩ uẽtre inducit tortionẽ inflationẽ atq; colicã. Quintũ ẽ ꝙ ceruisia debet esse antiqua:& a fecibus mũdata nõ nimiũ recẽs. Recens.n.ceruisia inducit eadẽ nocumenta q̃ ceruisia nõ bñ cocta: & cũ hoc de se facillime inducit strãguiriã.

De qua potet̃ stomachus nõ inde grauetur.

¶ Hic ponit̃ unum documẽtũ circa usũ ceruisię: & ẽ ꝙ utẽs ceruisia dꝫ ea uti tẽpate sic ꝙ nõ grauet̃ stomachus uel ĩducat̃ ebrietas. Ebrietas.n.q̃ ex ceruisia ꝓuenit deterior est ea q̃ ex uino ẽ & magis durãs cũ de ceruisia fumi & uapores eleuati ad caput sũt grossi: q̃re minus resolubiles sunt: quã q ex uino eleuant̃. Et est hoc sciẽdũ ꝙ in principio prãdii uel cene cęteris paribus utilius est incipe suũ potũ a ceruisia quã a uino. Cuius cã est: qa in principio mense corpus est famelicũ:& sic stomachus añ principiũ sumptionis cibi famelicus erat:& sic traxit supfluitates a mẽbris. Si ergo uinũ ĩ principio mẽse daret̃: ex quo nã maxime trahit uinũ: qa de se maxime nutritiuũ ille supfluitates.s.a stomacho tracte simul cũ uino ad partes corporis traherent̃: sed nã nõ ita auide trahit ceruisiã. Silr ceruisia lauat humores adherẽtes orificio stomachi. Et pp illã cãm medici cõsulunt ꝙ in maxima famę debeat prius ꝓuocari uomitus q̃ cibus sumat̃: ut illc supfluitates a stomacho famelico tracte euacuẽtur ne cõmisceant̃ cũ chilo. Silr timẽs sitim ex nimia potatiõe uini dꝫ bibere ceruisiã. Ipsa.n.sitim mẽdosam reprimit.

Tẽporibus ueris: modicũ prãdere iuberis.
Sed calor ęstatis dapibus nocet ĩmoderatis
Autũni fructus: caueas ne sint tibi luctus
De mensa sume: quantũ uis tẽpore brume

¶ In hoc passu determinat̃ de q̃titate cibi sumendi ꝭm diuersitatẽ tempoꝝ quattuor anni: quæ sunt.

Ver:ęstas:autũnus:& hyems:& dicit tex. Prio q tpe ueris debemus modicũ prãdere.i.paucũ sumere cibũ. Et idẽ uult Auic.ij.c.doc.ii.c.vi.de regimine tẽpoꝝ cũ rectificatiõe aeris.Et rõ huius est:ut ibi dẽ ẽt uult Auic. qa tpe hyemis pp gelositatẽ exercitii prauitatẽ:& resolutiõis ꝓhibitionẽ multiplicant humores crudi:& maxime fleumatici:q pp ꝓportionabilitatẽ tpis:tũc maxie generant:& isti in interioribus corpis coadunãt:pp frigus circũstãs.Ver aũt supueniẽs istos humores crudos ĩ interioribus coadunatos eliquat:& facit eos currere per totũ corpus:q̃re nã tũc multũ occupat circa digestionẽ eoꝝ.Si ergo tpe ueris daret magna q̃titas cibi nã a digestione taliũ humoꝝ fleumaticoꝝ impediret & diuerteret:qa per istos humores & magnã q̃titatẽ ciboꝝ nimiũ grauaret:& sic tales humores in corpore manerẽt indigesti:& currẽtes ad aliqđ mẽbrũ illic ęgritudinẽ inducerẽt.Et ergo sũmope cauere debemus a magna q̃titate ciboꝝ in uere:qa diminutio ciboꝝ tali tpe ęst unũ de maxime ꝓseruãtibus ab ęgritudinibus ueris.ut uult Auic. in.i.loco pall. Et istud qđ dictũ est maxie ueritatẽ hȝ de medio & fine ueris:& nõ de initio eius: qa initiũ eius hyemi assimilat:q̃re tũc hõ põt nutriri sicut ĩ hyeme. Et istud ẽt intelligẽdũ est qñ uer inuenit corpus repletũ humoribꝰ fleumaticis crudis.Si.n.uer inueniat corpus tẽpatũ in humoribus: cibus in eo dãdus est ꝑm mẽsurã caloris ĩnati & resolutionẽ q̃ fit a corpore:qa tunc ablata est cã:q̃re diminueret cibus.Et istud uoluit Ipo.i.ampho.dũ dixit:Vẽtres hyeme & uere calidissimi sunt nã & somni lõgissimi.In his igr̃ tpibus oblatiões plures dãde sunt:etenim ĩnatus calor est multus:nutrimẽto igr̃ indiget ampliori.Secũdo dicit q nimia sumptio cibi nocet in ęstate.Cuius cã est:qa tũc tpis digestiua uirtus est debilis cũ spũs & calor ĩnatus q sunt instrumẽtũ uirtutũ multũ sunt debiles:& paꝝ resoluti pp calorẽ extrinsecũ uehementẽ trahẽtẽ eos ad exteriora:& ergo multus cibus nõ posset di

geri. Et circa istud sciẽdũ ẽ ꝙ pp uehemẽtiã resolutiõis humiditatũ tã substãtialiũ q̃ nutrimẽtaliũ corporis in ęstiuo tpe grossior & maior cibus exhibẽdus esset si uirtus sufficeret ad digerẽdũ talẽ & tm̃ sed qa nõ sufficit una uice multũ digerere cibũ paꝝ sępe & sępe de eo dãdũ est: iuxta illud Gal'.i.ampho.cõ.illius can. Et quibus semel aut bis dicentis. In ęstate cibus multotiẽs erit dãdus: & paꝝ multotiẽs: qa indiget pp sępissimã dissolutionẽ: paꝝ pp uirtutis defectionẽ. Et lȝ in ęstate paꝝ de cibo sit dãdũ. multũ tñ de potu põt dari cũ tũc resolutio maxima fiat: & desiccatio corporis: & eleuatio caloris sup humidũ: & plus sitiat hõ q̃ alio tpe. Verũ est tñ ꝙ potus uini & ꝑcipue uinosi puri minuẽdus est: qa tale uinũ est facil'r inflãmabile & calorẽ tã acutũ ęstu uiolẽto excãdescere facit: & ergo si bibat' uinũ miscẽda est multa aq̃: & dimittat' uinũ uetus & forte. Tertio dicit ꝙ in autũno debemus cauere a fructibus saltẽ illius tpis ut uuis: ꝑsicis: ficubus: & sil'ibus: uel saltẽ nõ multũ de eis comedere: qa tales fructus generãt sanguinẽ dispositũ ad putrefactionẽ pp ebullitionẽ quã in corpore & humoribus faciũt: & maxĩe si fuerint in stomacho ĩmũdo uel ĩ cacochimico corpore recepti: q̃le corpus ĩ autũno sępius occurrit. Et sic male tũc accidũt ęgritudĩes. s. uariole morbili & pestilentes. Pro maiori tñ noticia regiminis cibi & potus tpe autũni: sciẽdũ est ꝙ tpe autũni dȝ euitari fames sitis & repletio multi cibi in una hora: ut uult Ra. in Almã. c. de regimine corporis ꝫm tẽpora. Vinũ ꝑterea qđ bibit' tpe autũni uehemẽter est limphãdum ut corpus humectet: & calorẽ reprimat: sed nõ supflue dȝ limphari in tantũ q̃tũ in ęstate: neqȝ supflue dȝ tũc bibi: qa tũc nã debilitata nõ sufficeret ip̃m regere: & digerere: & nimis limphatũ calorẽ obtũderet: & multiplicaret uẽtositates: qbus colica gnãri posset. Quarto dicit ꝙ tpe hyemali debemus sumere cibũ tm̃ q̃tũ uolumus. i. plus quã cęteris tpibus. Et idẽ uult Aui. in. i. loco pall'. & Gal'. in cõ. illius

amphorif.i.parti.ampho.Et qbus femel aut bis.ubi dicit.In hyeme multus cibus & paulatim eft dādus.Et rō huius eft:qa calor nři cor poris ī hyeme eft fortiffimus.tū qa unitus:tū qa fortificatus p anti/ pharifteſim.i.iuxta pofitionē fui ꝯrii:uidelȝ frigiditatis aeris noftra corpora circūdātis.Et iftud uerꝝ eft ī corpibus robuftis & carnofis: & non in raris & debilibus:qa in talibus corpibus frigus intenfum hyemis nō cōfortat calorē:fed magis debilitat.Et iftud inuit Ipo.i: ampho.dicens.Ventres hyeme & uere calidiffimi funt nā:& fomni lōgiffimi.In his ergo tpibus oblatiōes plures dāde funt:qa calor eft multus:nutrimēto igit̃ ampliori indiget.Ex ifto ēt fequit̃ ꝙ nutri/ mēta groffiora & durioris digeftiōis cōueniūt hyeme q̄ aliis tpibus: qa calor eft fortior. Vinū aūt quo utēdū eft hoc tpe dȝ effe rofeum nō albū cū aqua pauca. Notādū hic ꝙ licet cōfideratiōe habita ad fortitudinē caloris & digeftiue uirtutis in hyeme groffiores & den/ fiores cibi cōueniāt:qa tñ corpora tūc difpofita funt ad opilationes & repletiōes ex fleumate plurimo:nec ab eis refolutio multa fit a cō tinente:tutius eft uti:tunc mediocribus cibis inter folidū & rarum: groffum:& fubtile:ficut carnibus edi:uituli:& mutonis:luciis:par/ ciis:& cancris:& utētibus groffioribus cibis:ut boue:porco:ceruo: cōchis:oftreis:carpis:& fiĺibus:expedit unica comeftione in die cōti nentur uel utant̃ fępe rebus diureticis & apitiuis:ut petrofilino:na/ fturcio:apio:& fiĺibus:& forti utant̃ exercitio.

¶ In hoc paffu po/ nūtur duo remedia corrigētia potū ma lū.Quorꝝ primū ē

Saluia cum ruta faciunt tibi pocula tuta
Adde rofę florem minuit potenter amorem

faluia:cui⁹ folia īpofita potui corrigūt maliciā potus fua ꝓprietate: & ēt in fe hñt uirtutē ꝯfortādi neruos & cerebrū:qbus ꝯfortatis me lius refiftūt malis fumis recipiēdis qui ꝓueniūt ex malo potu.Secū

dũ est ruta: cuius ẽt folia ĩtegra absq; co℞ alia cõtritiõe debẽt potui imponi: qa sua caliditate & ꝓprietate corrigũt maliciã potus. Et de ruta qũo ualet ꝯ uenenũ prius dictũ est ibi. Allea nux ruta. Postea subdit textus qđ istis duobus p̄dictis põt addi flos rosę. Et hoc maxime dꝫ intelligi de rosa rubea q̃ sua aromaticitate existẽte in eius sup̃ficie: & silr̃ sua stipticitate corrigit maliciã potus.

Nausea non poterit: queq̃ uexare marina
Antea cũ uino mixtã si sumpserit illam

¶ In hoc tex. ponit᷑ unũ remediũ ꝯ nauseã siue uomitũ ꝓueniẽs ex trãsfretantibus nõ cõsuetis dicẽs: ꝙ ille q dꝫ transfretari añq̃ nauẽ intret debet aliq̄bus diebus miscere aquã marinã suo uino. Et istud est remediũ pro diuitibus ꝙ si paup̄ fuerit debet potare aquã marinã: ut facilius nauseã euitet. Et cã huius: qa aqua maris salsedinẽ hꝫ & sic sua salsedine & stipticitate q̃ consequit᷑ salsedinẽ orificiũ claudit: & p̄ hoc uomitus impedit᷑. Et circa istud est notãdũ ꝙ sicut uult Aui. iii. i. c. de regimine iter agẽtis in mari: uiator in mari nõ dꝫ multũ conari: retinere: uel cõpescere a principio nauseã: uel uomitũ: sed dimittat᷑ uomitus ipsius cõtinuari: donec p̄ ip̄m fuerit bene purgatus: hoc. n. p̄seruat a multis ęgritudinibus: & nedũ p̄seruat: imo etiã curat: uel alleuiat graues: & magnas ęgritudines: ut leprã: ydropisim: appoplexiã: & frigiditatẽ stomachi: & eius inflationẽ. ꝓut uult Auic. i. i. in doc. ii. c. ii. si tñ uomitus uiatoris in mari sup̄fluxerit sic ꝙ uehementer debilitet ipsum restringẽdus est comestione fructuũ stipticoꝝ & acetosoꝝ: sicut sunt citonia maciana acetosa. Vel poma de capenduto & mala granata acetosa: quibus orificiũ stomachi confortatum depellit humores inferius. Et stomachus etiã confortatus ab his humores repellit effluentes ad eum exagitatione ab undis. Vel potest semen apii torrefactũ bibi cũ uino uel absinthiũ potest

comedi aut bibi. Et silr panis assatus & infusus in uino bñ redoléte comestus ualet ad idé. Et ulr ualet nutritio uiatoris in mari ex cibis acetosis ꝯfortātib⁹ os stomachi: & ꝓhibétib⁹ uapores & fumos ascé dere ad caput: sicut sũt lentes cocte in aceto uel i succo uuę acerbę.

¶ In hoc tex. ponit̃ modus faciédi salsamétũ cõe si in mésa deficiãt salsaméta spália. Et pro illo ponunt̃ qnq; ex qbus põt fieri salsamentũ.

Saluia sal uinũ: piper allea petrosilinum.
Ex his fit salsa nisi sit cõmixtio salsę

Primũ est saluia: q̃ fit cõdimétũ in assatiõe auce siue decoctione: ulr. n. auce assate siue porcelli saluia implent̃: ut humiditates supflue: siue uiscositates extrahantur: & odor saluię aucis uel porcellis ĩmaneat. Post assationé tñ saluia eiici dꝫ & nõ comedi. Silr ex saluia fit cõdimétũ comestibile a rusticis uel cõibus in comestione auce: terũt. n. alleũ cũ uino & saluia ad auferédũ aliquid saporis allii. Secũdũ est sulcũ & est salsamentũ diuitũ siue nobiliũ. Ipsi. n. deficiente sinapio uel ueriuto ponũt in salserio uinũ cui modicũ salis admiscét. Tertiũ est piper: & est salsamétũ rusticoꝝ: cõmiscét. n. piper cũ fabis & pisis. Silr ét ex pane asso ceruisia uel uino: & cũ pipere fit salsamétũ nigrũ ad modũ pultis quod piper dr: & hoc supeffundũt carnibus: aut piscibus. Quartũ é alleum: ex quo ét fit salsamétũ rusticoꝝ: miscét. n. cũ molli caseo & lacte terédo alleum: & sic comedũt cũ cibo: siue asso: siue elixo: siue salso: siue dulci: & cũ ouis duris. Quintũ é petrosilinũ: ex cuius foliis cõtusis est ueriuto uel albo uino fit uiridis salsa cũ assis comestis. Et circa istud est notãdum ꝙ salsaméta siue salsę diuersificant̃ primo ßm tépora. Téporibus. n. calidis declinant salsę ad frigus uel paucã caliditaté. Temporibus ṽo frigidis e cõuerso. Materia igit̃ salsaꝝ in ęstate fit ueriutum uel agresta de sumitatibus uitis uel acetũ: sucus limonũ uel citrãguloꝝ grana/

toꝶ cũ zuccara & aq̃ rosaꝶ. Et interdũ in salsis q̃ fiunt in ęstate põt addi aliquãtulũ serpilli & petrosilini ad obtẽpandũ frigiditatẽ p̃di ctoꝶ. Mã vo salsaꝶ cõpetẽtiũ tpibus frigidis sũt sinapiũ:eruca:zinziber:pip:cinamomũ:gareofili:allea:saluia:mẽta:serpillũ:& petrosilinũ:uinũ:aq̃:carniũ:acetũ nõ forte:sed ꝓpinquũ naturę uini:& in tpib⁹ mediocribus sunt mediocris caliditatis & frigiditatis. Secũdo diuersificant̃ rõne cibarioꝶ pro q̃bus fiũt:nã alia & alia cibaria indigẽt aliis:& aliis salsis sicut sciunt dñoꝶ coci:mutonũ.n.& sĩr uituloꝶ capriolo ꝶ salsa cõueniẽs est salsa uiridis. In ęstate q̃dẽ ex aceto & agresta cũ paucis specieb⁹:& sine alleis cũ petrosilino:zinzibere albo:& agresta:& pane asso infuso in aceto uel agresta:in hyeme fit eadẽ salsa cũ pluribus spẽb⁹:& pauco alleo:& optimo uino:& pauca agresta:uel põt sufficere sinapiũ:& eruca. salsa ãt pro carnib⁹ bouinis elixis est pip bullitũ:q̃d fit ex pipe:& pane asso:& aq̃ carniũ:& pauca agresta:& ista eadẽ salsa est satis cõueniẽs carnibus porcinis in hyeme. Possunt ẽt carnes porcinę comedi in ęstate cũ aceto & petrosilino in principio refectionis. Si aũt p̃dicte carnes pastillant̃: & spãlr bouinę & porcinę:in hyeme q̃dẽ apponat̃ cepe albũ cũ puluere spẽꝶ dulci in parua q̃titate:in ęstate vo sine cepis:& cũ ueriuto:uel pñt apponi cepe paruę:& ĩ pauca q̃titate. Si aũt pastillatura sit ex carnibus subtilioribus nõ apponat̃ cepe:sed ĩ ęstate lac amigdalaꝶ cũ ueriuto & pauco puluere spẽꝶ dulciũ:& in fine põt apponi ouũ cõquassatũ cũ agresta:sed in hyeme loco agreste ponit̃ uinũ & plus de spẽbus. Assature aũt cuniculoꝶ & pulloꝶ iuuenũ cõueniens est salsa in qua est cinamomũ & mica panis cũ agresta q̃dẽ in ęstate:& cũ uino in hyeme. Assature aũt porci salsa cõueniẽs est liquor descẽdẽs cõquassatus cũ optimo uino:& cepis in hyeme:& in ęstate uiridis salsa supius noiata. Assature aũt fasianoꝶ & colũbaꝶ & turturũ nulla alia salsa indigẽt nisi sale. Caponũ aũt & gallinaꝶ

elixatoriū cōueniēs salsa est aq̄ decoctiōis coꝝ cū aliquātulo puluer/
ris specieꝝ dulciū:& ꝑcipue si in ꝑdicta decoctione addat̄ saluia:
ysopus:petrosilinū:& hoc i hyeme:& in ęstate sufficit sola aqua cū
aliquātulo sicci summitatū uitis. Sed pro salsa caponū & gallinaꝝ
pinguiū pastillādoꝝ nihil penitus est apponēdū nisi aliquantulum
pulueris specieꝝ & in fine agresta supradicta in ęstate:optimū uinū
in hyeme. Pisces vͦo quāto sunt grossioris carnis & difficilioris di/
gestionis & maioris supfluitatis & humidioris naturę:tāto indigēt
salsis calidioribus & acutioribus:& hoc etiā ueꝝ est in carnibus.

Si fore uis sanus ablue sępe manus.
Lotio post mensam tibi cōfert munera bina
Mundificat palmas & lumina reddit acuta

¶In hoc textu ponunt̄ duę cōmoditates ꝓuenientes ex lotiōe manuū post cibū sūptū. Prima est:qa p hoc palmę manus mundant̄. Secūda est:qa reddit lumina acuta.i.ꝓdest oculis & hoc maxime p accidēs:qa manus sūt instrumēta mūdādi oculos:quare multū cōfert eas esse mūdas. Et de istis cōmoditatibus dictum est etiā prius ibi. Lumina mane manus.

Panis nō calidus nec sit nimis inueteratus
Sed fermentatus oculatus sit bene coctus
Modice salitus frugibus ualidis sit electus
Nō cōedas crustā colerā:q̄ gignit adustā
Panis salsatus fermentatus bene coctus
Purus sit sanus:quæ nō ita sit tibi uanus

¶In hoc textu ponuntur duo uitanda circa lectionē panis. Primū est caliditas. Non.n.debet panis comedi calidus. Panis.n.calidus est humanę naturę nociuus. Iuxta illud Aui.ii.can.c.de pane:dicētis. Nō comedat̄ calidus sicut ē. Panis.n.calidus nō est apud nām receptabilis & acceptio ei⁹ q̄ st de furno & reliquoꝝ sibi similiū est mala. Et rō est:qa talis pa/

nis multũ opilat. Et postea iterũ dicit Auic. Panis calidus sitim facit sua caliditate & natat pp suã humiditatẽ uaporosam: & est uelocis digestionis & tarde descensionis. Et q̃uis iste panis calidus nõ cõue niat in regimine sanitatis quo ad esum: odor tñ panis calidi multũ cõfert: resuscitat. n. sincopizãtẽ: & possibile est aliquos hoĩes uiuere ex odore panis calidi. Secũdũ ẽ q̃ nõ debemus comedere panẽ diu pistũ siue muscidũ: qa talis panis nõ est cõueniẽs pro nutrimẽto na turę humanę: exsiccat. n. corpus ac humores melãcolicos generat: & ex isto relinquit̃ q̃ panis nõ debet esse calidus: nec uetustate indura tus: sed priori die coctus: postea in textu ponunt̃ qnq̃ cõditiões pa nis electi. Quarũ prima est q̃ panis debet esse fermẽtatus bene. Et istud uult Gal. i. alimẽ. c. ii. dicẽs. Optimi autẽ panũ pro digestiõe sunt q maxĩe fermẽtati & q assationẽ habuerũt a cõmensurato igne in clibano. Et iterũ eo. c. dicit: qui ṽo penitus infermentatus est: nulli utilis est. Et ̃ m Aui. ii. can. c. de pane. Panis habẽs parũ fermẽti plu rimi est nutrimẽti: sed eius nutrimẽtũ opilat nisi illos qui sunt plu/ rimi exercitii. Secũda ẽ q̃ panis debet ẽẽ oculatus. i. porosus: & per hoc denotat̃ q̃ uiscositas eius est ablata. Verũ est tñ q̃ iste panis ̃ m Aui. loco p̃all. uelocis est penetrationis & minoris nutrimẽti & de/ terioris: sicut est panis opirus q est plurimi furfuris. Tertia est q̃ pa nis debet esse bene coctus: qa panis male coctus male digestiõis est: & stomacho grauedinẽ affert. Et Auic. ii. can. loco p̃all. dicit. Et ille qui nõ bene decoquit̃ est plurimi nutrimẽti. sed ẽt nutrimentũ opi/ lat nisi illos q sunt plurimi exercitii. Et panis de patella est huius ge neris: eius nãq̃ pars interior raro decoquit̃ bñ. Quarta est q̃ panis debet esse tẽpate salitus. Nimiũ. n. dulcis opilat & nimiũ salsus ex/ siccat: moderate tñ salsus optimũ nutrimentũ p̃bet: dũ tñ cetere cõ/ ditiones assint. Quinta est: q̃ sit factus ex optimis granis: uidelicet ex optimo tritico & sana messe collecto. Deinde subdit tex. q̃ nos

debemus cauere ab esu cruste panis: qa illa generat colerā adustā si/ ue humorē melancolicū: ex quo .n. ipsa adusta & sicca & humor ab ea genitus adustus erit & siccus: & ꝓpterea nobiles q nō colerici sūt deponere faciūt supiorē crustā panis: ac inferiorē: quos imitant̉ prę lati & deliciosi. Eligat̉ igit̉ mica panis q̄ est melioris maioris & uelo cioris nutrimenti q̄ crusta. Verꝫ est tñ ꝙ aliqñ cōuenit sanis hñtibus stomachū humidū & uolentibus demacerari: & in fine comestionis plus cōpetit. Iuuat. n. cibi descensum: & cōfortat orificiū stomachi. Postea in duobus ultimis uersibus ĩnuit̉: qđ panis bonus debet ha/ bere istas qnq; cōditiones. s. ꝙ sit salitus: fermētatus: bñ coctus: pu/ rus. i. de mundis granis & sanus. i. de granis sana messe collectis. Et istas cōditiones partim ĩnuit Aui. loco ꝑall̉. dicēs. Oportet ut sit pa/ nis mūdus salitus massam hñs confectam fermētatus coctus bene: & una nocte ꝑmanens. Et circa ĩstud est sciendū ꝙ si quęratur nu/ tritio maior & prior mūdificet̉ panis a furfure: & si uelimus uentris subductionē aliqualē dimittamus aliquā partē furfuris: furfur enim parum nutrit: & uentrem subducit & farina econuerso.

¶ In hoc textu cō/ parat autor carnem porcinā carni ouinę dicens ꝙ caro porcina sine uino minus sana est ouina: tñ si caro porcina sumat̉ cū uino ipsa est optimū nutrimētū & medicinā ꝓbens: qa multū humectat: & hoc intelligendū est maxime de porcellis assis siue de apris opti/ me ꝓparatis. Et circa istud est sciēdū ꝙ carnes porcinę: qbus rustici & cōes utunt̉ qñ uidelz sunt salsę: uel sole: uel fumo exsiccate: nullo modo saniores sunt carnibus ouinis: cęteris paribus: siue cū uino: si ue sine uino sumant̉. Sed istud dictum ueritatē habet de carnibus porcellorꝫ assatorꝫ: uel de carnibus aprinis modo prædicto.

Est caro porcina: sine uino peior ouina.
Si tribuis uina: tunc est cibus medicina.

Ilia porcoꝝ bona sūt: mala sūt reliquoꝝ. ℂIn hoc tex. cōparāt̃ omasa porcoꝝ omasis reliquoꝝ brutoꝝ: & dicit tex. ꝙ omasa porcoꝝ .i. itestina ꝑualēt quo ad esū itestinis alioꝝ brutoꝝ. Cuius rō pōt eē ista: qa pauca itestina comedimus: nisi illa q̄ replent̃ sanguine uel q̄ aīaliū multū sunt pinguiū cuiusmodi sūt porci. Nā solus sanguis porci pp suā cōplexionem & silitudinē cōplexiōis cū nā humana est sanguis quo omasa siue intestina implent̃. Et silr porci facilius īpinguant̃ q̄ aliqđ alioꝝ brutoꝝ: ideo magis sumimus intestina porci q̄ alioꝝ brutoꝝ.

Impedit urinā mustū soluit cito uentrē
Epatis emfraxim: splenis generat lapidēqꝫ

ℂHic ponunt̃ .v. nocumēta ꝑueniētia ex potatione noui uini uel musti. Primū ē ꝙ mustū impedit urinā: & hoc pōt intelligi duplr. Primo quia mustū grossum pp suā grossitudinē ex fece admixta opilat ipm epar siue ipsos renes sic ꝙ urina de facili nō pōt hr̄e suū cursū. Secūdo impedit urinā quo ad debitū mō sicut facit mustū renense aliqđ: & q̄dā alia uina subtilia: silr est qa aliqđ mustū renēse cuius feces sunt mordicātes: & dū ipm uenit in uesicā ille partes terrestres nitrose mordicāt uesicā & cogūt urinare sine ordine debito & mō cōsueto. Secūdū est ꝙ soluit uentrē. Et rō est: qa abstergit uiscera nitrositate siue salsedine suę fecis: & stimulat ea ad expulsionē. Primo pp mordicationē fecis. Secūdo pp multitudinē uētositatis quā īducit tale uinū siue mustū. Tertio lubricādo cito inferius ꝑ uiā indigestibilitatis & grauaminis stomachi: q̄re stomachus se relaxat. & portas nariū cōpressas apit. Tertiū est ꝙ mustū nocet bonę cōplexiōi epatis: qa opilat ipm pp īmixtionē plurimā suę fecis: & pducit ad dissenteriā epaticā pp inflationē eius qua debilitat epar. Et istud uult Aui. iii. in. c. de regimine aquę & uini. Et sic ēt inducit catheciā: siue malā dispo/

fitionē coloris & malas inducit ęgritudines epatis.s.diuersas & species ydropisis. Quartū est q̄ mustū nocet spleni & dispositiōi eius: pp eādē cām q̄ dicta est de epate:qa opilat splenē:& sic inducit duriciē eius. Quintū est q̄ mustū generat lapidē & maxime illū qui in renibus est:qui rubeus est:de facili frāgibilis cā opilatiōis quā facit & grossitudine suæ substantiæ. Et istud uerū est de musto uinorū multū dulciū nō hñtes feces nitrosas & mordicantes. Mustū.n.hñs feces nitrosas & mordicātes magis impedit lapidē:qa multū facit urinare sicut mustū aliqđ renense facit apparere arenulas in urina siue grauelā:qa facit multū urinare. Multa n.urina sua lotione abstergit arenulas adhęrentes quæ cū ea expelluntur.

¶ Hic ponunt̄ duo nocumēta ꝓueniētia ex potu aquæ:& hoc quo ad edentē.

Potus aquę sumptus fit edēti ualde nociuus
Infrigidat:stōachūq; cibū nitit̄ fore crudū.

Primū ē q̄ potus aq̄ nocet stomacho edētis. Cuius rō est:qa ipm infrigidat & relaxat & maxime deiicit appetitū cibi. Secūdū ē q̄ potus aq̄ cū sumit̄ cib⁹ impedit digestionē cū cibū sumptū incrudet. Et istud uult Aui.in.i.c.de regimine eius qđ comedit̄:dicens. Neq; post ipm.s.cibū multa bibēda est aq̄ q̄ inter ipm.s.cibum & corpus stomachi sepationē faciat:& ipm natare faciat. Et.c.de regimine aq̄ & uini dicit. Et cū nā indigerēdo nutriēs studeat sacietate aq̄ iā ꝓcedēte sufficiēter.i.si ꝓcesserit sacietas aq̄ sufficiēs ad bonā cibi permixtionē:aq̄ uehemēter est impediens supple digestionē inchoatā. Et idē uult Aui.ii.can.tra.i.c.iiii.dicēs. Est ēt uitādus potus aq̄ i mēsa nisi rōne adherētię & tarditatis descēsus bucelle. Nō est.n.sumēda aq̄ cū cibo. Et Auer.in cō.ait. Cā qdē huius est qm̄ cū sumit̄ aq̄ sup cibū priusq̄ stomachus calefacerit ipm infrigidat & incrudat. Est ēt cā q̄re supnatet cibus sumptus in stomacho:q̄re ēt nō adhę-

reat:& uniat᷑ eidem ꝙ conterat ipm ſicut exigit᷑. Actio nāq; ſtoma/
chi ſup ſumptū cibū fit cōterēdo & coquēdo ſimul. Vñ ſicut cū in/
fundit᷑ ſimul & ī magna q̄titate aq̄ i olla pp qđ tardat᷑ cibi decoctio
in eadē:ſic ēt cōtingit idē ipſi ſtomacho. Et iſtud maxime uerificat᷑
de potu multę aq̄. Modica.n.q̄titas aq̄ frigidę ſugēdo ſumpta pōt
cōcedi añ deſcēſum cibi:ut p eā cōpleat᷑ cibi deſcēſus ad inferiora:
& hoc ſi ſitis infeſtauerit:& bibere coegerit. Nā modica q̄titas aquę
frigidę prædicto mō ſumpta ſtomachū alleuiat & colligit.alleuiat
quidē a ſiti.alleuiat ēt coopando ad deſcēſum cibi. Colligit aūt ſua
frigiditate coaduñās partes ſtomachi. Et iſtud colligit᷑ ab Aui.locis
pall᷑. Nōtādū ꝙ q̄uis in ſitis extinctione aqua ſit cōuenietior potus
quā uinū tñ oibus cōſideratis uinū eſt potus cōueniētior in regimi
ne ſanitatis quā aqua.nā dato ꝙ in ſitis repreſſione quæ eſt appeti/
tus frigidi & humidi:aqua uniuerſal᷑r melior ſit:qa frigida & humi
da:naliter tñ in cibi pmixtione & eiuſdē delatione ſiue miſſione ad
ptes corpis extremas uinū pualet aq̄.nā uinū rōne ſuę ſubtilitatis
in ſubſtātia & actione ſubtilius pmiſcet᷑:& ſpāl᷑r:qa nā magis in eo
delectat᷑:ideo citius attrahit ipm:& aliis cibis pmiſcet: & ſpāl᷑r:qa
hęc mixtio fit p uiā cuiuſdā ebulitionis:quā uinū magis iuuat rōne
uirtualis caliditatis:& aq̄ impedit rōne frigiditatis. Et ſic p3 ꝙ uinū
pualet aquæ in ciboꝝ pmixtiōe. Et ſil᷑r pualet in eorūdē delatione.
nā uinū eſt optimus penetrator:quod ei debet᷑ rōne ſubtilitatis ſuæ
ſubſtātiæ:& rōne caliditatis uirtualis:ſubtilia.n.& calida multū ſūt
penetratiua:& p cōſequēs uinū eſt magis delatiuū quā aq̄:in aq̄ ni
hil eſt uirtualiter calidū:nec ſubſtantiæ aereitatis:nec igneitatis.uñ
aq̄ mora trāſeundo impedit oēm curſum.amplius aq̄ ex alio nō eſt
potus:ita cōueniēs ſicut uinū:qa aq̄ impedit alimentū nutrire eo ꝙ
non nutrit:q̄re illud utiq; minus nutrit.unde quāto cibus eſt magis
aquaticus tāto eſt minus nutritiuus.bonū eſt igit᷑ ꝙ uinū pmiſceat᷑

cũ cibo qđ solũ nõ ipedit nutritionẽ:imo multũ iuuat:q̃a uinũ est maxime nutritiuũ:& maxime restauratiuũ & uelocissime nutrit:ut prius dictũ est. Notãdũ insup ꝙ nõ solũ nociuus est potus aq̃ edẽti siue sumẽti cibũ:imo ĩ pluribus alijs casibus nociuus est, quos nar/rat Aui.in.i.c.de regimine aq̃ & uini. Primo.n.incõueniẽs est ĩ hoie ieiuno.tũc.n.bibere penetrat aqua bibita nullo retinaculo impedita usq; ad intima mẽbroꝝ principaliũ mortificans suũ calorẽ innatũ. Et istud est uerũ de hoie uere ieiuno. Ebrio.n.qñq; ꝓficit neq; ledit̃ ipse si ieiunus bibat aquã:q̃a ieiunus ebrius nõ est oĩno ieiunus nec est in stomacho uacuus:sed adhuc h3 reliqas aliq̃s hesternę crapulę: quaꝝ nitrositas aq̃ mitigat̃ & stomachus ab his ꝑ aquã abluit̃:& re pressis uaporibus & fumis ꝑparatur stomachus ad receptionẽ noui nutriẽtis. Secũdo incõueniens est in hoie exercitato forti exercitio: & silr statim post coitũ, nã tũc pori corpis sunt multũ apti:quare penetrat aqua in ꝓfunda mẽbroꝝ mordificãs calorẽ ĩnatũ:qui post coitũ ẽt debilitatus est. Tertio incõueniẽs est post balneationẽ maxi me cũ fit hęc balneatio uẽtre uacuo.tũc.n.uię sunt uehemẽter apte: q̃re ledens penetrat aq̃ ut dictũ est. De isto potu aq̃ dicit Aui.in.iiii. sum.ii.c.ulti. Ex potu illius in ieiunio:& post balneũ:& post coitũ timet̃ corruptio cõplexionis & ydropisis. Quarto incõueniẽs est bi bere aquã frigidã cã obediẽdi siti nocturnę mẽdosę:q̃ accidit incra pulatis & ebriis, nã ꝑ potũ aq̃ frigidę ꝓhibent̃ resolutio & digestio humoris salsi uel fortis uini:uel alteri⁹ acuti faciẽtis sitim:& sic cito post potũ reuertit̃ sitis:ita fortis ut añ. Sed si uehemẽs affuerit sitis nimiũ uexãs & iq̃etãs:nec sufficiat aeris ĩspirati frigiditas:nec ablu tio oris cũ aqua frigida:bibat sitibũdus aquã frigidã cũ uasę stri/cti orificii:siue gracilis rostri:quatenus aqua ꝓlixius det̃ sup orifi/ciũ stomachi ut fortius sitim mitiget:& de ea minus sumat̃ ne di/gerẽdoꝝ digestionẽ penitus impediat. Quinto generaliter malũ est

ſanis bibere multā aquā frigidā:qa extinguit calorē inatū:& pectus offendit & ſtōachi appetitū deijcit:& mēbris oībus neruoſis obeſt. Verū eſt tñ ꝙ aqua tēpate frigida aliqñ p accidens appetitū excitat: & ſtomachū fortē efficit coadunādo ip̄m & ſtringendo uillos eius.

Sunt nutritiue multū:carnes uitulinę.

In hoc paſſu autor laudat carnes uitulinas dicēs ꝙ carnes uitulinę multū ſunt nutritiue. Et iſtud inuit Aui.in.i.c.de regimine eius qd̄ comedit̄.ubi uult ꝙ cibus ſanitatis cōſeruatiuus debet eſſe tales q̄les ſunt carnes:qa ſunt ſimilis naturę prius apte fieri ſanguis:& maxime carnes edorꝶ & uitulorꝶ paruorꝶ lactantium & agnorꝶ annaliū. Et iſtas carnes uitulinas ſūme laudat Gal̄.iii.alim̄. ubi uult qd̄ carnes uituli lactantis ſex ebdomadarꝶ uel octo aſſate ſaniores ſunt multo nimis:facilis.n.digeſtionis & multū nutritiue ſunt. Et de iſtis carnibus uitulinis etiā prius dictū eſt.

Sūt bōa gallina & capo turtur ſturna colūba
Quiſtula uel merula phaſianus ethigoneta.
Perdix frigellus orix tremulus amarellus

In hoc paſſu ponunt̄ carnes eligibiliores pro nutrimēto nāę humanę aīaliū uolatiliū:& enumerantur.xiiii. Aues quarꝶ carnes bonę ſunt pro nutrimento hoīs. Prima auis eſt gallina:cuius eſus ſiue comeſtio naturę humanę cōueniēs eſt. Haly.n. Auēzoar:Auer.& Me.ut dicit Cōſi. p̄cęteris laudāt pullorꝶ carnes & maxīe q̄ nōdū pepit & galli q nōdū calcauit. Sūt.n.facilis cōuerſiōis in ſanguinē:& ſupfluitatū paucarꝶ:ꝓprietatē mirabilē hn̄tes in tēpādo cōplexionē & humores:cuius brodiū optīa leproſis eſt medicina. Et de carne gallinarꝶ dicit Aui.ii.can.c. de gallinis & gallo:ꝙ caro gallinarꝶ q̄ ſūt pulle intellectu augmētū efficit:clarificat uocē & augmētat ſperma. Et melior gallina ſm eū

ibi est: q̄ nōdū parit oua. Secūda auis est capo siue gallus castratus: cuius carnes ponit Cōsi.drña.lxviij.iter laudabiliores carnes. Et car nes istas & silr priores digerit stōachus a pprietate. Tertia auis ē tur tur q̄ ēt est boni nutrimēti: & bonū generās hūorē: cui⁹ carnē Aui. ii.can.c.de carne: sūme laudat dicēs. Volucris qdē caro melior nō ē quā aldurugi.i.turturus & gallinarꝝ & subtilior earꝝ & nō sūt cū nu trimēto carniū alcubegi.i.perdicū &c. Quarta auis ꝑm aliquos est sturnus: & ista auis dꝫ comedi in iuuētute: & est auis nota teutonice eynsprec. ꝑm alios est starna: quā Ra.iii.Almā. pceteris uolatilibus laudat dicēs: starne caro oi carne auiū leuior inuenit᷑ atqꝫ his q sub/ tili uolūt custodiri regimine cōuenientior. Et pōt p starnā intelligi auis magna uelut anser grisea cinerea: cuius caro laudabilis est ma/ xime cū iuuenis fuerit: & isto mō itelligit Ali. pferēs istā carnē alijs. Vel pōt p starnā itelligi maneries pdicis paruę quā Moyses uī itelli gere iudeis inquiēs: silr starne nō uident᷑ pro dño nr̄o: qa uentrē cō/ stringūt. Et istā pprietatē alij attribuūt pdicib⁹: carnes.n.ipsarꝝ uen trē cōstringūt teste. Ra.iii.Almā. Quinta auis est colūba: q̄ est auis nota: cuius caro est colerica. Et de colūbis dicit Ra.loco pall᷑. Colū be uehemētis sunt caliditatis q̄ sāguinē inflāmatū generāt: & cito fe bricitare faciūt. Et ergo aptius colūbe comedi debēt in pastillis cū uuis acerbis q̄ assari. Per uuas.n.acerbas aufert᷑ caliditas q̄ sangui/ ni inducūt. Et electiores colūbe pro esu sunt colūbe iuuenes uolare potētes: qa tales sūt leuioris digestiōis & melioris humoris. Pulli.n. nō uolare potētes caliditatē & humiditatē hñt supfluas: q̄re grossos generāt humores ut uult Aui.ii.can.c.de colūbis. Antique v̂o colū be & earꝝ caro pp calid tatē nimiā & siccitatē & digestiōis difficul/ tatē sunt cu tāde. Et silr ēt turtures antique. Sexta auis est qstula q̄ ab aliqb⁹ noiat᷑ coturnix: qa qstula est nomē onomatopeion.s.fictū a suo sono. Et caro ista ꝑm aliquos est subtilis substātię: bonū gene/

rans humorē & multū cōpetit sanis cōualescētibus. Secūdū ysaac tñ coturnices cętcris uolatilibus sunt peiores nec nutrimēto:nec digestioni laudabiles:qa ex comestione carnis eaꝝ timet́ spasmus & tethanus:ꝓut ēt uult Aui.ii.can.c.de eis.subiūgēs rōnē.s.qa i substātia carniū eaꝝ est uirtus faciēdi huiusmodi accidēt a narrata & sic nō ꝓueniūt illa accidētia ex eo solo:qa coturnices comedūt elleboꝝ. Et hinc ē ꝙ gallici comedūt coturnices cū molli & pingui caseo:& ide faciūt pastilla.Pōt tñ p coturnicē ītelligi alia auis a ꝑdicta ꝑdice maior.eiusdē fere coloris cū rubeis pedibus & rostro saporis delectabilis.dicta coturnis ytalica lingua.Et isto mō Ra.iii.Almā. accipit coturnicē qñ ꝓfert carnes eius post carnes starne alioꝝ uolatiliū carnib⁹.Septima auis ē merula:q̄ est eiusdē q̄titatis cū sturno: sed ē ad nigredinē tendēs:& hñs rostrū subrubeū.& silr dꝫ comedi iuuenis. Octaua auis est phasianus.i.gallus siluestris:q̄ ab oibus medicis enumerat́ inter aues laudabilis carnis. Caro.n.talis auis naturę humanę est cōueniētissima.& est cibus principum & magnatū. Cōsiliator.n.loco ꝑall.dicit.siluestriū v̄o laudabiliores sunt phasiani ad sanitatē & ad robur. Et fortassis etiā uniuersaliter domestici cū gallinis ꝓpinquissimi & eiusdē fere speciei:sintqꝫ illis siccioris aeris & alimēti ac exercitii amplioris. Nona auis est ethigoneta:quæ est auis parua ad modū ꝑdicis:sed longū rostrū habēs:cuius caro est optima. Decima est ꝑdix cuius caro ꝫm Aui.ii.can.c.de cubegi est de subtilioribus carnib⁹ impinguās:qa multū nutrit:cor abstergēs ydropisi & stomacho cōferēs:& augmētū in coitu faciēs:ueꝝ est tñ ꝙ stringit uentrē.Et istā carnē Gal.iii.ali.c.x.Et octauo de ingenio .c.ii.ꝓfert oibus aliis uolatiliū carnibus.Et dr̄ de ista carne ꝙ si assi due comedat́ maxime ꝯfert memorię. Vndecima est frigellus & est auis comedens racemos:uelociter uolans:silis sturno:sed melioris nutrimenti quā sturnus:& multe tales inueniuntur ubi sunt uineę:

& inebriant̃ ex esu racemoꝝ:& melior est caro eaꝝ circa festũ oium sctõꝝ. Duodecima est orix. Et est ꝑm aliquos gallina siluestris siue gallina phasiani. Vel ꝑm alios est gallina aq̃tica.i.natãs in aq̃:& siue sit fęmina phasiani siue gallina aq̃tica:eius caro est boni nutrimẽti. Decimatertia est tremulus & est auis cõiter stans ꝓpe mare minor quã gallina:sed est auis fusca alte clamãs:& uelocissime uolat:& qñ ambulat sup terrã cauda eius semp tremit:& iõ dr̃ tremulus:& hẽt sup caput eius lõgas plumas.Et nõ est parua auis:lõgã hñs caudã: quæ a medicis uocat̃ cauda tremula. Vltima auis est amarellus:& ẽt est auis silr̃ existẽs in aqs:silis anete:sed ea minor. Et generalr̃ lo quẽdo inter aues comestibiles plus laudant̃ ille quæ uolatu uelocio res sunt. Et sicut carnes ꝑdictaꝝ auiũ sunt laudabilis nutrimenti: & facilis digestionis:ita ẽt repiunt̃ carnes aliquaꝝ auiũ illaudabilis nutrimẽti:difficilis digestiõis:& inequalis cõplexiõis.sicut sunt car nes anseꝝ & pauonũ & malardoꝝ:& uniuersalr̃ auiũ habẽtiũ col/ lum lõgũ & rostrũ lõgũ degẽtiũ in aqs:& carnes passeꝝ q̃ sunt ca/ lidissime:& a tempamento longissime:& multũ excitantes coitum. Circa electionẽ ṽo carnis uolatiliũ sciẽdũ est:ꝙ ꝑm diuersas lauda bilioris nutrimẽti ꝓprietates ac eius qđ nutrit̃ sanitatis uel roboris intentionẽ:carnes laudant̃ uarię. Vñ Gal.respiciens facilẽ alteratio nẽ & subtilitatẽ in carnibus pdicũ ꝑfert easdẽ. Ra.ṽo cũ ysaac re/ spiciẽs subtilitatẽ starne ac leuitatẽ ipsã ceteris ꝑtulit.Isaac etiã ꝑm diuersas intentiões carnes uolatiliũ laudauit diuersas.Aui.ṽo lau/ dauit carnes turturũ ꝑceteris:uel qa respexit ad ꝓprietatẽ qua ro/ borãt & cõfortãt intellectũ:uel qa in terris eius est ipsaꝝ tanta boni tas q̃ nõ est i aliis terris:sciẽdũ est insup ꝙ carnes uolatiliũ plus cõ/ ueniũt quã carnes quadrupedũ his q relicto exercitio corporali uo cãt cõsiliis studiis & cõtẽplationib⁹:qa digerunt̃ facilius aliis:iuxtã illud Gal.iii.alimẽ.Digestibilior est tamen hęc caro uolatiliũ aĩaliũ

& maxime pdiciū:& generant sanguinē clarū:mūdū:spumosum: mentis exercitiis & eleuationi intellectis aptum.

Si pisces molles sunt:magno corpore tolle
Si pisces duri:parui sunt plus ualituri

¶Hic ponunt̄.ii. accidētia ex quo℞ noticia attēdit̄ electio pisciū. Vñ pisces aut sunt duri aut molles.si molles sunt tūc seniores sunt eligibiliores.Cuius cā est ista:quia mollicies puenit ex humiditate quæ in iuuene pisces indigesta est.& in sene plus digesta: & sic in iuuētute tales pisces sunt generatiui fleumatū:sed senes minus:& sic patet q̄ anguilla senior sanior est iuuene:ꝑm quosdā.Si vo tales pisces sunt duri tūc iuuenes sunt saniores.i.digestibiliores:cuiusmodi sunt lucii & parce:duricies.n.inquantū huius resistit digestioni:& istā sententiā ponit Aui.ii.can.c.de piscibus dicens.Et eligit̄ quidē ex piscibus durā carnem habentibus ille qui est minor:& ex habētibus mollem carnem ille qui est maior ad terminum aliquem.

Lucius & parca saxaulis & albica tenca.
Sornus plagicia cū carpagalbio truca.

¶Hic tangunt̄ .x. pisces eligibiles pro nutrimento naturæ humanæ:quo℞.Primus est lucius:qui est piscis notus:& dr̄ eē tyrānus pisciū:qa nō solū deuorat pisces alterius speciei:sed ēt eiusdē speciei cū eo:uñ uersus. Lucius ē piscis rex & tyrānus aq℞.A quo nō differt lucius iste parū. Est ēt piscis dure carnis & natatu uelox. Secūdus est parca:a parco parcis:erc:dicta p ꝯriū:qa nulli pisci parcit:imo irata uulnērat alios pisces suis squamis quas hēt supra dorsum:nec eam audet euadere lucius:imo ut narrat Albertus de naturis aīaliū:est naturalis amicitia parce & lucii.Lucius.n.lesus ab alio difficulter sanatur: sed lesus q̄rit parcā q̄ uidens eū lesum tāgit & lenit uulnus lucii:sic

lucius sanatᷣ:& ē parca silr piscis dure carnis notus:teutonice cyn/
baers. Tertius piscis est saxaulis uel saxaulus piscis marinus:apud
gallicos dictus sola. Alii dicūt qđ est piscis teutonice eyntūghe:& ē
piscis multū sanus inter pisces marinos. Quartus est albica:teuto/
nice & uitine:& est piscis marinus. Quintus est tenca q̄ ē dulcis pi
scis aq̄ notus:pellē hn̄s lubricā atq; uiscosam ad nigredinē tendēs:
sed eius caro est dura. uñ ab istis tribus piscibus q sunt lucius:par/
ca & tenca:post eoꝝ coctionē aufertᷣ pellis. Et dr̄ iste piscis:teutoni/
ce cyntinche. Sextus est fornus:& est piscis minimus marinus al/
bus ad q̄titatē medię partis medii digiti quo ad lōgitudinē:qui co/
meditᷣ cū capite & spinis:& dr̄ teutonice eyngaernaert. Septimus ē
plagicia:& est piscis marinus notus. latus hn̄s in una pte suę pellis
maculas rubeas:& pellis est tota alba curuū os hn̄s. teutonice eyn
blatyscol. Octauus est carpa q̄ est piscis dulcis aq̄ notus. multū tn̄
de se est uiscosus. sed a magnatib⁹ decoquitᷣ in uino:& sic ab eo tol
litur eius uiscositas. Nonus galbio:& est piscis marinus notus a qui
busdā dictus rogetus:teutonice cynrotbarth:& est piscis dure car/
nis & sanus. Alii textus hn̄t gouio:& est piscis paruus dulcis aq̄ ad
lōgitudinē unius digiti longi:& est rotūdus & suauissimus:gallice
gouion. Vltimus est truta q̄ est in carne silis salmoni:nec tn̄ est sal/
mo & est lōgus & nō grossus. Et capitᷣ in magnis fluuiis:& pmittit
se fricare in aq̄:& sic capitᷣ:& ex eo fiūt pastilla cū spēbus:& est pi
scis ualde p̄ciosus:gallice trutes. Circa electionē v̊o pisciū sciēdū est
primo ꝙ pisces resp. ctu carniū:cęteris paribus minoris sunt nutri
menti:& facilis digestiōis:& nutrimētū coꝝ est pluriū supfluitatū:
& flcumaticū & frigidū & humidū:& minus māsiuū:& sunt ad di
gerendū duri:& lōgā faciūt morā in stomacho. Et qa in coꝝ dige/
stione laborat stomachus:& interdū corrūpuntᷣ in stomacho:& q̄li
tatē q̄ndā suscipiūt putredinalē:sitim generant. Et ut sit ad unū di

cere:carniũ laudabiliũ nutrimẽtũ melius est nutrimẽto pisciũ. Se/
cũdo sciẽdũ est ꝙ pisces marini sunt meliores in regimine sanitatis
cęteris paribus: piscibus aq̃ dulcis: eoꝶ.n. nutrimẽtũ est minus sup
fluũ & naturę carniũ magis ꝓpinquũ. Sed qa cęteris parib⁹: pisces
marini sunt durioris carnis piscib⁹ aq̃ dulcis: ideo sunt difficilioris
digestiõis & resolutiõis: & pluris nutrimenti & purioris. Veꝶ est tñ
ꝙ in ęgris magis cõferũt pisces aq̃ dulcis: pp debilitatem digestiue
eoꝶ. Tertio sciẽdũ ẽ ꝙ ĩ piscib⁹ tã marinis quã aquę dulcis eligẽdi
sunt: quoꝶ caro est alba nõ uiscosa: sed fragilis: nõ multũ grossa: sed
subtilis: nõ grauis odoris: sed suauis: nec cito putrefactiõis: sed suffi
cientis duratiõis: nõ mali coloris sed boni: & quoꝶ habitatio nõ est
in lacubus stagnis: nec in locis sordidis: nec in aqs hñtib⁹ malas her
bas. Et eligẽdi sunt nõ ualde iuuenes: nec ualde magni: & q sunt ue
locis motus & pauce uiscositatis. Et si sint pisces marini eligẽdi sũt
qui capti fuerũt ĩ fluminib⁹ multũ distãtib⁹ a mari: & hoc cęteris cõ
ditionib⁹ bonis suppositis. Itẽ suppositis p̃dictis ꝯditionib⁹ q̃to pi/
sces sunt squamosiores: tanto sunt meliores. Et sil'r intelligit' de spi/
nis: qa spinę multę & squame seruãt puritatẽ substãtię piscis. Item
inter pisces marinos meliores & puriores sunt q capti & nutriti sũt
in mari ꝓfũdiori: & magis agitato: ad qđ est cursus pluriũ fluuioꝶ:
Et ergo capti ĩ mari septẽtrionali qđ magis est agitatũ: & magis tẽ
pestuosum & uelocioris fluxus & influxus meliores sunt captis in
mari mortuo uel meridionali. Et sil'r intelligẽdũ est de piscibus dul
cis aq̃. nã cęteris paribus q̃to aq̃ est ꝓfundior & mobilior tãto piscis
in ea nutritus est melior. Et de his sufficienter eligi põt q pisces sunt
uitupabiles: & q laudabiles sunt. pisces.n. bestiales sicut porcus ca/
nis marinus: delphin: morona nõ multũ cõpetunt in sanitatis regi/
mine. Sũt.n. difficilis digestionis: & grossi humoris: & multę sup/
fluitatis: nec in carnibus p̃dictoꝶ pisciũ apparẽt cõditiones supius

numeratc:puta:albedo ſubtilitas &c. Et ſi hos piſces & cõſiles co/
medi cõtingat nõ ſtatim ſũt coquẽdi & comedẽdi poſtq̃ capti ſunt:
ſed obſeruandi ſunt p aliquos dies quouſq; eoꝝ carnes molleſcãt &
tremiſcãt ſine ſubſtãtię corruptiõe. Et ẽt p̄dicti piſces meliores ſũt
ſemiſalſi quã recẽtes aut pfectę ſalſi. Inter alios aũt piſces marinos
cõſideratis conditionibus ſupradictis laudabiliores uident' rogetus
& gornatus ſiue gornus. Nã eoꝝ caro & ſubſtãtia eſt puriſſima. Et
poſt hoc plagicia & ſola. ſed hoꝝ caro eſt magis uiſcoſa & nimis
frãgibilis & minus alba & magis groſſa & minus ſubtilis: nec hoꝝ
ſapor aut odor eſt ita delectabilis: & forte piſcis merlẽgẽdus ẽ lau/
dabilior poſt rogetũ. Nõ ẽ.n. tãte groſſiciei & uiſcoſitatis ſicut pla/
gicia & ſola: & eius ſubſtãtia eſt ſatis frãgibilis: ſed ꝯſideratis ſapo
re & odore cũ colore & ſubſtãtię puritate & mollitate deficit ĩ boni
tate a rogeto & gornato: & ſil'r ĩtelligat' de allece. Et morua iuuenis
ſatis appropinquat p̄dictis ĩ bonitate cõſideratis p̄dictis cõditioni
bus: eſt tñ groſſior & uiſcoſior p̄dictis piſcibus. ſalmones aũt & tur
boti & maquerelli multũ deficiũt ĩ bonitate. ſunt.n. multũ groſſio/
res & uiſcoſiores & ad digerendũ difficiliores & magis ſupfluitate
pleni. uñ cõpetũt niſi exercitãtibus fortib⁹ iuuenib⁹ cũ qbuſdã ſalſis
eoꝝ uiſcoſitati groſſiciei & frigiditati repugnãtibus. Inter piſces ãt
dulcis aq̃ ꝯſideratis p̄dictis cõditionib⁹: parca & lucius mediocris:
primũ gradũ bonitatis obtinẽt ſuppoſito q; ſint pingues: deinde uẽ
doſia: & deinde lopia: & q̃uis carpa ſit ſquamoſior p̄dictis tñ nõ hẽt
carnẽ adeo albã & frangibilẽ & ſubtilẽ ſicut lucius & parca: & ſę/
pius repit' in ſtagnis: & uniuerſal'r cęteris paribus meliores ſunt pi
ſces dulcis aq̃ q capiunt' ĩ aq̃ petroſa currẽte v̄ſus ſeptẽtrionẽ pfun
da: multe agitationis: ad quã nõ cõfluũt ſordicies ciuitatũ: in qua ẽę
nõ ſunt herbe male. Cancri aũt fluuiales & marini multi ſunt nutri
mẽti: & nõ facile in ſtomacho corrũpunt': uerũ ſunt difficilis dige/

ſtionis. Sciēdū eſt inſup ꝙ piſces recētes corpus humectāt:& lac & ſperma multiplicāt & multū cōpetūt colericis:& nō ſūt comedēdi piſces poſt forte exercitiū uel fortē laborē:qa tūc de facili in ſtomacho corrūpunť:& caueant ab uſu piſciū hn̄tes ſtomachū debilē uel malis humoribus plenū. Amplius ſciendū ꝙ piſces groſſi ſemiſalſi meliores ſunt q̄ recentes piſces:& ſaliti multi tēporis nō ſunt boni. Item nō ſunt comedendi piſces & carnes ſimul:nec piſces & lacticinia:nec ſunt comedendi piſces poſt alios cibos. Item piſces laudabiles parū ſaliti:& in pauca quantitate ſumpti reuocant appetitū: & ip̄m corroborant ſi quis habuerit appetitū ad eos.

Vocibus anguillę prauę ſunt ſi comedanť.
Qui phyſicā non ignorant hęc teſtificanť.
Caſeus anguilla nimis obſunt ſi comedanť
Ni tu ſępe bibas & rebibendo bibas

¶ Hic autor ſubdit qđ anguilla ē piſcis inſanus maxime nocens uocib⁹: & hoc ꝓbat ſermone medicoꝝ & nālē phiam ſtudentiū:& rō eſt:qa anguilla eſt piſcis limoſus:uiſcoſus:& maxie oppilatiuus:& multū deficit a cōditionib⁹ boni piſcis prius narratis in parte p̄cedēti.& qđ dictū eſt de anguilla ēt intelligendū eſt de lāpreda:licet lāprede parue laudabiliores ſūt anguillis: & minus periculoſe cū nō ſint tante uiſcoſitatis & groſſiciei ſicut anguillę:ut patet ad ſenſum. Vn̄ ſalua reuerētia utentiū iſti piſces ſunt ualde periculoſi q̄uis ori ſunt ſaporoſi. Hoꝝ.n.piſciū in aq̄ ſilr̄s eſt generatio gn̄ationi ſerpentū in terra:un̄ multū dubitādū eſt:qđ nō ſint uenenoſi:un̄ eoꝝ capita & cauda in qbus uenenū cōſueuit eſſe:& ſilr̄ interior ſpina:nullo mō ſunt edēda.bonū eſt ēt ꝑꝑ eaꝝ uiſcoſitatē qđ ſubmergānť in uino optimo uiue & dimittanť ibi quouſq; mortue ſint:& deinde p̄parenť cū galentina optimaꝝ ſpēꝝ ſm̄ qđ coci magnoꝝ dn̄oꝝ facere cōſueuerūt.bonū eſt tn̄ qđ ebulianť primo dua

bus ebulitióib⁹ ĩ uino & aq̃: & illa abiecta decoquant̃ ad pfectioñe: & fiat galẽtina uel pastillatura: uel assatura cũ salsamẽto appropria to: uidelȝ cũ salsa uiridi cũ fortibus spẽbus: & uino in hyeme: & cũ debilibus spẽbus: & agresta: & aceto ĩ ęstate. Cómodosius tñ est ma neriẽ huiusmodi pisciũ dimittere. Deinde subdit tex. q̃d caseus & anguilla multũ nocẽt si comedant̃: & istud ĩtelligẽdũ est: si ĩ magna q̃titate sumant̃: quoꝝ causę dictę sũt de caseo ibi. Persica poma: & de anguilla nũc dicta ẽ cã. postea dicit tex. q̃d si ista sumant̃ cũ fre quẽti potatiõe uini malicia eoꝝ corrigit̃. Et istud nõ dȝ intelligi de uino subtili & penetratiuo: nec de uino q̃d dat̃ uia potus cõductiui qa tale nõ dȝ dari sup cibũ gnãtiuũ mali humoris qñ comedit̃: nec añ ipm nec postq̃ fuerit digestus: ut uult Aui. in. i. c. de regimine aq̃ & uini: qa tale uinũ magnũ nocumẽtũ induceret. penetrare. n. face ret humorẽ malũ: ex hoc cibo genitũ usqȝ ad extrema corporis qui forte nõ sufficeret penetrare sine uini auxilio & cõductu: sed intelli gendũ est istud de uino forti nõ multũ penetratiuo: sępe & ĩ parua q̃titate dato grã pmixtiõis ciboꝝ. Tale. n. corrigit maliciã ciboꝝ: cõ fortat digestionẽ: & digerit fleumaticos humores & frigidos: q̃re iu uat ad digestionem casei & anguillę: quæ male digestionis sunt.

¶ Hic autor tangit duo ducumẽta: quo rũ primũ est: q̃d co medens in prandio uel cena dȝ uicissim comedere & bibere multiplicãdo uices bibitio nis: sed pro q̃libet uice parũ potus sumere: & facere non dȝ queãd modũ bruta: q̃ totũ cibũ capiũt: & postea bibũt: qa si potus melius cibo pmiscet̃: & cibus exinde reddit̃ remollitus: & digestionis ca pacior. Et circa istud est sciendũ q̃d triplex est potus. s. pmixtiuus: delatiuus: & sitis sedatiuus. Istud aũt q̃d dictũ est: intelligẽdũ est de

Inter prandendũ sit sępe parũq; bibendum
Si sumas ouum: molle sit atq; nouum.

potu pmixtiōe ciboꝝ:iste.n.potus debet uicissim recipi cū cibo:& sa uo meliori iudicio nō debet iste potus differri usq; ad finē comestionis:nec debet expectari sitis.Et iste potus maxime cōpetit:qñ sumunt cibaria actualr̄ sicca uel uirtualr̄:sicut p3 in laborātibus comedētibus panem siccū. Sed potus sitis sedatiuus regulariter & in hoībus bñ dispositis debet differri usq; ad finē comestiōis:tūc.n.est uera sitis pp estuationē cibi calidi & sicci. Nō.n.multū rōnabile est: ꝙ simul urgeat sitis & fames:qa sunt appetitus ꝯrioꝝ.Et debet iste potus dari ſm plus & minus ſm ꝙ maior uel minor est sitis. Potus ṽo delatiuus maxime cōpetit cōpleta prima digestiōe regulariter: & parū añ horā suscipiendi aliū cibū sequentē.Et talis potus spālr̄ cōpetit qñ cibaria primitus sumpta fuerint grossa in substātia:nec debet expectari sitis ad talē potū suscipiendū.nā talis potus pparat stomachū ad suscipiendū cibū sequētē:& iuuat trāsitū cibi ad epar a stomacho:nec debet talis potus esse magnę q̄titatis:ut cito possit digeri.Ante.n.eius digestionē nō trāsit ad epar. Et istud ueꝝ est nisi talis potus delatiuus fuerit aqua:in qua nō oportet expectare digestionē añ penetrationē eius ad epar.Regulariter aūt potus ꝯueniēs delatiuus:aut ēt pmixtiuus nō debet esse aq̄:sed uinū uel aliqd proporrionabile uino.puta ceruisia uel cerasiaꝝ uel pomeriū uel mellicratū uel aliqđ silr̄ qbus oibus uinū ē melius. Sciēdū secūdo ꝙ q̄to cibus est grossior & siccior & frigidior:tāto potus pmixtus & delatiuus debet esse maior:& ecōuerso quāto cibus est calidior subtilior & humidior:tanto potus delatiuus & pmixtiuus debet esse minor: Et quāto cibus est grossior & frigidior & digestioni inobedientior: tanto uinū permixtiuū uel delatiuū debet esse subtilius & fortius: Et q̄to cibus est subtilior calidior & digestibilior:potus debet esse debilior:uel uinum debilius. Vnde fortius uinū bibēdū est tam cū carnibus bouinis q̄ pullinis:& fortius bibendum est cum piscibus

q̄ carnibus regulariter. Secundū documētū est q̄ sumēs ouū debet ipsum sumere qñ est molle & nouū: cuius cā dicta est supra.

¶ Hic ponit unū notabile documētū de piscis: & ē q̄ pisa aliquo modo laudant: & aliquo mō uitupe

Pisam laudare decreuimus ac reprobare
Pellibus ablatis est bona pisa satis
Est inflatiua cum pellibus atq; nociua.

rant. Laudant .n. qñ comedunt ablatis corticibus. Vitupant vo qñ comedunt cū corticibus & pellibus: qa tunc sunt inflatiua. Et ergo nō est artificiale ea comedere simul cū cortice: qa medullaꝝ & corticū naturę discordāt. Alterꝝ .n. laborat ut soluat & exat: alterꝝ obuiat ut cōstringat: ut dicit Isaac in dietis uīibus: q̄re ī corpore fit motus agitatiuus inducēs torturā & inflationē. Et istud nedū ueritatē hēt de piscis: uerū ēt de oibus leguminibus: sicut fabis: faceolis: lentulis & siſibus. Et spālr de hñtibus multū corticē sicut fabe & cicera nigra. Cortex ēt in oibus est peioris nutrimenti quā medulla. Et circa istud est sciēdū q̄ est una maneries pisoꝝ alboꝝ rotūdoꝝ hñtiū corticē exteriorē ualde paucū & subtilē: & ista pisa securius pñt comedi cū cortice q̄ alia: q̄uis melius sit q̄ depurent a cortice. Et qa dictū p̄cedēs ueritatē h3 de oibus leguminibus. Sciendū est q̄ legumina recentia minus hñt de cortice: & in eis minor diuersitas est inter corticē & medullā: & facilius digerunt. Et ideo dicūt aliq q̄ magis cōpetūt corporibus sanis: sed nō est ita qa legumina recentia sunt plurimaꝝ supfluitatū & corruptibilioris substātię: q̄re minus ꝯueniūt corporibus sanis. Et ideo pro ueritate tenendū est q̄ legumina sicca depilata a cortice exteriori sunt saniora quā recētia nō depilata: sed uiridia sunt saniora siccis nō depilatis. Sciēdū ulterius q̄ qa omniū leguminū substātia est inflatiua & difficilis digestionis: & eoꝝ nutrimētū malū nō cōpetit ī regimine sanitatis: sed brodiū siue deco/

ctio ipsoꝝ cōueniēs est:qa eoꝝ decoctio uentris est subductiua.i.laxatiua:urinę ꝓuocatiua:& uenaꝝ deopilatiua:uñ satis cōuenit tpibus in qbus hoies utunť cibis grossis & opilatiuis:puta tpe ieiunioꝝ. In isto.n.brodio siue in ista decoctione cōueniēter facta nō sunt nocumenta q̄ sunt in substātia:uñ in ea nō est inflatio:nec difficultas nutritiōis & digestiōis:nec malicia nutrimēti. Fit aūt ista decoctio per istū modū. In sero.n.ponunť cicera uel pisa in aq̄ feruenti:& in eadē lōgo tpe manibus cōfricanť. Deinde ꝑdicta aq̄ tota nocte temperet:& in eadē sequenti nocte buliāt duabus uel tribus bulitionibus:& postea coleť & colaťa reseruet:& appropinquāte hora refectionis ꝑparet cū cynnamomo & croco:& aliquātulū uinū addať: & deinde unico feruore bulliat & spumeť in principio refectionis. Et brodium seu purenta cicerū & pisoꝝ rotūdoꝝ alboꝝ est melius & cōuenientius:& naturę amicabilius:& silr eoꝝ substātia.

Lac ethicis sanū caprinū post camelinum.
Ac nutritiuum plus omnibus est asininum.
Plus nutritiuum uaccinum sic & ouinum
Si febriat caput & doleat nō est bene sanū

¶ Hic ponunť q̄dā documēta circa electionē lactis. Primū est q, lac caprinū est sanū ethicis.i. cōsūptis & maceratis uel hñtibus febrē ethicā. Et istud uult Aui.ii.can.c.de lacte dicens. Lac caprinū & lac asininū sunt bona ethice. Et idē uult.iiij.trac.in.c.de rememoratiōe medicinaꝝ humectātiū ethicos. Et rō ē est:qa lac caprinū est tēpatū ꝑm Auic.ii.can.c.de lacte.& etiā multi nutrimēti: ut uult hic tex. Et post istud lac ualet camelinū. Istud.n.subtilem ē multę aquositatis & humiditatis:q̄re pōt humectare eos:uerū est tñ q, istud lac pp suā nimiā humiditatē parū nutrit:q̄re minus eis cōuenit quā caprinum:istud tñ lac camelaꝝ & maxime nouiter fetaꝝ cōfert ydropisi ualde & patiētibus dolorē in epate:& renouat epar

ꝑm Aui.ii.can.c.de lacte. Secũdũ documẽtũ eſt ꝙ lac aſininũ plus cęteris lactibus ethicis cõuenit. Et iſtud ueꝝ eſt cóparãdo lac aſininũ ad lac alioꝝ brutoꝝ: qa lac aſine declinat ad frigiditatẽ & humiditatẽ: & eſt ſubtilius: & citius penetrãs: & tardius coagulabile q̃ lac alioꝝ brutoꝝ ꝑm Gal.vii.de ingenio c.vii. & iſtud idẽ uult Aui. in q̃rto loco pall.dicẽs. Et nõ eſt lac poſt lac mulieris: ſicut lac aſine. Et prius dicit. Et ꝓprie lac aſine eradicat ethicã ſi fuerit ei eradicatio. Cóparãdo tñ lac aſine ad lac mulieris minus cõuenit. Lac.n.mulieris ſugẽdo ſũptũ cõueniẽtius eſt oibus: ut uult Aui. in.iiii.loco pal. Et rõ eſt: qa lac humanũ ſiue muliebre ſubtilius eſt frigidius & humidius: & naturę humanę magis ſile: uelocius penetrãs: citius digeſtũ & magis nutriẽs. Et dꝫ iſtud lac dari ethicis q̃tũ poſſibile ẽ mulieri magis ꝓpe lectũ infirmi: & ei ꝓtinus ſine mora adminiſtrari ne ab aere corrũpat̃. Et circa iſtud ſciẽdũ ẽ ꝙ nõ ſemp cõuenit ethicis lac mulieris aut aſine: ímo í aliqb⁹ caſib⁹ lac acetoſũ ſiue ebutiratũ ẽ utilius ethicis quã lac mulieris aut aſine. Quoꝝ primus eſt qñ cũ ethica ẽ ſolutio uẽtris. Secũdus ẽ qñ ẽ ſuſpitio de coagulatióe lactis in ſtõacho uel de ardore uehemẽtis febris: uel qa ſtomachus de ſe ẽ colericus: ut lac in colerã cõuertat. Tertius eſt qñ cũ ethica cópilat̃ putrida: p̃cipue qñ í interioribus nõ fuerit multe opilatióes. Nã lac acetoſũ reſtringit uentrẽ: & nõ facil̃r colerizat̃: qa priuatũ ẽ butiroſitate: p quã facil̃r lac inflãmat̃: nec in putrida febre: qa cito putreſcit pp eãdẽ cãm. Quartus ẽ ſi ſtomachus fuerit ſordidus: tũc.n.lac in eo facile corrũpit̃. Quintus ſi ethicus abominet̃ lac dulce & integrũ: & nõ acetoſũ ſiue ebutiratũ. Tertiũ documẽtũ ẽ ꝙ lac uaccinum & ouinũ ſunt magis nutritiua: qa pinguiora & groſſiora ſunt aliis: ut dicit Aui.ii.can.c.de lacte. Et ibidem de lacte uaccino dicit: lac oís aíalis: cui⁹ p̃gnatio ꝓlixior eſt p̃gnatióe mulieris ẽ malũ: q̃pp ꝓportionabile eſt illud qd ꝓximũ eſt ſicut uaccinũ. Ra.vo í Almã.

ic.de lacte dicit. Vaccinũ.n.lac oĩ lacte cuiuſq; aĩalis alteri⁹ groſſius iudicat᷑:qđ ẽt oĩbus ſui corporibus pinguedinẽ adipiſci uolẽtibus cõuenientius exiſtit. Quartũ documẽtũ eſt ꝙ lac nocet hñti febrẽ & dolorẽ capitis.Cuius cã dicta eſt ſupra ibi.Perſica poma pira.

Lenit & humectat ſoluit ſine febre butirum

¶Hic autor ponit ꝓprietates butiri:q̃s ipm ĩducit ĩ corpore hũano. Prima ẽ ꝙ butirũ lenit uẽtrẽ ſiue mollificat atq; lubrificat: hãc ꝓprietatẽ facit ſua unctuoſitate.Secũda ꝓprietas ẽ ꝙ butirũ ẽ humectatiuũ:qa ex meliorib⁹ ptib⁹ lactis cõpoſitũ ẽ:& ita ſibi cõuenit humectare ſicut & ipſi lacti a quo extrahit᷑. Tertia eſt ꝙ ſoluit uẽtrẽ.i.eſt ꝓuocatiuũ ſeceſſus:& hoc lac facit:qa lubricitatẽ ĩducit in teſtinis.Et iſtas ꝓprietates eius ẽt ponit Auic.ii.can.c.de butiro. Et ĩducit butirũ iſtas tres ꝓprietates ĩ corpe nõ febricitãte.Nociuũ tñ ẽ corpi febricitãti:qa butirũ ſola unctuoſitate de facili inflãmat᷑: & in febricitãte calorẽ augmẽtat.Circa iſtud ſciẽdũ ẽ ꝙ lз butirꝝ inducat p̄dictas ꝓprietates rõne tñ ſuę nimię humiditatis & unctuoſitatis nõ cõpetit uia cibi ſpãlr ĩ q̃titate notabili. Prio.n.ſi qs eo utat᷑ in q̃titate notabili abominationẽ inducit & facit cibũ ſupnatare in orificio ſtõachi:& uentrẽ plus debito laxat:& uomitũ ĩducit.Nullo ergo mõ butirũ ẽ comedendũ uia cibi ĩ q̃titatẽ notabili:& ſpãlr nõ comedat᷑ poſt alios cibos:ſed ad cõdimẽtũ cibarioꝝ ſatis cõuenit.

Incidit atq; lauat penetrat mũdat quoq; ſerũ

¶Hic ponunt᷑ q̃tuor ꝓprietates ſeri.i.aq̃ lactis. Quaꝝ prima eſt ꝙ ſerũ eſt inciſiuũ ſiue ſubtiliatiuũ.Secũda ẽ ꝙ eſt lauatiuũ.i.abſterſiuũ.Tertia eſt ꝙ eſt penetratiuũ:& iſta ſequit᷑ ex prima.Quarta eſt ꝙ ſerũ eſt mũdificatiuũ.i.ſolutiuũ ſiue purgatiuũ. Et tres iſtaꝝ ꝓprietatũ narrat Aui.ii.can.c.de lacte dicens:ꝙ aqua

eius.s.lactis est subtiliatiua lauatiua & solutiua:& i ipsa nõ est mor dicatio.Ra.vo in Almã.dicit ꝙ serum colerã rubeã expellit:s.abici quoq; atq; pustulis:nec nõ eis pustulis quæ in facie nascunť.hycte/ ricie etiã:atq; ei cui fortis uini potus nocuit:auxiliũ prębet.

¶ In hoc tex. autor duo facit. Primo ponit.iiii ꝓprietates casei.Quaꝝ prima est ꝙ caseus est frigidus

Caseus ẽ frigidus stipãs grossus quoq; dur⁹
Caseus & panis bonus est cib⁹ hic bñ sanis
Si nõ sunt sani:tũc hunc nõ iungito pani.

.i.frigidę naturę:& istud ĩtelligẽdũ est de caseo recẽti:q ẽ frigidus: & humidus:& nõ de ueteri q ẽ calidus & siccus.ut uult Aui.ii.can. .c.de caseo.uel põt intelligi de caseo q fit ex sola coagulatiõe lactis absq; alicuius alterius rei cõmixtiõe.Repiť.n.caseus calidę naturæ calefaciẽs stomachũ ac linguã mordicãs ex cõmixtione reꝝ sibi ad/ mixtaꝝ:sicut ẽ aliqs caseus uiridis q si in magna q̃titate sumať mul tũ calefacit corpus.Secũda ꝓprietas ẽ ꝙ caseus est stipãs.i.cõstipa tiuus siue durũ uẽtrẽ efficiẽs. Et istud maxie hẽt ueritatẽ de ueteri & multũ coagulum hñte.Tertia est ꝙ caseus est grossus.i.grossi hu moris gnãtiuus:qd ueritatẽ hẽt de oi caseo:qa ois caseus ex grossio ri & terrestriori pte lactis fit. Quarta ẽ ꝙ caseus ẽ durus.i.duriciẽ uẽtris efficiẽs.Et ista põt esse eadẽ cũ secũda.Deinde dicit tex.ꝙ ca seus quãuis solus sumptus sit insanus:ex quo male digestionis ẽ:ut ꝑdictũ ẽ:tñ si in modica q̃titate misceať pani:cũ ipso pane digesti/ bilis fit.alias nõ:& istud ueritatẽ hẽt in corpore sano. in ęgro autẽ nõ.Et de caseo prius dictum ẽ ibi.Nutrit & impinguat.

¶ In hoc passu au/ tor fingit ꝑsonã lo/ quẽtẽ i ꝑẽ casei cõ tradicẽtes usũ casei

Ignari medici me dicunt esse nociuum
Sed tamen ignorant:cur nocumenta feram
Languenti stomacho caseus addit opem.

Si post sumatur terminat ille dapes
Qui physicā nō ignorāt hęc testificāt̄

esse insanū. Et dicit loquēs in psonā casei. Ignari me/dici. i. medicinā ignorātes dicūt me caseū esse nociuū: supple uīr ignorāt cām: cur naturę hu/manę nocere dicor. Et post hoc tāgit autor duas utilitates sumptio nis casei. Prima utilitas ē q caseus cōfert ęgrotāti stomacho. Et cir ca istud est notādū q oīs caseus cōfert opē oī stomacho lāguētium: sed in certis casib⁹ oīs caseus nocet. s. stomacho rare texture: & omni stomacho debilitato ex lōga ęgritudine: sed caseus recēs & nocuus nō multę uiscositatis opē cōfert stomacho calido: qa teste Ra. in Al mā. adustionē & caliditatē eius reprimit: & stomacho ēt sicco ɔfert pp eius humiditatē. Et talibus stomachis multū nocet caseus anti/quus siue multū acutus uel multū coagulū hñs. Sed stomacho hñti multa fleumata eius pelliculis adherētiā multū cōfert caseus anti/quus uel multū coaguli hñs: qa talis sui acuitate fleuma incidit & abstergit. Sed tali stomacho maxime nocet caseus recens & mollis. Et sic pȝ q in aliquo casu caseus semp nocet: & in aliquo non: & q aliqñ caseus recēs pdest & aliqñ uetus. Secūda utilitas est q caseus sumptus post cibū terminat ipm: qa facit cibū descēdere ad illū lo cum in quo uiget digestio. s. ad fundū stomachi. Et istud totū sciūt: qui uerā sniam medicinę hñt. Et de caseo acuto dicit Ra. in Almā. Verūtñ cū post comestionē parua ex eo gustat̄ q̄titas os stomachi corroborat: sacietatē quoqȝ nimiā atqȝ fastidiū quæ ex dulcibus & unctuosis nutrientibus in ore stomachi pueniunt aufert.

Inter prādendū sit sępe parūqȝ bibēdū
Vt minus ęgrotes nō iter fercula potes

¶ Hic pōit. ii. documēta Quoꝝ primū est q prā/dendo. i. comedēdo aliqs dȝ uicissim post sumptū parū & sępe bibere: ita q nō dȝ primo totū cibū sumere: & postea

L

potū. Et istū uersum primū aliqui nō habent:qa reuera idē uersus in forma prius expositis est. Secundū documētū est qd inter duas comestionis sicut inter prandiū & cenā debemus pro posse potum euitare:& hoc si cibus sumptus in stomacho nondū fuerit digestus: nisi magna necessitas assit:qa talis potus sumptus impedit & interrūpit digestionē cibi primo sumpti:cibū facit indigestū de stomacho descendere:atq; appetitū deijcit circa cibū in cena sumendum & corpus grauat:& ad dispōnē in qua homo neq; sanus neq; eger ē inclinat:siue ad dispōnē preuenientē febrē.

Hic autor inuit qd cena d3 incipi a potu. Et aliq exponūt metrū istud.

Vt uites penam de potibus incipe cenam

Si tu uis uitare penā.i.infirmitatē:prius potes in prīcipio cene añq comedas:sed ista expositio nō ualet:qa ꝑm medicos regularius est a cibo cenā incipe quā a potu. Et q̄uis iste liber directus sit anglicis:ipsi tñ hāc sniam nō obseruāt:qa regulariter quacūq; hora diei potū sumūt ꝑponūt morsū panis:iō aliter pōt exponi uersus iste accipiēdo potū ꝑ cibo liqdo & facile digestibili:sicut accepit Ipoc. potū.ii.pti.āpho.ibi:facile ē repleri potu quā cibo:ita qd sensus istius v̄sus sit q; melius ē cenā incipe a potu.i.cibo liqdo: & facile digestibili. Cuius rō ē:qa si cib⁹ liqdus & facile digestibilis post sumat̃ cū i nocte supueniēte fortificet̃ calor digestiuus cib⁹ liqdus & facile digestibilis lōgo tpe erit digestus añ grossum & difficulter digestibilē:& cū nō poterit hr̄e exitū pp cibū grossum nōdū digestū nimis aduret̃:uel si exeat grossum secū rapiet cibū nōdū digestū plene. Melius est ergo ut iste cib⁹ liqdus & facile digestibilis prius sumat̃:ut tpe quo digestus sit exitū hēat nullo repugnāte.

Hic autor ponit aliqua documenta.

Singula post oua:pocula sume noua

Post pisces nux sit: post carnes caseus assit
Unica nux ꝓdest: nocet altera: tertia mors ē

Primū est post sumptionē cuiuslibet oui recētis suppe & mollis debemus sumere potū: maxime haustū uini: cuius cā pōt esse: qa ouū recēs & molle est optimi nutrimēti & facilis digestionis: & est de his q̄ in modica q̄titate multū nutriūt: & ꝑcipue eius uitellus: ut dictū prius ibi. oua recētia: sic ergo uinū qđ est amicū naturę facit ꝙ ouū auidius ad mēbra trahit͛ & ad eius penetrationē iuuat: & cā alia ēt pōt esse: qa ouū tarde ꝑ mery descendit: potus ergo uel uinū iuuat eius descēsum. Secūdū documētū est post comestionē pisciū debemus sumere nuces loco casei: q̄a nux sua siccitate impedit generationē fleumatis qđ gnāri solet ex piscibus: & hinc est ꝙ in q̄dragesima ultimo dant͛ nuces. Tertiū documētū ē qđ post comestionē carniū debemus sumere caseū & nō nuces: q̄a nuces nimiū exsiccarent & caseus nō: sed facit cibū descendere ad fundū stomachi quo uiget digestio: & istud ē ueꝝ de caseo mediocri iter ueterē & nouū. Deinde subdit tex. in ultimo uersu qđ unica nux. s. nux muscata ꝓdest naturę humanę & ꝓficua est: qa bonū odorē oris efficit: uisum cōfortat: & simil͛r epar: splenē & stomachū: & maxime os eius: ꝑm Auic. ii. cano. c. de nuce muscata: sed altera. s. nux auellana uel cōis nocet. Auellana qdē qm̄ instatiua est & gnātiua uentositatū in uentre inferiori: & facit zoda: & tarde est digestiōis: & excitat uomitū: ut hʒ Aui. ii. can. c. de ea. nux ṽo cōis: qa ēt facit zoda & difficilis est digestionis & mala stomacho: & hoc calido ꝑꝑ eius caliditatem. sed tertia nux. s. nux baliste est mors. i. mortē inferens: qa ꝑ balistā hoīes interficiunt͛. Vel pōt istud intelligi de nuce mechel q̄ ꝑm Aui. ii. cano. est uenenū stupefactiuū: quare mortifera est.

Adde potū piro: nux est medicina ueneno

¶ In hoc primo uersu autor dat unū do

cumẽtũ dicẽs ꝗ nos debe/ mus post esũ piroꝝ sumere potũ.s.uinũ: cuius cã suffi

Fert pira nostra pirus: sine uino sunt pira uirus
Si pira sunt uirus: sit maledicta pirus.
Si coquas antidotũ pira sunt: sed cruda uenenum
Cruda grauãt stõachũ releuãt pira cocta grauatũ.
Post pira da potum: post pomũ uade secatum.

ciẽter dicta est prius: qa pira sunt gnãtiua uentositatis & de ꝓprie/ tate colicã inducẽtia & sanguinẽ aquositate replẽtia: & ergo cũ eis debet potari uinũ: & maxime forte & calidũ qđ est uentositatũ car/ minatiuũ & aquositatũ cõsumptiuũ: q̃s inducũt pira. Secũdo dicit tex. ꝗ nux est medicina ueneno.i.remediũ ꝯ uenenum: ut prius di/ ctũ est ibi. Allea nux ruta. Deinde in secundo & tertio v̾sibus inuit ꝗ pira sumpta sine uino sunt uenena.i.naturę recẽtia pp cãm dictã in primo uersu. Verũ est tñ ꝗ pira nõ sunt uirus.i.uenenũ simpl̾r: qa si sic comestio coꝝ mortẽ induceret: & pirus ea portãs esset ma/ ledicta. Deinde in q̃rto uersu autor inuit ꝗ pira cruda sunt uenenũ .i.nocumẽtũ inferentia: qa faciũt ebulitionẽ humoꝝ: colicã fleuma ta & scabiẽ: si tñ ipsa coquant̾ sunt antidotũ.i.medicina modo quo dictum est supra cũ uino: & maxime ẽt post alios cibos sumpta: qa sic iuuãt ad expulsionẽ fecũ. Deinde in qnto uersu dicit ꝗ pira cru da grauãt stomachũ: qa ipm impediũt a digestione & inflatiua sũt: sed pira cocta releuãt stomachũ grauatum: & disponunt ipsum ad suã naturalitatẽ. Et in ultimo uersu subdit duo. Primũ est ꝗ nos de bemus post pirũ sumere potum pp cãm prius dictam. Secundũ est ꝗ post esum pomi debemus ire secatum: idest ad secessum: & ſm Auic.ii.can.c.de pomis: poma dulcia & acetosa quando in stoma/ cho inueniunt humorẽ grossum: quãdoq; deponunt ipsum in ege/ stione. Ratio tamẽ textus põt esse: quia poma multũ inflatiua sunt uentositatem generantia: quæ in secessu emittetur.

Cerasa si comedas tibi cófert grãdia dona
Expurgant stomachũ:nucleus tibi tollit
Et de carne sua sanguis eritq; bonus

¶Hic ponunť tria cõmoda ex esu cerasoꝝ ꝓueniẽtia. Primũ est ꝙ cerasa expurgãt stomachũ:& istud ꝑm quosdã ueꝝ est qñ simul cũ eis nuclei terũť:qa simul hñt q̃ndã uim abstersiuã ac mũdificatiuã.Secũdũ ẽ ꝙ nucleus cerasoꝝ.i.arillus h; uirtutẽ frãgẽdi lapidẽ renũ uel uesice si succus sumať uel ex eo fiat lac.Tertiũ est ꝙ caro cerasoꝝ est gnãtiua optimi sanguinis & cõfortãs ac impinguãs:& istud expimẽtũ cõprobanť:qa uidemus passeres q sunt aues multũ comedẽtes cerasa ꝙ tpe cerasoꝝ hñt epata multũ maiora quã alio tpe:signũ igiť ẽ: ꝙ magnificãt epar & ꝯfortãt circa illud est notãdũ q͛d duplicia sũt cerasa.s.grossa & parua.Grossa aũt adhuc duplicia.s.dulcia & põtica.Omnia dulcia & parua sunt insana de facili corruptibilia ac in corpibus faciẽtia uermes:grossa põtica dicunť cina:& illa sunt adhuc duplicia:q̃dã sunt rubea & mollis carnis:& talia debẽt recentia comedi & in pricipio mẽse:& hñt uim abstersiuã stomachi atq; appetitũ incitãdi:alia sunt cina nigra & grossa satis durę carnis:& inter cętera maxie põtica:& ista debẽt comedi ĩ fine prãdij siue cene: cuius cã est:qa ista sua põticitate qñ in fine mense sumunť claudunt orificiũ stomachi:quo clauso digestio melior ac uelocior fit.

¶Hic ponunť duę utilitates ꝓueniẽtes ex esu prunoꝝ.

Infrigidant laxant multũ ꝓsunt tibi pruna.

Prima est ꝙ pruna infrigidãt corpus:& iõ portegalẽses ĩ calida regiõe existẽtes in decoctione suaꝝ carniũ semp cõmiscẽt pruna:& maxie damascena.Secũda est ꝙ pruna laxant uentrẽ:& hoc est pp eoꝝ humiditatẽ & uiscositatẽ ꝑm Gal.ij.alimẽ. Et istud est ueꝝ de prunis maturis. In crudis.n.q̃ nõ sunt matura est stipticitas:& eoꝝ nutri/

mentũ eſt paucũ.ut dicit Aui.ii.can.c.de eis.Et iſta ſecũda utilitas
lꝫ ẽt multũ cõueniat prunis damaſcenis ſicut eſt prima:maxima tñ
cõuenit prunis armenis.i.deportatis ex terra armenia:quia meliora
ſunt oĩbus:& uehemẽtius ſoluẽtia ꝑm Aui.loco pall'.Et pro maiori
declaratiõe iſtaꝝ utilitatũ:ſciendũ eſt qđ pruna matura ſunt uſu &
nõ ĩmatura:pruna autẽ magis naturę cõueniẽtia ſunt illa q̃ ſunt fi
gurę ob lõge hñtia carnẽ paucã & durã aliq̃lem ſiccitatẽ declinãtia
& corticẽ exteriorẽ tenuẽ:& debẽt eſſe ĩ ſapore nõ uere dulcedinis:
ſed dꝫ eſſe eoꝝ dulcedo attinens alicui acredini:& huiuſmodi ſunt
pruna damaſcena:talia.n.pruna infrigidãt ut dictũ eſt:ſunt ãt mul
tę alię maneries prunoꝝ quoꝝ uſus nõ eſt approbãdus:ſunt ẽt q̃dã
prunella ſilueſtria parua q̃ creſcunt in ſiluis:& nõ ſunt laxatiua:ſed
uẽtris reſtrictiua:& ex is aq̃ quæ uentris reſtrictionẽ facit:debẽt ãt
pruna q̃ ſumunť pp uẽtris laxationẽ primo poni ĩ aq̃ frigida:tũc.n.
pfectius ĩfrigidãt & humectãt:& colerã quã inueniũt lubricãdo ſol
uũt:& ſic ſtomachus melius diſponiť ad cibũ recipiẽdũ:& eſt dili-
gẽter notãdũ qđ pruna humida recentia ſunt magis alteratiua q̃uis
ſint peioris nutrimenti & pluriũ ſupfluitatũ:ſed pruna ſicca magis
cõfortãt:& melius nutrimẽtũ dãt corpori:& ſicut dictũ eſt de pru-
nis:ſic ſuo mõ ĩtelligať de ceraſis:ueꝝ tñ eſt qđ ceraſoꝝ humiditas ẽ
ſubtilior:& minus uiſcoſa:uñ minus nutriunt quã pruna.

¶In hoc paſſu tria ponunť documẽta. Primũ eſt ꝙ muſtũ eſt bibẽdũ cũ pſicis: uel pſica comedẽda ſunt cũ muſto.

Perſica:cum muſto uobis dať ordine iuſto
Sumere ſic eſt mos nucibꝰ ſociãdo racemos
Paſſula non ſpleni:tuſſi ualet eſt bona reni

Cã primę partis eſt:qa muſtũ ẽ calefactiuũ & ebuli
tionẽ faciẽs in corpore nr̃o:hãc aũt ebulitionẽ & calefactionẽ ꝓhi-
bẽt pſica ſua frigiditate.Cã ſecũdę ptis ẽ:qa pſica ſunt multũ frigi-

da & corpus multū infrigidātia: ergo sup oīa dꝫ bibi illud uinū qđ plus calefacit. Illud aūt est mustū qđ scit᷑ expientia: & de ordine co/medendi pſica multis & aliis dictū est prius ibi. Persica poma pira.
Secundū documētū est qđ racemi debēt comedi qñ comedunt᷑ nuces & maxīe antiq̄ & sicce: recentes. n. nuces sane sunt p se sed antiq̄ sicce nimiū exsiccant: & pp eoꝝ unctuositatē de facili inflāmationē in corpe inducūt: q̄re cū eis comedi debēt racemi q resistūt inflāmationi & exsiccationi cū humectēt: & de nucibꝰ ample dictū est ibi: Allea nux ruta. Tertiū documētū ē ꝙ passula. i. uua passa nocet spleni: qa inducit opilationē eius: sed uua passa utilis est renibus: qa ex quo ipsa est urinę ꝓuocatiua: ipsa est lauatiua renum: ex multa enī aquositate ad renes ducta ipsi renes mundificant᷑: & de uuis passis siue passulis etiā dictum est supra ibi. Nutrit & impinguat.

Scrofa tumor glādēs ficꝰ cataplasmate cedit
Iunge papauer ei confracta foris tenet ossa.

¶ Hic ponunt᷑ duæ utilitates ꝓueniētes ex emplastratione ficuū. Prima est ꝙ ficus decocte ī aliquo liquore: uidelꝫ ī aq̄: & tūc supposite cū humiditate curāt istas tres ęgritudines. s. scrofulas glādes & tumores: p scrofulas ītelligunt᷑ inflatiōes sub mēto circa collū: & dr̄ scrofula a scrofa: qđ idem est qđ sus siue porca: uel qa ista ęgritudo multū accidit porcis pp gulositatē eoꝝ: uel qa eius figura ꝰm plurimū assimilat᷑ porcis. ut uult Aui. in. iiij. trac. ii. c. de scrofulis: p glādē v̄o ītelligūt᷑ apostemata quæ cōiter solēt accidere sub ascellis: & in inguinibus. & p tumorē pn̄t intelligi inflatiōes ī q̄libet pte corporis. Vn̄ pro istis apostematibus curādis: & maxime maturādis dꝫ decoq ficus in aq̄: & ipsi aquæ debet cōmisceri modicū aceti: ut acetū iuuet penetrationē uirtutis ficus: & decoctiōe facta debēt teri in mortario: & deinde misceri cū modica aqua cū qua bulite sunt. Vnde cataplasma

ꝑprie est medicina facta ex aliq̃ re & succo eius:iuxta illud metrũ tũc cathaplasma facis cũ succũ pomis & herbã. Secũda utilitas est ꝙ ficus cũ papauere cathaplasmate retinẽt ossa fracta:& debẽt de/coq insimul cũ aq̃ absq; appositiõe aceti:& debẽt simul teri:& addi eis aq̃ decoctiõis eaꝝ:& tũc supponi:& cã isti⁹ põt eẽ:qa papauer ẽ stupefactiuũ:& ꝑ illud tollit̃ dolor q accidere solet in fractiõe ossiũ:& ꝓuocat somnũ:ficus silr̃ facit moueri humiditate ad exteriora:q bus humiditatibus ad ossa motis:ossa pñt retinere ad nascẽtiã:nũq̃ tñ uere cõtinuari. Aliqui tñ textus habẽt loco tenet trahit:& tũc sen sus est melior. Vñ papauer est triplex.s.albũ nigrũ & rubeũ:rubeũ autẽ est siluestre & uenenosum & crescit in bladis & iuuenes solent terere flores & facere incaustum ex ipsis floribus.

Pediculos uenerẽq; facit sed cuilibet obstat.

¶ Hic ponunt̃ duę opationes ficuũ. Prima est ꝙ ex comestione ficuũ sequit̃ multitudo pediculoꝝ in corpib⁹ hũanis:& istud maxime ueritatẽ hẽt de ficubus siccis:ut dicit Aui.ii.can.c.de ficu/bus. Et cã ꝯm cũ ibi est:pp maliciã & corruptionẽ humoris gene/rati ex eis:& alia cã ẽt põt esse:quia ficus ꝓuocant multũ sudorẽ:ex quo sequit̃ generatio pediculoꝝ. Secũda opatio est ꝙ ficus incitant appetitũ cocũdi:qa generãt uentositatẽ q̃ iuuat ad erectionẽ uirgę:& silr̃ sunt multaꝝ supfluitatũ & sperma augmentantes.

Multiplicãt mictũ uẽtrẽ dãt escula strictũ
Escula dura bona sed mollia sunt meliora

¶ Hic ponunt̃ duæ utilitates esculorum. Primũ est ꝙ multiplicãt mictũ siue urinã:cuius cã põt esse:qa indurãt feces:& sic aquositas fecũ est cã multitudinis urinę. Vel põt sumi cã sitis illi q̃ sumit̃ ex illo ãphorismo. Vrina nocturna multũ facta:modicũ secessum sercat in die:& cõ/

uerso:qui multas habuit cameras nocturnas de mane hēt paucā uri nā:cuius cā est:qa si multa fiat digestio multū de humiditate q̄ trā/ sire deberet ad uesicā simul cū ea exit:& si urina fiat multa:multū de humiditatib⁹ q̄ trāsire deberēt cū egestione:& eā magnificare cū urina euacuāt̄.Secūda utilitas est ꝙ escula cōstipant̄ uētrē:& istud accidit pp eoꝝ pōticitatē & stipticitatē:ex quo infert textus ꝙ escu la dura sunt bona:& hoc qa cōstringūt uentrē:& ergo pro sūt uētri nimiū laxato:sed mollia escula sunt meliora duris:qa nutriūt & mi nus uentrē cōstipāt.Et circa istud est sciendū ꝙ escula minus cōpe tunt nutrimēto:quā poma:pira:psica:ficus:& silia:qđ satis ostendit austeritas saporis eoꝝ & duricies substātię eoꝝ postq̄ in arbore ma turata sunt:& ergo ex his parū debet comedi:& magis recipi debēt uia medicinę quā cibi:& quia uirtus eoꝝ est stiptica ualde satis cō/ petunt in fluxu uentris:& quia escula in arbore nō mollescunt mol licię sufficientē ad esum:ideo antequā comedant̄ remolliant̄:& tūc sunt magis delectabilia gustui & minus stiptica.

Prouocat urinā mustū cito soluit & inflat.

¶Hic ponunt̄ tres proprietates musti: quarū. Prima est ꝙ mustū ꝓuocat urinā cuius causa est:qa in musto sunt partes terre/ stres nitrose mordicātes uesicā cū ad eā ueniūt:& ꝓpter eaꝝ mor/ dicationē uesica:citius nititur eas expellere:& ipsum mustū:& ista ꝓprietas intelligēda de mustis hn̄tib⁹ feces mordicātes sicut musta plurima renēsia:qa musta hn̄tia feces grossas nō mordicātes sed ma gis opilātes impediūt urinā sicut prius dictū est ibi impedit urinā. Secūda est ꝙ mustū cito soluit uel laxat uentrem ꝓpter eandē cām dictā in prima ꝓprietate. Tertia est ꝙ est inflatiuū pp ebulitionem quā facit in corpore ex qua proueniunt uentositates.Et causę istaꝝ duaꝝ proprietatū dictę sunt prius ibi:impedit urinam.

Grossos humores nutrit ceruisia:uires:
Prestat:& augmētat carnē:generatq; cruorē
Prouocat urinā:uētrē quoq; mollit & inflat
Infrigidat modicū:sed plus desiccat acetum
Infrigidat:macerat:melā.dat spma minorat
Siccos infestat neruos & impinguia siccat

¶ In hoc textu autor duo facit. Primo pōit octo ꝓprietates ceruisię q̄ꝝ. Prima ē ꝙ ceruia facit ī corpore nr̄o grossos humores:& istud maxime habet ueritatē respectu uini:& diuersificatᷣ ceruisia in generādo grossos hūores ex pte suoꝝ cōponētiū:nā ceruisia ex grossiori substātia grossiores humores generat:& ex minus grossa minus grossos. Secūda est ꝙ ceruisia augmētat uires:& istud est ītelligēdū de ceruisia ex optimis granis cōposita:q̄ plurime decoctiōis est:cuiusmodi ē ceruisia ostiēsis:ista.n.multū nutritiua est: & ergo uires augmentat. Tertia est ꝙ augmētat carnē:& istud ꝯuenit pp multā eius nutritionē. Quarta est ꝙ multiplicat sanguinē eadem de cā:& iste tres ultime ꝓprietates hn̄t ueritatē de ceruisia antiq̄ multū decocta: & de optimis granis cōposita. Quinta est ꝙ ꝓuocat urinā. Sexta ē ꝙ laxat uētrē:& iste duę ꝓprietates maxime hn̄t ueritatē de ceruisia clara multū luculēta.i.in q̄ plurimū lupuli īponitᷣ:cuiusmodi ē ceruisia hāburgēsis q̄ ꝓuocat urinā & laxat pp lupulum:ipsa tn̄ nō ualet debilia cerebra hn̄tibꝰ:qa tales de facili inebriantᷣ pp multitudinē lupuli. Septīa ē ꝙ īflat uētrē:& istud h; ṽitatē de ceruisia modica decoctiōe cocta:cuiusmodi ē coyta holādię q̄ maxime inflat & opilat:& ꝓpterea plurimū īpinguat. Octaua est ꝙ ceruisia modicū infrigidat:cuiusmodi est ceruisia holādię brabācię hānonię & flandrię:& illa q̄ cōis hō utitᷣ:& ista ꝓprietas maxīe ueritatē h; respectu uini. Et circa istud ē sciēdum ꝙ ceruisia pōt fieri ex auena & ordeo & ex frumēto. & ꝭm ꝙ fit ex alio & alio grano ē alterius & alterius cōplexionis:quæ.n.fit ex ordeo plus attinet frigiditati:qa ordeū est

frigidũ. Que aũt fit ex ordeo & auena minus opilat & minus generat uẽtositates & minus nutrit: & q̃ fit ex frumẽto plus attinet caliditati & magis nutrit: & magis opilat: & q̃to ceruisia est grossior: tãto est deterior: & q̃to subtilior: tanto melior. Et ulterius est sciẽdũ ꝙ pessima ceruisia est q̃ fit ex rebꝰ inebriãtibꝰ: puta ex grano qd̓ noiatur loliũ: & qa ista maxime dolorẽ capitis generat & neruos ledit: deinde ponit textus q̄nqꝫ ꝓprietates aceti. Quaꝝ prima est ꝙ acetũ exsiccat: dicit.n. Auic. de eo. ii. can. ꝙ est fortis exsiccatiõis: & propterea medici p̃cipiũt tp̄e pestis uti aceto cũ cibo & siĺr cũ potu: dicit.n. Aui. in. i. in. c. viij. doc. v. aceto p̃terea in cibo & potu uti in pestilentia est nocumẽti ipsius securatio. Secũda est ꝙ acetũ infrigidat ꝓprietate q̃ in eo est. Tertia est ꝙ macerat. i. facit hoiem macrũ: & rõ est: qa exsiccat. Et istud maxime ueꝝ est de aceto in ieiuno stomacho sumpto. ut uult Auic. in. i. doc. iiij. c. v. de extenuatiõe crassi. Veꝝ ẽ tñ ꝙ assiduus usus aceti: maxime in ieiuno multa inducit incõmoda: uisum debilitat: pectus offendit: tussim cõmouet: stomachũ & epar ledit: neruos & iũcturas uehemẽter opprimit: has arteticis doloribus: tremoribus: & paralixibus uexãs. Quarta ẽ ꝙ acetũ generat melãcoliã eo qd̓ humores infrigidat & exsiccat. Quinta ẽ ꝙ acetũ minorat sperma: ꝓpterea qa exsiccat: infrigidat: & macerat: & istas ꝓprietates aceti ponit Rasis in Almã. dicẽs. acetũ frigidum est & siccũ: & qd̓ maciẽ efficit: & uires destruit: sperma quoqꝫ minuit: & colerã corroborat nigrã: rubeã v̾o colerã & sanguinẽ debilitat: ciboſqꝫ q̄bus admiscet̾ subtiliat. Deinde in ultio uersu autor subdit tria. Primũ ẽ ꝙ acetũ nocet macris: & rõ est: qa acetũ exsiccat: & sic addit in macredine. Simile.n. additũ suo simili facit ip̄m furere: & etiã ois cõplexio lapsa per ꝯriũ medicat̾: & p̱ simile deterioratur. Secundũ est ꝙ acetũ nocet neruis. ut dicit Aui. ii. cano. c. de eo. Tertiũ est ꝙ acetum macerat: ut dictum est.

¶ In hoc passu ponunt primo tres utilitates rape tpate cocte: & unū ei⁹ nocumētū.

Rapa iuuat stomachū: nouit pducere uentū
Prouocat urinam: faciet quoq; dente ruinā
Si male cocta dat hinc torso tūc generatur

Prima utilitas ē q rapa iuuat stomachū: qa bñ digerit a stomacho: nec ipse ea grauat. Secūda ē q rapa ē puocatiua uēti: qd p3 expimēto. Tertia ē q rapa ē puocatiua urinę: pter tñ istas pprietates uult Auer. qd magnā h3 pprietatē i ɔfortādo uisū: nocumētū vo rapa⁊ est q assiduatio rapa⁊ nocet dentib⁹. In ultio āt vsu subdit qd rapa male cocta tortiones facit in corpe: qa multiplicat uentositates: Iuxta illud uentū sępe rapis si tu uis uiuere rapis. & est sciēdū qd caude rapa⁊ fortiter uentrē laxāt: pro maiori noticia sciēdū est qd rape iter radices magis cōueniunt ad corpis nutritionē: qd satis ōndit ex amicabilitate sui saporis: hęc.n. cōplexio est oib⁹ edulis qd amara & pūgitiua minus alimētū dāt corpi & dulcia magis: qa ergo rape radicib⁹ aliis sunt dulciores & minus pūgitiue: magis cōpetunt uia cibi: sed generāt sanguinē grossum & melācolicū si digestiua sit debilis: & bonū ē qd depurent a prima aq̄: & nullo mō debēt comedi crude & incitāt ad coitū: & uias mūdificāt urinales.

¶ In isto passu notant qnq;. Primū est qd cor aialiū comestū tarde digerit & tarde ēt egerit: & rō est: qa caro cordis ē caro melancolica q̄

Egeritur tarde cor: digeritur quoq; durę
Silr stomachus melior sit in extremitates
Reddit lingua bonū nutrimētū medicinę
Digeritur facile pulmo cito labitur ipse
Est melius cerebrum gallina⁊ reliquo⁊

difficulter digerit: & tarde descēdit: & nō est caro bona ꝑm Aui. ii. can. c. de carne: & nō multū nutrit. ut dicit Ra. in Almā. Secūdū est q stomachus silr ē male digestiōis & tarde descēsionis cuius rō est:

q̄a ſtomachus eſt mēbrū neruoſum cartilaginoſum:q̄re difficile di gerit᷑:& ergo ēt nō generat bonū ſanguinē:deinde ſubdit tex.ꝙ ſto machus ī eius extremitatib⁹.ſ.quo ad eius fundū & orificiū melius digerit᷑:cuius rō eſt:q̄a in illis partib⁹ magis carnoſus eſt & magis pinguis. Tertiū eſt ꝙ lingua eſt boni nutrimēti:& hoc quo ad eius radicē.ut uult Aui.ii.can.c.de carne:& rō eſt:q̄a eſt facilis digeſtio/nis & carnoſa:& īter reliq̄s linguas porcelli:q̄ ablata eius pelle eq̄pa rat᷑ carni apri:ut ſciūt ſcindētes añ pīcipes.Lingua tñ bouis nō eſt multū ſana pp eius nimiā humiditatē: leccatores tñ linguis uti uo lentes añ eaꝝ aſſatiōnē imponūt gariofilos:q̄bus humiditas līguaꝝ minuit᷑:& ſic aptiores ſunt eſui. Quartū ē ꝙ pulmo facile digerit᷑ & facile egerit᷑:& iſtud ē pp eius raritatē & mollīciē. Veꝝ eſt tñ q̄d eius nutrimētū nō ē cōueniēs naturę humanę:q̄a paruū eſt:& fleu/maticū.ut dicit Aui.ii.can.c.de eo.Et circa iſtud ē ſciēdū ꝙ pulmo arietis quāuis nō ſit bonus cibus:eſt tñ bona medicina:q̄a ſanat ex/coriationē calcanei ex calciamētō:ſi ponat᷑ ſup ipſam calidus.ut di cit Aui.loco p̄all'. Quintū ē ꝙ cerebrū gallinę inter oīa cerebra eſt melius:de quo dicit Aui.ii.can.q̄d ꝓhibet fluxū ſanguinis narium: debet tñ cū ſale aut cū ſpēbus comedi:quia de ſe uomitū ꝓuocat: Et circa iſtud ſciēdū ē ꝙ de cerebro pulloꝝ dicūt medici ꝙ augmē tat memoriā:cerebra v̊o porcoꝝ naturę nō ſunt cōuenientia:ſed ce rebrū ouis leporis uel cuniculi cū ſale uel ſpēbus comedi pōt:& de cerebro amplius dictū eſt ibi.Nutrit & impinguat.

Semen feniculi fugat & ſpiracula culi

¶ Hic ponitur unū documētū: & eſt q̄d ſemē feniculi:q̄d dr̄ maratrū:expellit uētoſitates aut eas diſſoluit.Et rō eſt:q̄a eſt calidū & ſiccū & carminatiuū. Et circa iſtud ē ſciendū ꝙ a cōibus q̄ttuor tangūtur utilitates ꝓuenientes ex eſu maratri ſiue ſeminis feniculi.

Prima est q̄ cōfert febribus. Secūda est q̄ pellit uenenū. Tertia est q̄ mūdificat stomachū. Quarta est q̄ acuit uisum. Et de isto solent dari isti uersus cōes. Bis duo dāt marathrū febres fugat atq; uenenū. Et purgāt stomachi lumē quoq; reddit acutū. Et istas q̄ttuor utilitates tāgit ēt Aui.ii.can.loquēs de feniculo. Et circa q̄rtā utilitatē nota q̄ Auic.loco ꝑall.de semine feniculi dicit. Democritus existimauit q̄d uenenosi uermes pascūt feniculi recentis semē ut eoꝝ uisus confortet̄: ut uipe & serpētes fricāt oculos suos cū egrediunt̄ de cauernis suis post hyemē sup ip̄m ut illuminent̄ oculi eoꝝ. Sciendū ulterius q̄ feniculus tarde digerit̄: male nutrit: & parū: & ergo nō cōpetit uia sibi: sed magis uia medicinę: nō igit̄ utendū est eo in regimine sanitatis: nisi ad correctionē malicię quorūdā alioꝝ ciboꝝ: sicut interdū cū lactuca comedimus petrosilinū ad resistendū frigiditati & humiditati lactucę: sic etiā cū cucurbitis pōt decoqui feniculus: & similiter cum rapis ad corrigendum maliciā earum.

¶ Hic pununt̄ duę utilitates anisi: quaꝝ Prima est q̄ anisum cōfortat uisum. Secunda est q̄ anisum cōfortat stomachū: cuius cā est: q̄a anisum mūdat stomachū a fleumatibus: & ip̄m calefacit: & ꝓpterea ēt confert uisui: q̄a nihil est q̄ uisui magis noceat quā imūdicia stomachi: q̄a a stomacho imūdo eleuant̄ fumi imūdi qui oculis nocēt ꝑturbādo spūs uisiuos: & ista duo iuuamenta facit anisiū dulce. Et pręter istas utilitates Auic.ii.cano.c.de aniso.plures alias utilitates anisi ponit. Vult.n.ibi q̄ anisum est aperitiuū: doloꝝ sedatiuū: est uentositatū resolutiuū: sedatiuū sitis: cāne ex humiditatib⁹ salsis apitiuū: & opilationū epatis & splenis generataꝝ ex humiditatibus: & silr renum uesice: & matricis: ꝓuocatiuū urinæ & menstruoꝝ: & mundat ma/

Emendat uisum stomachū cōfortat anisum
Copia dulcoris anisi sit melioris.

tricē a fluxu humiditatum albarum & est motiuum coitus.

Si cruor emanat spodiū sumptū cito sanat

¶ Hic ponitur unū iuuamētū spodii: & est ꝙ spodiū sūptū sanat fluxū sanguis:cui⁹ cā pōt eē:qa spodiū hꝫ uirtutē ꝓpriā ꝯfortādi epar:& sic fortificato epate qđ ē fons & origo sanguinis:sāguis ab eo melius retinet̄:& dicit Aui.ii.can.c.de spodio:ꝙ spodiū ē radices cānaꝶ aduste.Dr̄.n.quo ipse adurunt̄ pp fricationē suaꝶ extremitatū cū uētus eas pflat.Simon tn̄ ianuēsis dicit ꝙ spodiū ē res cuius origo nos latet:res tn̄ adusta uī & diuisiones cānaꝶ adustaꝶ: & nedū spodiū cōfert ī nimio fluxu sanguinis:imo ēt in nimio fluxu uētris & uomitu.ut dicit Ra.in Almā.& ꝯfert ēt in febrib⁹ acutis:ꝯfortat cor & tremori eius:& sincopi facte ex effusione colere ad stomachū auxiliat̄.ut uult Aui.loco pall̄.Et est sciēdū circa p̄dicta ꝙ sicut spodiū hꝫ respectum ad epar & ꝓprietatē ꝯfortādi ip̄m:ita sunt aliq̄ medicinę q̄ hn̄t similē aspectū & similē ꝓprietatē ꝯfortādi aliq̄ alia mēbra sp̄alia:sicut macis cor:muscus cerebrū liq̄ritia pulmonē:cappes splenē:& galāga stomachū:ut pꝫ in his uersibus.

Gaudet epar spodio:mace cor cerebrū quoqꝫ musco.
Pulmo liquiricia:splē.cap.stomachusqꝫ galanga.

Vas condimenti pręponi debet edenti
Sal uirus refugat:& nō sapidūqꝫ saporat.
Nam sapit esca male quæ datur absqꝫ sale
Vrunt per salsa uisum:spermaqꝫ minorant
Et generāt scabiem pruritum siue uigorem

¶ In hoc textu tria fiunt. Primo ponit̄ unū documētū generale quod obserua apud oēs: & est qđ uas cōdimēti.s.salis qđ cōi noīe salinum dr̄ dꝫ p̄poni ī mēsa ipsi edēti iuxta illud cōe metrū.Sal primo poni debet primoqꝫ reponi.Oīs mēsa male ponit̄ absqꝫ sale.Secūdo tā-

gūt duo iuuamēta salis. Primū est q̄ sal resistit ueneno: cuius du/
plex pōt esse cā. Vna est: qa sal exsiccatiuū ē: & sic sua siccitate exsic
cat humiditates ex qbus pōt seq corruptio. Alia cā ē: qa sal exsiccat
& cōprimit humiditates a corpore extrahēdo. Et sic claudit poros:
& p ɔ̄ns ꝓhibet penetrationē ueneni q̄ fieri deberet p poros. Secun
dū iuuamētū salis est qđ sal inducit saporē in cibariis: nā cōiter ui
demus ad sensū qđ nulla cibaria sapiūt sine cōmixtiōe salis: ut dicit
tertius ṽsus. Tertio ponunt .iiii. nocumēta salis siue cibarioꝝ ualde
salsoꝝ. Primū est q̄ cibaria ualde salsa urūt uisum. i. depdūt uisum
uel nocēt uisui: cuius cā pōt esse duplex. Primus est: quia res nimiū
salse inducūt nimiā siccitatē: quæ est ɔ̄ria oculis: qui sunt instrumē
ta uisus: cū oculi sint de natura aqua: ut dr̄ in de sensum & sensato.
Secūda cā est: qa cibaria multū salsa sunt pruritiua & mordicatiua
modo ut supius dictū est a cibariis mordicatiuis in stomacho exi/
stētibus eleuant fumi mordicatiui: qui sui mordicatiōe oculis no/
cent: ac ipsos multū rubificāt. Et ergo uidemus qđ bulientes sal ru/
beos cōiter hn̄t oculos. Secundū nocumētū ē q̄ cibaria multū salsa
minorāt sperma: & rō est: qa cibaria multū salsa multū exsiccāt oēs
humiditates corporis q̄re ēt sperma exsiccat & sic minorat. Tertiū
nocumentū ē q̄ generāt scabiē. Cuius rō est: qa sal generat humorē
acutū mordicatiuū adustū qui ēt est causa scabiei. Quartū nocu/
mentū q̄ augent pruritū. Et ratio est: quia generant humorē mor/
dicatiuū & pruritiuū: & ista quattuor nocumēta cōmemorat Rasis
in Almā. de sale dicēs: eoꝝ p̄terea sanguinē qui multā ex eo sumpse
rint quantitatem adurit: uisum quoq; debilitat atq; minuit sperma
& generat pruritū & scabiē: & p̄ter ista nocumenta p salsa. i. mul/
tū salsa inducūt serpigines: & impetigines: morpheā: leprā: indispo
sitis: & uias urinę excoriant cum diu continuant. Moderate tamē
salsa fastidium auferunt appetitum excitant atq; acuunt.

Hic feruore uigēt tres:salsus:amarus:acutus
Alget acetosus sic stipans ponticus atq;
Vnctus & insipidus dulcis dāt tēpamentū.

¶ In hoc tex. ponūtur q̄litates cuiuslibet saporis. Et prio dr̄ q̄ isti tres sapores. s. salsus: amarus: & acut⁹ calefaciūt corpus sumētis ipsos. Secūdo dr̄ q̄ isti tres sapores. s. acetosus: stipticus: & pōticus infrigidāt. Tertio dr̄ q̄ isti tres sapores. s. unctuosus: insipidus: & dulcis sūt tēpati: nec inducūt ī corpe caliditatē aut frigiditatē: & pro intellectu āpliori: sciēdū ē q̄ ꝑm Aui. ii. can. tra. i. c. iii. octo sūt ueri sapores q sequūť insipidū: & sūt dulcedo: amaritudo: acuitas: salsedo: acetositas: ponticitas: stipticitas: & unctuositas: enumerādo tn̄ insipiditatē pro sapore sicut textus facit hoc: tūc sunt nouē sapores: & capiť hic sapor pro oī eo q̄ gustu iudicať: & iter istos sapores tres sūt calidi: ut dicit hic tex. s. salsus: amarus: & acutus: & ꝑm Aui. lo. ꝑall. Acutū ē calidus: deinde amarꝫ: & deinde salsū: qm̄ acutū ē fortius ad resoluēdū: icidēdū: & abstergēdū quā amarꝫ: & inde salsū ē sicut amarū: cōfractū cū humiditate frigida. Et tres de istis saporib⁹ sūt frigidi. s. acetosus stipans. i. stipticus & pōticus. Pōticus tn̄ ceteris frigidior: deinde stipticus: & postea acetosus: & ꝑꝑ istud ī oib⁹ fructib⁹ q dulcescūt: prius ē pōticitas uehemētis infrigidatiōis: deinde postq̄ ꝑ calorē solis digestiuū aliquo mō digesti sūt fructus apparet ī eis stipticitas: & deinde declināt ad acetositatē sicut agresta: & postea dulcescūt: & lꝫ acetosū sit minus frigidū q̄ stipticū: tn̄ ꝑꝑ sui subtilitatē & penetrationē ī plurib⁹ est maioris infrigidatiōis. Et ꝑm Aui. loco ꝑall. Pōticū & stipticū sunt ī sapore ꝓpinq̄: sed stipticū nō ꝯhit linguā nisi quo ad supficiē apparētē: sed pōticū ꝯhit & exaspat q̄d apparet ī lingua. s. supficiē: & occultū. s. interiora ei⁹: & tres de istis saporib⁹ sūt tēpati. i. nō excedētis caliditatis uel frigiditatis: sicut dulcis: unctuosus: & insipidus. Licet. n. dulce sit calidū: tn̄ ī eo nō appa/

N

ret fortitudo caliditatis:sicut dicit Ra.in Almã.Et ẽ sciẽdũ ulterius
q͛ unicuiq; sapore ꝓprie debent͛ opatiões:ut uolũt Aui.& Ra.locis
p̃all͛.Opatiões.n.dulcis ꝑm Aui.sũt digestio & lenificatio & multi/
plicatio nutrimẽti:& nã diligit ipm:& uirtus attractiua attrahit͛ ip
sum.Et ꝑ; Ra. dulce ẽ gnãtiuũ multe colere rubeę & opilationũ in
epate & splene & flegmõis p̃cipue si p̃dicta mẽbra ad hoc fuerint
apparata:& uẽtris fluxus ex ipso sequit͛ & mollificat stomachũ:&
cõfert pectori & pulmoni:corpus impinguat & augmẽtũ spmatis
tribuit.Opationes ṽo amari ꝑm Auic.sunt absterſio & exasperatio.
Et ꝑm Ra.amarũ calefacit & desiccat fortiter:cito sanguinẽ ad adu
stionẽ & maliciã pducit:colerã quoq; rubeã & sanguinẽ augmẽtat
Opatio ṽo pontici ꝑm Aui.est ꝯctio si ponticitas sit debilis:aut ex/
pressio si sit fortis:& ꝑm Rasis põticũ corpus infrigidat & desiccat
carnis & sanguinis minorationẽ facit:si multotiẽs aliqs eo utat͛:sto
machũ quoq; cõfortat & frequẽter uentrẽ cõstringit:& sanguinem
generat melancolicũ.Opationes ṽo stiptici ꝑm Aui. sunt ꝯctio:in/
spissatio:induratio:& retentio. Et ꝑm Ra.opationes eius sunt sicut
pontici:licet debiliores:qa ipse vĩ cõprehẽdere stipticũ sub põtico:
qa de stiptico nihil dicit expresse.Operationes ṽo unctuositatis ꝑm
Auic.sunt lenificacio lubrificatio & coctio.i.digestio parua.Et ꝑm
Ra.unctuosum stomachũ mollificat:& uentris facit fluxũ:& facie
tatẽ añq̃ homo sibi q̃titatẽ sibi necessariã assumat adducit:& cale/
facit:maxime tñ febricitãtes & hñtes epar & stomachũ calidũ. Cor
pus ẽt humectat & lenit:fleuma ṽo auget:& cognitionẽ ebetẽ red/
dit:& auget somnũ.Opationes ṽo acuti sunt resolutio incisio & pu
trefactio ꝑm Aui.& ꝑm ablutio Rasis.Acutũ calorẽ auget:& cor/
pus cito inflãmat & sanguinẽ adurit: & ipm prius in colerã rubeã
mutat:& postea in nigrã.Opationes salsi ꝑm Aui.sunt absterſio ex/
siccatio & ꝓhibitio putrefactionis;& ꝑm Rasis dicte sunt in tex.

imediate pcedenti. Opationes vo acetose sunt fm Aui. infrigidatio & incisio: Et fm Ra. acetosum colerã rubeam & sanguinẽ reprimit & uentrẽ stringit: si stomachus & intestina mũda fuerint. Si ãt fleumatis i eis fuerit multitudo uẽtris facit fluxũ & corpus infrigidat: uirtutẽ quoq; digestiuã debilitat & pprie i epate. Neruis vo & neruosis mẽbris nocumẽtũ affert & corpus desiccat: uirtutẽ ãt appetitiuã excitat. De opationib⁹ vo insipidi dicit Ra. q aliqđ est insipidũ qđ magis nutrit. s. qđ eq̃litati magis uicinũ est: aliud est q tẽperate calefacit: & aliud qđ tẽpate infrigidat: & si cũ ipso fuerit multa humiditas humectabit: si vo siccũ fuerit desiccabit.

Bis duo uipa facit: mũdat dẽtes: dat acutũ
Visum: q minus est iplet: minuit q abũdat

¶ Hic ponunt̃. iiij. iuuamẽta uipe. Primũ est q uipa mũdat dẽtes. Cui⁹ cã ẽ: qa pp panẽ diutius inhęrentẽ dẽtibus q̃ uinũ solũ sine pane: limositas illa dẽtib⁹ adhęrẽs a qua dẽtes luridi dicunt̃: a uino melius cõsumit̃ & abstergit̃. Secũdũ ẽ q acuit uisũ: qa phibet malos fumos ad cerebrũ ascẽdere q offuscarẽt: spũs uisiuos p eo᷑ imixtionẽ: & istud facit ex eo: qa digerit materias malas i stomacho existẽtes. Tertiũ ẽ q minus digestum facit digeri: qa facit clausionẽ orificij stomachi: & cõfortat digestionẽ. Quartũ ẽ q supflue digestũ ad mediũ reducitur: & totũ istud maxie ueritatẽ hẽt de uipa panis cũ uino: dũmõ panis primo assatus sit: aut supra prunas exsiccatus.

Omnibus assuetam iubeo seruare dietam.
Approbo sic esse: nisi sit mutare necesse.
Est Ipocras testis: qm̃ sequit̃ mala pestis
Fortior est metha medicinę certa dieta.
Quã si nõ curas: fatue regis & male curas

¶ Hic ponuntur aliqua documẽta: quorũ. Primũ est q oib⁹ bonũ est suare dietã cõsuetã: & p dietã intelligit̃ administratio

cibi & potus:& rõ huius documẽti eſt:qa trãſgreſſio a cõſuetudine nocet nocumẽto magno:cõſuetudo.n.eſt altera nã:ſicut igit̃ naturã cuſtodire op;:ſic & cõſuetudinẽ:& ſpãlr ſi cõſuetudo fuerit lauda/bilis. Et ſicut op; ꝑuare cõſuetã adminiſtrationẽ cibi & potus:ita ẽt op; ꝑuare cõſuetudinẽ in aliis rebus nõ nãlibus pp eãdẽ rõnẽ. Vñ ſi aliqs fuerit cõſuetus multũ laborare:& uelit hãc ꝯſuetudinẽ omittere:& in ocio uiuere:uel multo minus laborare:uel aliã ſpẽm laboris aſſumere:& aliud tp̃s uel alium modũ ꝓculdubio multũ ex hoc debilitat̃. Et ſil̃r intelligit̃ in cibis & potibꝰ ſomno & uigiliis & euacuationibꝰ & animę accidẽtibus. In oĩbus.n.multũ obſeruanda eſt cõſuetudo ſi ſit laudabilis uel parũ laudabilis uel indifferẽs in bonitate & malicia reſpectu huius ad qd̄ debet fieri ꝑmutatio. Et circa iſtud ſciẽdũ eſt ꝙ aſſueti exercitare uel labore qbuſdã laboribus cõſuetis:dato ꝙ tales ſint debiles uel ſenes minus ledunt̃:& fortius laborãt quã ſi eſſent iuuenes incõſueti. Et iſtud uult Ipo.ii.ampho.dicens. Aſſueti aſſuetos ferre labores:& ſi fuerint imbecilles aut ſenes incõſuetis fortibus & iuuenibus facilius ferũt. Et rõ eſt:qa iſti hñt maiorẽ inclinationẽ & cõſuetudinẽ ad iſtos labores:nã conſuetudo prius habita leuior eſt:ut dr̃ in cõmẽto p̃dicti ampho. Et iſta eſt cã q̄re uidemus hoĩes debiles:ut ſenes q ex cõſuetudine aliqñ exercent opus mechanicũ facere aliq̃ q̃ facere nõ poſſent eius fortiores & iuniores:aut minus ab eis ledunt̃:ſicut uidemus molitorẽ debilẽ facilius ſaccũ eleuare quã eo fortiorẽ:& fabrũ antiquũ minus ledi malleatione quã iuuenẽ fortẽ nõ conſuetũ. Secundũ documentũ eſt ꝙ mala peſtis.i.magnũ nocumẽtũ ſequit̃ ex ꝑmutatiõe diete cõſuete. ut uult Ipo. Niſi fuerit neceſſe eã ꝑmutare. Eſt aũt neceſſariũ eã permutare. Primo qñ eſt illaudabilis:ſic qd̄ ex ea ꝑueniret̃ ad peſſimas ęgritudines:ſicut cõſuetudo comedendi malos cibos in fine ex ne/ceſſitate ꝑducẽtes ad malas ęgritudines. Talẽ.n.cõſuetudinẽ & ſi/

miles necesse est corrigere & pmutare uel totaliter uel saltē infra ter minos latitudinis earꝝ:sed hoc dꝫ fieri paulatim:& ꝑm quēdā ordinē:nā oīs subita mutatio uehemēter nocet:& spālr a cōsueto ad incōsuetū. Secūdo necesse est eā pmutare:ut aliqs minus ledatꝰ ex incōsueta si postea ad eā se trāstulerit:si.n.qs ad oēm dietā se assuescat: minus ab omni ledetꝰ cū se ad eā trāstulerit. Et istud ēt itelligēdū ē in aliis rebus nō nālibꝰ.Et istud est qđ dicit Ipo.ii.ampho. Ex multo tpe consueta:& si fuerint deteriora:inconsuetis minus molestare cōsueuerūt:oportet igitꝰ ad nō cōsueta trāsmutare.Et circa istud est sciendū qđ qsqꝫ debet sibi cauere ne unius rei q̄tūcūqꝫ bona sit sibi cōsuetudinē faciat q̄ ipm seruare sit necessariū. Verbigrā:si qs uno cibo consueto semp utatꝰ:uel aliquo potu:uel totaliter ab eis abstineat:uel dormire uel moueri uel coire totalr assuescat:ad hoc grauiter astringitꝰ:maximū.n.incurret nocumentū si interdū ab eisdē oportet abstinere:sic igitꝰ quodlibet corpus se disponere dꝫ ut calorem & frigus pati possit:& ad motiones:& ad q̄libet nutiētia aptus reddatꝰ:& ut somni & uigiliaꝝ horas:māsiones:& domos lectos:& indumēta sine lesione pmutare possit. Quod qdē poterit fieri si cōsuetudo nō obseruetꝰ ad unguē:sed interdū ad incōsueta trāseamus. Oportet igitꝰ ad incōsueta aliqn̄ pmutare:& istud uult Rasis.iiii.Almā.c.de cōseruatione cōsuetudinū.Tertiū documentū est ꝙ fortior & potior metha in medicādo ęgrū est administrare dietā certā:quā si medicus nō curauerit:& aliā indebitā administrauerit fatue regit ęgrū & male eū curat. Et circa istud ē sciēdū ꝙ triplex est dieta.s. grossa:q̄ est q̄si dieta sanoꝝ:& tenuissima:q̄ est nihil dare uel q̄si:& media:q̄ absolute tenuis dr̄:& ista diuiditꝰ i dietā tenuē declinātē ad latus grosse:sicut aq̄ carnis oua sorbilia:& pulli parui:& declinātē ad tenuissimā:sicut aq̄ ordei:mellicratū:& uinū granatoꝝ:& mediā quæ certa noiatꝰ:ut ptisana nō colata:& extremitates pulloꝝ:& ista

dieta certa in plurib⁹ ꝯuenit ęgritudinib⁹:nō tñ in oib⁹:nō.n.ꝯuenit in ęgritudinib⁹ lōgis:qa in talib⁹ opʒ uirtutē lōgo tpe esse añq̄ pue-niat ad uictoriā:& uirtus cū dieta certo tpe non posset pdurare sine magna debilitate:opʒ ergo in tali ęgritudine cibū igrossare:silr nō ꝯuenit ī acutissimis ęgritudinib⁹.s.in illis q̄ terminātˀ in q̄rto die uel añ:qa ī talibus ꝯuenit dieta tenuissima.ut uult Ipo.i.ampho.ibi ad ultimas ęgritudines ultimę curatiōes ad pfectionē sunt potētes.

¶ In isto tex.ponūtˀ sex a medico cōside-rāda in administra-tione dicte. Primū ē

Quale qd & qñ:q̄tū quotiēs ubi dando
Ista notare cibo debet medicus dietando

q̄le.i.cuius q̄litates dʒ esse cibus:quia in ęgritudine calida debemus ęgrum dietare frigido cibo:& in frigida calido:in humida sicco:in sicca humido. Verūtñ qa nāˡis cōplexio dieta sibi silr cōseruari dʒ: ut uult Gal.in tegni.ibi:calidiora calidioribus indigent adiutorijs: frigidiora frigidioribus &c. Secūdū est qd.i.cuius substātię dʒ esse cibus:qa athlete & rustici fortibus exercitijs suppositi debēt dietari cibo grosso:qa in eis uis digestiua est fortis:& sic nō debēt ut cibis subtilibus:ut pullis:caponibus:carnibus uitulinis seu edinis:qa iste carnes ī eis adurerentˀ:aut nimis cito digererentˀ:q̄re necesse esset eis sępe comedere:nobiles v̄o & in ocio uiuētes debēt uti dieta subtilis substātię:qa in eis uirtus digestiua est debilis:nō potēs in grossos ci bos:cuiusmodi sunt carnes porcinę salsę & bouinę:pisces sole ex-siccati:silr in ęgris:ęgrotātes ęgritudinibus acutis debent uti subti-liori dieta quā ęgrotātes ęgritudinibus cronicis.i.lōgis sicut quarta nis. Tertiū est qñ.i.quo tpe dieta dʒ dari:qa in sanis maxime debet attēdi cōsuetudo. Vñ in ęstate hoies surgētes & cōsueti bis solū in die comedere:debēt comedere hora.x.uel modicū añ:& nō expecta re mediū diei pp nimiū diei calorē:silr debēt cenare hora.vi.uel mo

dicũ post:in hyeme ṽo debẽt prãdere hora.xi.uel.xii:pp lõgitudi-
nẽ somni:& deinde cenare hora.vii.uel modicũ post:& maxime ser
uãda est cõsuetudo:in ęgris ṽo ẽt cõsiderãdũ est tps:qa in febribus:
in paroxismo:uel statim añ paroxismũ:uel statim post:nõ est dãda
dieta:qa si statim añ paroxismũ:uel in paroxismo detᷣ:nã diuertitᷣ a
digestiõe materię febris:p hoc qđ dꝫ digestiõi cibi esse intẽta:& nõ
dꝫ dari statim post paroxismũ:qa uirtus adhuc multũ debilitata ẽ
ex paroxismo ĩmediate p̄cedẽti:dꝫ igitᷣ dari dieta añ paroxismũ tã
to tpe ꝙ possit digeri añ aduentũ paroxismi:uel dꝫ dari aliquo tpe
post paroxismũ:& hoc est ueꝝ nisi timeatᷣ magna debilitas uirtutis:
tũ c.n.dãdus est cibus quocũqꝫ tpe:accidẽtibus.n.uirtutẽ dissoluen
tibus cibus illico dãdus est.ut uult Galᷣ. in cõ.illius ampho.i.parti.
cõtemplari aũt opꝫ. Quartũ est q̃tũ.i.q̃titas cibi sumẽdi:qa ut di-
ctũ est prius:q̃titas cibi ęstate comedẽdi pro q̃libet uice dꝫ esse pau
ca:qa calor nãlis tũc debilis est pp nimias resolutiones:in hyeme ṽo
cibus una uice sumẽdus dꝫ esse multus:qa uirtus digestiua tũc for
tis est cũ calor nãlis sit unitus pp frigus circũstãs ut dictũ est prius
ibi.Tpibus ueris.Quintũ est quotiẽs.i.quotiẽs in die sit cibus dan
dus:qa in ęstate dꝫ sępius dari q̃ in hyeme:autũno uel uere licet mo
dicũ pro qualibet uice:ut ẽt prius dictũ est.similᷣr uirtute digestiua
existẽte debili sępe & modicũ de cibo est dandũ:uirtute ṽo existẽte
forti:põt multũ dari & paucis uicibus.Sextũ est ubi.i.in quo loco:
qa cibus nõ est sumendus in loco frigido multũ:nec multũ calido:
sed magis in loco temperato.

Ius caulis soluit:cuius substãtia stringit
Vtraqꝫ quãdo datᷣ uenter laxare paratur

¶In hoc tex. autor di-
cit tria.Primũ est ꝙ ius
caulis.i.aqua & maxĩe
primę ebulitiõis cauliũ
si bulianᷣ;soluit uẽtrẽ:cuius cã est:qa ĩ foliis & ptibus exterioribus

cauliũ est uirtus q̃dã nitrosa abstersiua debiliter inhęrẽs:& facile se parabilis p modicã decoctionẽ siue ebulitionẽ q̃ sparsa p aquã ip/sam laxatiuã reddit:& hinc ẽt ẽ q̀ pría aq̃ decoctióis cauliũ magis laxat quã secũda:qa ista uirtus nitrosa abstersina p primã decoctio nẽ plurimũ sepat̃. Secundũ q̀ dicit est:q̀ substãtia cauliũ:& hoc post decoctionẽ eoꝝ strigit uẽtrẽ:& cã est:qa oís uirtus q̃ laxaret:p decoctionẽ ab ea ablata est:& manet substãtia terrea sicca q̃ uentrẽ stringit. Tertiũ qđ dicit est:q̀ utraq; simul sumpta.s.aq̃ decoctióis cauliũ & substãtia eoꝝ laxãt uentrẽ:& rõ est:qa uirtus abstersiua & nitrosa i aq̃ manet.gr̃a cuius totũ laxat.pro maiori noticia sciẽdũ ẽ primo:q̀ caules generãt humorẽ melãcolicũ & somnia mala:mali sunt stomacho:paꝝ nutriũt:uisum obtenebrãt:somnũ inducũt mẽ strua:& urinã ꝓuocãt.ut ꝑtim Aui.ii.cano.& ꝑtim a Ra.iii.Almã. colligit̃.Secũdo sciẽdũ q̀ comextio caulis siue decoctióis siue semi nis ei⁹ ꝓhibet & retardat ebrietatẽ:ut vr̃ inuere Arist.iii.ꝑti.ꝓbleu/ma.q̃rẽs:pp qđ caulis soluit crapulã.Et idẽ uolũt Ra.& Auic.locis ꝑall̃.Cuius cã põt eẽ ista ſm aliquos:qa pp comestionẽ caulis eleuã tur fumi ualde grossi ingrossantes fumositates uini:q̃ igrossate ipe diunt̃ penetrare ad cerebrũ pp eoꝝ grossitudinẽ. Philo.v̊o ꝓbleu/mate p̄dicto aliã dat cãm istã.s.qa qđ trahit humidũ uinosũ ad se ac a corpe repellit & corpus ifrigidat:curat crapulã:sed caulis ẽ hu iusmodi:ergo curat crapulã.Q đ ãt caulis sit huiusmodi ꝓbat:qa p succũ caulis q̧ est diureticus trahũt̃ humiditates uinose indigeste a toto corpe:& in uesicã deferunt̃:& p substãtiã eius frigidã stipticã & terreã i stomacho relictã nõ potentẽ penetrare ifrigidat totũ cor pus.Et p ꝯñs curat crapulã hoc mõ:qm̃ supfluitates subtiles q̃ non poterãt deorsum tẽdere pp caliditatẽ uini mouẽtẽ eas ad supiora: ut ad cerebrũ ferunt̃ represse deorsum & uirtute succi trahunt̃ ad uesicã.Est.n.diureticus & menstruoꝝ ꝓuocatiuus:ut dictũ est.

DE MALVA.

Dixerũt maluã ueteres qa molliat aluũ
Maluę radices rasę dedere feces.
Vuluã mouerũt & fluxũ sępe dederũt.

¶Hic ponũt.iii.ꝓprietates siue effect⁹ malue: quorũ.Primus ẽ ꝙ malua mollificat uẽtrẽ:qa ẽ unum de remollitiuis. Sunt.n.q̃ttuor remollitiua.s.malua:bismalua:brãca ursina:& mercurialis:ex qbus cõiter fit clistere lenitiuũ & mollificatiuũ qđ ualet ad fecũ induratarũ eductionẽ.Et est duplex malua:q̃dã.n.est habẽs sanguineos flores:& alia hñs albos flores Et in ista est maior ꝓprietas mollificandi q̃ in prima. Secũdus effectus est ꝙ radices maluę abrasę educũt feces:& hoc est qñ ex ipsis fiũt suppositoria sicut solent fieri de radice mercurialis. Tertius effectus maluę ẽ ꝙ facit fluxum mẽstrui in mulieribus:& hoc est pp nimiã eius humectationẽ & lubrificationẽ:qua uene matricis facilius a sanguine acuto fundunť.Et dicit platearius ꝙ certo expimẽto mẽstrua ꝓuocat.

DE MEMTA.

Mentitur menta si sit depellere lenta
Vẽtris lũbricos stõachi uermesq; nociuos

¶Hic autor ponit unũ documẽtũ de menta dicẽs:ꝙ mẽta ñ dꝫ denoiari hoc noie menta si nõ hẽat uim stati auferẽdi uermes uẽtris & stõachi.Mẽta.n.magnę & fortis ẽ aromaticitatis & magnę amaritudinis:& iõ quẽadmodũ absinthiũ uermes iterficit sic & mẽta.Et dꝫ dari decoctio eius sicut & absinthii & nõ subia.Aduertẽdũ tñ qa multũ calida ẽ & sicca sanguinẽ adurẽs nõ cõpetit uia cibi i regimĩe sanitatis:bñ tñ ꝯuenit uia medicinę:qa stõachũ ꝯfortat & ipm calefacit & sedat singultũ & digerit:& ꝓhibet uomitũ fleumaticũ & sanguineũ:& ad coitũ incitat pp iflationẽ q̃ est i ipsa & humiditatẽ ortolanã:& ꝓhibet sputũ sanguis:& ꝯfert ad morsũ canis rabiosi:& ẽ ꝓpria ad illud:& si frustra ipsi⁹ i lacte dimittunť nõ caseať:ut colligiť ex Aui.ii.can.c.de mẽta.

O

¶In hoc tex. autor principalr̃ tria facit. Primo inuit magnã utilitatẽ saluiæ q̃rẽs p modũ dubii. Cur hõ moriat̃: i cuius orto crescit saluia. Ad hoc rñdet̃ in secũdo uersu sic: q̄ nulla est

DE SALVIA.

Cur moritur homo: cui saluia crescit in orto
Cõtra uim mortis nõ est medicamẽ in ortis
Saluia cõfortat neruos manuũq; tremorẽ
Tollit: & eius ope febris acuta fugit
Saluia castoreũ lauendula premula ueris
Nastur: athanasia sanãt paralitica mẽbra
Saluia saluatrix naturę consiliatrix

medicina crescens in ortis q̃ ꝓhibeat mortẽ q̃uis in ortis bñ crescat medicina ꝓhibẽs putrefactionẽ corpis & humiditatẽ nãlẽ defendẽs ne cito dissoluat̃. Et istud inuit Aui. in. i. c. singulari dicẽs: & ars qdẽ sanitatẽ custodiẽs nõ est ars q̃ a morte securos nos faciat: neq; corpus ab extrinsecis nocumẽtis muniat: neq; unũquodq; corpus ad ultimã uitę lõgitudinẽ pducat q̃ est ꝑm hoiem absolute: sed de duab⁹ rebus securitatẽ p̃bet putrefactiõis penitus ꝓhibitiõe & defensione humiditatis: ne cito dissoluatur. Secũdo ponit tres effectus saluię: quoꝝ. Primus est q̄ saluia ꝯfortat neruos: qa exsiccat humiditates: qbus impediunt̃ & relaxant̃ nerui. Secũdus est q̄ remouet tremorẽ manuũ: cuius cã est: qa cõfortat neruos ut dictũ est. Iam omne ꝯfortãs neruoꝝ tremorẽ remouet: cũ tremor causet̃ ex debilitate neruoꝝ & ꝓpterea senes aliq & uetule spãlr̃ imponunt potui: siue cibo eoꝝ folia saluię. Tertius est q̄ remouet febrẽ acutã. i. impedit eã ne ꝯtingat: cuius cã põt esse: qa exsiccãdo humores ipedit eoꝝ putrefactionẽ: ad quã posset seq febris acuta. Et pro maiori noticia sciẽdũ ẽ q̄ saluia est calida: & sicca: & iõ nõ multũ cõpetit p se uia cibi: quia tñ ipsa saluia multũ cõfortat neruos: hoies in sanitate multũ utunt̃ saluia dupliciter. Primo qdẽ cõponendo ex ea uinũ saluiatũ quo uino hoies i latitudine sanitatis utunt̃: spãlr̃ in pricipio mense: & cõpetit

hmõi uinũ paraliticis & epileticis moderate sũptũ & p̃cedẽti purgatiõe añcedẽtis medicinę. Secũdo utũt' saluia ĩ salsis: nã excitat appetitũ: & sp alr cũ stõachus fuerit replet⁹ malis humorib⁹ crudis & indigestis: & ẽ duplex saluia. s. dõestica: & hʒ lata & folia magna. Alia ẽ q̃ uulgariter nobilis dr̃: & hʒ minora & strictiora folia: & apd̃ medicos dr̃ lilisfagus. Tertio enũerat autor sex res medicinales ualẽtes ĩ curatiõe palisis: & dr̃ ꝙ saluia castoreũ lauẽdula p̃mula uelis nasturciũ & athanasia curãt & sanãt mẽbra palitica. i. palisi tacta siue debilitata. De saluia ãt cã pʒ ex dictis: qa ut dictũ ẽ: saluia ꝯfortat neruos: q ĩ palisi debilitati sũt: & ẽt qa saluia calida ẽ: & sicca cõsumit mãʒ fleumaticã ĩbibitã neruis ex q̃ fit palisis. De castorẽ pʒ: qa castoreũ ẽ maxĩe cõfortatiuũ calefactiuũ & exsiccatiuũ neruoꝝ: dicit. n. Aui. ii. can. c. de eo qd̃ subtilius & forti⁹ oĩ ꝙ calefacit & exsiccat: & postea dicit ꝙ cõfert neruis & calefacit & confert tremori & spasmo hũido & stupori & palisi: & postea adhuc subdit qd̃ nõ ẽ aliqd magis iuuatiuũ uẽtositatũ aure q̃ ip̃m cũ ex castorio accipit' q̃tũ ẽ lẽs una & dissoluit' ĩ oleo nardino & distillat' ĩ eã: plures alios effect⁹ hʒ castoreũ: quos Aui. narrat lo. palr̃. Et est castoreũ testiculus cuiusdã aĩalis marini: ꝙ dr̃ castor: & oleũ de castore ẽt multũ ualet ĩ palisi: sicut castoreũ post euacuationẽ materię: qa tũc illã mãʒ q̃ residua est cõsumit & neruos cõfortat: de lauẽdula ẽt pʒ: qa sua aromaticitate ꝯfortat neruos: & calefactiõe cõsumit mãʒ palisis de p̃mula ueris ẽt pʒ: qa sua aromaticitate & calefactiõe cõfortat neruos: & dr̃ p̃mula ueris: qa ẽ de primis aromaticis ĩ uere crescẽtibus: de nasturcio pʒ: qa nasturciũ ẽ calidũ & siccũ subtiliatiuũ & incisiuũ & resolutiuũ: qr̃ aufert mãʒ palisis: & di. Aui. ii. can. c. de eo ꝙ ꝯfert oĩ mollificatiõi neruoꝝ: qa calefac̃ & educ̃ fleũata: & mũdificat neruos a fleũate: & iõ cõsulũt medici ut nasturciũ ĩ q̃dragesima edat': ppea qa cibi q̃dragesimales sũt fleũatici: & ẽ nasturciũ herba cõis crescẽs ĩ locis frigi-

dissimis.s.in locis petrosis & aquosis ubi sunt multi fontes:de athanasia vo q̃ alio noie dr̃ tanacetũ:teutonice tente uel reynuaẽ:p3 qa ista herba h3 uirtutẽ purgãdi fleumate & sua caliditate exsiccat neruos:& h3 uirtutẽ purgãdi uermes & materiã ex qua generant̃:& iõ gallici cõiter in diebus paschalibus utuntur athanasia frixa cũ ouis ad purgãdũ fleumata ex piscibus in q̃dragesima generata ex qbus facile generant̃ uermes in dispositis:& ĩ fine tex. autor subdit q̃ saluia dr̃ q̃si saluatrix naturę:

DE RVTA.

Nobilis est ruta:quia lumina reddit acuta
Auxilio rute uir quippe uidebis acute.
Ruta uiris coitũ minuit:mulieribus auget
Ruta facit castũ:dat lumen:& ingerit astũ:
Cocta facit ruta de pulicibus loca tuta.

¶ Hic ponit autor q̃ttuor effectus rute. Primus ẽ q̃ acuit uisum & ꝓprie succus eius:ut dicit Aui.ii. can.c.de ea:& prius dictũ est ibi.Allea nux ruta.Secũda ẽ q̃ ruta minuit desideriũ coeundi uiris sed in mulieribus auget:cuius cã põt eẽ ista:qa ruta sua caliditate & exsiccatiõe sp̃ma ĩ uiris minorat:qđ subtile ẽ & aereũ: sed in mulieribus subtiliat & calefacit:qa in eis sp̃ma est aquosum & frigidũ:& ergo eas magis ad coitũ incitat pp subtiliationẽ & caliditatẽ spermatis ex ruta.Tertius effectus eius est q̃ ruta facit astuciã.i.facilẽ apprehẽsionẽ & inuẽtionẽ alicuius medii ĩ cã subtili:qa pp calefactionẽ & exsiccationẽ subtiliat spũs:& sic ĩgeniũ clarificat Quartus effectus est q̃ decoctio rute effugat pulices:& hoc si ex ea irroret̃ domus:qa ĩterficit eas ꝫm q̃ cõiter dicũt medici & ꝫm Aui. in.iiii.trac.iii.c.de effugatiõe pulicũ:qñ aspgit̃ domus cũ infusione coloqntide saliũt pulices & fugiũt:& silr̃ ex decoctiõe rubi. Et postea subdit Aui.& dixerunt qdã qñ ponit̃ sanguis hirci in fouea in domo aggregat̃ pulices apud eũ:deinde moriunt̃:& silr̃ aggregãt̃ sup lignũ linitũ ex adipe ericii:& fugiunt ex odore caulis & folioꝶ

oleādri. Et ꝑm aliquos nihil magis deiectiuū est pulicū q̄ res fortis odoris:& ergo ruta ualet/menta:mētastrū:lupulus:& sup oīa feces uel urina eque. Itē domus irrorota ex decoctione seminis rape occidit pulices. Et si fumigent domus ex cornu taurino fugient pulices. Pro captione tñ eaꝝ nihil melius est quā impositio pauci bombicis in lecto:quia in illo aggregantur.

DE CEPIS.

De cepis medici non consentire uidentur.
Colericis non esse bonas dicit Galienus
Fleumaticis ṽo multū docet esse salubres
Pręsertim stomacho pulcrūq; creare colorē
Contritis cepis loca denudata capillis
Sępe fricās poteris capitis reparare decorē

¶Hic loquit̃ autor de cepis: & dicit.v. Primū est ꝙ medici dissentiūt naturę ceparū q̄ aliq̄bus uĩ ꝙ cepę bonę sūt fleumaticis:Aliq ṽo qđ eis ñ ualēt: sicut forsan Ra.uult:qa dicit eas.iii.Almā.generare humores supfluos i stomacho & fleumaticos. Secūdū est ꝙ Gal̃.dicit:Cepas multū obesse colericis:cuius cā est:qa ut dicit Aui.ii.can.c.de Cepe. Cepe est calidū in tertio.& ergo nocet calidis:ut sunt colerici. Tertiū est ꝙ cepe multū ualēt fleumaticis:qa sunt calide incisiue subtiliatiue abstersiue & apitiue:quare fleumaticos humores & uiscosos in fleumaticis multiplicatos digerūt:incidūt subtiliāt & abstergūt. Quartū est ꝙ cepe ualent stomacho:qa mūdificāt ip̄m a fleumatibus & ip̄m cale faciunt. Et ergo dicit Aui.loco p̄all̃.ꝙ istud qđ ex cepe comedit̃ pp suā caliditatē cōfortat stomachū debilē:& pp istud ēt decorāt colorē faciei:qa nō est possibile colorē faciei esse uiuidū stomacho existente multū fleumatico aut repleto malis humoribus crudis & fleumaticis. Quintū est ꝙ loca depilata.i.loca pilis priuata:pilos siue crines recupant si cōterant̃ cepe cocte.& ex eis fricēt̃ loca depilata. Et istud ueꝝ est qñ depilatio accidit pp opilationē poroꝝ & corru/

ptionē materię sub cute:quia cepe apiūt poros:& resoluūt materiā malā q̄ sub cute est:& bonā ad locū attrahūt. Et ergo fricatio cū cepis ualet ad alopiciā multū. ut uult Auic.ii.can.c.alle. &.vii.iiii.c. de cura alopicię. Et pp istud infert tex. ꝙ capitis decor poterit repa rari p istā fricationē cū cepis:quia capitis decor pili sunt:pro maiori noticia effectuū cepaꝝ:sciēdū ē ꝙ cepe excitāt coitū:appetitū ꝓuocant:faciē rubicant:cū melle uerrucas eradicant:sitim faciunt: intellectui nocent:quia humorē malū grossum generāt:saliuā multiplicant:& succus eaꝝ cōfert aquæ descendenti in oculū:& abstergit uisum:sicut colligit̃ ex Aui.ii.can.c.alle. Sciendū ulterius ꝙ cepe trite cū melle & aceto cōferūt morsui canis rabidi:& ergo quidam supaddunt textui præcedenti istos duos uersus.

Appositas perhibent morsus curare caninos:
Si trite cum melle prius fuerint & aceto.

Et de isto etiam prius dictum est ibi. Allea nux ruta.

DE SINAPIS.

Est modicū granū siccū calidūq; sinapis
Dat lacrimas purgatq; caput:tollitq; uenenū

¶ Hic autor duo facit. Primo ponit cōplexionē ipsius grani sinapis dicens:ꝙ granū sinapis est modicū granū calidū & siccū:qđ uerū est:quia est calidū & siccū usq; ad q̄rtū gradū ꝑm Aui.ii.cano.c.de sinapi. Secūdo ponit tres ꝓprietates siue effectus grani sinapis. Primus effectus ē ꝙ cōmouet lachrymas:cuius cā est:quia sua caliditate nimia subtiliat & dissoluit humiditates cerebri:ex qbus tūc pp eaꝝ fluxū ꝓueniūt lachrymę. Secūdus effectus seminis sinapis ē ꝙ expurgat caput.i.cerebrū mūdificādo & abstergēdo hūiditates fleumaticas a capite:expurgat ēt caput narib⁹ impositū ꝓuocādo sternutationē sua mordicatiōe:& iō imponit̃ naribus appoplecticoꝝ:ꝑ sternutatione ēt expellunt̃ nocumēta cerebri:& siīr semē sinapis sua caliditate

ſubtiliat fleumata:& diſſoluit illa q̄ opilāt meatus cerebri:ex quoꝝ opilatione ſequit̃ appoplexia:& ſic relinqt̃ ꝙ ſemē ſinapis eſt ualde inciſiuū fleumatis & cōſūptiuū & mūdificatiuū. Tertius effectus ē ꝙ tollit uenenū:& iſtud cōcordat cū dicto Aui.loco pal.ſ.quod fugiunt ex fumo eius uermes uenenoſi.

DE VIOLE.

Crapula diſcutit̃ capitis dolor atq; grauedo
Purpureā dicūt uiolam curare caducos.

¶ Hic ponunt̃ tres ꝓprietates ſiue effectus uiolæ. Primus effectus eſt:ꝙ uiola hȝ ꝓprietatē ſedādi ebrietatē:cuius cā pōt eſſe:quia uiola odorē hēt tēpatū atq; ſuauē:& talis maxie eſt cōfortatiuus cerebri:forte.n.cerebrū nō patit̃ cito ebrietatē:ſed debile:& ēt uiola eſt frigida:q̄re cerebrū infrigidat:& ſic ineptificat ipm ad recipiēdū fumū calidū. Secūdus effectus ei⁹ eſt:ꝙ uiola eſt ſedatiua doloris capitis atq; grauedinis:& iſtud ē uerum de dolore capitis ex calida cā.ut uult Aui.ii.can.c.de uiola.& ſilr̃ Ra.iii.Almā.& Me. Et rō eſt:quia uiola eſt frigida:& ſic repugnat cauſę calidę. Tertius eſt ꝙ uiola dr̃ curare caducos:inde eſt epilenticos:& dr̃ notāter ī tex.dicūt:qa cōes auctores nō attribuūt iſtū effectū uiolę.& ergo ſi iſte effectus cōueniat uiolę:cā eius pōt eſſe:qa ꝑꝑ aromaticitatē uiolę cerebrū cōfortat̃:quo exiſtēte forti a modicis nocumētis nō ledit̃:& ꝑ ꝯñs ēt nō īcurrit epilenſiā:q̄ dr̃ parua appoplexia ex opilatiōe neruoꝝ ſenſatiuoꝝ cōſtringēs.

DE VRTICA.

Egris dat ſomnū.uomitū quoq; tollit ad uſū
Compeſſit tuſſim ueterē:colicisq; medetur
Pellit pulmonis frigus uentriſq; tumorem
Omnibus & morbis ſubueniet articuloꝝ

¶ Hic ponūtur ſeptē effectus urticę:quoꝝ. Primus eſt ꝙ urtica dat egris ſomnū:qa ē ſubtiliatiua & inciſiua & abſterſiua fleumatis & groſſoꝝ hūoꝝ nām grauātiū & ſomnū īpediētiū.

Secūdus effectus eius ē:q̄ tollit uomitū & usum uomitus:& rō est. qa uomitus & nausea multū accidūt ex humore uiscoso:cuius urtica est incisiua. Tertius est q̄ urtica sedat tussim antiq̄ & maxie mel in quo tēpata fuerit semina urtice:qa urtica de pectore fleuma expellit uiscosū:ꝭm Ra.iii.Almā.& silr eius semina cū maxie sint incisiua absterſiua & subtiliatiua:& dicit Aui.ij.can.c.de urtica.q̄d cū bibit̄ cū aq̄ ordei mūdificat pectus:& qñ decoquunt̄ folia eius ī aq̄ ordei educit humores grossos q̄ sunt ī pectore:sed eius semē est fortius. Quartus est q̄ cōuenit colicis i.colicā patiētibus:qa urtica est incisiua subtiliatiua resolutiua & absterſiua humiditatis fleumatice aut uentositatis grosse:ex q̄bus ꝓuenit colica plurimū:& est colica ęgritudo dolorosa ī intestino dicto colō:sicut iliaca ęgritudo dolorosa ī intestino dicto yliō. Quītus ē q̄ urtica pellit frigus pulmonis: & hoc pp̄ sui caliditatē. Sextus est q̄ urtica ē sedatiua tumoris uentris:qa resolutiua ē uētositatis:ex qua ut plurimū fit tumor uētris. Septimus est q̄ urtica subuenit doloribus articulorꝝ.i.iuncturarꝝ: sicut artetice sciatice & podagre. Et hoc uerꝝ est qñ ꝓueniunt a māa frigida fleumatica grossa:cuius cā est:qa urtica est calefactiua incisiua subtiliatiua materię fleumaticę grossę:& pp̄ istos effectus ꝭm Aui.ii.can.c.de urtica excitat coitū ꝓprie semē eius cū uino:& apit orificiū matricis: & soluēdo educit fleuma & humorē crudum sua absterſione:& nō cū uirtute solutiua q̄ sit in ipsa. Ne tū aliq̄s ī gutture ex urtica aut eius semine ledat̄:bonū ē q̄ post eius sumptionē bibatur aliquid de oleo rosaceo:& est urtica calida in principio tertii gradus:& sicca in secūdo:ꝭm Aui.loco pall̄.

DE ISOPO.

Isopus est herba purgans a pectore fleuma
Ad pulmonis opus cū melle coquat̄ ysopus
Vultibus eximiū fertur reparare colorem

¶ Hic ponunt̄ effectus ysopi:quorum. Primus ē q̄ ysopus purgat fleuma a pe-

ctore:cui⁹ cā ē:qa ysopus ē herba calida & sicca ī tertio:multū abster siua dissolutiua & ꝯsūptiua hūiditatis fleumatice & hꝫ respectū sin gularē sup ptes pectoris:& ꝑterea ysopus ꝓprijssime dr̄ purgar̄ fleu ma a pectore. Scd̄s effect⁹ ē ꝙ ēt vꝫ ad purgādū pulmonē a fleuma te:eadē de cā. Et ꝓprie si coqt̄ cū melle:qa mel ēt abstersiuū & abster siōe mellis augmētat̄ abstersio ysopi. Et istud idē uult Aui.ij.can.c. de ysopo.dicēs ꝙ ysopus ꝯfert pectori & pulmōi patiētib⁹ adisnia ī tussi antiq:& eius decoctio cū ficub⁹ & melle sil̄r. Tertius effectus ē ꝙ facit bonū colorē faciei:& istud ēt uult Aui.loco ꝑal.dicēs ꝙ ei⁹ potus efficit colorē bonū. Et pp istos effectus soluēdo educit fleu/ma & uermes.ut uult Aui.ibidē:& ꝑm Platteariū uinū decoctiōis ei⁹ matricē mūdificat a supfluis humoribus & abstergit.

DE CERIFOLIO.

Suppositū cācris tritū cū melle medetur
Cum uino potum poterit separare dolorē.
Sępe solet uomitū:uentrēqꝫ tenere solutū

Hic ponūtur tres effectus cerifolij. Primus est ꝙ cerifolium tritū cū melle & sup/positum cācro curat ipm:& istud idē dicit Pla.c.de cerifolio:& est cācer apostema melā/colicū corrodēs ptes corpis tā carnosas quā neruosas:& dr̄ cācer:qa ꝓcedere vr̄ ut cācri. Secūdus effectus est ꝙ cerifoliū bibitū cū ui/no abscindit dolorē uētris:cuius cā ē:qa uētris inflationē de grossa uētositate ex qua ꝓuenit:dolorē mitigat:cū stomachi uentositatē:& oīum uiscerꝶ soluit:& opilationē apit:& ad hoc ēt coadiuuat uinū. Tertius effectus est ꝙ cerifoliū cedat uomitū & fluxū uētris:cuius cā est:quia cū cerifoliū calidū est in tertio gradu & siccū in secūdo materiā illā digerit & exsiccat:ex qua ꝓuenit uomitus:& istud ma/xime uerꝶ est:qn̄ uomitus aut solutio uentris ꝓueniūt a mā̄ frigida fleumatica:& ꝑter istos effectus ꝓuocat urinā & menstrua:& soluit dolorē lateris:renū:& uesicę:& ꝑcipue datū cū mellicrato.

P

¶ Hic ponunt duo effectus enule cāpane: quorum. Primus ē q enula cāpana cō/

Enula campana reddit precordia sana
Cum succo rute si sucus sumitur huius
Affirmant ruptis nil esse salubrius istis

fortat pcordia.i.orificiū stomachi: qd ppric pcordiū dr siue mēbra spūalia.i mēbra anhelitus: q uicina sunt cordi: & spālr radix eius. Quod āt cōfortet orificiū stomachi p3: qa cū radix enule sit odori/fera cōfortat mēbra neruosa: orificiū aūt stomachi mēbrū neruo/sum est. Qd aūt cōfortet mēbra spūalia p3: qa uinū factū ex enula qd uocat uinū enulatū mūdificat pectus & pulmonē. ut uult Auic. .ij.can.c.de enula. & enula ēt pm ipm ibidē deglutita cū melle ad/iuuat ad expuēdum: & est ex eis q letificāt & cōfortāt cor. Secūdus effectus est q succus enule cū succo rute maxie ualet ruptis.i.patiē tibus rupturā siue descēsū intestinorum ad bursam testiculorum: & hoc maxie qn ruptura est pp uentositatē: qa illa dissoluūt succus rute & enule: & pter istos effectus enula bona est stomacho malis humori bus repleto: & apit opilatiōes epatis & splenis. ut uult Ra.iii. Almā. & cōfert oibus lesionibus & doloribus frigidis & cōmotionibus uē tositatū & inflationis: pm Aui. loco pall.

¶ Hic ponunt duo effect⁹ pulegii: quo/rū. Primus est q pu legiū & principalr

DE PVLEGIO.

Cum uino colerā nigrā potata repellit
Sic dicūt ueterē sumptū curare podagram

aq eius sūpta cū uiuo purgat colerā nigrā. Secundus est q pulegiū h3 pprietatē curādi podagrā ueterē: ex quo h3 pprietatē liquefaciē di & dissoluēdi fleuma: ex quo podagra sepius generari solet. Et cir ca istud ē notādū q ut dicit Plat. pulegiū est calidū & siccū i tertio gradu: subtilē h3 substātiā: uirtutē h3 cōfortatiuā ex aromaticitate: apitiuā ex substātia & qlitatē: attractiuā ex ignea substantia uel nā

cõsũptiuã ex calore & ſiccitate:& ſolũ uinũ decoctiõis eius ualet ꝯ dolorẽ ſtomachi:& inteſtinoꝝ ex frigiditate uel uentoſitate.

DE NASTVRCIO.

Illius ſucco crines retinere fluentes.
Alitus aſſeritur:dentiſq; curare dolorem
Et ſquamas ſuccus ſanat cũ melle pũctus

¶Hic ponũt᷑ tres effectus naſturcii : quoꝝ. Primus ẽ ꝙ naſturciũ hẽt ꝓprietatẽ retinẽdi crines defluẽtes/& hoc ſi caput ungat᷑ cũ ſucco ei⁹:uł ſi aq̄ uł ſucc⁹ei⁹ bibat᷑:& hũc effectũ tãgit Aui.ii.ca.c.de naſturcio dicẽs.retinet capillos capitis cadẽtes bibitũ & linitũ.Sc̄ds ei⁹effect⁹ẽ ꝙ curat dolorẽ dẽtiũ:& hoc maxie ex cã frigida:qa naſturciũ ẽ iciſiuũ reſolutiuũ & calefactiuũ:ut patuit prius ibi.Cur morit᷑hõ.Terti⁹ effectus ei⁹ꝙ ſuccus ei⁹hꝫ ꝓprietatẽ curaudi ſq̄mas pelli adhęrẽtes:qñ ſumit᷑ cũ melle:& ex eo linit᷑ locus:& cã ẽ:qa tales ſquame gnãnt᷑ ex fleumate ſalſo.Naſturciũ ãt ut p̄dictũ ẽ:oẽ fleuma purgat:& ergo p intus ſumptũ ꝓhibet cãm ſquamaꝝ:& ab exterius linitũ ſua abſterſiõe eas abſtergit:& maxie cũ melle:qa hoc ẽt abſterſiuũ eſt:& ſic iuuat abſterſionẽ naſturcii:& p̄ter iſtos effect⁹ naſturciũ exſiccat putredinẽ uacuitatis uẽtris:mũdificat pulmonẽ:& ꝯfert aſmati:& i medicis aſmatis põit᷑ pp illđ ꝙ eſt i ipo de iciſiõe & ſubtiliatiõe:calefacit ſtomachũ & epar:& ꝯfert groſſiciei ſplenis:& ꝓprie qñ ex eo fit emplaſtrum cũ melle:& facit euomere colerã:& educit eã ſolutiõe:augmẽtũ efficit i coitu:& ſoluẽdo educit uermes:& ꝓuocat mẽſtrua.ut uult Aui.ii.can.loco p̄al.

DE CELIDONIA.

Cecatis pullis hac lumina mater yrundo
Plinius ut ſcribit:quãuis ſint eruta reddit.

¶Hic ponitur unum notabile de celidonia: & eſt qđ qñ pulli yrũdinis excecati fuerint:tunc mater affert celidoniam & cũ ea fricat

oculos pulli excecati:& sic uisus restituit̃:& ꝑ hoc dat inuere autor ꝙ celidõia maxie cõfortat uisũ:& istud ẽt manifeste pȝ:qa ĩ medicis ualẽtibus ꝯ debilitatẽ uisus cõiter ponit̃:& est celidonia herba nota glaucũ hñs succũ:cã ãt q̃re ipsi yrũdini data ẽ uirtus cognoscẽdi ce lidoniã plusq̃ alijs auibꝰ põt eẽ ista:qa pulli yrũdinis sępius cecitatẽ patiunt̃ quã pulli aliaꝝ auiũ:qa feces yrũdinũ hñt uim exsiccatiuã oculoꝝ:& sępius patiunt̃ a fecibꝰ matrũ:& est sciẽdũ ꝙ ꝓm Platea. celidonia est calida & sicca ĩ tertio gradu.Et ex q̃litatibꝰ suis & sub stãtia hȝ uirtutẽ dissoluẽdi cõsumẽdi & attrahẽdi.Et radices eiꝰ trite & ĩ uino decocte ualẽt ad purgãdũ caput:& uuluã ab humore frigi do & hũido:si patiẽs fumũ ꝑ eos recipiat:& postea uinũ gargarizet.

DE SALICE.

Auribus infusus uermes succus necat eius
Cortex uerucas in aceto cocta resoluit
Pomoꝝ succus flos partus destruit eius

¶Hic autor tria di cit de salice. Primũ est succus salicis au ri infusus interficit uermes auris: & istđ põt ꝯuenire ꝑꝑ stipticitatẽ & exsiccationẽ eius.Et est hoc sciendũ ꝙ ꝓm Aui.ii.can.c.de salice:nõ est aliud magis utilissimũ quã succus folioꝝ eius ĩ cura saniei q̃ currit ex aure.Secũdũ ẽ ꝙ cortex salicis .i.extrema ꝑs eius ĩ aceto decocta resoluit uerrucas.Aui.ṽo lo.ꝑall̃. dicit ꝙ eius cinis eradicat uerrucas linitus cũ aceto.Et istud est ꝑꝑ uehemẽtẽ exsiccationẽ cineris eius:pro deletiõe tñ uerrucaꝝ nõ ẽ ali qd magis abscindẽs uerrucas quã fricatio portulacę sup uerrucas: & facit hoc portulaca sui ꝓprietate & nõ q̃litate ꝓm Aui.ii.ca.c.de portulaca.Tertiũ ẽ ꝙ flos salicis & succus pomoꝝ.i.fructuũ eiꝰ no cẽt ꝑtui:qa ꝑꝑ stipticitatẽ & exsiccationẽ eoꝝ reddũt ꝑtũ difficilẽ.

DE CROCO.

Confortare crocus dicatur letificãdo.
Mẽbraq; defecta cõfortat epar reparãdo

¶Hic ponunt̃ aliqua iuuamẽta croci:quoꝝ Primũ ẽ ꝙ crocus cõ

fortat corpus humanũ letificãdo.Et circa istud ẽ sciendũ ꝙ crocus tãtã ꝓprietatẽ h3 letificãdi ꝙ datus ĩ maiori q̃titate q̃ debeat ĩterfi/cit letificãdo siue ridẽdo.Vñ di.Aui.ii.ca.c.de croco.Tres aurei de ipso interficiũt letificãdo:& ẽ aureũ põdus dragma unius & semis. Secũdũ ẽ ꝙ crocus ꝯfortat mẽbra defecta & prĩcipalr̃ cor.Cõfor/tat ẽt stomachũ pp sũã stipticitatẽ & caliditatẽ:& eãdẽ cãm ẽt repa rat epar:& maxĩe pp stipticitatẽ:q̃ nõ ꝑmittit dissolui epar:nimi⁹ tñ usus ei⁹ ĩducit nauseã & deiicit appetitũ:& istud ĩnuit Aui.lo.ꝑalr̃. dicẽs:ipse facit nauseã & deiicit appetitũ:ꝓpea ꝙ appositus ẽ aceto sitati q̃ ẽ in stomacho ex q̃ est appetitus:& ꝑter istos effectus ẽ faciẽs somnũ & obtenebrãs sensus: & cũ bibit̃ in uino:inebriat:abstergit uisũ:& ꝓhibet fluxũ ad ip̃m:facit anhelitũ facilẽ:& cõfortat instra anhelitus:excitat coitũ:& ꝓuocat urinã:ut uult Aui.lo.ꝑalr̃.

DE PORRO.

Reddit fecũdas ꝑmãsum sępe puellas
Isto stillantẽ poteris retinere cruorẽ

℄Hic ponũt̃ duo iuuamẽta porri. Primũ ẽ ꝙ porrũ ꝑmãsũ.i.ꝑ comestionẽ ei⁹: reddit puellas sępe fecundas.Cuius rõ põt esse:qa ß̃m Aui.ii.cano.c.de porro:cõfert coarta/tioni matricis & duriciei q̃ est ĩ ipsa:q̃ pñt eẽ ĩpedimẽta cõceptiõis. Secũdũ ẽ ꝙ porrũ abscĩdit fluxũ sãguis nariũ.idẽ uult Aui.lo.ꝑal: & plures alii effectus eius dicti sunt prius ibi.Allea nux ruta.

DE PIPERE.

Quod pip̃ est nigrũ nõ est dissoluere pigrũ
Fleumata purgabit digestiuãq3 iuuabit.
Leuco pip̃ stomacho ꝓdest tussiq3 dolori
Vtile preueniet motũ febrisq3 rigorem

℄Hic ponunt̃ multa iuuamenta pipis: & primo tria pipis nigri: quoꝝ. Primũ est ꝙ pip̃ nigrũ nõ ẽ pigrũ in dissoluẽdo .i.resoluẽdo pp fortẽ eius caliditatẽ & siccitatẽ:est.n.calidũ & siccũ in q̃rto.Secũdũ ẽ ꝙ purgat fleumata:qa attrahit ex interiori corp̃e

fleuma:& ipm ꝯsumit. Silr fleuma ĩ pectore & stomacho inuiscatũ remouet:ipm calefaciẽdo subtiliãdo & dissoluẽdo. Tertiũ ẽ ꝙ ẽ iuuamẽtũ digestiue. & istud pȝ p Aui.ii.can.c.de pipe:dicẽtẽ ꝙ pip ẽ digestiuũ faciẽs appetitũ:& istud maxĩe intelligẽdũ est de pipe longo:ꝙ est magis cõueniẽs digestiõi crudoꝝ humoꝝ quã albũ uel nigrũ.ut testat̃ Gal.iiii.de regimĩe sanitatis.c.vii. Secũdo ponit qnqȝ iuuamẽta leucopipis.i.pipis albi quoꝝ. Primũ est ꝙ pip albũ ꝯfortat stomachũ. & istud pȝ p Gal.lo.pall. dicentẽ:ꝙ ẽ cõfortãs stomachũ sup alia duo pipa. & idẽ uult Aui.ii.can.c.de pipe dicẽs:& albũ magis ꝯueniẽs est stõacho & uehemẽtius cõfortat. Secũdũ ẽ ꝙ pip confert tussi maxime ex mã frigida fleumatica:qa illã calefacit dissoluit & incidit. & istud uult Aui.lo.pal.dicẽs.ꝙ qñ administrat̃ pip ĩ electuariis est cõueniens tussi & doloribus pectoris. Tertiũ est pip albũ cõuenit dolori:& põt istud intelligi de doloribu. pectoris sicut ex Aui.allegatũ est uel de dolore uẽtoso:tali.n.cõuenit oẽ pip qa oẽ pip sui uẽtositate carminatiuũ est uentositatũ:& sic educit uẽtositates. Aui.v̂o lo pal.dicit.pip albũ & silr lõgũ cõuenire ĩ dolore uẽtris pũgitiuo si bibat̃ cũ melle:& foliis lauri recẽtibus. Quartũ ẽ ꝙ utilr põt ꝓuenire motũ febris.i.accessionẽ siue paroxismũ febris. & hoc febris frigide:qa ĩ tali pip aliquo mõ materiã calefacit & digerit. Quintũ est pip albũ ualet ĩ rigore febriũ:cuius cã est:qa pip sua caliditate cõfortat neruos & materiã sparsam sup eos cõsumit. & Aui.dicit ꝙ fricãdo fit inunctio ex ipso cũ unguẽto & cõfert rigori. & ista iuuamẽta qnqȝ ẽt pñt cõuenire aliis generibus pipeꝝ:ut ex Aui.lo.pal.pȝ. & ꝑter istos effectus pip calefacit neruos:& lacertos adeo ꝙ ĩ hoc nõ est aliud ei par:mũdificat pulmonẽ:ꝓuocat urinã paucũ de ipso:sed multũ de ipso soluit uẽtrẽ.ut colligit̃ ex Aui. lo.pal. Et circa istud sciẽdũ est ꝙ triplex est pip.s.pip albũ:ꝙ dicit̃ leucopip:pip lõgũ ꝙ dr̃ macrop:& pip nigrũ qd̾ dicit̃ melanopip.

albũ dicitur quod eſt uiride multũ humidũ:& quãdo illud eſt deſiccatum aliquantulũ:ita quod apparet quędã diſcõtinuatio inter eius partes:nõ tamen ſit perfecte maturatũ:dicitur piper longũ:ſed quãdo eſt pfecte maturatũ:tunc dicitur piper nigrũ.

Et mox poſt eſcam dormire nimiſq; moueri.
Iſta grauare ſolent auditus ebrietaſq;

¶ Hic tãgunt̃ tria grauedinem auditus inducẽtia. Primu; eſt imediatus ſomnus poſt cibũ ſumptũ & hoc uſq; ad repletionẽ:cuius cauſa poteſt eſſe iſta:quia ſomnus ĩmediate poſt cibum ſumptũ facit indigeſtionem ciboꝝ:cibi autem indigeſti groſſos ac indigeſtos fumos procreant:qui ſua groſſicie meatus auditus opilant:& etiã ſpiritus auditionis ingroſſant & perturbant. Secundũ eſt nimius cõmotus poſt cibũ ſumptũ:qa talis etiã impedit digeſtionem & clauſionem debitã orificii ſtomachi. Aliqui tamẽ textus loco nimis habent minus:& tũc ſenſus eſt qđ nullus motus poſt cibum ſumptũ etiã grauat auditũ:Cuius ratio eſt:qa tunc orificium ſtomachi nõ ita facile claudit̃:ſicut per paucã deambulationẽ:qua cibi deſcendũt ad fundum ſtomachi:iam ſtomacho nõ exiſtẽte clauſo fumi multi aſcendunt ad caput grauantes auditũ. Tertiũ eſt ebrietas:quia ex ebrietate ꝑcreantur fumi multi:& uapores qui aſcendũt ad caput:& ad organũ auditus:ſpiritũ eius pturbantes & auditũ grauãtes:& non ſolũ ebrietas inducit nocumẽtũ auditui:ſed etiã uiſui:& omnibus ſenſibus ꝑpter eandẽ cãm:ut etiã prius dictum eſt Aui. ꝟo.iiii.in.ca .ii.de cõſeruatione ſanitatis auris etiam dat tria nocentia auribus: & dicit.& ex eis quidem quæ nocent auri & reliquis ſenſibus ſunt faſtidiũ & repletio & proprie ſomnus ſuper repletionẽ. Et eſt ſciendum ꝙ aliqui textus adhuc habẽt iſtum uerſum continentẽ adhuc alia inducentia grauedinem auditus:& eſt iſte: Balnea ſol uomitus

affert repletio clamor:qa ista inducũt ēt grauedinē auditus:maxīe tñ tīnitũ:qa dicit Aui.iiii.i.c.de cura tīnitus op3 ut oēs iste uitēt so/lem & balneũ laboriosum & uomitũ & clamorē & repletionē.

¶Hic tāgũt septē inducētia tīnitũ in aure.i.sonũ quē hō uř audire exterius.

Metus:longa fames:uomitus:pcussio:casus
Ebrietas:frigus tinnitũ causat in aure.

Quoꝝ primũ ē metus:& ꝑm alios motus:cā est de metu:q ī metu spũs & humores mouenť ad īteriora.s.uersus cor subito:ex quo motu facile motus generať uētositas:quę penetrādo ad organũ auditus tīnitũ causat.De motu ēt p3:q ex motu corpali ēt cōmouenť humores & spũs ex qua cōmotiōe ēt generať uētositas facile q̃ ueniēs ad aures tīnitũ causat:qa tīnitus causať pp aliquā cōmotionē uaporis aut uētositatis circa organũ auditus cōmouētiũ aerē cōnaturalē in organo auditus existentē.Secũdũ est lōga fames:& rōnē subiungit Aui.iiii.in.c.ix.dicēs.& illud est pp agitationē cadētē ī humoribus sparsis ī corpe qescētibus ī ipso:& cũ nō inuenit nā cibũ aliquē cō/uertiť ad eos:& resoluit ipsos & mouet eos. Tertiũ est uomitus:qa in uomitu q ē motus laboriosus mouenť maxīe humores ad caput: in signũ cuius oculos & faciē uidemus fieri rubeos:& uisus fieri nocumētũ:& sic ēt facile mouenť in uomitu uapores & uētositates ad organũ auditus. Quartũ est pcussio spere in capite & maxime in aure:cuius cā est:qa ex tali ēt accidit uehemēs cōmotio aeris cōnā/lis ī organo auditus existētis:qa nā aliquo mēbro leso īmdiate mittit ad ipm spũm & sanguinē qui sunt instrumenta naturę:ex qui/bus tũc accidit in aure cōmotio. Quintũ est casus:& maxīe supra caput:pp eandē cām quæ dicta est de pcussione:& ēt ex casu quo/cũq3 uehemens fit cōmotio humoꝝ in corpore. Sextũ est ebrietas: cuius causa est:qa in ebrietate caput repleť fumis & uaporibus:ex

qbus ad organũ auditus uehentibus facile cõmouet̃ aer cõnaturalis in organo auditus existẽs. Septimũ est frigus: ex forti. n. frigore debilitat̃ organũ: q̃re ex leui cã facile patit̃ uel cõtingit tinitus ex forti frigore: qa forte frigus causat uentositates. Et nõ solũ ex istis causis cõtingit tinitus auriũ: imo ex pluribus aliis sicut ex uẽtositate in capite gnãta & in ipso mota: aut ex sonitu saniei q̃ generat̃ fortasse: in ipsa: & ex feruore puris in ptibus eius: aut ex motu uẽtositatis accidẽtis multotiẽs in meatibus eius: sicut fit in febrib⁹: aut ex repletiõe supflua i corpe & ꝑprie i capite: aut ex mã uiscosa resoluta i paucã uẽtositatẽ: aut ex medicinis: quaꝝ ꝑprietas est ut retineãt humores & uẽtositates in ꝑtibus cerebri: ut colligit̃ ab Aui. loco pall.

¶ Hic ponunt̃. xxi. res nociue oculis. Prima ẽ balneũ siue humidũ siue siccum qđ stupba dr̃. Primo qa calefacit eos calefa-

Balnea uina uenus uẽtus piper allea fumus
Porri cum cepis lẽns fletus faba sinapis
Sol coitus ignis labor ictus acumina puluis
Ista nocent oculis sed uigilare magis.

ctione multa: & sic ledit coꝝ cõplexionẽ: cũ nãĩr sint frigidi de nã aq̃. Secũdo qa exsiccat & resoluit humiditates subtiles oculoꝝ: quibus spũs uisiui q sunt ignei hñt refocillari & tẽpari. Et pp istud plures repiunt̃ ceci supra renũ: in qbus cõitas utit̃ stuphis & balneis: queadmodũ ẽt plures repiunt̃ leprosi i holãdia quã i aliq̃ alia regione: pp indebitũ regimẽ. Secũda res est uinũ: & hoc ĩmoderate sumptũ: tale. n. debilitat oculos & uisum: qa caput replet fumis & uaporibus: & ergo etiã hebetat oẽs sensus. Tertia res est uenus. i. nimius usus coitus: q ab oibus medicis fert̃ debilitare multũ uisũ. Et Arist. .iiii. ꝑbleu. parti. iii. assignat cãm istã dicens: qa. s. p coitũ aufert̃ qđ oportunũ est oculis. Oportet. n. humidũ aqueũ subtile eis inesse: in quo uisibiles spũs fulciant̃: nã oculus naturalr̃ est talis. s. humidus.

Vñ de ſenſu & ſenſato:&.y.de gene.aíali.dr̃:oculũ eſſe de nã aquę: ſed euulſis humidis & euacuatis ꝓuenit ſuperiora deſiccari:pp q̃d oculi a ſui recedũt nã q humiditate uigebãt:& merito oculi uigent humiditate:qa p ſpũs igneos qui ſunt in multo motu euaneſcerẽt niſi humido ſuſtẽtarent̃:& ex iſto manifeſtũ eſt:ꝙ coitus exſiccat ꝑtes ſupiores ſubtrahẽdo humidũ ad q̃d ſequit̃ leſio acuitatis ui/ſus. Quarta res eſt uẽtus:& maxíe meridionalis:de quo dícit Ipo. .iii.ampho.ampho.illo:auſtrini flatus:q̃d eſt caliginoſus.i.caliginẽ & obſcuritatẽ í oculis inducẽs:q̃d ꝓuenit:qa talis uẽtus capat re/plet humiditatibꝰ hebetãtibꝰ ſenſus & ſpũs obfuſcãtibus. Quinta res eſt pip:q̃d ꝓuenit pp ſui acuitatẽ q̃ gnãt fumos oculos mordicã tes. Sexta eſt allea q̃ ẽt nocẽt uiſui pp eoꝝ acuitatẽ & uaporoſitatẽ: ut ẽt prius dictũ eſt ibi. Allea nux ruta. Septima eſt fumus q ẽt no cet oculis pp ſui mordicationẽ & exſiccationẽ. Octaua eſt porri:qa ex eſu ipſoꝝ gnãntur fumi groſſi melãcolici:qbus uiſus obũbrat̃: ut ẽt prius dictũ eſt ibi. Allea nux ruta. Nona eſt cepe:quaꝝ come ſtio nocet oculis pp eaꝝ acuitatẽ. Decima ẽ lens:de quo dicit Aui. .ii.can.c.de lente:q̃d illius q plurimũ eius comeſtiõe utit̃ uiſus obte nebrat̃ pp uehemẽtiã exſiccatiõis eius. Vndecima res eſt fletus ni/mius q debilitat oculos ex eo q̃d inducit debilitatẽ retẽtiue oculoꝝ. Duodecima eſt faba:cuius uſus gnãt fumũ groſſũ melãcolicũ ob/tenebrãtẽ ſpũs uiſiuos ſicut porrũ:& ergo ẽt comeſtio fabaꝝ indu cit ſomnia terribilia. Decimatertia eſt ſinapis:cuius uſus ĩducit de bilitatẽ uiſus pp eiꝰ acuitatẽ. Decimaq̃rta eſt aſpicere ſolẽ:& hoc ẽ pp eius uehementẽ nitorẽ & ſplẽdorẽ qbus deſtruit̃ uiſus:ut pꝫ ad expientiã:& hoc iõ:qa uehemẽs ſenſibile nõ ꝓportionatũ ſenſui:ſi/cut radii ſolares corrũpunt ſenſũ. Decimaqnta eſt coitus:& maxíe poſt nimiã repletionẽ:uel magis poſt nimiã uacuitatẽ & inanitio/nẽ:& de iſta dictũ eſt. Decimaſexta ẽ ignis:cuius inſpectus cauſat

ſiccitatē uehemētē ī oculis:& ſic ledit uiſum:& ēt ledit pp claritatē eius:& ergo cōiter uidemus fabros:& illos q cōtinue corā igne operant̄ rubeos aut debiles hr̄e oculos. Decimaſeptima nimius labor: qa talis ēt uehemēter exſiccat. Decimaoctaua ē pcuſſio ꝯ oculos q̄ ledit oculos & uiſū:qa facit ſanguinē fluere ſpūm uiſiuū pturbātē: & aliqñ apoſtema generātē. Decimanona ē nimius uſus reꝝ acutarū:videlꝫ uti diuerſis ſalſamētis acutis: & hoc pp acuitatū fumoꝝ ex ipſis gnātoꝝ. Viceſima eſt puluis:ſiue ambulare in locis puluerulentis in qbus de facili puluis ad oculos puenit:& uiſum obfuſcat: Vigeſimaprima:& īter cęteras magis ledēs oculos & uiſū:eſt nimiū uigilare:qa uigilię nimię nimiā ſiccitatē ī oculis inducūt.Et ī gnāli oīs repletio nocet oculis:ſilr̄ oē ꝙ exſiccat nām:& oē ꝙ turbat ſanguinē ex reb⁹ ſalſis acutis & aliis:& oīs ebrietas. Vomitus ꝟo ꝯfert ei inq̄tū purgat ſtomachū:& nocet ei inq̄tū mouet mās cerebri expellēdo eas ad ip̄m.Et ergo ſi fuerit uomitus neceſſari⁹ dꝫ fieri poſt cibū cū facilitate.Et ſilr̄ ſomnus ſupflu⁹ nocet uiſui:& ſomnus ſtatim poſt repletionē:& multitudo fleubotomię:& ꝓprie cū uentoſis ꝯtinuis:& iſtud colligit̄ ex Aui.ī.iii.trac.iiii.c.de rememoratiōe reꝝ uiſui nocētiū:ubi ēt Aui. plures ex cauſis ī tex.narratis exprimit.

Feniculis uerbena roſa celidonia ruta
Ex iſtis fit aq̄ q̄ lumina reddit acuta.

¶Hic tāgunt̄.v.res medicinales:quaꝝ aq̄ cōfert uiſui.Prima eſt feniculis: cuius ſuccus ī oculo poſitus acuit uiſū ſm Ra.iii.Almā. Secūda ē ꝟbena:cuius aq̄ a cōibus medicis ponit̄ in receptis ponētibus ꝯ debilitatē uiſus.Tertia eſt roſa:cuius aq̄ cōfortādo ſpūm aialē pōt cōfortare uiſum.Q uarta eſt celidonia:& eſt herba hn̄s ſuccū citrinum:& dr̄ celidonia q̄ſi celica dona donās.Q uinta eſt ruta:& eſt herba cōis:& aq̄ iſtaꝝ duaꝝ herbaꝝ ſimilr̄ ualent:ut ex cōibus autoribus medicinę patet:& de plu-

ribus istaꝝ herbaꝝ prius in diuersis passibus dictũ est amplius.

¶Hic ponunt̃ aliq̃ medicinę ualẽtes ad dolorẽ dentiũ: & dicit tex. ꝙ semina porroꝝ & iusquiamus simul usta ualẽt ĩ dolore dẽtiũ:

Sic dẽtes serua porroꝝ collige grana.
Ne careas iure cũ iusqamo simũl ure.
Sicq̧ p ẽbotũ fumũ cape dẽte remotũ

& debẽt sic administrari: succus iusqami cũ seminibus porroꝝ dꝫ simul cõburi: & fumus istoꝝ p embotũ recipi in illa pte ĩ qua est dolor dẽtis: Iusqamo.n.est uirtus stupefaciẽdi: & sic ex stupore dolor nõ pcipit̃: & ĩ fumo seminis porris est uirus ĩterficiẽdi & eiiciẽdi uermes q aliqñ in cõcauitatibus dentiũ existẽtes intolerabilẽ faciũt dolorẽ: & istud dicit Aui.ii.can.c.de porro: & ẽ porrũ herba nota: & iusqamus ẽ herba stupefactiua hñs lõga folia pĩgiua & fetida.

¶Hic ponũt̃.vi.causę raucedinis uocis: quaꝝ. Prima est nux.i.comestio nucũ: qa nuces multũ exsiccãt: & ergo uocẽ exasperãt & faciũt eã similẽ uocibus gruũ.

Nux oleũ frigus capitis ãguillaq̧ potus.
Ac pomũ crudũ faciũt hoĩeꝫ fore raucũ

Secũda est oleũ: cuius usus põt ĩducere raucedinẽ: qa ptes eius aliq̃ uiscose adhęrẽt ipsi cãne pulmõis faciẽtes raucedinẽ: secũdo põt inducere raucedinẽ ĩ corpibus colericis: qa oleũ ĩ talibꝰ cito ĩflãmat̃: & sic inducit ex tali calefactiõe exaspationẽ & raucedinẽ: pria tñ cã vr̃ melior. Tertia est frigus capitis: cuius cã est: qa ex frigore capitis fit cõpressio cerebri: ex cuius cõpressiõe fluum: humores deorsum uersus guttur & cãnã pulmõis ĩducẽtes raucedinẽ pp nimiã humectationẽ cãne. Quarta ẽ anguilla siue comestio anguillę: qa ex esu eius fleumata uiscosa multiplicãt̃ q̃ ueniẽtia ad cãnã pulmonis illic adherẹt inducẽtes raucedinẽ. Quinta est potus nimius: & maxime qñ itur dormitũ: cuius cã est: qa ex tali cãna pulmonis ẽt multũ hu

mectatur:iã uehemẽs humectatio canne pulmonis potissima est cã raucedinis uocis ꝑm omnes medicos. Sexta est pomũ crudũ:qa in quantũ crudũ multiplicat fleumata:& si sit cũ hoc ĩmaturũ stipticum siue ponticũ guttur exasperat.

Ieiuna uigila caleas dape ualde labora
Inspira calidũ modicũ bibe cõprime flatũ
Hęc bene tu serua si uis depellere reuma.
Si fluat ad pectus dicat̃ reuma catarrus
Ad fauces brancns ad nares esto corisa

¶ Hic tangunt̃ septẽ qbus curat̃ reuma. Primũ est abstinẽtia siue ieiuniũ:qa p hoc materia reumatis dimiunit̃ qa abstinẽtia exsiccat: & mã melius maturat̃ & cõsumit̃:qa nã nõ hñs mãm cibalẽ inq̃ agat agit ĩ mãʒ reumatis & cõsumit eã & caput minus replet̃: & ergo dicit Aui.v.in trac.i. .c.xiii.& opʒ qdẽ ne patiẽs catarrũ & corisã repleat uẽtrẽ cibis:q̃re repleat̃ caput ei⁹. Secũdũ ẽ uigilia:qa illa ẽt ẽ exsiccatiua cerebri & ꝓhibitiua ascẽsus multoꝝ uapoꝝ ad caput. Tertiũ est cibi calidi q ẽt iuuãt ĩ reumate cũ est ex mã frigida:qa p illos ẽt tũc digerit̃ mã frigida. Quartũ ẽ multũ laborare:qa p hoc ẽt cõsumit̃ mã reumatis:qa labor multus exsiccat supfluitates corpis:& loco istius dictionis ualde:qdã tex.hñt ueste:& tũc sensus est qđ in cura reumatis ẽt ualet calere uestib⁹:& hoc ẽt uerũ est maxie:tñ qñ mã reumatis est frigida. Quitũ est inspiratio aeris calidi:& hoc maxie ĩ catarro ex mã frigida:qa p aerẽ inspiratũ calidũ tũc calefacit mã & maturat̃. Sextũ est modicũ bibere & pati sitim:qa p hoc ẽt mã reumatis cõsumit̃ cũ sitis siue modica bibitio exsiccet:& ẽt p modicã bibitionẽ nõ replet̃ sicut p multũ potũ. Septimũ est cõprimere flatũ.i.retinere anhelitũ:istud.n.ualde bonũ est in catarro maxie a cã frigida:qa p istã retẽtionẽ anhelitus calefaciunt pectoralia:& sic melius digerit̃ materia frigida fleumatica faciẽs catarrũ:& plurima istoꝝ

& alia tágit Aui.lo.pal.dicés q̄ op3 ut assiduet calefactioné capitis & elongationé eius a frigore:& minuat ipm a septétrione:& ,pprie post austrũ:auster.n.replet & rarificat & septétrio cóstringit & ex/primit & minorat potũ aq̃ cógelate:neq3 dormiat in die & sitiat & famé patiat᷑ & uigilet q̃tũ pót:qm̃ sunt initiũ curę.Rasis v̇o.ix.Al mã.uult q̄ patiés reuma d3 cauere ne iaceat supinus:& ró est:ne p illũ decubitũ mã fluat ad pté posteriorẽ:& cũ pars posterior nó h3 manifestos meatus p quos mã fluat timeat᷑ ne fluat ad neruos & fa ciat spasmũ uel paralisim:& silr d3 abstinere oíno a uino:qa uinũ é uaporosũ:& cũ multũ calidũ sit dissoluit materiã & auget reuma: & silr nó d3 stare ad solé aut ad igné:quia sol aut ignis dissoluédo materiã augét reuma:deinde tex.in duobus ultimis uersibus ponit dñam iter ista tria noia.s.catarrus:brãcus:& corriza.& stat dña in hoc qđ est fluere materiã ad aliá pté:uñ reuma é nomé cóe ad oém fluxũ materię de uno mẽbro ad aliud. Et ergo dr̃ reuma q̃si ruens mã:in cói tñ usu capit᷑ solũ pro noie cói ad oém fluxũ materię a ca pite:& cótinet sub se istas tres spés.s.catarrũ:brancũ:& corrizã:uñ si illa mã fluat ad pectus uel mẽbra uicina dr̃ catarrus:si v̇o ad fau/ces brãcus:sed si fluat ad nares dr̃ coriza.

Auripigmẽtũ sulphur miscere memento
His decet apponi calcem cõmisce saponi
Quattuor hęc misce ꝯmixtis q̃tuor istis
Fistula curat᷑ quater ex his si repleatur

¶In hoc tex.póit au/tor medicinã curatiuã fistulę dicés q̄ empla/strũ factũ ex auripig/mento:sulphure calce & sapóe simul mixtis curat fistulá:cuius cã est:qa in istis est uirtus exsiccatiua & mũdifi/catiua q̄ itentióes necessario reqrunt᷑ in curatióe fistulę.de auripig/méto dicit Platea.q̄ est calidũ & siccũ in q̃rto gradu dissoluit attra hit cósumit & mũdificat:& sulphur & sapo ẜm eũ etiã calida sunt

& ficca:sulphur tñ uehemẽtius:q̃a est calidũ & siccũ in q̃rto gradu. Sapo ṽo nõ.de calce dicit Aui.ꝙ calx abluta ẽ exsiccatiua sine mor dicatiõe & cõsolidat. Notãdũ circa istud ꝙ fistula ẽ uulnus assidue & ꝑiodice fluẽs.i.ꝓm diuersa tẽpora uel ꝓm diuersas lunatiões:auri pigmẽtũ ṽo est illud quo utunť sculptores:quo faciũt adherere es siue metallũ lapidib⁹.sapo ṽo.i.smigma est illa pinguedo alba siue nigra q̃ mulieres lauãt & mũdãt uestes:alia uocabula nota sũt.

Ossibus ex denis bis centenisq; nouenis
Cõstat hõ denis bis dẽtibus ex duodenis
Ex tricẽtenis decies sex quinqueq; uenis

¶ In hoc tex.autor põit nũeꝝ ossiũ dẽtiũ & ue/naꝝ hũani corꝑis & di/cit. Primo ꝙ hõ constat ex ducentis & nouẽde/cim ossibus:ꝓm tñ solẽnes medicinę doctores.ut Ipoc.Gal'. Rasis: Aucr.& Aui.Ossa hois sũt ducẽta &.xlviii.l3 i particulari enume/ratiõe ossiũ discõueniãt:& istud uult ille cõis uersus.Ossa ducẽtena sunt atq; q̃ter duodena.Secũdo dicit ꝙ hõ d3 hr̃e triginta duos den tes.& istud intelligẽdũ est cõiter:& ut plurimũ ĩ hoĩbus ꝑfectis:ali/qñ.n.cõtingit aliquos hoĩes nõ hr̃e dẽtes q̃ttuor extremos q sũt post molares:& in talib⁹dẽtes sũt.xxviii.tm̃:& aliq carẽt his dẽtib⁹ulti/mis ĩ pueritia tm̃:alii in pucritia & in iuuẽtute:ita ꝙ nõ eis nascũť donec sint senes:alii tota uita.Circa istud sciẽdũ est ꝙ ꝓm Aui.in.i. doc.v.sum.c.de anathomia dẽtiũ.Inter oẽs dẽtes duo uocanť dua/les:& sunt duo dentes anteriores:& duo q̃drupli iuncti dualibus a dextris & sinistris:& tã duales quã q̃drupli sunt duo in suꝑiori mã dibula:& duo in inferiori:& sunt oẽs ordinati ad incidẽdũ:& ideo a q̃busdã incisores uocanť:& spãl'r duales:& post istos dentes sunt duo dentes q uocanť canini suꝑius:& duo inferius ĩmediate cõiun/cti q̃druplis:& officiũ eoꝝ est frãgere dura:& post illos sunt q̃ttuor dẽtes molares a dextris & a sinistris q̃ttuor tã ĩ suꝑiori quã ĩ iferiori

mãdibula:& poſt iſtos in aliqbus eſt dens unus ſenſus tã a dextris q̃ a ſiniſtris.& tã in inferiori q̃ ſupiori mãdibula:in aliqbus vo nõ:& ſunt iſti dẽtes molares & dẽtes ſenſus oẽs ordinati ad molendũ:& ſũma totius numeri dentiũ eſt.xxxii. uel.xxviii.in nõ hñtibus dentes ſenſus.ſ.q̃ttuor duales:quattuor quadrupli:& quattuor canini .xvi.molares:& quattuor dentes ſenſus. Tertio dicit ꝙ homo hꝫ tricentas & ſeptuagintaqnqꝫ uenas ut poſſet patere enumerãti eas.

¶ In hoc tex. enumerat. Prio autor humores q ſũt neceſſarii ad ꝯſtõnẽ humani corpis: & dicit q, q̃ttuor ſunt humores ĩ humano corpore.ſ.ſanguis:fleuma:colera:& melãcolia.

Quattuor humores ĩ hũano corpe ꝯſtãt
Sanguis cũ colera fleuma melancolia
Terra melã.aq̃ fleg.& aer ſãguis col.ignis

Secũdo oñdit nãm & cõplexionẽ cuiuſqꝫ humoris p hoc qđ cõpat unũquẽqꝫ uni elemẽtoꝝ & uult ꝙ melãcolia eſt frigida & ſicca:& ſic cõpatꝰ terrę q̃ ſilis naturę eſt.fleuma eſt frigidũ & humidũ:& ſic cõpatꝰ aq̃:ſanguis eſt calidus & humidus:& ſic cõpatꝰ aeri.ſed colera eſt calida & ſicca:& ſic cõpatꝰ igni.& iſte ſenſus ẽt pꝫ ĩ his v̾ſibꝰ. Humidus ẽ ſanguis:calet:eſt uis aeris illi. Alget:humet:fleuma:illi uis fit aquoſa. Sicca calet colera:ſic igni fit ſimilata. Melãcolia friget ſicca q̃ſi terra. Et pro maiori ĩtellectu ſciẽdũ eſt ꝙ ſm Aui.in.i. doc.iiii.c.i.q̃ttuor ſunt humores ĩ corpe hoĩs.ſ.ſanguis:fleuma:colera:& melãcolia:ut dictũ eſt. Inter quos ſanguis eſt melior. Primo quia eſt materia ſpirituũ:in quibus uita cõſiſtit:& oĩs opatio uegetatiua uitalis & aĩalis. Secũdo quia ꝯformis eſt cũ principiis uitę. Eſt.n.calidus & humidus tẽpate. Tertio quia plus nutrit & reſtaurat dependitũ ceteris humoribus. Et ut ad unũ ſit dicere:eſt theſaurus naturę:ex cuius pditione ſequitꝰ mors ſtatim:deinde ſequitꝰ fleuma in bonitate. Primo qa aptũ ẽ ut tpe neceſſitatis fiat ſanguis:& ideo

nõ hʒ ꝓpriũ receptaculũ:ſed incedit cũ ſanguine.Secũdo q̃a uici/
nus ē radicali humido:q̄ eſt uelut baſis uitę.Deinde ſequit̃ colera:
q̃a participat cũ n̄ali calore quãdiu mẽſurã ſeruat:deinde eſt melã/
colia uelut fex & ſordicies elongata a principiis uitę:inimica leticię
& liberalitati & cõnata ſenio & morti.Secũdo ſciẽdũ pro diuiſione
& diffinitiõe humoꝝ q̄ ſanguinis duę ſunt ſpẽs.ſ.n̄alis & inn̄alis:
n̄alis eſt cuius color ē rubeus.ſ.uenalis rubeus obſcurus:& arteria
lis rubeus clarus malo carẽs odore:& eſt ualde dulcis:& hoc p re/
ſpectũ ad alios humores.Innaturalis eſt duplex. Nã q̃dã eſt ĩn̄alis:
q̃litate.ſ.qui eſt mutatus a cõplexiõe bona in ſe ſine alterius humo
ris cõmixtiõe:alius eſt ĩn̄alis pp humorẽ malũ ei admixtũ peccãtẽ
q̃litate ſubſtãtia uel q̃titate uel in ꝓportiõe alteri⁹ ad alteꝝ:& iſte ē
duplex.Nã q̃dã eſt nõ n̄alis ex pmixtione mali humoris qui ab ex/
tra ſibi ſupuenit alius eſt nõ n̄alis ex pmixtiõe mali humoris gene/
rati in ipſomet ſanguine:quãdo pars ſanguinis putrefacta eſt:ſicut
& eius ſubtile cõuerſum eſt in colerã:& groſſum in melancoliã:uel
illa colera:uel illa melãcolia:uel utraq̄ mãſit in illo ſanguine:& iſte
ſanguis nõ n̄alis ex admixtiõe mali humoris multipliciter diuerſifi
catur a n̄ali. Primo in ſubſtãtia:q̃a groſſior & turbidior eſt cũ ſibi
miſcet̃ melãcolia:uel ſubtilior cũ ſibi miſcet̃ colera citrina uel aquo
ſitas.Secũdo in colore:q̃a eſt declinas ad albedinẽ ex pte fleumatis
uel ad nigredinẽ ex parte melãcolię.Tertio in odore:q̃a fetidior eſt
ex admixtiõe putridoꝝ humoꝝ uel oĩno odore caret ex admixtiõe
crudoꝝ.Quarto in ſapore:q̃a uergit ad amaritudinẽ ex admixtio
ne colerę:uel ad acetoſitatẽ ex parte melãcolię:uel ad inſipiditatẽ ex
parte fleumatis.Fleumatis v̑o n̄alis ẽt duę ſunt ſpẽs.ſ.n̄ale & ĩn̄ale:
naturale eſt q̄ eſt aptũ:ut in aliquo tpe fiat ſanguis:q̄ñ eſt ſanguis
nõ bñ coctus.Et eſt q̃dã modus dulcis fleumaticis q̄ nõ ualde exi/
ſtit frigidum:ĩmo corporis cõparatione eſt frigiditatis pauce:ſan/

R

guinis vo cōparatiōe & colerę rubeę est frigidū:& est nāliter albū: & dr̄ istud fleuma dulce extenso hoc noie dulce ad oēs sapores de/lectātes gustū:qa alio mō istud fleuma nāle nō est dulce:cū sit insi/pidū aquosum & sapori aq̄ multū ꝓpinquū:& nō fecit nā isti fleu/mati ꝓpriū receptaculū sicut colerę & melācolię fecit:sed fecit ip̄m trāsire cū sanguine ut tpe necessitatis uertat̄ in sanguinē:qa h3 sili/tudinē ꝓpinquā sanguini:& istius fleumatis duę sunt necessitates: & una utilitas. Prima utilitas ē:ut sit iuxta mēbra ad hoc ut opent̄ in eo eoꝝ uirtutes & coquāt & digerāt & nutriāt ex eo cū membra amiserint nutrimētū q̄ cōsueuit uenire ad ipsa:q̄d ē sanguis bonus pp retentionē materię sanguinis:q̄ qdē retētio a stomacho & epate fit pp aliq̄s cās accidētales. Secūda necessitas est:ut misceat̄ cū san guine & reddat ip̄m aptū ad nutriendū mēbra fleumaticaꝝ cōple xionū sicut cerebrū & nuchā:in quoꝝ sanguine ea nutrituro notabi lem fleumatis partē esse op3.utilitas vo eius est:ut humectet iunctu ras & mēbra q̄ multū mouent̄ ne desiccent̄ pp calorē q ꝓuenit ex motu & cōfricatiōe.fleuma vo inaturale pōt diuidi:primo ex parte substātię. Et sic quoddā est muscillaginosū:& est fleuma:ꝑm sensū diuersū i subtilitate & grossicię in suis ptibus:& dr̄ muscillaginosū pp silitudinē quā h3 cū muscillaginib9 extractis a seminib9:aliud ē fleuma grossum:q̄d apparet eq̄le i substātia.i.in subtilitate & grossi cie:ꝑm iudiciū sensus:sed ꝑm ueritatē diuersū est in suis partibus: & dr̄ fleuma crudū:& istud multiplicat̄ i stomacho & in intestinis: & pp ipsius expulsionē a stomacho p̄cepit Ipocras fieri uomitū in mēse bis:& ad eius expulsionē ab intestinis statuit nā colerā deflu/ere a cistia fellis ad intestinū ieiunū.& cōsequēter ad alia inferiora: quatenus abstergeret illud fleuma ab orificiis intestinoꝝ:& faceret ip̄m descēdere cū fecibus:multiplicat̄ etiā interdū in uenis spāl̄r in senib9 pp diminutionē digestiōis:& illic morā trahēs paulatim au/

getur & ingrossat̃:& cũ ab eo tãdẽ grauet̃ nã:& nõ possit ipm p ue
nas expulsionis ordinarias expellere faciẽs de possibilibus qđ me/
lius est elõgat ipm a corde & aliis mẽbris intrinsecis:& mittit ad ex
trema & spãlr ad tibias:qa sua grauedine nãlr tendit ad inferiora:
& ista est cã:q̃re tibie senũ inflant̃ inflatione relinquẽte foueã post
impssionẽ digiti spãlr circa noctẽ:& in pinguibus & solitis nutriri
humidis:aliud est fleuma ualde subtile:& est fleuma aquosũ sile aq
aliq̃lr inspissate:& sepe inuenit̃ in saliuis & sputis male digerentiũ
& nimis bibẽtiũ & a cerebro ad nares distillare solet ĩ pricipio cori
zaꝶ:& cũ p decoctionẽ ingrossat̃ cõuertit̃ ĩ fleuma grossũ aut mu
scillaginosũ:aliud est fleuma ualde grossũ albũ uocatũ gipseũ:& ẽ
fleuma:cuius subtile fuit resolutũ pp nimiã morã eius in iũcturis:
& grossum remãsit q̃si lapidificatũ: Et istud fleuma facit podagrã
nodosã fere insanabilẽ. Aliud ẽ fleuma uitreũ & est fleuma spissũ:
grossum sile uitro liquefacto ĩ colore:uiscositate & põdere. Secũdo
diuidit̃ fleuma ĩnaturale ex pte saporis:nã quoddã est fleuma dulce
ꝙ fit ex admixtiõe sanguinis cũ fleumate.& sub isto ẽt cõtinet̃ fleu
ma unctuosũ ꝙ fit ex admixtiõe unctuositatis sanguis:sicut quod
dã fleuma uitreũ. Aliud ẽ fleuma salsũ factũ ex admixtiõe colerę.
Et istud est magis mordax siccius & lenius cęteris spẽbꝰ fleumatis:
pp colerã quã suscipit in se q̃ sicca existit lenis & acuta:& hoc fleu/
ma sępe rcpit̃ in fleumaticoꝶ stomachis potantiũ sępe uina fortia
& utẽtiũ salsis & acutis:& adherẽs stomacho causat ĩterdũ sitim cla
morosã:& diu currẽs p intestina qñq; excoriat ea:& ĩducit dissente
riã:& ĩ ano frequẽter ĩducit fortẽ tenasmonẽ:Aliud est fleuma ace
tosũ ꝙ fit qñq; pp melãcoliã acetosã sibi admixtã:& qñq; fit pp ebu
litionẽ q̃ accidit fleumaticis:sicut accidit succis dulcibꝰ fructuũ:qđ
primo ebuliũt:& postea acescũt:& istud fleuma sępiꝰ apparet ĩ sto/
macho male digerentiũ q̃ in aliis partibus. Nã ad os stomachi nãlr

ꝓfluit melãcolia ad desideriũ suscitãdũ:quæ deorsum cadens qñq3 fleumati mixta reddit ip̃m acetosũ:& hoc cognoscit̃ p ructus aci/ dos:& interdũ fleuma tale generat̃ i stomaeho p uiã ebulitiõis a de bili calore ex chilo:aliud ẽ fleuma põticũ:ꝙ qñq3 causat̃ pp admix tionẽ melãcolię põticę:& istud raro repit̃ pp raritatẽ melãcolię põ/ ticę:qñ v̂o causat̃ pp uehemẽtẽ infrigidationẽ ei⁹ q̃ humiditas eius congelat̃ & aliq̃liter ad terrestreitatẽ alterat̃:& nõ supuenit ei calor debilis q faciẽdo ip̃m ebulire cõuertat sp̃ũm in acetositatẽ:neq3 co/ lor fottis q digerat ip̃m & cõuertat ip̃m in sanguinẽ:colerę v̂o sp̃ẽs silr̃ duę sunt.s.nãlis & ĩnãlis. Colera nãlis est spuma sanguinis:cu/ ius color est rubeus clarus.i.citrinus in ultimo gradu citrinitatis:si/ cut capilli safrani:& est leuis acuta & q̃to magis fuerit calida erit maioris rubedinis.Et ista colera postq̃ generata est in epate diuidit̃ in duas ptes:quaꝝ una trãsit cũ sanguine ad uenas:& alia pars trãs/ mittit̃ ad bursã fellis.Pars aũt illa colerę q̃ trãsit cũ sanguine pene/ trat cũ eo cã necessitatis & cã utilitatis.Necessitas est ut misceat̃ cũ sanguine ad nutriẽd ũmẽbra colerica:& utilitas est ut subtiliet san guinẽ & faciat ip̃m penetrare i uenis. Pars ãt illa q̃ trãsit i bursam fellis trãsit illic ẽt pp necessitatẽ & utilitatẽ:necessitas est dupex:q̃/ dã est necessitas corpis totius.s.mũdare ip̃m a supfluitatibus coleri cis:alia est respectu burse fellis:& est nutrire ipsam. Vtilitas ẽt du/ plex est:una est abluere intestina a fecibus & fleumate uiscoso adhe rẽtes eis:altera est pũgere ĩtestina & musculos ani ut sentiãt ꝙ ẽ eis nociuũ & emittãt egestionẽ:& huius rei signũ ẽ ꝙ colica sępe acci dit pp opilationẽ factã in foramine ꝙ ꝓcedit a bursa fellis usq3 ad intestina:colera v̂o ĩnaturalis duplex est:nam una est ĩnaturalis pp cãm extrinsecã q̃ ei admiscet̃.Alia est ĩnaturalis pp cãm in se:quia substãtia eius nõ est naturalis:colera ĩnaturalis pp cãm extrinsecã: alia est scita & famosa:& est illa cui fleuma admiscet̃:& dr̃ famosa

siue ēt nota:qa sępissime generari solet. Et ex hac colera sępe fit ter
tiana nota:alia est q̄ est minoris famę:& ē illa cui melācolia est ad/
mixta. colera v̄o famosa uel ē citrina:& generat̃ ex admixtiōe fleu/
matis subtilis cū colera naturali:uel est uitellina sil̃s uitellis ouoꝶ:
& generat̃ ex admixtione fleumatis grossi cū colera nāli. colera v̄o
minoris famę fit duobus modis:unus est qn̄ colera ī se adurit̃:& fit
cinis a quo nō separat̃ pars subtilis colerę:sed cū eo miscet̃:& hæc
colera est peior:alius ē melācolia colerę de foris adueniēs cū ea mi/
sceatur:& hæc colera est melior alia:& est eius color rubeus:sed nō
clarus nec floridus:imo est magis sil̃s sanguini uenali:colerę v̄o in
naturalis in ꝓpria substātia sine alteriꝰ humoris cōmixtiōe:alia est q̄
sępius gn̄at̃ ī epate:ꝑ hoc qđ subtile ꝙ est ī sanguīe adurit̃ & trāsit
in colerā:& grossum ī melācoliā:alia est q̄ in stomacho magis gn̄at̃
ex cibis malis nō digestis sed corruptis:uel gn̄at̃ in uenis ex humo
ribꝰ aliis:& istius colorę duę sūt spēs:nā q̄dā est prassina sil̃s colori
prassi nigri q̄ gn̄at̃ ex uitellina qn̄ adurit̃:nā adustio facit in colera
uitellina nigredinē q̄ cōmixta cū citrinitate gn̄at̃ color uiridis:alia
est eruginosa sil̃s ī colore eruginieris:& gn̄at̃ ex prassina qn̄ prassi
na tm̄ adurit̃:donec siccet̃ eius humiditas:& incipiat redire ad albe
dinē ꝑꝑ suā siccitatē:& iste duę ultimę colerę male sūt & uenenosę:
eruginosa tm̄ maior est. Melācolię v̄o spēs sil̃r duę sunt.s.naturalis
& īnaturalis:naturalis est fex boni sanguinis & turbulentia & sup/
fluitas:cuius sapor est medius inter dulcedinē & ponticitatē:& ista
melācolia cū generata est in epate partit̃ in duas ꝑtes:quaꝶ una pe
netrat cū sāguīe & manat cū eo ad uenas:alia trāsmittit̃ ad splenē:
pria pars penetrat cū sāguine ꝑꝑ necessitatē & utilitatē:necessitas ē
ut misceat̃ cū sanguine ad nutriēdū mēbra melācolica frigida & sic
ca sicut ossa. Vtilitas ē ut fluxibilitatē sanguis nimiā coerceat:& ui
gore corpulētiā eius cōdenset:donec fiat pars solida mēbroꝶ duoꝶ

quę dʒ nutrire:alia pars q̃ sanguis nõ idiget uadit ad splenẽ pp ne/cessitatẽ & utilitatẽ:necessitas est duplex:una est ꝟm totũ corpus.s. ipm a supfluitate melãcolica mũdare:alia est ꝟm splenẽ.s.ipm nu/trire:utilitas ṽo ꝓcedit ex ea pp hoc ꝙ ipsa ꝓfluit ad orificiũ stoma chi exprimẽdo humiditates q̃s illic iuenit:sicut mulier mulgẽdo ex primit digestis lac ab uberib⁹ uaccę.Et hæc utilitas est duob⁹mo/dis:uno mõ ipsa multa ꝯstringit & inspissat & cõfortat orificiũ sto machi.Secũdo qa facit i ore stomachi cõmotionẽ pp acredinẽ eius & exsiccat famẽ & facit desideriũ.Melãcolia ṽo inaturalis est sicut res adusta uel cinis respectu alioꝝ humoꝝ:& ei⁹ q̃ttuor sũt spẽs fa mosę:lʒ plures sint nõ famosę.Prima est q̃ est cinis colerę:& ẽ illud ꝙ adurit̃ de colera:& hoc spẽs est amara.Secũda est q̃ est cinis fleu matis:& illud ꝙ fuit adustũ ex fleumate:& si fleuma ꝙ adustũ est fuerit ualde subtile & aquosũ:tũc melãcolia ex eo genita erit salsa in sapore.Si ãt fuerit fleuma grossũ ꝙ adurit̃:tũc cinis eius aut me lãcolia ex eo g̃nata tẽdit ad acetositatẽ aut põticitatẽ.Tertia est q̃ ẽ cinis sanguis:& illud qđ adustũ est ex sanguine:& hęc melãcolia ẽ salsa paꝝ trahẽs ad dulcedinẽ.Quarta est q̃ ẽ cinis melãcolię nãlis. & si melãcolia nãlis ex q̃ fit fuerit subtilis:tũc ẽ multũ acetosa:& cũ effundit̃ sup terrã ebulit:& eius odor est acris:& ab eo fugiũt mu/sce & aialia. Si ṽo talis melãcolia naturalis ex qua fit fuerit grossa: erit minoris acetositatis cũ pauca ponticitate.

¶Hic ponit autor si/gna p q̃ cognoscere pos sumus hoiem sangui/neę cõplexionis:quoꝝ. Primũ ẽ ꝙ sanguineus est naturaliter pinguis & nõ debem⁹ itellige/

Natura pingues isti sunt atqʒ iocantes
Semp rumores cupiũt audire frequẽtes
Hos uenus & bach⁹delectãt fercula risus
Et facit hos hilares & dulcia ṽba loq̃ntes
Oib⁹ hij studiis habiles sũt & magis apti
Qualibet ex cã nec hos leuiter mouet ira

Largus amãs hilaris ridẽs rubeiq3 coloris
Cantãs carnosus satis audax atq3 benign⁹

re ꝙ sanguineus sit pin guis pinguedine ꝓprie accepta:qa tale signifi/cat semp frigiditatẽ cõplexionis.ut uult Aui.ii.in doc.iii.ca.iii.sed est pĩguis pĩguedine extẽsa ad multã carnositatẽ:qa ẽ multũ carno sus. Vult.n.Aui.loco p̃al.ꝙ multitudo carnis rubeę cũ decẽti firmi tate & nõ laxitate eius significat cõplexionẽ calidã & humidã q̃lis ẽ sanguinea. Et rõ est:qa multitudo carnis rubeę attestat̃ sup fortitu dine uirtutis assimilatiue & multitudine sanguinis q̃ uigẽt & inua lescũt calido & humido:teste Gal.ii.cõplexionũ dicẽte. Multitudo ãt carnis multitudine sanguinis gñat̃. Calidũ v̂o pfecte digerẽs & assimilãs carnis soliditatẽ opat̃.dicit etiã Auic.lo.p̃al.ꝙ oẽ corpus carnosum sine multitudine pinguedinis & adipis est sanguineum. Et idẽ uult Gal.ii.tegni.ca.illo. Humida v̂o & calida crassis. Secũ/dũ est ꝙ est iocosus.s.pferẽs v̂ba alios ad risũ ꝓuocãtia uel letus:& hoc ẽ pp benignitatẽ humoris sanguinei ꝓuocãtis hoiem ad lęticiã & iocũditatẽ pp spũs claros & pfectos ex sãguine gñatos. Tertiũ ẽ ꝙ libẽter audit fabulatiões iocosas:eadẽ de cã. Quartũ est ꝙ incli/natus est ad luxuriã pp caliditatẽ & humiditatẽ ꝓuocãtiũ ad coitũ. Quitũ ẽ ꝙ talis libẽter bonũ uinũ potat. Sextũ est ꝙ libẽter come dit bona cibaria:quoꝝ cã põt esse:qa talis appetit similiora cõple/xiõis eius q̃ sũt bona uina & bona cibaria. Septimũ ẽ ꝙ talis de fa cili ridet:cuius cã ẽ:qa sanguis ꝓuocat ad risũ. Octauũ ẽ ꝙ talis ẽ hylaris.i.hylarẽ faciẽ amabilẽ & iocũdã hñs pp uiuacitatẽ coloris & formositatẽ cõplexiõis ex cõplexiõe sanguinis. Nonũ est ꝙ talis pfert dulcia uerba pp amicabilitatẽ naturę sanguinis. Decimũ est ꝙ talis ẽ aptus oibus artibus.i.de facili põt addiscere quãlibet artẽ pp uiuacitatẽ & pspicacitatẽ ingenii eius. Vndecimũ est ꝙ talis nõ facile irascit̃:& istud ꝓuenit pp humiditatẽ ebetantẽ feruorẽ colerę

ꝓuocãtis ad irã. Deide tex. ĩ duob⁹ ultimis v̄sib⁹ repetit aliq̃ signa dicta & aliq̃ addit. Primũ ē ꝙ sanguineus ē largus nõ auarus: sed liberalis. Secũdũ ē ꝙ talis ē amãs siue amorosus. Tertiũ ē ꝙ talis ē hylaris. i. hñs uultũ iocũdũ. Quartũ ē ꝙ talis q̃si semꝑ v̄r ridere: quoꝝ oĩum cã ē benignitas sãguis ad ista ꝓuocãtis. Quitũ ē ꝙ talis ē rubei coloris. uult. n. Aui. lo. p̃al. ꝙ color cutis rubeus significat multitudinẽ sanguis: & dꝫ istud ĩtelligi de colore rubeo cũ quodã splendore & nõ de rubeo fusco q̃lis repiri solet ĩ uultib⁹ hoꝝ q libẽter & abũde bibũt fortia uina & utunt̃ salsis & spẽbus acutis: qa talis significat leprã futurã. Sextũ ē ꝙ talis libẽter cantat uel audit cãtare ꝑꝑ letũ eius animũ. Septimũ ē ꝙ talis ē carnosus ꝑꝑ cãm prius dictã. Octauũ ē ꝙ talis est satis audax ꝑꝑ caliditatẽ sanguis q̃ est cã audacię. Nonũ ē ꝙ talis ē benignus ꝑꝑ sanguinei hũoris bonitatẽ.

Est & humor colere q cõpetit impetuosus
Hoc genus ē hoĩm cupiẽs p̃cellere cũctos
Hi leuiter discũt m̃tũ cõedũt cito crescũt
Inde magnanimi sunt largi sũma petẽtes
Hirsutus fallax irascens prodigus audax
Astutus gracilis siccus croceiꝗ coloris

¶ Hic põit autor quedã signa ꝑ quæ cognoscere possumus hoĩem colericę ꝯplexiõis. Primũ est ꝙ colericus est impetuosus. i. faciẽs rẽ cũ ĩpetu: cuius cã ē: qa supfluus calor q est in colerico mouet ad ĩpetũ: & ergo etiã uult Auic. ii. in doc. iii. c. iii. q̄d opatiões excessiui motus significãt caliditatẽ. Secũdũ est ꝙ talis ē cupidus honoris & appetit esse imprimis sedibus & p̃cellere cunctos alios: cuius cã est: qa supfluus calor ꝓnificat animã ad arrogãtiã & temeritatẽ. Tertiũ est ꝙ isti cito discũt: & hoc ꝑꝑ subtilitatem humoris colerici: & eius caliditatẽ. Et ergo etiã dicit Aui. loco p̃all. q̄d intellectus. i. ꝓmptitudo & uiuacitas ad intelligentiã significat caliditatẽ cõplexionis. Quartũ est ꝙ isti multũ comedunt: quia in

ipsis fortior est calor digerens & maior resolutio q̄ in aliis copibus. Quintū est qđ isti cito crescūt.i.pueniūt ad augmentū:& hoc pp fortitudinē caloris naturalis in eis q est cā augmēti. Sextū est ꝙ isti sunt magnanimi.i.nō potētes tolerare iniurias: & hoc pp caliditatē in eis:& ergo dicit Aui.lo.p̄al.qđ paꝝ pati ab unaquaqꝫ re.i. patiē tē se reddere sercat caliditatē. Septimū est qđ isti sunt largi: & hoc respectu illoꝝ qb⁹ honores accidere pn̄t. Octauū est ꝙ isti appetūt summa.i.sūmas dignitates & officia pp cām secūdi signi. Nonū ꝙ colericus est hirsutus.i.pilosus.& hn̄s multos crines pp caliditatem aperiētē poros & mouētē materiā piloꝝ ad cutē. Et dr̄ hirsutus q̄si hircos sequēs:qa ĩter oĩa aĩalia bruta hircus hēt lōgiores crines. Decimū est ꝙ ipse est fallax.i.deceptorius. Vndecimū est qđ ip̄e ē ira scēs.i.de facili irascit᷑ pp caliditatē. Et ergo dicit Aui.lo.p̄alle.ꝙ ira frequēs & a leui cā significat caliditatē:& hoc ē pp facilitatē cōmo tiōis colere & ebulitiōis sanguinis circa cor. Duodecimū ē ꝙ ipse ē ꝓdigus:qa largus est in exponendo pp honores hn̄dos. Deeimūter/tiū est ꝙ talis est audax:qa audacia ēt ꝓuenit pp nimiā caliditatē & maxĩe cordis. Decimūquartū est ꝙ ipse sit astut⁹.i.cautus. Decimū q̄ntū est ꝙ talis est gracilis.i.nō grossoꝝ mēbroꝝ neqꝫ multe carnis pp sup̄fluā caliditatē uehemēter resoluētē. Decimūsextū ē ꝙ talis ē sicc⁹.i.macer pp siccitatē cōplexiōis. Decimūseptimū ē ꝙ tal' ĩ cro/cei coloris.i.citrini & ergo dicit Aui.lo.p̄al.ꝙ color subruffus signi ficat colere dn̄ium.

Fleūa uires modicas tribuit:latosqꝫ breuesqꝫ
Fleūa facit pīgues:sanguis reddit mediocres
Ocio nō studio tradūt:sed corpora somno
Sensus ebes tardus motus pigritia somnus
Hic somnolētus piger ĩ sputamine multus.
Est huic sensus ebes pinguis facit color alb⁹

Hic ponit autor aliq̄ signa cōplexionis fleūatice. Primū signū ē paucitas uiriū: fleūatici.n.paucitas uires hn̄t pp

paucitatē caloris naturalis a quo oīs uis hēt exordiū. Secūdū est ꝙ fleumatici sunt fati & breues: qa ī eis est paucus calor naturalis nō sufficiēs extēdere corpus ī lōgum: extēdit igit corpus secūdū latū. Tertiū est ꝙ fleumatici sunt pingues pp eoꝝ frigiditatē & humiditatē: & ergo dicit Aui. lo. ꝑallc. ꝙ pinguedo uel adeps superflua significat excessum frigiditatis & humiditatis & cōplexionē corpoꝝ frigidā & humidā: qa sanguis unctuositas q̄ est utriusq; materia cū resudat a uenis & obuiat mēbris frigide uel remisse calidis coagulat ab eoꝝ frigiditate uel remissa caliditate & fit piguedo: ut uult Gal. ii. cōplexionū. Et postea subdit hic tex. ꝙ sanguinei sunt mediocres supple in longitudine & breuitate. Quartū est qđ fleumatici magis ad ocia inclinant quā ad studia pp frigiditatē mouentē ad ocia & pigriciam. Quintū est ꝙ multū dormiunt: & hoc est pp multam humiditatē eoꝝ: & ēt ꝓuenit multus somnus pp frigiditatē: ut īnuit Aui. loco ꝑallc. Sextū est ꝙ fleumatici sunt duri ingenii: qa sicut uiuacitas intellectus & pspicuitas ingenii ꝓueniūt pp naturalē caliditatē: ita ebetudo intellectus & duricies ingenii pp cōtrariū. s. frigiditatē. Septimū est ꝙ fleumatici sunt tardi motus: & hoc ēt pp frigiditatē q̄ facit motum tardū: sicut caliditas uelocē. Octauū est quod sunt pigri. Nonū ꝙ somnus in eis est longus. Quoꝝ cā eadē est cū predicta. Postea ponunt duo alii uersus recolligētes signa predicta cū qbusdam aliis. Primū est flematicus est somnolentus. i. inclinat9 ad multū somnū. Secūdū est ꝙ ipse est piger. i. tardus ad oēm opationem. Tertiū est qđ est multi sputi ꝓpter humiditatem in eo abūdantem multiplicatiuā sputi. Quartū est qđ talis est obtusus in sensibus: & nedum in sensibus īmo ēt in intellectu. Quintū est qđ talis est pinguis. Sextum est qđ talis est albus in facie. Albedo. n. cutis & maxime faciei signum est priuationis sanguinis aut paucitatis eius cum frigiditate: ut dicit Aui. loco preallegato.

Restat adhuc tristis colere subie nigre.
Que reddit prauos: ptristes pauca loqntes
Hi uigilāt studiis: nec mēs est dedita sōno
Seruāt ppositū: sibi nil reputant fore tutū
Inuid⁹ & tristis cupidus dextreq; tenacis
Non expis fraudis timidus luteiq; coloris

Hic pōit autor aliq̄ signa cōplexiōis melā colie. Primū est praui tas. melācolia. n. reddit hoīes prauos & malo/ rū moꝝ quēadmodū sūt q seipsos iterficiūt. Secūdū est multa tristitia: melācolici. n. multū tristes sunt ut pluri/ mū pp spūs melācolicos turbidos & tenebrosos sicut hoīes leti sunt pp spirituū claritatē. Tertiū ē taciturnitas: melācolici. n. tacidi sunt & paucoꝝ uerboꝝ pp frigiditatē: sicut nimia garrulitas puenit pp caliditatē. Quartū est qđ melācolici sunt apti studio: qa semp cu/ piunt esse soli. Quintū est qđ tales sunt insomnolēti: nec bene dor miunt ppter nimiā siccitatē cerebri & ppter fumos melācolicos cō mouētes in eis somnia horribilia qbus excitant' a somno. Sextū est qđ tales sunt tenacis ppositi. i. ptinaces: & cū aliqd in mente habēt diu retinent: & difficulter placabiles sunt: & hoc ppter siccitatē eoꝝ que nō sinit ppositū cito mutari. Septimū est qđ melancolici nihil reputant eis esse tutū: imo semp timent: & hoc est ppter spirituū te nebrositatē: postea in duobus ultimis uersibus ponunt' aliqua ex si/ gnis pdictis & aliqua addunt'. Primū est qđ melancolicus est inui dus. Secūdū est qđ est tristis. Tertiū est qđ est auarus. Quartū est qđ est tenax: idest nihil uolens exponere & male soluens. Quintū est quod est fraudulosus simplex: & ppterea homines melancolici sunt deuoti: multū legentes: ieiunantes: & alias multas abstinentias facientes. Sextum est qđ est multū timidus. Septimum est qđ est lutei coloris: idest terrestris siue fusci coloris. Color enim fuscus & maxime si uiriditati approximat significat dominiū melancolie se/ cundum Rasis. iii. almā. in prin.

Hii sunt humores q pstant cuiq colores
Oibus i rebus ex fleumate fit color albus
Sãguie fit rube⁹:cola rubea quoq ruffus
Si peccet sãguis:facies rubet:extat ocellus
Inflant gene corpus nimiũq grauatur
Est pulsusq freqns pleus mollis dolor iges
Maxime fit frontis & cõstipatio uentris
Siccaq lingua sitis & sõnia plena rubore
Dulcor adest sputi sũt acria dulcia queq

In hoc tex.Prio ponit colores cõsequẽtes cõplexiões: & dicit qđ fleumaticus est albi coloris: sed colericus est ruffi coloris & sanguineus rubei: & de melã colico dicit i fine pcedẽtiũ uersuũ & de istis oibus dictũ est prius.

Secũdo ponit.xiii.signa supabũdãtis sanguinis:quoꝝ.Primũ est q facies est rubea pp ascẽsum sanguis ad caput & faciẽ.Secũdũ ẽ q oculi plus uident exire solito pp extẽsionẽ quã facit sanguis multiplicatus.Tertiũ ẽ q gene iflant pp silem cãm.Quartũ ẽ q corpus totũ grauat:qa natura suppeditat nõ sufficiens regere humores & sustẽtare debite corpus.Quintũ est q pulsus fit frequẽs pp caliditatẽ quã inducit sanguis multiplicatus.Sextũ est q pulsus est plenus pp multitudinẽ uapoꝝ calidoꝝ & humidoꝝ.Septimũ ẽ q pulsus est mollis pp humiditatẽ nimiã mollificantẽ arteriã.Octauũ est q dolor fit in fronte:& hoc pp sanguinẽ multiplicatũ in rethi mirabili.Nonũ est qđ uẽter cõstipat.i.durus fit:nec bñ assellãt pp caliditatẽ nimiã exsiccantẽ feces.Decimũ est qđ lingua fit sicca ppter similem cãm. Vndecimũ est qđ sitis est magna ppter exsiccationẽ orificii stomachi ex nimia caliditate. Duodecimũ est qđ fiunt somnia declinãtia ad rubedinẽ:& istud uult Auic.ii.in doc.iii.c.vii.dicens:& somnia q̃ illud sercãt.s.abũdãtiã sanguinis sunt sicut cũ hõ in somnis res uidet rubeas aut sãguinẽ multũ ex suo corpore exire aut se i sanguie natare:& silia.Decimũtertiũ est qđ sputũ est dulce ppter sanguis dulcedinẽ:Notãdũ circa istud qđ sicut hec p

signa supabūdātis sanguis:ita q̄dā ēt ponūt sig na supabūdātie alio rū humoꝝ sub qbusdā uersibus:signa q̄dē supabundātis colere sub istis uersibus:Accusat colerā dextre dolor aspa lingua.Tinnitus uomitusq; frequēs uigilātia multa:Multa sitis pīguis egestio torsio uētris:Nausea fit;morsus cordis:lāguescit orexis:Pulsus adest gracilis dur⁹ueloxq; calescēs:Aret amarescit icēdia sōnia fingit.Signa uero supabūdātis fleūatis sub istis uersib⁹:Fleuma supgrediēs ꝑprias in corpe leges:Os facit īsipidū fastidia cerebra saliuas:Costaꝝ stōachi siľ occipitisq; dolores:Pulsus adest rar⁹ tard⁹mollis īnanis:Precedit fallax sātasmata somn⁹ aquosa:Signa uero supabūdātis melācolie sub his uersib⁹:Hūoꝝ plēo dū fex ī corpe regnat:Nigra cutis dur⁹ pulsus tenuis & urina:Sollicitudo timor & tristia sōnia tp̄s:Accrescet rugit⁹:sapor & sputamīs idē.Leuaq; p̄cipue tīnit & sibilat auris

Denus septen⁹uix fleubothomiā petit ān⁹
Spūs uberior exit per fleubothomiam
Spiritus ex potu uini mox multiplicatur
Humorūq; cibo damnū lente reparatur
Lumina clarificat sincerat fleubothomia
Mētes & cerebꝝ calidas facit eē medullas
Viscera purgabit stōachū uētrēq; coercet
Puros dat sensus dat somnū tedia tollit
Auditus uocem uires producit & auget

In hoc tex.autor loquiť de fleubothomia: & primo ostēdit etatē requisitā ad fleubothomiā dicēs q̄ ān⁹.xvii. uix petit fleubotomiā: & pro isto dicit Gaľ. .xi.de īgenio q̄d pueri nō debēt fleubothomari nisi hēant.xiiii.ānos ad minus: & cā est:qa corpa pueroꝝ sūt facilr resolubilia a calore extraneo:& iō debilitātur multū ex euacuatiōe forti facta p fleubothomiā. Itē qa indigēt nutrimēto duplici de cā.s.pp nutrimētū & augmētū:ideo minutio sanguis nō cōpetit eis.Itē qa facile dissoluūť a calore extraneo sufficit q̄d ab eis dissoluiť;q̄re non indigēt fleubothomia.Et circa istud

sciēdū est ꝙ sicut fleubothomia nō cōuenit pueris p̄dictis:sed cauē da ē:ita ēt ē cauēda ī magna etate.s.senii:ut uult Gal.ix.megategni qa scd̄m Gal.& Haly.iii.tegni ī cōualescētibus & senibus est pau/ cus sanguis bonus & multus malus fleubothomia igit rapiet bonū & dimittet malū:& īnuit Aui.iiii.ī ca.xx.de fleubothomia:& iō in talibus nō cōpetit fleubothomia. Secūdo ponit nocumētū fleubo/ thomie:& est qd̓ spūs uberies exeūt p̱ fleubothomiā:cuius rō pōt eē qa cū multa euacuatiōe sanguīs q̄ fit p̱ fleubothomiā necesse est ēt multitudinē spirituū euacuari. Tertio tāgit remedia p̱ q̄ spūs emissi refocillant̄ & iterato multiplicant̄:& dicit ꝙ ex potu uini subito re generant̄ spūs:qa oīum subito nutriētiū maximū est uinū:ut prius dcm̄ est:& spūs ēt regenerant̄ & refocillant̄ ex cibo:sed hoc sit lēte & non subito sicut ex uino:& cibus q̱ debet dari erit digestibilis & multi sanguinis generatiuus:sicut oua sorbilia:& sil̓ia:& circa istud sciēdū est ꝙ licet cibus regeneret spūs post fleubothomiā:tn̄ debēt cauere patiētes a multo cibo ī pria & secūda die. Vn̄ dicit Isaac in dietis:cib⁹ est eis minuēdus & potus augēdus.s.respectu cibi:nō tn̄ respectu sue cōsuetudinis:īmo minus debēt bibere q̱ an̄ fleubotho miā qa uirtus digestiua debilior est. Quarto ponit autor.xi.iuua/ mēta fleubothomie debite facte. Primū est qd̓ tpata fleubothomia cōfortat uisum:qa minuēdo humores ēt minuit effumationē ad ca put & repletionē eius:offuscātes uisum. Secūdū est ꝙ clarificat:& sincerat mētē & cerebrū pp̱ similē cām. Tertiū ē ꝙ calefacit medul lā:qa minuit supfluitates q̄ ad eā uenietes ipam īfrigidāt. Quartū est ꝙ purgat uiscera.i.īteriora:qa exonerata natura a sanguie:hūo res crudos ī īterioribus cōtētos melius:digerit. Quītū est ꝙ fleubo thomia restrīgit uomitu & fluxū uētris:qa diuertit humores ab in terioribus ad exteriora:& istud uult Aui.lo.pal.dicēs:āplius fleubo thomia p̱pterea qd̄ ad diuersa trahit:naturā scd̄m plurimū retinet:

& istud maxime uerum ē qn̄ fleubothomia fit de uenis brachii: nā fleu bothomia facta de uenis pedū nō sic retinet: pōt tn̄ p accidēs cōtingere qd̄ ad fleubothomiā sequat̄ maior fluxū uētris: & hoc dupl'r: Prio qa ex fleubothomia facta tollit̄ onus nature: tūc.n. uirtus confortata al'qn̄ puocat alias euacuationes. Secūdo si fluxus uētris fiat ex multa debilitate uirtutis cōtētiue: tūc.n. qa ex fleubothomia debilitat̄ uirtus: magis augebit̄ fluxus uētris. Sextū ē q̄ fleubothomia facit puros sensus: qa minuit euaporationē ad caput uñ turbant̄ sensus. Septimū é q̄ ipsa iuuat somnū īpeditū: qa p ip̄am euacuantur humores plurimi a quibus eleuant̄ uapores acuti & diuersi impediētes somnū. Octauū est q̄ ipsa tollit tedia & grauitates nimias: qa p ip̄am uirtus exonerat̄ a suo grauamine & ēt educto p ip̄am sanguinē educit̄ simul melācolia fex sanguis q̄ īducit tedia & grauitates. Nonū ē q̄ ip̄a cōfert auditui qa p ipsam diminuunt̄ uapores & humores ascēdētes ad caput īpediētes auditū. Decimū est q̄ ipsa confert uoci: qa p ip̄am diminuunt̄ supfluitates & hūiditates q̄ possent puenire ad pectus uel cānā pulmonis & īpedire uocē. Vndecimū ē q̄ ipsa auget uires: qa p ip̄am corpus a suo grauamine exonerat̄ q̄re uirtus augmētat̄.

Tres insunt istis mayus september aprilis
Et sunt lunares sunt uelut ydra dies.
Prima dies primi postremaq; posterior;
Nec sāguis minui nec carnib⁹ anseris uti
In sene uel iuuene si uene sanguine plene
Omni mense dene confert incisio uene
Hii sūt tres mēses mayus septēber aprilis
In quibus eminuas ut longo tpe uiuas

In hoc textu autor tria facit. Prio dicit q̄ isti tres mēses.s.mayus september aprilis sunt mēses lunares & in eis sunt dies phibiti a fleubotomia: uidelicet prima dies maii: & ultīa septēbris & aprilis: & istud coēs dicūt: uerūtn̄ ē dcm̄ fictū: nec alicui⁹ ualoris: imo p̄dicti

dies pñt esse ita boni & electi sicut & alii. Secũdũ q̄ diuersa cõstel/
latio ĩ eis põt esse. Et subdit autor q̄d in talibus dieb⁹ nulli uesci de
bẽt carnib⁹ anseris: q̄d ẽt falsum est & erroneũ & magis sortilegio
attribuẽdũ: & forte autor & istud habuit a iudeis qui istũ ritum ob
seruant. Secũdo dicit q̄d senex senectute & nõ a senio & iuuenis ue
nas plenas hñtes sanguine minui pñt oĩ mẽse: quia isti non faciliter
resolubiles sunt: nec in eis solũ paucus ẽ sanguis bonus: ĩmo mult⁹.
Tertio dicit q̄d ĩcisio uene p̱ regimine sanitatis custodiẽdo debet fi
eri in aliquo istoꝝ triũ mẽnsiũ: qui sunt mayus septẽbris & aprilis:
differẽter tñ: q̄a in aprili & mayo debet ĩcidi uena epatis p̱p multi/
plicationẽ sanguis eo tp̄e: cũ sit tp̄s uernale: & in septẽbri uena sple
nis p̱p melãcoliã que tũc hẽt multiplicari: cũ sit tp̄s autũnale.

Hic autor põit. xii. q̄ ĩpediunt fleubotho/ miã. Primũ est frigidi/ tas cõplexiõis. Cũ. n. se cundũ Gal. in megate gni fleubothomia infri gidat tũc augmẽtaret

Frigida natura frigens regio: dolor ingẽs
Post lauacrũ coitũ minor eta: atq; senilis
Morbus p̱lixus repletio potus & esce
Si fragilis uel subtilis sensus stomachi sit
Et fastiditi tibi non sunt fleubothomãdi

frigiditatẽ: cã aũt q̄re fleubothomia infrigidat est: q̄a scd̄m Isaac in
urinis: sanguis est fundamtũ caloris naturalis. i. illud ĩ quo calor na
turalis seruat̃: & q̄a fleubothomia sanguinẽ euacuat: iõ & calorẽ na
turalẽ: & tũc p̱ cõsequẽs ĩfrigidat. Secũdũ regio frigida uehemẽter
sub qua debet cõprehẽdi tp̄s multũ frigidũ q̄d ẽt p̱hibet fleubotho
miã: quia ĩ regiõe & tp̄e multũ frigidis: sanguis ĩ frigiditate corpis
includit̃: & ille q circa extremitates existit a frigiditate cõdensatur
& ineptus fit ad hoc q̄d fluat. Tertiũ est itẽsus dolor sub quo ẽt p̄t
cõprehẽdi nimia corpis ĩflãmatio: q̄a si ĩ istis accidẽtibus fieret fleu
bothomia sequeret̃ motus agitatiuus qui ẽ cõtrarius nature: cũ sit

difformis & maior inflãmatio q̃ ẽt est naturã magis debilitãs:& cã motus agitatiui ĩ dolore ĩtenſo eſt:qa fit tractus ad diuerſas ptes:p fleubothomiã.n.fit tractio ad locũ fleubothomatũ:& ex dolore forti fieret tractio ad locũ doloris:cã v̂o maioris inflãmatiõis eſt:qa ex fleubothomia cõmouenť humores:q̃re magis inflãmanť ex motu:& iſtud uerũ eſt qñ fleubothomia fit parua & artificialis:ſi tñ fiat uſq; ad ſincopim ꝓdeſt in p̄dictis caſibus:qa iſta cũ uincit attractionem doloris nõ facit motũ agitatiuũ:& ſiľr tollit inflãmationẽ cũ nõ ſint humores ibi qui cõmoueanť & calefiãt & maiorẽ inflãmationẽ ĩducũt.Et iſtud uoluit Gaľ. ĩ cõ.illius amphoriſmi.i.pti.ampho.q̃ egerunť:cũ dixit:qđ nõ eſt melior medicina ĩ apoſtemate uehementis inflãmatiõis:& ſiľr ĩ febribus & dolore forti q̃ fleubothomia.Quartũ eſt balneũ & maxime reſolutiuũ:tale.n.ꝓhibet fleubothomiã:qa tale etiã eſt euacuatiuũ iã nã nõ facile tolerat euacuationẽ ſupeuacuationẽ.Quintũ eſt coitus ĩmediate p̄cedẽs:poſt talẽ.n.nõ ſtatim dȝ fieri inciſio uenę:qa ex hoc maxĩa debilitatio naturę ſeq̃reť:cũ p coitũ prius nã debilitata ſit.Sextũ ẽ ętas maior uel minor q̃ reqriť ad fleubothomiã:ſicut ętas infantię & ętas ſenii:prout declaratũ eſt prius.Et iſta impedimẽta tãgit Aui.lo.p̄alľ.dicẽs:tibi quoq; cauere debes a minutiõe ĩ cõplexiõe uehemẽtis frigiditatis:& in regiõibus fortis frigiditatis:& ĩ hora fortis doloris:& poſt balneũ reſolutiuũ & poſt coitũ:& in ętate q̃ eſt minor.xii.ãnis ſenũ q̃to magis poteris: niſi ĩ figura cõfiſus fueris:& in ſoliditate muſculoꝝ & uenaꝝ amplitudine:& eaꝝ repletione & coloris rubedine:& ulterius ſubdit:hos nãq; ex adoleſcẽtibus:& ſenibus fleubothomare audebis.Adoleſcẽtes tñ ꝫm ordinem ad fleubothomandũ paulatim ꝓuehere debes cũ pauca minutiõe.Septimũ eſt morbus ꝓlixus:qa tũc ex tali fleubothomia natura dupľr debilitať:puta a morbo ꝓlixo & a minutiõe. Et iſtud eſt uerũ ꝫm Aui.lo.p̄alľ.Niſi ſanguinis affuerit corruptio:

quia si sic fleubothomia pōt cōuenire. Octauū est nimia repletio potus. Nonū est nimia repletio cibi: sub q̄ ēt cōphēdit indigestio cibi. Et cā hoꝝ est qa ꝑm Aui. in.i. attrahentia sunt tria. s. uacuū: calidū: & tota spēs. Si ergo uene p fleubothomiā a sanguine euacuarent cibum indigestū uel supfluū siue potū supfluū a stomacho uel epate attraherēt q indigestus ueniēs ad mēbra nō corrigeret: qa tertia digestio nō corrigit pctm̄ secūdę: nec secūda primę: si pctm̄ sit magnū pp qđ i mēbra nō cōuerteret: sed ibi remanēs posset eē cā ęgritudinis. Decimū ē fragilitas. i. debilitas uirtutis: fleubothomia. n. est fortis euacuatio: ꝑm Gal. ii. ampho. in cō. illius. In quo morbo: sed uirtus debilis nō pōt pati motū fortē. Vndecimū ē subtilis sensatio orificii stomachi: ꝙ p̄cordiū dr: qa ex fleubothomia i tali statim sequit sincopis. Et sub isto ēt cōphēdit debilitas stomachi: & facilis fluxus colerę ad orificiū eius inducēs ad uomitū facilē colerę. Vn̄ in hn̄tibus p̄dicta accidētia nō cōuenit fleubothomia. Per fleubothomiā. n. humores cōmoti ad os stomachi inducerent tāq̄ ad locū cōsuetum: & qa est mēbrū debile & ipotēs illi fluxui resistere: iō illis multa mala p fleubothomiā accidūt. Et hoc ē una cā: q̄re qn̄q; aliq in fleubothomia sincopāt. s. qa colera ad stomachū fluit q̄ mordicādo stomachū ex cōpassiōe cordis & stomachi sincopim iducit. Duodecimū ē fastidium. Si. n. in fastidio fieret fleubothomia cū uene euacuarent traherēt ad se mā; malā faciētē fastidiū. Et plurima istoꝝ sex ultimoꝝ accidētiū tāgit Aui. lo. pall. Et circa istud ē sciēdū ꝙ p̄ter p̄dicta accidētia sunt adhuc aliq̄ alia ēt ipediētia fleubothomiā: quoꝝ. Primū est alia euacuatio ut qn̄ est fluxus menstruoꝝ aut emorroydaꝝ: tūc. n. nō d; fieri fleubothomia: & hoc ad euacuationē: licet ad diuertēdū fluxū seu materiā posset fieri. Secūdū est corpis siue cōpositiōis raritas: qa a corporibus raris multū dissoluit: & iō sufficit ista resolutio nec euacuatione indigent. ut uult Gal. ix. magategni.

Tertiũ ẽ humoꝶ cruditas & uiſcoſitas:tũc.n.eſt cauẽda fleubotho/
mia:qa augmentaret᷑ cruditas humoꝶ:& pp hoc in morbis longis
nõ eſt faciẽda fleubothomia:qa cruditas humoꝶ augmẽtaret᷑:& uir
tus debilitaret᷑:& morb⁹ ꝓlõgaret᷑:& iõ timẽdũ eſſet de caſu uirtu
tis:& pp hoc uult Aui. q̀ in morbis cronicis faciẽda ẽ farmacia añ
fleubothomiã & nõ fleubothomia añ faciẽda:licet utroq; indigeãt
patiẽtes:ſed cruditas humoꝶ põt accidere duab⁹ de cauſis:una cã ẽ
pp abũdãtiã humoꝶ calorẽ nãlẽ ſuffocãtiũ q debilitatus & ſuffoca
tus humores crudos generat:& tũc bñ cõpetit fleubothomia. Vnde
ſm Alexãdrũ.ii.libro ſuo.ca.de ydropiſi:fleubothomia in prĩcipio
ypozarce cõpetit cũ ꝓuenit ex multitudine ſanguinis menſtrualis
cũ ꝓhibeant᷑ fluere mẽſtrua pp cãm aliquã:aut ex multitudine ſan/
guinis emorroydalis:qa ſicut ignis paruus ſub multa lignoꝶ cõge/
rie ſuffocat᷑:ſilr ẽ de calore ĩnato ſuffocato ſub humoꝶ multitudĩe.
Secunda cã cruditatis humoꝶ eſt caloris ĩnati debilitas ut in illis q
ſunt debilis cõplexiõis & q habuerũt lõgã ęgritudinẽ & in ſenibus:
& tũc nõ cõpetit fleubothomia:quia p hoc augeret᷑ cruditas:qa ſan
guis in quo calor cõſeruat᷑ extraheret᷑:& ita corpus infrigidaret᷑:&
humores magis incrudarent᷑:debet ergo ſanguis dimitti ut humoꝶ
cruditatẽ digerat.Q uartũ eſt aeris indebita diſpoſitio & nimia ca
liditas aut nimia frigiditas:quia p caliditatẽ multã fortis fit reſolu
tio:& p frigiditatẽ multa ineptificatio humoꝶ ad fluxum.

Q uid debes facere qñ uis fleubothomari.
Vel qñ minuis fueris uel quãdo minutus.
Vnctio ſiue pot⁹ lauachrũ uel facias mot⁹.
Debẽt nõ fragili tibi ſingula mẽte teneri.

¶ In hoc paſſu autor ponit quinq; quæ debent fieri circa fleu/bothomiã:aliq̃ quidẽ añ fleubothomiã : ali qua ĩ fleubothomia: & aliq̃ poſt fleubothomiã.Primũ eſt unctio q̃ aliqñ fit ĩ fleubotho/

mia:ſicut unctio fleubothomi:ut dolor leniať:aliqñ ṽo poſt fleubo/
thomiã:ut conſolidatio uulneris retardeť ad hoc ut poſt fleubotho/
miã humores relicti ĩ uenis aliquã poſſint hr̃e reſpirationẽ & fumi
aliq mali exalẽt. Secũdũ ẽ potus & maxĩe uini q ualet ĩ fleubotho/
mia ſi ſincopis accidat:& ẽt ualet poſt fleubothomiã pro regenera/
tione nouoꝝ ſpirituũ & noui ſanguinis:& iſto modo iã faciũt cões.
Tertiũ ẽ lauacrũ.i.balneũ ꝙ ualet ꝑ duos uel ꝑ tres ante:& ꝑ duos
uel tres poſt fleubothomiã & nõ eodẽ die:añ qdẽ:ſi qs timeat ꝙ ha/
beat in ſe humores groſſos:qa balneũ humores diſſoluit & cõmo/
uet eos:& ꝓꝑ hãc cãm ẽt cõpetit añ acceptio ſirupi acetoſi:& motus
ut humores diſſoluanť & ſubtilienť:& ergo qñ dꝫ fieri fleubotho/
mia dꝫ fricari brachiũ:ut humores exiſtẽtes in uenis ꝓpinquis bra
chio ſubtilienť & præparenť ad exeundũ facilius:poſt fleubotho/
miã ṽo ualet ut reliquię humoꝝ & uapoꝝ derelicta reſoluantur:in
die ṽo fleubothomię nõ cõuenit:qa ꝑ balneũ cutis lenis ſit qua leni
ficat percuſſionẽ factam in fleubothomia fugit:& hoc eſt periculũ.
Quartũ eſt faſcia.i.ligatura cũ p̃anis lineis q̃ ualet poſt fleubotho
miã ĩmediate ad retinẽdũ fluxũ:& añ fleubothomiã ad trahẽdũ hu
mores ad locũ ubi q̃riť fleubothomia ut ex eo ẽt uene ingroſſenť
& melius uideanť. Quintũ eſt motus ſiue ambulatio moderata q̃
põt fieri añ ut humores diſſoluanť & ſubtilienť:& poſt:ad reſoluen
dũ reliqas humoꝝ ex fleubothomia derelictas. Circa p̃dicta ſcien/
dũ eſt ꝙ cões faciũt ſe fleubothomare ieiuni:ſed qbuſdã doctorib⁹
melius vr̃ & cõueniẽtius:q. añ fleubothomiã:p̃mũ unũ ouũ ſor/
beãt molle cũ uno haſtu uini circa nonã uel decimã horã añ prãdiũ
& ſtatim poſtea ſe fleubothomari faciãt. Et huius cã eſt:qa ſtoma/
cho uacuo nã fortius ſanguinẽ retinet ne deficiat in nutrimẽto:ſed
cũ cibus qui de ſe multũ nutritiuus eſt ſit in ſtomacho cuiuſmodi
ſunt oua ſorbilia & uinũ:tũc nã melius ſanguine ex:re ꝑmittit.

Exhilarat tristes:irritos placat amẽtes
Ne sint amentes fleubothomia facit.

¶In hoc passu autor ponit tres effectus fleubothomię. Primus est ꝙ fleubothomia exhilarat.i.letificat tristẽ hoiem. Secũdus est ꝙ fleubothomia placat iratos:& cã:utriusqꝫ est:qa in sanguine qñ multa cõmiscet̃ melãcolia fit tristitia:& qñ multa colera fit ira/cũ melãcolia sit cã tristicię:& colera irę iã uterqꝫ istoꝝ duoꝝ humoꝝ educit̃ eductione sanguinis:quia ei cõmiscet̃. Tertius est ꝙ ꝓhibet amẽtes ne insaniãt:qa facit humores fluere ad ꝑtes exteriores:& a capite diuertit: pro maiori declaratiõe sciẽdũ ẽ ꝙ qnqꝫ sũt causę ꝑꝑ q̃s dꝫ fieri fleubothomia:quaꝝ. Prima est directa & alię q̃ttuor indirecte. Pria q̃ ẽ directa ẽ ut abũdãtia sanguis euacuet̃:siue abũdet sanguis ĩ q̃litate siue q̃titate siue utroqꝫ mõ.nã ꝭm Aui.lo.ꝑal. Duo gnã hoim sũt fleubothomãda:quoꝝ unũ est ille modus hominũ q iã parati sũt incidere ĩ ęgritudines:ut q hñt abũdãtiã sãguis ĩ q̃titate:& reliquũ genus est genus illoꝝ hoim q iã ęgritudinẽ inciderũt ꝑꝑ humoꝝ siue sanguis maliciã:sed differt fleubothomia ista & illa:qa ꝑꝑ sãguinis abũdãtiã dꝫ fieri multa fleubothomia:sed si in q̃litate peccet siue sit maliciosus:tũc cõpetit fleubothomia pauca:uñ ꝭm Gal̃.ix.megategni:si sanguis sit malus in corꝑe dꝫ euacuari paulatim:& iõ peccãt multũ illi qui qñ uident sanguinẽ malũ fleubothomãt se quosqꝫ uideãt sanguinẽ bonũ exire cũ forte prius totus sanguis exire q̃ bonus exiret:sed dꝫ fieri pauca euacuatio:& tũc ꝭm Gal̃.in casu isto: priusq̃ fiat:fleubothomia dꝫ dieta bonũ sanguinẽ generãs exhiberi ut loco mali sanguis bonus sanguis generet̃. Et postea dꝫ fieri post modicũ tp̃s fleubothomia pauca:& sic deiceps:ista fleubothomia ẽ directa: qa fit ꝑ se ad euacuationẽ illius ꝙ ꝑ se dꝫ ꝑ fleubothomiã euacuari.s.ad euacuationẽ plenitudinis humoꝝ siue sanguis:principal̃r tñ ꝭm ꝙ cũ eo sunt alii humores. Prima cã indirecta est ma/

gnitudo morbi & magnitudo apostematis uehemētis inflāmatiōis: qa ꝑm Gal'.in cō.illius ampho.quæ egerūt &c.Nō est melior medicina ī apostemate uehemētis īflāmatiōis & ī febrib⁹ & dolore forti quā fleubothomia:ut ēt dictū est ibi frigida nā. Secūda cā indirecta est ut attrahat' mā ad partē illā p quā dꝫ euacuari mā:uñ in retentiōe mēstruoꝝ & emorroydaꝝ dꝫ apiri sophēa ꝑm Gal'.& Aui. ut trahat' mā sanguis ad īferi⁹. Tertia cā īdirecta ē ut humores trahant' ad locū ꝯriū illi loco ad quē fluūt humores:& hoc ad diuertēdū māꝫ a loco ad quē fluūt humores:uñ in nimio fluxu mēstruoꝝ dꝫ fieri fleubothomia de basilica ut trahat' mā ad ꝯriū locū ad quē declinat & diuertat' a suo fluxu:& pp hoc in pleuresi sinistre ptis:dꝫ fieri fleubothomia in pte dextra ut diuertat' mā & attrahat' ad locū ꝯriū loco ad quē declinat:& sil'r si sit ī pte dextra dꝫ fieri fleubothomia ī parte sinistra. Quarta cā īdirecta est ut p fleubothomiā una portio materię euacuet':& nā potētior sit supra residuū:& sic cōpetit fleubothomia qñ repletio est ī corpe ne fiat apostema:qa nā est debilis respectu regiminis illoꝝ humoꝝ:iō una portio illius materię est euacuāda ne pp īpotētiā naturę ī regēdo illā materiā:illa mā fluat ad aliquē locū debilē in quo aggreget' & apostema generet.

¶In hoc passu autor ponit unū documētū de quātitate scissure in fleubothomia.Et dicit

Fac plagā largā mediocriter ut cito fum⁹
Exeat:uberius liberiusqꝫ cruor.

ꝙ scissura debet esse larga mediocriter ut fumus & grossus sanguis liberius exeāt:quia qñ scissura est stricta:tūc solū subtilis sanguis exit & grossus remanet Circa istud est sciendū ꝙ aliqñ in fleubothomia debet fieri uulnus magnū & aliqñ paruū:debet aūt fieri uulnus magnū tribus de causis. Primo quia humores sunt grossi: & grossus sanguis est euacuādus ut p illud uulnus magnū sanguis

facili⁹ possit exire:& ergo melãcolicis faciẽdũ ẽ magnũ uuln⁹. Secũdo pp tpis frigiditatẽ ꝙ hũores ĩgrossat:& ergo ĩ hyeme dꝫ fieri uulnus magnũ. Tertio pp abũdãtiã hũoꝝ:qa tũc fit meli⁹ euacuatio p uulnus magnũ q̃ paruũ:sed uulnus paruũ fit cũ ẽ uirtus debilis:ut de spiritib⁹ & calore minus euacuet̃:& in tpe calido eadẽ de cã:& qñ ẽ sãguis subtilis.

Sãguine subtracto sex horis ẽ uigilãdũ.
Ne somni fumus ledat sensibile corpus
Ne neruũ ledas non sit tibi plaga ꝓfunda
Sãguie purgatus nõ carpas ꝓtinus escas.

¶ In hoc passu autor tangit tria cõsiderãda circa fleubothomiam. Primũ ẽ ꝙ fleubothomatus nõ dꝫ dormire ĩmediate post fleubothomiã:nisi ad min⁹ trãsierĩt sex horę:& hui⁹ subdit autor cãm ne fumi:q.s.ĩ sõno causant̃ moti ad caput ledãt cerebrũ:alię tñ pñt assignari cãę:q̃ꝝ. Pría ẽ ne ĩ sõno uertat se patiẽs supra brachiũ fleubothomiaꝝ:& p hoc ledat̃. Scđa ẽ ne hũores ĩ sõno fluãt ad mẽbrũ lesũ ĩ quo ẽ dolor pp ictũ fleubothomi & fiat apostẽa:uñ Gal̃.ij ãph.sup illo ãpho.ĩ quo morbo:uult ꝙ ĩ sõno si fiat apostẽa ĩtra corp⁹ au t mẽbrũ sit lesũ ad ipꝫ fluũt humores:Aui.v̇o aliã assignat cãm.s.ꝙ p talẽ sõnũ posset accidere cõfractio mẽbroꝝ. Et istius cã põt eẽ:qa sicut:ꝑm Gal̃.sup illo ãpho.ĩ quo morbo &c.sõnus ĩ pricipio paroxismi nõ cõpetit:qa calor nãl̃ ad ĩteriora regredit̃:& exteriora ĩfrigidãt̃:& fumi remanẽt nõ cõsumpti:pp ꝙ rigor augmẽtat̃ & paroxism⁹ ẽt ꝓlõgat̃:sic ẽt fumi p cõmotionẽ hũoꝝ:& ĩ fleubothõia ad neruos & ad lacertos eleuãt̃ q nõ cõsũpti remanẽtes ĩ sõno ĩfrigidãt̃ ĩ exteriorib⁹ & ĩgrossãt̃ & iõ faciũt ad neruoꝝ & lacertoꝝ ꝯfractiõeꝫ si fiat supdormitio ĩmediate post fleubotõiã:alia cã pt eẽ qa mãꝫ ẽ ĩgrossãs ẽ faciẽs ꝯfractionẽ:sic̃ ĩ q̃rtana ĩ cui⁹ typo fit ꝯfractio pp frigiditatẽ & grossiciẽ mãę sꝫ nerui & lacerti sĩt frigidi:iõ ad ipos ueniẽs iste fum⁹ ĩ sõno ĩ quo fit retractio caloris ad ĩteriora ĩfrigidat̃ & ĩgrossat̃ & iste fum⁹ ĩfrigida

tus & igrossatus frigiditatẽ & ingrossationẽ iducit i mẽbro siue cõ fractionẽ: siue ad mẽbrũ cõsimile ꝓpant ęgritudíes cõsiľes. Et istud ueꝝ est de somno fleubothomię uicino & nõ de remoto postq̃ fumi illi fuerint consũpti. Secũdũ ꝙ dicit est ꝙ fleubothomãs dꝫ cauere ne faciat nimis ꝓfundã apturã i minutiõe: ita ꝙ cũ fleubothomo le dat neruũ uel arteriã uene suppositũ: nã ex lesione nerui seq̃t spasmus: ex quo ulteriꝰ acerbissima mors seq̃t uel ad minus ꝑditio mẽbri: puta brachii uel digiti &c. Ex lesione arterię sequit fluxus sanguinis arterialis difficilime curabilis. Tertiũ est ꝙ fleubothomatus nõ illico. i. imediate post fleubothomiã cibũ sumere dꝫ: sed dꝫ expectare quousqꝫ i eo humores fuerint queti: ne cibus añ eius digestionẽ ad subueniẽdũ mẽbro leso cũ sanguine simul attrahat.

¶ Hic autor ponit. y. uitãda ab ipso fleubothomato quoꝝ. Primũ est ꝙ fleubothomatus dꝫ uitare lac & lacticinia: cuius cã est: qa ex cõmotione humoꝝ ꝑ fleubothomiam sæpe

Omnia de lacte uitabis rite minute.
Et uitet potum fleubothomatus homo
Frigida uitabis qa sunt inimica minutis
Inter dictus erit minutis nubilus aer.
Spiritus exultat minutis luce per auras
Oibꝰ apta quies est: motus ualde nociuus

fluunt humores aliq ad stomachũ: si ergo lac sumeret ex cõmixtiõe illoꝝ hnmoꝝ lac i stomacho corrũpet: ex quo de se maxie corruptibile est: iã & lac ꝑꝑ dulcedinẽ eius posset trahi indigestũ ad uenas: & ꝑꝑ cõmotionẽ humoꝝ facile corrũpi. Secũdũ ẽ ꝙ fleubothomatus dꝫ cauere a potu nimio: qa ꝑꝑ euacuationẽ uenaꝝ talis potus traheret facile ad uenas indigestus: ꝑut prius dictũ ẽ. Tertiũ est ꝙ fleubothomatus dꝫ uitare oĩa frigida tã intus sũpta quã exteriꝰ adhibita: puta cibaria multũ frigida: aerẽ frigidũ: balneũ frigidum: tenuitatẽ uestiũ: sessionẽ supra petrã: frigiditatẽ capitis uel pedum:

qa cũ calor nālis p fleubothomiā debilitatus est:corpus facile sup/
flue īfrigidaret᷑.Quartũ est ꝙ fleubothomatus nõ dȝ ambulare in
aere tenebroso nebuloso turbato:qa talis cõtristat aiam:& pigriciā
in corpib⁹ īducit:ut prius dictũ ē ibi:aer sit mũdus:nā tristicia cā ē
sāguis melācolici:sed dȝ ābulare ī aere claro & lucido:qa ī tali aere
spũs uitales nāles & aiales recreant᷑ & ad extra mouent᷑ cõgaudētes
simili. Quintũ est ꝙ fleubothomatus dȝ querere quietē tēpatā:silr
& motũ excessiuũ uitare:qa motus excessiuus tũc maxie debilitat:
& humores cõmouet:quies ṽo tempata motũ sedat.

Principio minuas in acutis peracutis
Etatis medię multũ de sanguine tolle
Sed puer atqȝ senex tollet uterqȝ parum
Ver tollat duplũ reliquũ tp̄s tibi simplũ.

¶ Hic autor dicit q̄tuor.Primũ est ꝙ fleubothomia faciēda est ī prīcipio ęgritudinũ p acutaꝝ.i.maxie acutarũ:q̄.s.terminant᷑ ī die quarta:qa tales sunt breues:nec dāt inducias:& iõ a principio medicāde sunt.Secũdũ ē ꝙ in ętate media.s.q̄ est a.30.āno usqȝ ad.xlv. uel.50.ānũ plus de sāguie extrahēdũ est q̄ ī aliq̄ aliaꝝ ętatũ:qa ī tali ętate maxie multiplicat᷑ sāguis:& eius subtractio nõ īpedit augmētũ:nec diminuit᷑ uirtus corpis:qa corpus in tali ętate nõ auget᷑:neqȝ diminuit᷑ sensibilr:sed stare vr̄. Tertiũ ē ꝙ senes & pueri paꝝ fleubothomādi sunt:qa in pueris sāguis multus requirit᷑ pp nutritionē & augmētationē in eis.Et in senib⁹ uirtus incipit debilitari.Quartũ est ꝙ in uere dupla q̄titas sanguis abstrahēda est p fleubothomiā respectu alioꝝ tēpoꝝ:cuius rõ est:quia uer est tp̄s maxie multiplicatiuũ sanguinis:ſm oēs autores medicinę.Circa primũ dictũ pro maiori declaratiōe ponēdę sũt aliq̄ regulę circa fleubothomiā:quarũ prima est ꝙ ī prīcipio morbi nõ est faciēda fleubothomia.Medicus.n.est minister naturę:ſm Gal.in tegni.cā.illo.Omniũ nā opa/

trix. Medicus vͦ minister: sed ꝓm Gal. iiii. ãpho. in cõ. illius ęgritu/
dinibus qbuscũqꝫ incipiẽtibus nulla euacuatio in prĩcipio morbi ẽ
nãlis: sicut ergo nã in principio morbi nõ euacuat: ita nec medicus.
Istud tñ in tribus casibus hꝫ instãtiã. Primo i materię furiositate: uñ
Aui. loco sępe alleg. uult ꝙ in principio morbi fleubothomia nõ dꝫ
fieri: qa fleubothomia humores cõmoueret & subtiliaret & currere
per corpus faceret nisi mã sit furiosa. Secũdo hꝫ instãtiã in materiæ
multitudine. uñ Gal. sup illũ ampho. Incohantibus morbis: uult ꝙ
opꝫ fieri fleubothomiã aut farmaciã ut nã alleuiet: quę. s. onerata ẽ
pp materię multitudinẽ. Tertio hꝫ instantiã in morbi magnitudine
& acuitate: ut qñ ẽ apostema magnũ & dolorosũ: licet nõ sit multa
mã. s. añcedẽtis in corpe. uñ dicit Gal. xiii. megategni. Si apostema
sit magnũ fleubothomet in principio: licet nõ sit materię multitu/
do ne crepet aut apiat apostema añ sui maturationẽ. Ergo ut mala
sinthomata uitent minutio est faciẽda. Secũda regula est ꝙ nõ fiat
fleubothomia in die motus ęgritudinis: sicut in crisi nõ est facienda
fleubothomia: nec aliq̃ euacuatio: ne mã a loco ad quẽ natura mittit
ipm diuertat: silr neqꝫ in paroxismo: uñ ꝓm Gal. i. ampho. In statu:
neqꝫ fleubothomia: neqꝫ farmacia fieri dꝫ: qa i eo fit coctio morbi: q̃
melius fit in qete q̃ motu: sed sicut se hꝫ status ad morbũ totalẽ: ita
paroxismus respectu dierꝝ iterpolatiõis: sicut ergo i statu nõ ẽ eua/
cuãdũ: ita nec i paroxismo. Tertia regula ẽ ꝙ fleubothomia nõ ẽ fa
cienda i prĩcipio morbi: cũ crisis est remota: qa ꝓm Isaac in urinis:
sanguis est fundamẽtũ caloris nãlis ipm. s. sustinẽs: licet cor sit fun
damẽtũ generãs: & spũs fundamẽtũ deportãs: sed sanguis est fun/
damẽtũ caloris nãlis: qa ex eo mãliter generat calor nãlis: & ideo ali
quis sanguinẽ euacuãdo euacuat calorẽ qui materiã morbi hꝫ dige
rere: & ꝑ ꝯñs morbus plõgat & uirtus debilitat: pp ꝙ timẽdũ est ne
pp lõgitudinẽ morbi & debilitatẽ uirtutis nã succũbat. Quarta re

gula est q̄ in corpe hn̄te fecē in intestinis nō debet fieri fleubotho/ mia:cuius cā est:qa tria sunt attrahētia.s.calidū:uacuū & tota spēs. Q uia ergo p fleubothomiā uene euacuant̄ q̄ a mēbris sibi ꝓpinqs attrahūt:& ita meseraice a stomacho:uēter plus cōstipat̄ & n ā cō tenta in uenis plus inficit̄:& meseraice attrahunt humiditatē secū: & feces plus desiccant̄. Debet ergo uēter primo leniri:ut p supposi toria aut clisteria:nisi p se laxet̄. Q uinta regula ē q̄ nō dꝫ fieri fleu bothomia multa:quia ex hoc malū accidit in senio.s.multi morbi mali sicut epilēsia appoplexia & paralisis:qa pp remotionē sangui nis:& caloris generant̄ multe superfluitates fleumaticę:q̄ sunt cause/ baꝝ ęgritudinū. Sexta regula est q̄ nō dꝫ fieri fleubothomia in mu liere mēstruata aut impgnata. In impgnata nō dꝫ fieri:quia p hoc calor digerēs cibū diminueret̄:& nutrimētū fetus auferret̄:& ma/ xime qñ fetus ē magnus cū tūc indiget āpliori nutrimēto. Et istud dicit Ipo.v.ampho. In mēstruata v̊o nāl'r.s.ꝯm reuolutionē mensis nō dꝫ fieri fleubothomia:qa in fluxu nimio mēstruoꝝ esset faciēda ad diuertēdū materiā:sed qñ eueniūt nāl'r:& ꝯm debitū cursum na turę:tūc nō dꝫ fieri fleubothomia:cū mā euacuet̄ sufficienter a nā: & natura nō dꝫ diuerti ab opatione. Septima regula est q̄ post cole ricā passionē non debet fieri fleubothomia. Cū.n.fleubothomia cō/ moueat humores p hoc posset humor colericus ad stomachū fluere & ipm inflāmare:nec debet fieri post uomitū ne similiter humores fluāt ad stomachū:neqꝫ post fluxum uentris:neqꝫ post uigilias ma/ gnas:neqꝫ post motū fortē:& breuiter nec post ullū calefaciēs mul tū:aut multū dissoluēs:quia fleubothomia humores plus cōmoue/ ret:& uirtutē magis debilitaret. Deinde uidēdū est in qbus hoibus cōpetit fleubothomia:& pro illo ponēdę sunt aliquę regulę:quaꝝ. Prima ē q̄ fleubothomia cōpetit hoibus delicatis ociosis & quiescē tibus:multū carnosis:& cibis multū sanguinē generātibꝰ utētibus.

Secũda regula eſt q fleubothomia cõuenit illis ĩ qbus eſt abũdãtia
ſanguinis:q cognoſcit̃ p urinę ſpiſſitudinẽ. Abũdãtia.n.ſanguinis
facit eã ſpiſſam:ſed colerã ſubtilẽ. Tertia regula eſt q fleubothomia
dꝫ fieri in illis in quibus melãcolia abũdat. Vñ cũ eſt multa melan
colia nãlis currẽs cũ ſanguine p totũ corpus:quia ſanguis in epate
ab ea mũdificat̃:tũc cõpetit fleubothomia ſiue minutio poſtea far
macia. Vñ duplex eſt melãcolia:nãlis & inãlis:nãlis eſt fex ſangui
nis:quæ qñ abũdat ipſa eſt currẽs cũ ſanguine:q̃re cũ ſanguine p
fleubothomiã euacuat̃:ideo faciẽda eſt fleubothomia ad eius eua/
cuationẽ cũ ſanguine:ab eodẽ.n.calore.ſ.calore tẽpato fiũt ſãguis:
& melãcolia:q̃ eſt eius fex:& poſtea faciẽda ẽ farmacia. Quarta re
gula eſt q in illis in qbus timet̃ humoꝝ ebulitio:cõturbatio:& cale
factio:cõpetit fleubothomia:& iſti ſtatim qñ ſentiũt ſe calefieri de/
bẽt fleubothomari cũ ſit timor ebulitionis:cõturbationis:& calefa/
ctionis:pp humoꝝ abũdãtiã. Aliqñ tñ aliq decipiunt̃ p iſtã regulã:
qa ſtatim qñ ſentiũt calefactionẽ & timẽt de humoꝝ ebulitiõe ſta/
tim fleubothomãt ſe. Et qñ iſtud eſt ex colere calefactiõe & incẽſio
ne:p fleubothomiã nõ ceſſat calefactio nec ebulitio:imo p hoc aug
mẽtat̃:qa fleubothomia humores cõmouet:& p corpus currere fa/
cit. Et ergo nõ cõpetit fleubothomia niſi hoc ſit ex abũdãtia humoꝝ
qđ cognoſcit̃ p ſudoris multitudinẽ & maxie in mane. Aliq.n.ſunt
qui nõ ſudant niſi quãdo euacuatione indigent. Quinta regula eſt
q illis debet fieri fleubothomia qui habẽt uirtutẽ fortẽ:& qui ſunt
ſanguineę cõplexionis nõ frigidę & ſiccę. Vnde Raſis.vii.Alman.
Corpora apta ad fleubothomiã & quæ habẽt uenas amplas & ma/
nifeſtas:& corpora piloſa & bruna & ex colore rubeo & fuſco mix
tis ſunt colorata:& iuuenes & adoleſcẽtes & ſenes nõ decrepiti:ſed
pueri:& infirmi nõ ſunt minuẽdi niſi magna urgẽte neceſſitate:&
plurime iſtaꝝ regulaꝝ colligunt̃ ex Aui.iiii.in.c.de fleubothomia.

Estas uer dextras:autũnus hyemsq̨ sinistras
Q uattuor hęc mẽbra.cephe.cor.pes.epar.uacuãda
Ver.cor.epar ęstas.ordo sequens reliquas.

¶ Hic põit autor aliq̃ cõcernentia mẽbra euacuãda fleubothomia:& dicit.Prio ꝙ i uere:& ęstate debẽt euacuari uenę dextrę:ut dextrę manus uel dextri brachii uel pedis:sed i hyeme & autũno debẽt fleubothomari uenę sinistrę.s.sinistrę manus uel sinistri brachii uel pedis. Et isti⁹ cã põt eẽ:qa uer ẽ multiplicatiuũ sãguis: & istas colerę:ergo i uere & ęstate debẽt euacuari ille uene i qb⁹magis abũdãt sãguis & colera:sed ille sũt uenę dextrę:qa i pte dextra corpis situatũ ẽ mẽbrũ gñatiuũ sãguis.s.epar & receptaculũ colere.s.cistis fellis. Sed autũnus ẽ gñatiuus melãcolię q̃ ẽt coaceruat̃ & nõ resoluit̃ p hyemẽ:ergo i autũno & hyeme debẽt fleubothomari ille uenę i qbus magis dñat̃ melãcolia q̃ sũt uenę sinistrę:cũ i sinistra pte corpis ꝯtineat̃ splen:q est receptaculũ melãcolię.Scđo dicit ꝙ ista q̃ttuor mẽbra.s.cephe.i.caput.cor.pes.& epar.ƀm q̃ttuor partes anni sũt euacuãda:cor qdẽ i uere.epar i ęstate:caput i hyeme:& pedes in autũno.

Dat saluatella tibi plurima dona minuta
Purgat epar.splenẽ.pectus.p̃cordia.uocẽ
Innaturalem tollit de corde dolorem.

¶ Hic tãgit sex iuuamẽta ꝓueniẽtia ex fleubothomia uenę q̃ dr̃ saluatella:& ẽ uena i dorso manus in loco q est iter auricularẽ digitũ & medicũ.Primũ est ꝙ ipsa purgat epar.Secũdũ ẽ ꝙ ipsa mũdificat splenẽ.Tertiũ ẽ ꝙ mũdificat pectus.Q uartũ ẽ ꝙ p̃seruat p̃cordia.i.orificiũ stõachi a nocumẽto.Q uintũ est ꝙ aufert nocumẽta uocis.Sextũ ẽ ꝙ aufert dolorẽ inaturalẽ cordis:& rõ oium iuuamẽtoꝝ ẽ:qa p̃dicta uena ab oibus istis locis sanguinẽ euacuat:ut postea ẽt patebit.pro maiori declaratiõe p̃dictoꝝ:sciẽdũ ẽ ꝙ i fleubothomia aliqñ apiunt̃ uenę & aliqñ arterię.In aptione aũt arterię est

timor: & huius cā potissima ē nimius fluxus sāguis:qui duplici cā h3 fieri i fleubothomia arterię. Vna cā ē caliditas uehemēs sanguis arterialis:calidū.n.est facile mobile & arteriā dilatās & apiens:& iō iuuat multū ad euacuationē sanguis in fleubothomia arterię. Secū da cā est arterię mobilitas:& iō tardius i ea uulnus curat᷑ cū uulne ra nō sanant᷑ nisi quiescāt:ꝓdest tñ ista fleubothomia tripl͛r. Primo cū ē i corpe sanguis subtilis abūdātia. Secūdo qñ uaporosi. Tertio qñ calidissimi:sanguis.n.subtilis:ex quo calor nālis & spūs fiūt:ha bitat i arteria:sed sanguis grossus:ex quo mēbra nutriunt᷑ i uenis: sil͛r sanguis uaporosus in arteria cōtinet᷑:& sanguis sanguineus in uenis:sanguis ēt calidissimus q a corde efficit᷑ & digerit᷑:qđ est cali dissimū membrū etiā cōtinet᷑ in arteria:alius aūt sanguis in uenis. Secūdo sciēdū ꝙ uenaꝝ aptio est in multis mēbris:aliqñ i brachio siue manu magna:aliqñ in parua:aliqñ in pede:aliqñ in naso:aliqñ in frōte:aliqñ in labiis:aliqñ in lingua:siue in palato:aliqñ i angulis oculoꝝ uersus frontē:in manu maiori quę est ab ascellis usq; ad cu bitos sunt qnq; uenę apiendę ꝑm Rasis.vii. Almā.& Aui.loco pall͛. Vna uocat᷑ cephalica q̄ est uena capitis. Secūda basilica q̄ est uena epatica. Tertia mediana siue cordiaca siue nigra:ꝑm ꝙ uocatur ab Aui.siue matrix:sicut uocat᷑ a Rasi.q̄rta ascellaris:& qnta funis bra chii:in manu minori est sceiles siue saluatella:& i brachio ꝑm ꝙ cō tinet maiorē manū:& minorē sunt aperiendę sex uenę:cephalica a ꝑtibus q̄ sunt supra collū euacuat:& iō passionibus capitis ualet:ut in enigranea:mania:& i aliis calidis passionibus siue ex mā̄ calida: uñ & ista incipit siue orit᷑ ab humero: & tendit ṽsus ptē sinistrā bra chii:basilica euacuat imediate a partibus sub collo ut a pectore & epate:uñ i passiōibus pectoris & epatis & similiū ualet:uñ ualet in pleuresi:& icipit ista ab ascellari:& tēdit ad ptē domesticā brachii: mediana ṽo ē media iter duas ꝑdictas i situ & i cōpositiōe:qa ex eis

cōponit̄:eſt.n.ramus utriuſq̧.Et eſt ēt media in euacuatiōe:qa un/ diq̧ euacuat:& ab inferioribus ptibus ſub collo:& a collo:& ſupra collū. Vñ eſt uł̄is toti corpori in euacuādo:nō uł̄is ſicut dicūt qdā: qa a corde oritur:ſed qa ramus eſt cephalice & baſilice. Et ergo cū uolumus fleubothomare de cephalica:& nō apparet:debemus acci pe magis medianā q̄ baſilicā:& ſiłr cū uolumus fleubothomare ba ſilicā & non apparet:magis debemus fleubothomare medianā quā cephalicā:qa magis cōuenit cū utraq̧ quā una cū alia:cū ſit ramus iſta℞:& iſta extrema:ſceiles ſiue ſaluatella eſt uena q̄ eſt inter auri/ cularē & mediū:tēdēs plus uerſus medicū digitū:& orit̄ a baſilica: & iſta apit̄ in dextra manu in opilatiōe epatis:& in ſiniſtra manu in opilatiōe ſplenis:& q̄re hoc fit neſcit̄ rōne:ſicut dicit Aui.ſed ex/ periētia:hāc.n.inuenit Gał. p ſomnū:ut ipſe dicit:qa hēbat quēdā in cura hñtē opilationē epatis & ſplenis:& ſomniabat ſe fleubotho mare patiētē de illa uena:& ſic fecit & curatus eſt:de iſta fit fleubo thomia ponēdo manū in aq̄ calida:qa ſubtilis eſt:iō ut ingroſſet̄:& dilatet̄:& ne uulnus claudat̄ citius debito:& ut ſāguis groſſus ſub tiliet̄:aſcellaris eſt illa q̄ poſita eſt ſub baſilica:& illa apparet ī liga/ tura brachii:& de iſta idē eſt iudiciū cū baſilica:fumis brachii eſt illa q̄ eſt ſupra cephalicā ſiue os ultimū:ſiue altius brachii v̄ſus ptē ſilueſtrē:& eſt idē iudiciū de iſta & de cephalica:licet ergo ꝑm Aui. & Gał.in aptiōe uenę fit euacuatio uł̄is a toto corpe:nō tñ ab omni bus uenis eq̄liter:ut uiſum eſt:licet ēt uenę a toto corpore euacuēt: nō tñ in eis eſt timor eq̄lis:imo cephalica ꝑm Ra.vii.Almā. eſt ſecu rior:& baſilica eſt magis timēda:& cardiaca ēt multū eſt timenda: licet minus q̄ baſilica:cephalica eſt ſecurior:qa neq̧ iuxta eā eſt ner uus:neq̧ arteria:neq̧ ſup eā:ſed ſub cardiaca eſt neruus & altius ſu pra eā eſt neruus ſubtilis:iō timēdū eſt ne incidat̄ neruus:baſilica ē piculoſa ualde:qa eſt ſub ea arteria:& iuxta eā eſt neruus & maſcu

lus:& io est timenda ualde:sceiles siue saluatella nō est piculosa:sed tñ subtilis est.& iō ut apiat:melius est ꝙ ponat in aq̄ calida. In pede sūt tres uene.s.sciatica:sophena:& uena poplicis:& hęc apiunt cū uolumus trahere sanguinē ad partes inferiores:ut in ꝓuocatiōe mēstruoꝝ:& illa quæ est in poplice ſm Aui.magis ualet q̄ sophena aut sciatica:qa ꝓpinqor est matrici:& iō melius pōt ab ea trahere: sophena vo a uirga testiculis & a matrice sanguinē attrahit:sed sciatica ab anchis renibus & mēbris q̄ sunt situate vsus partē siluestrē melius trahit:sophena vo & a mrice a mēbris positis uersus ptē domesticā:licet sint rami unius uenę:in medio frōtis est uena una quę apienda ē in antiq̄tis passiōibus faciei:ut i morphea:& impetigine scabię:& in passiōibus oculoꝝ:prius tñ dꝫ fieri minutio de cephalica:& silr est una uena in naso:& in utriusqꝫ aptiōe dꝫ collū ligari:& postea apiri una ante aliā:p ligationē.n.colli melius manifestat. In aliis ēt sūt uenę q̄ apiunt pp apostemata existētia in ore:aut gingiuis:cephalica tñ prius minuta:in palato sunt q̄ttuor uenę:quę si aperiant ualēt fluxui reumatis:& ad dētes in eis faciētes dolorē.& iste uene sunt manifeste:& debēt apiri materia digesta:itē q̄dā sunt uene in angulis oculoꝝ uersus frontē:& apiunt in passionibus oculoꝝ:cephalica prius minuta:itē q̄dā sunt uene sub ligna q̄ apiunt in squinātia:cephalica prius minuta:itē uene que sunt in timporibus incidunt pp emigraneā:& pp dolorē magnū capitis:& egritudinē capitis:diuturnā:& iste sūt quas uocat Ipo.& Aui.Iuuenales: quaꝝ incisio reddit hoīem īpotentē gnāre:itē in collo ēt sunt uene q̄ uocant guides q̄ minuēde sunt i pricipio lep̄:& maxīe qn̄ anhelitus angustat:un̄ ī sq̄nātia īpediēte anhelitū minuūt.

¶In hoc passu autor duo notat.Primū ē ꝙ si dolor capitis accidat

Si dolor est capitis ex potu limpha bibat
Ex potu nimio nā febris acuta creat.
Si uertex capitis uel frons estu tribulent

Tipora frōsq3 simul moderate sępe fricēt
Morella cocta nec nō calidaq3 lauent.

ex potu nimio & maxie uini uel alicui⁹ alteri⁹ potus:quoꝯtigit hoies inebriari:tūc supbibi d3 aq̄ frigida q̄ sui frigiditate atq3 igrossatiōe ipedit ne fumi ex tali potu eleuati cerebrum ledāt uel ad ipm eleuent. Secūdū ē ꝙ si sumitas capitis uel frōs nimio calore uexet:tūc debēt tīpora & frōs moderate fricari:& postea debēt ex aq̄ decoctionis morelle calida lauari:qa morella q̄ a cōib⁹ medicis solatrū dr̄ h3 ifrigidare:qa frigida ē.

Temporis ęstiui ieiunia corpora siccāt.
Quolibet i mēse cōfert uomit⁹quoq3 purgat
Humores nocuos stōachi:lauat ambitus oēs
Ver autūnus hyems ęstas dominat in anno
Tempore uernali calidus fit aer humidusq3
Et nullum tempus melius fit fleubothomię.
Vsus tūc homini ueneris cōfert moderatus.
Corporis & motus uentrisq3 solutio sudor
Balnea purgent:tunc corpora cū medicinis
Estas more calet sicca nascatur in illa.
Tūc quoq3 pręcipue colerā rubeā dominari.
Humida frigida fercula dent:sit uenus extra
Balnea nō prosunt:sint rare fleubothomię.
Vtilis est requies:sit cū moderamine potus

¶In hoc passu autor plura notat.Primū est ꝙ ieiunare multū exsiccat corpora i ęstate:qa ex quo ęstas de nā ē calida & sicca:ipsa resoluit humiditates corpis:q̄ ēt resoluūtur p sudores i ęstate multiplicatos:& sic supueniēte ieiunio corpa plus exsiccant:qa absente humido cibali:calor nr̄i corpis agit i hūiditates ꝓprias ipsas exsiccādo:& ergo bn̄ dicit Ipo.vii.pti.āpho.corpib⁹hūidas carnes hn̄tibus famē adhibere ꝯuenit.Fames.n.corpa exsiccat.Secūdū ē ꝙ uomitus ꝯfert quol3 mēse:qa p uomitū euacuāt hūores nociui cōtenti in toto ābitu stōachi:& istud ēt uoluit Aui.iii.i.i.c.xiii.de iuuamētis q̄ affert uomitus:cū dixit:ꝙ Ipo.p̄cepit uomitū fieri bis in unoquoq3

mēse.s.duob⁹dieb⁹cōtinuis:ut scd̄o die expellat᷑ illud ꝙ prio die nō potuit ip̄elli:& p hoc ꝑm Ipo.cōꝟuat᷑ sanitas:cū talis uomitus mū/dificat stōachū euacuādo fleuma & colerā:stōachus.n.non h3 aliqd ꝙ mūdet ip̄m sicut ītestina hn̄t colerā rubeā ipsā mūdificātē:& postea Aui.lo.p̄al.pōit plura alia iuuamēta uomit⁹ bn̄ facti:quoꝝ.Primū ē ꝙ ꝯfert grauitati capitis:& hoc ē uez qn̄ illa grauitas accidit ex mā̄ hūorali uaporosa ꝓueniēte a stōacho & mēbris īferiorib⁹ad caput:si.n.grauitas corpis fieret a nocumēto ꝓprio ipsi⁹cerebri:tūc uomit⁹magis noceret q̄ ꝯferret.Scd̄m ē ꝙ clarificat uisū:& hoc qn̄ obscuratio uisus ꝓuenit ex mā̄ uaporali ꝓueniēte a stōacho ad ipsos oculos alias āt nō.Tertiū ē ꝙ aufert fastidiū.i.nauseā & abhominationē:remouēdo & euacuādo hūorē a stōacho q ē cā fastidij.Quartū ē ꝙ cōfert ei ad cui⁹ stōachū descēdit colera corrūpēs eius cibū. Quītū ē ꝙ remouet abhominationē q̄ fit pp unctuositatē.Sextū ē ꝙ remouet cām desiderij.& illud ꝙ facit desiderare acutū ponticū aut acetosū:qa uomit⁹remouet cām oium istaꝝ dispōnū:iā remota cā remouet᷑ effectus.Septimū ē ꝙ ꝯfert laxitati.i.cathecie q̄ p̄cedit ydropisim:euacuādo mā̄3 tal᷑ laxitatis & mūdādo stōachū.Octauū est ꝙ ꝯfert ulcerib⁹ ī renib⁹ & uesica diuertēdo mā̄s currētes ad illa loca ad p̄tē oppositā. Nonū ē ꝙ ēt ꝯfert lep̄ maxie qn̄ fit cū uomitiuo forti:sič elleboro:qa tal᷑ uomitus euacuat mā̄s q̄ sūt ī locis remotis & difficilis eradicatiōis:ex qbus fit lepra:ēt uomitus corrigit digestionē primā:ex q̄ alie.digestiōes melius fiūt:uñ lepra peccat ī corruptiōe digestiue.Decimū ē ꝙ ꝯfert malicię coloris ī cute ex aliquo hūore diuertēdo ip̄m a cute.Vndecimū ē ꝙ ꝯfert epilensię stōaticę euacuādo hūorē cōtētū ī stōacho:ex cui⁹effumatiōe causat᷑ epilēsia. Duodecimū est ꝙ ꝯfert ictericię:maxie illi q̄ ē ex opilatiōe.Nā pp motū fortē ī uomitu:mā̄ opilās mouet᷑ & remouet᷑ a loco ī quo faciebat opilationē.Siir̄ euacuat᷑ mā̄ fleumatica p uomitū q̄ cōiter est cā

istius opilatiõis. Decimũtertiũ ẽ ꝙ cõfert asmati euacuãdo materiã añcedentẽ ex stõacho: q̃ fouebat mã3 asmatis: & ẽt calefaciẽdo mẽ/bra spũalia & pulmonẽ: ex quoꝝ calefactiõe seqᷓ cõsũptio supflui tãtũ faciẽtiũ asma. Decimũq̃rtũ ẽ ꝙ cõfert tremori & paralisi eua cuãdo mã3 istaꝝ passionũ. Decimũqntũ ꝙ cõfert hñtibꝰ uiscera ni gra magna sup ptes extremas: diuertẽdo hũores a ptibus extremis. Et l3 uomitus debite ministratus ista cõferat iuuamenta: supflue tñ factus multa iducit nocumẽta: qa debilitat stõachũ & resoluit ipm: & facit eũ aptũ ut materię fluãt ad ipm: & obest pectori & uisui & dẽtibus: & antiqs capitis doloribꝰ &c. Prout dicit Aui. iiij. i. c. xiiij. Tertiũ ꝙ notat hic tex. ẽ ꝙ q̃tuor sũt tpa anni. s. uer ęstas autũnus & hyems: put manifestũ ẽ: & iter ista tpa uer ẽ calidũ & humidũ: & hoc respectu alioꝝ tẽpoꝝ: licet i se sit tps tẽpamẽto attinẽs: ut uult Gal. i de cõplexiõibus. Et ex isto seqᷓ ꝙ istud tps magis aptũ ẽ fleu bothomię: qa magis ẽ multiplicatiuũ hũoꝝ q̃ alia tpa. Et ergo ẽt isto tpe põt cõuenire moderatus usus coitus & motus tẽpatus: & uẽtris solutio siue fluxus: & sudor tẽpatꝰ: & silr balnea tẽpata ad diminuẽ dũ repletionẽ. Et ergo ẽt istud tps aptũ ẽ ad purgationẽ corpis cũ medicinis. Quartũ ẽ ꝙ ęstas calefacit & exsiccat: & ergo in ipsa ẽt multiplicatᷓ colera rubea q̃ calida ẽ: & sicca: pp hoc ẽt i ęstate fercula debẽt eẽ frigida & hũida ad remouẽdũ distẽpãtiã caliditatis & sic/citatis ex cõplexiõe ęstatis iductã: & d3 fieri abstinẽtia coitus: cũ ta lia ẽt exsiccãt: & abstinẽtia a multis balneis: silr de cã: & rara fleubo/thomia: eadẽ de cã: nisi necessitas hoie3 cõpellat: & d3 fieri qes: & pau cus motus: qa qes hũectat: & multus motus nimiũ exsiccat: & d3 hõ pdicto tpe uti potu cũ moderamine & maxie frigido: qa ex supflua sũptiõe potꝰ frigidi pp aptionẽ poroꝝ aliqñ seqᷓ subita ifrigidatio corpis uel paralisis: siue laxitas mẽbroꝝ: uel mors subita. A qua nos defendat q ęternaliter uiuit: & regnat in secula seculoꝝ. Amẽ.

¶ Impressum Venetijs p Bernardinũ Venetũ de Vitalibus.

magr

